

สำนักงาน

ก.ค.ศ.

คู่มือ

การดำเนินการทางวินัยการอุทธรณ์
และการร้องทุกข์ของข้าราชการครู
และบุคลากรทางการศึกษา

**คู่มือการดำเนินการทางวินัย การอุทธรณ์
และการร้องทุกข์ของข้าราชการครูและ
บุคลากรทางการศึกษา**

**สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ**

คู่มือการดำเนินการทางวินัย การอุทธรณ์ ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาและการร้องทุกข์

ที่ปรึกษา	เลขาธิการ ก.ค.ศ. (รองศาสตราจารย์ประวิต เอราวรรณ) รองเลขาธิการ ก.ค.ศ. (นางจรีนันท์ เฟ่งพินิจ) ที่ปรึกษาสำนักงาน ก.ค.ศ. (นายสามารถ ชำวดี) ที่ปรึกษาสำนักงาน ก.ค.ศ. (นางปราณี ศิวารมณ)
ผู้เรียบเรียง	นิติกรชำนาญการพิเศษรักษาการในตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านกฎหมาย (นางสาวนันทิพัฒน์ บุญทวี)
เจ้าของ	สำนักงาน ก.ค.ศ. กระทรวงศึกษาธิการ
ผู้พิมพ์	นางสาวภาววรรณ นาน้อม
ปีที่จัดพิมพ์	ธันวาคม 2566

คำนำ

คู่มือการดำเนินการทางวินัย การอุทธรณ์ และการร้องทุกข์ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงาน ก.ค.ศ. จัดทำขึ้นและเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ของสำนักงาน เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ส่วนราชการ หน่วยงานการศึกษา ตลอดจนองค์คณะบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการดำเนินการทางวินัย การอุทธรณ์ และการร้องทุกข์ ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ใช้ค้นคว้า อ้างอิง ในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของตน เพื่อให้เกิดความถูกต้อง เป็นธรรม สามารถตรวจสอบได้ โดยเรียบเรียงจากกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ หนังสือเวียนที่เกี่ยวกับวินัย มติคณะรัฐมนตรี คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด มติ ก.ค.ศ. มติ อ.ก.ค.ศ. วิสามัญ (ที่ทำการแทน ก.ค.ศ) เป็นต้น ในเนื้อหาประกอบด้วย เรื่องการวินัยและการรักษาวินัย การดำเนินการทางวินัย การออกจากราชการ การรายงานการดำเนินการทางวินัย การอุทธรณ์ และการร้องทุกข์

สำนักงาน ก.ค.ศ. หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือการดำเนินการทางวินัย การอุทธรณ์ และการร้องทุกข์ ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจ และอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่และผู้ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผู้ถูกดำเนินการทางวินัย ผู้อุทธรณ์หรือผู้ร้องทุกข์และผู้สนใจได้ตามสมควร ทั้งนี้ ก็เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน และสามารถดำเนินการให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลต่อไป

สำนักงาน ก.ค.ศ.

ธันวาคม 2566

สารบัญ

บทที่	หน้า
บทที่ 1.....	1
บททั่วไป	1
นิยามศัพท์	1
บทที่ 2.....	3
วินัยและการรักษาวินัย.....	3
บทที่ 3.....	48
การดำเนินการทางวินัย.....	48
กระบวนการก่อนการดำเนินการทางวินัย.....	48
แผนภูมิก่อนการดำเนินการทางวินัย.....	50
ขั้นตอนการดำเนินการทางวินัย.....	50
การตั้งเรื่องกล่าวหา	50
การดำเนินการกรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัย.....	51
กรณีที่ไม่จำเป็นต้องตั้งกรรมการสอบสวน.....	52
การสอบสวน.....	54
การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัย.....	55
ผู้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัย	57
องค์ประกอบและคุณสมบัติของคณะกรรมการสอบสวน	57
รูปแบบคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน	60
การแจ้งคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน.....	60

การเปลี่ยน เพิ่ม หรือลดจำนวนกรรมการสอบสวน	61
สิทธิของผู้ถูกกล่าวหา.....	62
การคัดค้านกรรมการสอบสวน และผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน	62
วิธีการคัดค้านคณะกรรมการสอบสวน	63
การพิจารณาคำคัดค้านกรรมการสอบสวน.....	63
วิธีการคัดค้านผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน	64
การพิจารณาคำคัดค้านผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน.....	64
อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสอบสวน	65
การรายงานต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน	65
การประชุมคณะกรรมการสอบสวน.....	67
องค์คณะในการประชุม.....	68
การนัดประชุม	68
การลงมติ.....	68
การทำรายงานการประชุม	69
ขั้นตอนการสอบสวน.....	69
การแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหา.....	69
การแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา.....	71
การกำหนดประเด็นสอบสวน	71
การสอบปากคำผู้ถูกกล่าวหาและพยานบุคคล	73
การสอบสวนพยานบุคคล.....	75
การสอบสวนพยานที่อยู่ต่างท้องที่.....	75
หน้าที่ของพยาน.....	76
การสอบสวนกรณีผู้ถูกกล่าวหาโอน/ย้าย.....	76

การสอบสวนกรณีเกี่ยวข้องกับคดีอาญา	77
การสอบสวนผู้ซึ่งออกจากราชการไปแล้ว	78
การรวบรวมพยานหลักฐาน	83
ระยะเวลาการสอบสวนและการขอขยายเวลาการสอบสวน	84
ระยะเวลาและขั้นตอนการสอบสวนวินัยไม่ร้ายแรง	85
การทำรายงานการสอบสวน	86
สาระสำคัญของรายงานการสอบสวน	86
การสอบสวนเพิ่มเติม	88
1. การสอบสวนเพิ่มเติมก่อนเสนอสำนวนการสอบสวน	88
2. การสอบสวนเพิ่มเติมภายหลังเสนอสำนวนการสอบสวนแล้ว	89
การตรวจสอบความถูกต้องของการสอบสวน	89
การสั่งสำนวนกรณีการดำเนินการสอบสวนไม่ถูกต้อง	91
การพิจารณาสั่งการของผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน	92
การพิจารณาความผิดและการกำหนดโทษ	92
ผู้มีอำนาจพิจารณาความผิดและกำหนดโทษ	92
หลักการพิจารณาความผิดและการกำหนดโทษ	94
ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษ	97
การใช้มาตรการทางการบริหารแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่มีพฤติกรรมเข้าข่าย กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง	98
การสั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำส่วนราชการ หรือสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา	98
ผู้มีอำนาจสั่งประจำส่วนราชการหรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	98
เหตุผลในการสั่ง	98

อำนาจในการสั่ง	99
ระยะเวลาในการสั่ง	99
การให้พักราชการ	100
หลักเกณฑ์และวิธีการสั่งพักราชการ	100
เหตุที่จะสั่งพักราชการ	101
ระยะเวลาการสั่งพักราชการ	102
วันพักราชการ	102
ผู้มีอำนาจสั่งพักราชการ	102
ผลของการถูกสั่งพักราชการ	103
การให้ออกจากราชการไว้ก่อน	103
หลักเกณฑ์และวิธีการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน	103
ผลของการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน	104
การสั่งให้ผู้ถูกพักราชการหรือผู้ถูกให้ออกจากราชการไว้ก่อนกลับเข้ารับราชการ	104
บทที่ 4	108
การออกจากราชการ	108
การออกจากราชการเพราะตาย	108
การพ้นจากราชการตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จ บำนาญข้าราชการ	108
การลาออกจากราชการ	109
การออกจากราชการเพราะถูกสั่งให้ออกจากราชการ	110
(3) เป็นคนไร้ความสามารถ หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือเป็นโรคตามที่กำหนด ในกฎ ก.ค.ศ.	113
การออกจากราชการเพราะถูกสั่งลงโทษปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ	114
การออกจากราชการเพราะถูกสั่งให้ออกรณีกฎกติกณ์ในใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ	115
บทที่ 5	116

การรายงานการดำเนินการทางวินัยและการออกจากราชการ.....	116
กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง.....	116
การรายงานการดำเนินการทางวินัยไม่ร้ายแรง	118
กรณีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา.....	118
กรณีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ไม่สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา.....	119
การรายงานการดำเนินการทางวินัยอย่างร้ายแรง.....	120
กรณีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา.....	120
กรณีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ไม่สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา.....	121
การรายงานการสั่งให้ออกจากราชการ	122
กรณีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา.....	122
กรณีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ไม่สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา.....	123
ระยะเวลาการรายงาน	125
การดำเนินการรายงาน.....	125
รายการเอกสารที่จะต้องจัดส่ง.....	126
บทที่ 6	128
การอุทธรณ์.....	128
การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษ.....	128
วัตถุประสงค์ของการอุทธรณ์	128
ผู้มีสิทธิอุทธรณ์	129
สิทธิของผู้อุทธรณ์.....	129
รูปแบบของคำอุทธรณ์	131
ระยะเวลาการยื่นอุทธรณ์.....	131

ยื่นอุทธรณ์เกินกำหนด	132
การนับระยะเวลาอุทธรณ์.....	132
การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษ.....	133
การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษวินัยไม่ร้ายแรง	133
การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยอย่างร้ายแรง.....	133
การยื่นหรือส่งหนังสืออุทธรณ์	133
การอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์กรณีผู้อุทธรณ์ย้ายหรือโอนไปสังกัดอื่น	134
องค์ประชุมในการพิจารณา	135
การพิจารณาอุทธรณ์.....	135
การพิจารณาวินิจฉัยสั่งการอุทธรณ์	136
บทที่ 7.....	140
การร้องทุกข์.....	140
วัตถุประสงค์ของการร้องทุกข์	141
การร้องทุกข์และการพิจารณาร้องทุกข์	141
ผู้มีสิทธิร้องทุกข์	141
เหตุแห่งการร้องทุกข์.....	142
สิทธิของผู้ร้องทุกข์	143
วิธีการร้องทุกข์.....	145
การนับเวลาในการร้องทุกข์.....	145
การยื่นหรือส่งหนังสือร้องทุกข์	145
การขอถอนคำร้องทุกข์	146
ผู้มีอำนาจพิจารณาร้องทุกข์.....	146

การคัดค้านกรรมการผู้พิจารณาร้องทุกข์	147
ระยะเวลาในการพิจารณาคำร้องทุกข์	148
การพิจารณาวินิจฉัยร้องทุกข์	148
ภาคผนวก	150
พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม	151
กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง พ.ศ. 2549.....	151
กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. 2550	151
กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ พ.ศ. 2550.....	151
กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยว่าด้วยการสั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำส่วนราชการ	152
กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณาร้องทุกข์ พ.ศ. 2551.....	152
กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสั่งพักราชการและการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน พ.ศ. 2555	152
กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยอำนาจการลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดเงินเดือน พ.ศ. 2561	152
ระเบียบ ก.ค.ศ. ว่าด้วยวิธีการออกคำสั่งเกี่ยวกับการลงโทษทางวินัย พ.ศ. 2548.....	153
ระเบียบ ก.ค.ศ. ว่าด้วยวันออกจากราชการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2548	153
ระเบียบ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการรายงานเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยทางวินัยและการออกจากราชการ ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2566	153
บรรณานุกรม	154

บทที่ 1

บททั่วไป

การดำเนินการทางวินัยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของระบบการบริหารงานบุคคลของฝ่ายปกครอง โดยมีคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา หรือที่เรียกโดยย่อว่า “ก.ค.ศ.” องค์กกรกลางในการบริหารงานบุคคลของข้าราชการแต่ละประเภทเป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการทางวินัย เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาในฐานะที่เป็นบุคคลที่กฎหมายให้อำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแล ป้องกันและดำเนินการลงโทษทางวินัยกับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่กระทำผิดวินัย การดำเนินการทางวินัยข้าราชการครูและบุคลากรจึงเป็นมาตรการที่สำคัญอย่างยิ่งในการปฏิบัติราชการ เพื่อให้ข้าราชการครูและบุคลากรปฏิบัติหน้าที่ของตนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล อีกทั้งการดำเนินการทางวินัยก็เป็นกระบวนการเพื่อคุ้มครองข้าราชการครูและบุคลากรให้ได้รับความเป็นธรรมในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเสมอภาคกัน นอกจากนี้ยังช่วยการป้องกันมิให้ผู้บังคับบัญชากลั่นแกล้งข้าราชการผู้ใต้บังคับบัญชา โดยไม่เป็นธรรมหรือปกปิดการกระทำของผู้ใต้บังคับบัญชาซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อราชการ

อย่างไรก็ตาม การดำเนินการทางวินัยย่อมส่งผลกระทบต่อข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้ถูกดำเนินการทางวินัย ซึ่งหากข้าราชการผู้ถูกดำเนินการทางวินัยกระทำผิด ย่อมถูกลงโทษได้ การดำเนินการดังกล่าวจึงต้องชอบด้วยกฎหมาย พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 และที่แก้ไขเพิ่มเติม จึงกำหนดให้การดำเนินการดังกล่าวสามารถตรวจสอบได้โดย ให้มีการรายงานการดำเนินการทางวินัยต่อองค์คณะบุคคล อันได้แก่ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. แล้วแต่กรณี ในขณะเดียวกันก็มีการประกันความเป็นธรรมให้แก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่จะตรวจสอบดำเนินการอันไม่ชอบด้วยกฎหมายโดยให้สามารถใช้สิทธิอุทธรณ์ หรือร้องทุกข์ต่อ องค์คณะบุคคลได้

นิยามศัพท์

ก.ค.ศ. หมายถึง คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา หมายถึง อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา หรือ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา

อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หมายถึง อ.ก.ค.ศ. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ อ.ก.ค.ศ. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา อ.ก.ค.ศ. กรมส่งเสริมการเรียนรู้ หรือ อ.ก.ค.ศ. สำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ผู้บังคับบัญชา หมายถึงผู้บังคับบัญชาตามกฎหมาย

ผู้บังคับบัญชาตามกฎหมาย ได้แก่

1. ผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นตามที่ ก.ค.ศ. กำหนด ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
2. ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นตามที่ ก.ค.ศ. กำหนด ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
3. ศึกษาธิการจังหวัด ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด
4. นายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาล รัฐมนตรีเจ้าสังกัด ปลัดกระทรวง เลขาธิการอธิบดี หรือตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่า หรืออธิการบดี หรือตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่า ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

ผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 หมายถึง ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้ง

บทที่ 2

วินัยและการรักษาวินัย

วิธีการควบคุมให้ข้าราชการมีวินัย ทำได้โดยกำหนดบทบัญญัติวินัย หรือ เรียกว่าข้อกำหนดวินัย และการกำหนดบทลงโทษ โดยในส่วนของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มีข้อบัญญัติที่กำหนดเป็นข้อห้ามและข้อปฏิบัติ ตามหมวด 6 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 มาตรา 82 ถึงมาตรา 97 ดังนี้

มาตรา 82 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องรักษาวินัยที่บัญญัติเป็นข้อห้ามและข้อปฏิบัติไว้ในหมวดนี้โดยเคร่งครัดอยู่เสมอ

อธิบาย

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกคนต้องทราบข้อกำหนดทางวินัยเพื่อรักษาวินัย และมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติที่เป็นข้อห้าม และถือปฏิบัติในเรื่องวินัยอย่างเคร่งครัดอยู่เสมอ ทั้งในและนอกเวลาราชการ

ดังนั้น การกระทำใดๆ ที่เกิดขึ้นขณะยังไม่ได้เป็นข้าราชการ จะนำมาใช้ลงโทษทางวินัยหาได้ไม่ อย่างไรก็ตามหากการกระทำดังกล่าวเข้าลักษณะขาดคุณสมบัติทั่วไป ข้อใดข้อหนึ่ง ตามมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 เช่น เป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดีสำหรับการเป็นผู้ประกอบวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 สั่งให้ข้าราชการผู้นั้นออกจากราชการได้

กรณีตัวอย่าง

ผู้ร้องทุกข์ดำรงตำแหน่งครูผู้ช่วย มีประวัติการกระทำผิดอาญาก่อนรับราชการ โดยถูกฟ้องคดีอาญาต่อศาล 2 คดี

คดีที่ 1 ศาลพิพากษาสรุปว่า จำเลยมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 319 วรรคแรก พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 26 (3), 78 การกระทำของจำเลยเป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน ให้ลงโทษทุกกรรมเป็นกระทงความผิดไปตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 91 ฐานพรากผู้เยาว์ไปเสียจากบิดามารดา ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลเพื่อการอนาจารโดยผู้เยาว์นั้นเต็มใจไปด้วย จำคุก 2 ปี และปรับ 40,000 บาท และฐานชกจูง ส่งเสริมหรือยินยอมให้เด็กประพฤติตนไม่สมควร หรือน่าจะทำให้เด็กมีความประพฤติเสี่ยงต่อการกระทำผิด จำคุก 1 เดือน และปรับ 10,000 บาท รวมจำคุก 2 ปี 1 เดือน และปรับ 50,000 บาท จำเลยให้การรับสารภาพ เป็นประโยชน์แก่การพิจารณา มีเหตุบรรเทาโทษ ลดโทษให้กระทงละกึ่งหนึ่ง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 คงจำคุก 1 ปี 15 วัน และปรับ 25,000 บาท เห็นว่า จำเลยได้ชดใช้เยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายทั้งสองจนเป็นที่พอใจ ประกอบกับไม่ปรากฏว่าจำเลยเคยต้องโทษจำคุกมาก่อน

เพื่อให้โอกาสจำเลยกลับตัวเป็นพลเมืองดี โทษจำคุกให้รอการลงโทษไว้ มีกำหนด 2 ปีคุมประพฤติจำเลยไว้ 1 ปี โดยให้จำเลยไปรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติทุก 3 เดือนต่อครั้ง กับให้จำเลยทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ มีกำหนด 12 ชั่วโมง ภายในระยะเวลา ที่ถูกคุมประพฤติ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ไม่ชำระค่าปรับให้จัดการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29, 30

คดีที่ 2 ศาลพิพากษาสรุปความได้ว่า จำเลยมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 319 วรรคแรก พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 26 (3), 78 การกระทำของจำเลยเป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน ให้ลงโทษทุกกรรมเป็นกระทงความผิดไปตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 91 ฐานพรากผู้เยาว์ ไปเสียจากบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแลเพื่อการอนาจารโดยผู้เยาว์นั้นเต็มใจไปด้วย จำคุกกระทงละ 2 ปี และปรับกระทงละ 40,000 บาท รวม 3 กระทง และฐานชกจูง ส่งเสริม หรือยินยอมให้เด็กประพฤติตนไม่สมควรหรือน่าจะทำให้เด็กมีความประพฤติเสี่ยงต่อการกระทำผิด จำคุกกระทงละ 1 เดือน และปรับกระทงละ 10,000 บาท รวมจำคุก 6 ปี 3 เดือน และปรับ 150,000 บาท จำเลยให้การรับสารภาพเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา มีเหตุบรรเทาโทษ ลดโทษให้กระทงละกึ่งหนึ่ง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 คงจำคุก 3 ปี 1 เดือน 15 วัน และปรับ 75,000 บาท จำเลยได้ชดใช้ เยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายทั้งสองจนเป็นที่พอใจ ประกอบกับไม่ปรากฏว่าจำเลยเคยต้องโทษจำคุกมาก่อน เพื่อให้โอกาสจำเลยกลับตัวเป็นพลเมืองดี โทษจำคุกรอการลงโทษไว้มีกำหนด 2 ปี คุมประพฤติจำเลยไว้ 1 ปี โดยให้จำเลยไปรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติทุก 3 เดือนต่อครั้ง และให้จำเลยทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ มีกำหนด 12 ชั่วโมง ภายในระยะเวลาที่ถูกคุมประพฤติ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ไม่ชำระค่าปรับให้จัดการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29, 30

ผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 จึงมีคำสั่งให้ผู้ร้องทุกข์ออกจากราชการ ผู้ร้องทุกข์ร้องทุกข์คำสั่งให้ ออกจากราชการต่อ ก.ค.ศ.

อ.ก.ค.ศ. วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ (ที่ทำการแทน ก.ค.ศ.) พิจารณาแล้ว เห็นว่า พฤติการณ์และการกระทำของผู้ร้องทุกข์ ที่ผ่านมาได้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศถึงสองครั้ง ย่อมทำให้สังคม หรือผู้ปกครองนักเรียนไม่มั่นใจหรือให้ความไว้วางใจในการครองตนให้อยู่ในศีลธรรมอันดีทั้งกับศิษย์ และเพื่อนร่วมวิชาชีพถือว่า การกระทำของผู้ร้องทุกข์เป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดี ดังนั้น ผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 มีคำสั่งให้ผู้ร้องทุกข์ออกจากราชการ เนื่องจากเป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดีสำหรับการเป็นผู้ประกอบวิชาชีพครู และบุคลากรทางการศึกษาตามมาตรา 30 (7) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 นั้น เหมาะสมกับกรณีแล้ว คำร้องทุกข์ของผู้ร้องทุกข์ ฟังไม่ขึ้น จึงมีมติเป็นเอกฉันท์ให้ยกคำร้องทุกข์ (มติ อ.ก.ค.ศ. วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ครั้งที่ 5/2565 วันที่ 9 มีนาคม 2565)

มาตรา 83 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องสนับสนุนการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยด้วยความบริสุทธิ์ใจและมีหน้าที่วางรากฐานให้เกิดระบอบการปกครองเช่นว่านั้น

อธิบาย

เนื่องจากการปกครองของประเทศไทยเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มาตรานี้มีเจตนารมณ์ให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสนับสนุนการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยด้วยความบริสุทธิ์ใจ โดยการการสนับสนุนอาจแสดงออกโดยพฤติกรรม ได้แก่ การส่งเสริมเสริมสร้าง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ไม่แสดงพฤติกรรมคัดค้านหรือต่อต้าน การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งไม่สนับสนุนไม่ส่งเสริมการกระทำที่อันเป็นการต่อต้านการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ส่วนการวางรากฐานในระบอบประชาธิปไตย อาจแสดงให้เห็นโดยการจัดกิจกรรม เช่น การจัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ การส่งเสริมกิจกรรมสถานักเรียน

อนึ่ง แม้การกระทำผิดวินัยตามมาตรานี้จะมีความผิดวินัยไม่ร้ายแรง แต่ถ้าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดการกระทำหรือมีพฤติกรรมไม่เลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ข้าราชการผู้นั้นจะเป็นผู้ขาดคุณสมบัติทั่วไป ตามมาตรา 30 (3) ซึ่งผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 มีอำนาจสั่งให้ผู้นั้นออกจากราชการได้ตามมาตรา 110 (4) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547

มาตรา 84 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เสมอภาค และเที่ยงธรรม มีความวิริยะ อุตสาหะ ขยันหมั่นเพียร ดูแลเอาใจใส่ รักษาประโยชน์ของทางราชการ และต้องปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพอย่างเคร่งครัด

ห้ามมิให้อาศัยหรือยอมให้ผู้อื่นอาศัยอำนาจและหน้าที่ราชการของตน ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม หาประโยชน์ให้แก่ตนเองหรือผู้อื่น

การปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบ เพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับประโยชน์ที่มิควรได้ เป็นการทุจริตต่อหน้าที่ราชการ เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

อธิบาย

หน้าที่ราชการ หมายถึง งานในความรับผิดชอบของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยตรง โดยพิจารณาได้จาก

1. กฎหมาย หรือระเบียบ กำหนดให้ตำแหน่งใดมีหน้าที่ในเรื่องใดไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เช่น พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 มาตรา 24 กำหนดอำนาจหน้าที่ของผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มาตรา 27 กำหนดอำนาจและหน้าที่ผู้บริหารสถานศึกษา
2. มาตรฐานตำแหน่ง ก.ค.ศ. ได้กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่งต่างๆ เพื่อเป็นกรอบสำหรับให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติหน้าที่
3. การมอบหมายงานของผู้บังคับบัญชา โดยผู้บังคับบัญชาอาจมอบหมายงานให้ปฏิบัติภายใต้หน้าที่และความรับผิดชอบตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่ง และหน้าที่ความรับผิดชอบของตำแหน่ง รวมทั้งการมอบหมายงานอื่นซึ่งอยู่ในอำนาจและหน้าที่ของผู้บังคับบัญชา การมอบหมายอาจทำเป็นลายลักษณ์อักษร หรือมอบหมายด้วยวาจา หรือมอบหมายโดยพฤตินัยอย่างอื่นก็ได้

4. โดยพฤตินัย พิจารณาจากการที่ข้าราชการสมัครใจเข้าผูกพันตนเองยอมรับว่าเป็นหน้าที่ราชการของตน โดยพิจารณาข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ที่ปรากฏว่าเพียงพอที่จะถือว่าเป็นหน้าที่ของผู้นั้นหรือไม่ เช่น การสมัครใจไปทำหน้าที่คณะกรรมการดำเนินการกิจการสหกรณ์ออมทรัพย์ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา การที่ข้าราชการครูเปิดกระนาดของโรงเรียนไปใช้สอนนักเรียน ข้าราชการครูผู้นั้นมีหน้าที่ที่ต้องดูแลรักษาระนาวด การนำระนาดดังกล่าวไปขายและนำเงินไปใช้ส่วนตัว เป็นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบ

ซื่อสัตย์ หมายถึง การปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมา ไม่คดโกง หรือไม่หลอกลวง

สุจริต หมายถึง การปฏิบัติด้วยความมุ่งหมายด้วยความตั้งใจที่ดี ชอบด้วยทำนองคลองธรรม

เสมอภาค หมายถึง การที่รัฐหรือฝ่ายปกครองปฏิบัติต่อบุคคลที่มีสาระสำคัญอย่างเท่าเทียมกัน และหรือไม่เลือกปฏิบัติ และปฏิบัติต่อบุคคลที่มีสาระสำคัญแตกต่างกันให้ต่างกันออกไป ตามลักษณะของเรื่องนั้น ๆ จึงจะทำให้เกิดความยุติธรรมภายใต้หลักความเสมอภาคขึ้นได้

เที่ยงธรรม หมายถึง การปฏิบัติโดยไม่ลำเอียง

การปฏิบัติราชการ หมายถึง ต้องเป็นการปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตามที่ได้รับมอบหมาย การใช้สิทธิส่วนตัวในบางเรื่องแม้เกี่ยวกับราชการแต่ไม่ใช่การปฏิบัติราชการ เช่น การใช้สิทธิเบิกค่าใช้จ่ายเดินทางไปราชการ

มาตรา 84 วรรคหนึ่ง เป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง

องค์ประกอบความผิด

1. มีหน้าที่ราชการ
2. ปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยไม่ซื่อสัตย์สุจริต เสมอภาคและเที่ยงธรรม
3. ไม่มีความวิริยะ อุตสาหะ ขยันหมั่นเพียร
4. ไม่ดูแลเอาใจใส่รักษาผลประโยชน์ของทางราชการ
5. ไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพอย่างเคร่งครัด

กรณีตัวอย่าง

1. การที่ข้าราชการซึ่งได้รับการเลือกตั้งเป็นคณะกรรมการดำเนินกิจการสหกรณ์ ไปทำหน้าที่คณะกรรมการดำเนินกิจการสหกรณ์นั้นเป็นการ ปฏิบัติหน้าที่ราชการ

ศาลปกครองสูงสุดได้วินิจฉัยไว้ในคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คดีหมายเลขแดงที่ อบ.146/2565 ว่า “พิเคราะห์แล้วเห็นว่า ...พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 มาตรา 4 บัญญัติว่า ในพระราชบัญญัตินี้ “สหกรณ์” หมายความว่า คณะบุคคลซึ่งร่วมกันดำเนินกิจการเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกสหกรณ์ผู้มีสัญชาติไทย โดยช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และได้จดทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้ มาตรา 37 วรรคสอง บัญญัติว่า ให้สหกรณ์ที่ได้จดทะเบียนแล้วมีฐานะเป็นนิติบุคคล และข้อ 4 ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดสวัสดิการภายในส่วนราชการ พ.ศ. 2547 กำหนดว่า ในระเบียบนี้ “สวัสดิการภายในส่วนราชการ” หมายความว่า กิจกรรมหรือกิจการใด ๆ ที่คณะกรรมการสวัสดิการจัดให้มีขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ในการช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกให้แก่ข้าราชการเพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิตนอกเหนือจากสวัสดิการที่ทางราชการจัดให้แก่ข้าราชการเป็นกรณีปกติ หรือเพื่อประโยชน์แก่การสนับสนุน การปฏิบัติราชการหรือที่คณะกรรมการเห็นสมควรให้จัดเพิ่มขึ้นสำหรับส่วนราชการต่าง ๆ ข้อ 5 วรรคสอง กำหนดว่า สวัสดิการภายในส่วนราชการที่มีกฎหมายรองรับไว้เป็นการเฉพาะ ให้ดำเนินการตามบทบัญญัติของกฎหมายนั้น และให้นำบทบัญญัติในระเบียบนี้มาใช้บังคับกับการดำเนินการในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิการตามกฎหมายเฉพาะนั้นโดยอนุโลม ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับกฎหมายเฉพาะนั้น ข้อ 10 กำหนดว่า ส่วนราชการอาจจัดให้มีสวัสดิการภายในส่วนราชการประเภทต่าง ๆ ได้ ดังนี้ (1) การออมทรัพย์ (2) การให้กู้เงิน (3) การเคหะสงเคราะห์ (4) การฌาปนกิจสงเคราะห์ (5) การกีฬาและนันทนาการ (6) การให้บริการของร้านค้าสวัสดิการ (7) การฝึกวิชาชีพเพื่อเสริมรายได้หรือลดรายจ่ายให้แก่สมาชิก (8) การสงเคราะห์ข้าราชการในด้านอื่น ๆ เช่น เงินช่วยค่าอาหาร เงินช่วยค่าเดินทาง เงินช่วยค่าเครื่องแบบหรือเครื่องแต่งกาย เงินทุนการศึกษา หรือเงินสงเคราะห์ผู้ประสบภัย เป็นต้น (9) กิจกรรมหรือสวัสดิการภายในส่วนราชการประเภทอื่นตามที่คณะกรรมการสวัสดิการเห็นควร ข้อ 16 กำหนดว่า การปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตามระเบียบนี้ ให้ถือว่าเป็นการปฏิบัติราชการจากบทบัญญัติข้างต้นเห็นได้ว่า สหกรณ์ออมทรัพย์ครูนนทบุรี จำกัด มีฐานะเป็นนิติบุคคล ตามมาตรา 37 วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ซึ่งแม้สหกรณ์ออมทรัพย์ครูนนทบุรี จำกัด มิใช่หน่วยงานที่ได้รับมอบหมายให้ใช้อำนาจทางปกครองหรือให้ดำเนินกิจการทางปกครองและลักษณะงานที่ปฏิบัติแตกต่างหากจากงานของส่วนราชการ และการดำเนินการของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูนนทบุรี จำกัด อาจถูกควบคุม กำกับ ดูแล และตรวจสอบโดยนายทะเบียนสหกรณ์ รองนายทะเบียนสหกรณ์ ผู้ตรวจการสหกรณ์ ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 17 ถึงมาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวก็ตาม แต่สหกรณ์ออมทรัพย์ครูนนทบุรี จำกัด จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ตามข้อ 2 ของข้อบังคับสหกรณ์ออมทรัพย์ครูนนทบุรี จำกัด พ.ศ. 2543 เพื่อส่งเสริมผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมของบรรดาสมาชิกซึ่งเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานด้านการศึกษา

ในจังหวัดนนทบุรี ได้แก่ ข้าราชการครูบุคลากรทางการศึกษา ข้าราชการบำนาญ ตลอดจนสมาชิกทั่วไป โดยวิธีช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมทั้งส่งเสริมให้สมาชิกออมทรัพย์สามารถสงวนส่วนแบ่งรายได้ของตนไว้ในทางอันมั่นคงและได้รับประโยชน์ตามสมควร ส่งเสริมการช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในหมู่สมาชิก การรับฝากเงินจากสมาชิกหรือสหกรณ์อื่น การให้เงินกู้แก่สมาชิก เป็นต้น เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีพ นอกเหนือจากสวัสดิการที่ทางราชการจัดให้แก่ข้าราชการเป็นกรณีปกติหรือเพื่อประโยชน์แก่การสนับสนุนการปฏิบัติราชการ ซึ่งส่วนราชการมีอำนาจพิจารณาอนุมัติให้ใช้ทรัพย์สิน อาคาร สถานที่ และสาธารณูปโภคต่าง ๆ ของส่วนราชการ ตลอดจนสนับสนุนการปฏิบัติงานของสหกรณ์ เช่น หักเงินเดือนของข้าราชการหรือลูกจ้างที่เป็นสมาชิก เพื่อชำระค่าหุ้นและเงินกู้ การจัดตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์ครูนนทบุรี จำกัด จึงอยู่ในความหมายของการจัดสวัสดิการภายในส่วนราชการ ตามนัยข้อ 4 ข้อ 5 วรรคสอง ข้อ 10 ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดสวัสดิการภายในส่วนราชการ พ.ศ. 2547 เมื่อผู้ฟ้องคดีเป็นข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปทำหน้าที่เป็นประธานกรรมการดำเนินการสหกรณ์ฯ การไปทำหน้าที่ดังกล่าวจึงเป็นการปฏิบัติราชการตามข้อ 4 และข้อ 16 ของระเบียบฉบับเดียวกัน ซึ่งผู้ฟ้องคดีย่อมมีหน้าที่ต้องรักษาวินัยตามที่บัญญัติเป็นข้อห้ามและข้อปฏิบัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 หมวด 5 วินัยและการรักษาวินัย โดยเคร่งครัดอยู่เสมอ หากฝ่าฝืนหรือมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัย ผู้บังคับบัญชาย่อมมีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเพื่อดำเนินการสอบสวนให้ได้ความจริงและความยุติธรรม โดยไม่ชักช้าได้ ตามมาตรา 98 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน โดยการดำเนินการทางวินัยผู้ฟ้องคดีในกรณีนี้มีได้เป็นการเข้าไปควบคุม กำกับ ดูแล หรือตรวจสอบกิจการของสหกรณ์ออมทรัพย์ฯ แต่เป็นการควบคุม กำกับ ดูแล หรือตรวจสอบพฤติกรรมของข้าราชการในสังกัดให้ประพฤติปฏิบัติตามข้อกำหนดเรื่องวินัยข้าราชการ ตามนัยมาตรา 82 ถึงมาตรา 95 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวข้างต้นเท่านั้น ...”

2. ข้าราชการไม่มีอำนาจหน้าที่เป็นกรรมการตรวจรับพัสดุ แต่กลับไปลงชื่อตรวจรับพัสดุไว้ก่อนจึงส่งเรื่องให้คณะกรรมการตรวจรับพัสดุต่อไปโดยอ้างว่าเพื่อให้ทันเบิกจ่ายพัสดุ

มาตรา 84 วรรคสอง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

องค์ประกอบความผิด

1. มีอำนาจหน้าที่ราชการ
2. อาศัยหรือยอมให้ผู้อื่นอาศัยอำนาจหน้าที่ราชการที่ตนดำรงอยู่
3. หาประโยชน์ให้แก่ตนเองหรือผู้อื่น ประโยชน์ หมายถึง สิ่งที่เป็นผลดีหรือเป็นคุณกับผู้รับอาจเป็นทรัพย์สินเงินทอง หรือการอื่นใดที่เป็นผลได้ตามต้องการ แม้ประโยชน์จะได้มาจากการปฏิบัติ

หน้าที่โดยชอบก็ตามก็อาจเป็นความผิดได้ เช่น การให้การอำนวยความสะดวกในการมาติดต่อราชการเป็นพิเศษแก่ผู้ที่นำสิ่งของหรือเงินทองมาให้เป็นค่าตอบแทน

มาตรา 84 วรรคสาม เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ในกรณีทุจริตต่อหน้าที่ราชการ
องค์ประกอบความผิด

1. ต้องมีหน้าที่ราชการที่จะต้องปฏิบัติ
2. ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ
3. เพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้ประโยชน์ที่มิควรได้
4. โดยมีเจตนาทุจริต

การที่จะพิจารณาว่าการกระทำผิดวินัยเช่นใดจะเป็นการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงกรณีทุจริตต่อหน้าที่ราชการหรือไม่นั้น ต้องเข้าองค์ประกอบดังกล่าว

หน้าที่ราชการ มีความหมายเช่นเดียวกับความใน มาตรา 84 วรรคหนึ่ง ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น
การปฏิบัติหน้าที่ราชการ การปฏิบัติหน้าที่ราชการเป็นลักษณะของการกระทำที่ข้าราชการมีหน้าที่ต้องปฏิบัติโดยได้ปฏิบัติหน้าที่ราชการไปแล้วหรือได้มีการกระทำการตามหน้าที่ไปแล้ว แต่การปฏิบัติหน้าที่ราชการนั้น ไม่หมายรวมถึงการปฏิบัติในการใช้สิทธิเบิกจ่ายเงินที่ทางราชการให้สิทธิเบิกได้ เช่นค่าเบี้ยเลี้ยงเดินทางไปราชการคำรักษาพยาบาล เป็นต้น

ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการ หมายถึง มีหน้าที่ราชการที่จะต้องปฏิบัติ แต่ไม่ปฏิบัติหรือดเว้นไม่กระทำการตามหน้าที่ โดยจงใจหรือเจตนาไม่ปฏิบัติ ไม่ใช่เป็นการพลั้งเผลอหรือเข้าใจผิด

การที่ไม่ปฏิบัติหรือดเว้นไม่กระทำการตามหน้าที่ จะเป็นความผิดกรณีทุจริตต่อหน้าที่ราชการก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยเป็นการจงใจที่จะไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ โดยปราศจากอำนาจที่จะอ้างได้ตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับ และจะต้องเป็นการปฏิบัติหรือละเว้นไม่ปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบด้วย

มิชอบ หมายถึงไม่เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบของทางราชการ คำสั่งของผู้บังคับบัญชา มติคณะรัฐมนตรี แบบธรรมเนียมของทางราชการ หรือทำนองคลองธรรม ซึ่งแยกพิจารณาได้ ดังนี้

1. มิชอบด้วยกฎหมาย ระเบียบของทางราชการ คำสั่งของผู้บังคับบัญชา หรือมติคณะรัฐมนตรี หมายถึง ปฏิบัติโดยไม่เป็นไปตามกฎหมาย หรือระเบียบของทางราชการ หรือคำสั่งของผู้บังคับบัญชา หรือมติคณะรัฐมนตรี หรือไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามที่กฎหมาย หรือระเบียบของทางราชการ หรือคำสั่งของผู้บังคับบัญชา หรือมติคณะรัฐมนตรีกำหนดไว้
2. มิชอบด้วยแบบธรรมเนียมของทางราชการ หมายถึง ปฏิบัติโดยไม่เป็นไปตามแบบธรรมเนียมของทางราชการ หรือไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามแบบธรรมเนียมของทางราชการ
3. มิชอบด้วยทำนองคลองธรรม หมายถึง กระทำในทางที่ไม่ถูกไม่ควร หรือไม่กระทำในทางที่ถูกที่ควร

ส่วนการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยถูกต้องตามกฎหมาย และตามทำนองคลองธรรมทุกประการแล้ว รับของสมนาคุณที่เขาเอามาให้โดยไม่ได้เรียกร้อง หรือ รับของขวัญที่เขาเอามาให้ถึงที่หรือตาม “กินตามน้ำ” เนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่นั้นในลักษณะ “ของขวัญ” จึงไม่เป็นความผิดกรณีทุจริตต่อหน้าที่ราชการ ตามมาตรา 84 วรรคสาม แต่อาจเป็นความผิด กรณีอื่น เช่น ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงได้

มีเจตนาพิเศษเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้ประโยชน์ที่มิควรได้ การปฏิบัติหน้าที่ราชการหรือการละเว้น การปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบที่จะเป็นการทุจริตต่อหน้าที่ราชการได้นั้น ต้องเป็นการกระทำเพื่อให้ตนเอง หรือผู้อื่นได้ประโยชน์อย่างหนึ่งอย่างใดด้วย

ผู้อื่น หมายถึง ใครก็ได้ไม่ว่าจะเป็นบุคคลในครอบครัว ญาติพี่น้องประชาชนข้าราชการด้วยกันที่จะได้รับประโยชน์จากการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบของข้าราชการผู้นั้น

ประโยชน์อื่นใด หมายถึง สิ่งที่เป็นผลดี หรือผลที่เป็นคุณแก่ผู้รับ หรือผลที่ได้ตามความต้องการซึ่งอาจเป็นทรัพย์สินเงินทองหรือประโยชน์อย่างอื่นที่มีใช้ทรัพย์สิน เช่น การให้สิทธิพิเศษที่ไม่ได้จัดไว้สำหรับบุคคลทั่วไปการลดราคาทรัพย์สินหรือการได้รับบริการการให้ ความสะดวกสบายหรือสิทธิพิเศษต่าง ๆ

มิควรได้ หมายถึง ไม่มีสิทธิโดยชอบธรรมที่จะได้รับประโยชน์ใด ๆ ตอบแทนจากการปฏิบัติหน้าที่นั้น ในกรณีที่มีกฎหมาย มาตรฐานทั่วไป กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือคำสั่งใดกำหนดให้ข้าราชการได้รับประโยชน์ ตอบแทนจากการปฏิบัติหน้าที่นั้นก็ประโยชน์อันควรได้โดยชอบธรรม หรือโดยชอบด้วยเหตุผล แต่ต้องมีใช้เรียกร้อง เอาเกินกว่าที่ควรจะได้ ถ้าเป็นการเรียกร้องเอาเกินกว่าที่จะพึงได้แล้ว ก็เป็นการได้รับประโยชน์ที่มิควรได้ด้วย เช่นเดียวกัน

โดยมีเจตนาทุจริต หมายถึง การแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น

อนึ่ง การกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ควรลงโทษ ไล่ออกจากราชการ การนำเงินที่ทุจริตไปแล้วมาคืนหรือมีเหตุอันควรปรานีอื่นใด ไม่เป็นเหตุลดหย่อนโทษ ลงเป็นปลดออกจากราชการ ทั้งนี้ ตามมติคณะรัฐมนตรี ตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร 0205/ว 234 ลงวันที่ 24 ธันวาคม 2536

ส่วนการกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง กรณีใช้สิทธิขอเบิกเงินจากทางราชการเป็นเท็จ โดยเจตนาทุจริต ฉ้อโกงเงินของทางราชการอย่างแน่ชัด เช่น การเบิกเงินค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าพาหนะเดินทาง และเงินอื่น ในทำนองเดียวกันอันเป็นเท็จเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงฐานประพฤติกู้ ตามหนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร 0709.2/ว 8 ลงวันที่ 26 กรกฎาคม 2536 ไม่เป็นความผิดตามมาตรา 84 นี้ เนื่องจากไม่มีหน้าที่เกี่ยวกับการเบิกจ่ายเงิน อย่างไรก็ตาม หากเป็นเจ้าหน้าที่การเงินที่มีหน้าที่จ่ายเงิน ทราบว่าข้าราชการผู้ขอเบิกเงินค่าเดินทางได้ขอเบิกค่าเดินทางเท็จ แล้วเจ้าหน้าที่การเงินยอมจ่ายเงินไป เจ้าหน้าที่การเงินมีความผิดวินัยอย่างร้ายแรงฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการ

กรณีทุจริตในการสอบให้ลงโทษสถานหนัก มติคณะรัฐมนตรี ตามหนังสือสำนักเลขาธิการ คณะรัฐมนตรี ที่ นร 0401/ว 50 ลงวันที่ 12 เมษายน 2511 จะเข้ากรณีทุจริตตามมาตรานี้หรือไม่ ต้องดูว่าผู้กระทำ มีหน้าที่ราชการหรือไม่ หากเป็นผู้เข้าสอบกระทำการทุจริตในการสอบเป็นความผิดวินัยร้ายแรง ฐานประพฤติกู้ตัวอย่างร้ายแรง

กรณีตัวอย่าง

ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสั่งจ่ายเงินตามเช็คให้นาง น. เป็นค่าจ้างตัดชุด เครื่องแบบนักเรียน ต่อมาผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ได้ร่วมกับนาย ด. เรียบรับเงินจาก นาง น. โดยมีขอบ แต่นาง น. ไม่ยินยอม ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จึงแจ้งให้ธนาคารระงับการจ่ายเงินตามเช็ค และเรียกเช็คคืนจาก นาง น. โดยไม่อาจกระทำเช่นนั้นได้เพราะไม่มีปัญหาใด ๆ ที่จะรับงับการจ่ายเงินตามเช็ค แต่ทำไปเพื่อต่อรองให้ นาง น. ยอมจ่ายเงินให้ ตามที่เรียกร้อง แม้ว่านาง น. จะยังไม่ได้จ่ายเงินให้แก่ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาก็ตาม แต่พฤติการณ์ดังกล่าวข้างต้นของผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ก็เข้าข่ายเป็นการเรียกเงินจากนาง น. ย่อมถือได้แล้วว่า ผู้ฟ้องคดีกระทำการดังกล่าวเพื่อให้ตนเองได้รับประโยชน์ที่มีควรได้ พฤติการณ์การกระทำของผู้ฟ้องคดีจึงเป็นการกระทำผิดวินัยฐานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการ โดยมีขอบเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้ประโยชน์ที่มีควรได้ เป็นการทุจริตต่อหน้าที่ราชการ

(คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดคดีหมายเลขแดงที่ อ.1413/2563)

เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุครุภัณฑ์จะต้องปฏิบัติหน้าที่ ให้เป็นไปตามกฎหมายระเบียบแบบแผนที่ทางราชการได้กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด การจงใจไม่ปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบ และกระทำการทุจริตต่อหน้าที่ถือเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ผู้บังคับบัญชาสามารถลงโทษ ได้ โดยไม่จำเป็นต้องรอฟังผลการพิจารณาในคดีอาญา

มาตรา 85 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการให้ เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนของทางราชการและหน่วยงานการศึกษา มติคณะรัฐมนตรี หรือ นโยบายของรัฐบาลโดยถือประโยชน์สูงสุดของผู้เรียน และไม่ให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการ

การปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยจงใจไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนของทาง ราชการและหน่วยงานการศึกษา มติคณะรัฐมนตรี หรือนโยบายของรัฐบาล ประมาทเลินเล่อ หรือขาดการ เอาใจใส่ระมัดระวังรักษาประโยชน์ของทางราชการ อันเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ราชการอย่าง ร้ายแรงเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

มาตรา 85 วรรคหนึ่ง เป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง

องค์ประกอบความผิด

1. มีหน้าที่ราชการ
2. ไม่ปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เป็นไปตามกฎหมายระเบียบแบบแผนของทางราชการและหน่วยงานการศึกษา มติคณะรัฐมนตรี หรือนโยบายของรัฐบาลโดยถือประโยชน์สูงสุดของผู้เรียน
3. เกิดความเสียหายแก่ราชการ

อธิบาย

การปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยไม่เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนของทางราชการ และหน่วยงานการศึกษา มติคณะรัฐมนตรี หรือนโยบายของรัฐบาล จะต้องเป็นเรื่องเสียหายแก่ราชการ ดังนั้น ในกรณีที่มีความจำเป็นและปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยฝ่าฝืนกฎหมาย ระเบียบแบบแผนของทางราชการ และหน่วยงานการศึกษา มติคณะรัฐมนตรี หรือนโยบายของรัฐบาล และเกิดผลดีแก่ราชการ ก็ไม่เป็นความผิดวินัย

ระเบียบแบบแผนของทางราชการ หมายถึง ระเบียบแบบแผนทั่วไปของทางราชการที่ข้าราชการต้องปฏิบัติในฐานะที่เป็นข้าราชการ โดยไม่จำเป็นต้องเป็นระเบียบแบบแผนในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ แต่รวมถึงระเบียบแบบแผนของราชการที่มีใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ราชการก็ได้ เช่น ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการลาของข้าราชการ พ.ศ. 2555

นโยบายของรัฐบาล หมายถึง นโยบายที่รัฐบาลแถลงต่อรัฐสภา นโยบายที่ได้กำหนดหรือสั่งการเป็นการเฉพาะเรื่อง หรือนโยบายพิเศษหรือนโยบายเฉพาะกิจที่รัฐบาลมอบหมายเป็นกรณีพิเศษ นโยบายของรัฐบาลในลักษณะดังกล่าวข้าราชการจะต้องทราบและตอบสนองเพื่อให้นโยบายบรรลุผลตามวัตถุประสงค์

มาตรา 85 วรรคสอง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

องค์ประกอบความผิด

1. มีหน้าที่ราชการ
2. จงใจไม่ปฏิบัติหน้าที่ราชการตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนของทางราชการ และหน่วยงานการศึกษา มติคณะรัฐมนตรี หรือนโยบายของรัฐบาล
3. ประมาทเลินเล่อ หรือขาดการเอาใจใส่ ระมัดระวังรักษาประโยชน์ของทางราชการ
4. เป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง

อธิบาย

หน้าที่ราชการ มีความหมายเช่นเดียวกับความหมายในมาตรา 84

จงใจ หมายถึง ตั้งใจ หมายถึง เจตนา

จงใจ ตามความในวรรคสองนี้ แม้การไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบของทางราชการ มติคณะรัฐมนตรี และนโยบายรัฐบาลนั้น จะไม่ได้มุ่งหมายที่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ราชการ หรือไม่อาจ เล็งเห็นผลของการกระทำนั้นว่าจะเสียหายแก่ราชการได้ก็ตาม ถ้าการกระทำโดยรู้สำนึกในการกระทำนั้น ได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรงแล้ว ก็เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามมาตรา

ประมาทเลินเล่อ หมายถึง กระทำโดยปราศจากความระมัดระวัง หรือละเลยในสิ่งที่ควร กระทำ (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554)

มาตรา 86 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการโดยชอบด้วยกฎหมายและระเบียบของทางราชการ โดยไม่ขัดขืนหรือ หลีกเลียงแต่ถ้าเห็นว่าการปฏิบัติตามคำสั่งนั้นจะทำให้เสียหายแก่ราชการ หรือจะเป็นการไม่รักษาประโยชน์ ของทางราชการจะเสนอความเห็นเป็นหนังสือภายในเจ็ดวัน เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาทบทวนคำสั่งนั้นก็ได้ และเมื่อเสนอความเห็นแล้ว ถ้าผู้บังคับบัญชายืนยันเป็นหนังสือให้ปฏิบัติตามคำสั่งเดิม ผู้อยู่ใต้บังคับ บัญชาจะต้องปฏิบัติตาม

การขัดคำสั่งหรือหลีกเลียงไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการ โดยชอบด้วยกฎหมายและระเบียบของทางราชการ อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

มาตรา 86 วรรคหนึ่ง เป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง

องค์ประกอบความผิด

1. มีคำสั่งของผู้บังคับบัญชา
2. ผู้สั่งเป็นผู้บังคับบัญชาตามกฎหมาย
3. สั่งในหน้าที่ราชการ
4. เป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายและระเบียบของทางราชการ
5. มีเจตนาไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้น โดยขัดขืนหรือหลีกเลียง

อธิบาย

คำสั่ง หมายถึง ข้อความที่บอกให้ทำหรือปฏิบัติ คำสั่งนี้ไม่จำเป็นต้องสั่งเป็นหนังสือเสมอไป อาจเป็นการสั่งด้วยวาจาหรือด้วยวิธีการอื่นใดก็ได้

ผู้บังคับบัญชา หมายถึง ผู้บังคับบัญชาตามกฎหมาย

เป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายและระเบียบของทางราชการ หมายถึง ต้องเป็นคำสั่งที่ผู้บังคับบัญชา มีอำนาจโดยชอบตามกฎหมายและระเบียบที่จะสั่งได้ คือเป็นการสั่งภายในอำนาจหน้าที่ของตน และไม่ใช่คำสั่ง ให้กระทำผิดกฎหมายหรือระเบียบของราชการ

คำสั่งผู้บังคับที่ไม่ใช่เรื่องสั่งให้ปฏิบัติราชการแต่เป็นการสั่งเรื่องส่วนตัวหากผู้ใต้บังคับบัญชาไม่ปฏิบัติหรือหลีกเลี่ยง ก็ไม่มีความผิดวินัย

อนึ่ง ถ้าผู้บังคับบัญชาสั่งการโดยไม่อยู่ในฐานะที่จะสั่งได้หรือสั่งการนอกเหนืออำนาจหน้าที่ของตน หรือฝ่าฝืนกฎหมายและระเบียบของทางราชการแล้ว คำสั่งของผู้บังคับบัญชาก็ไม่มีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตาม และถ้าผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาไม่ปฏิบัติตามก็ไม่ผิดฐานขัดคำสั่งผู้บังคับบัญชา

ไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง หมายถึง ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาโดยมีเจตนาขัดขืนหรือหลีกเลี่ยงในกรณีที่ไม่ได้ปฏิบัติตามคำสั่งเพราะพลั้งเผลอ หลงลืม สำคัญผิด หรือมีเหตุอื่นใดขัดขวางทำให้ไม่สามารถปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาได้ ไม่มีความผิดวินัยตามมาตรา

มาตรา 86 วรรคสอง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

องค์ประกอบความผิด

1. มีคำสั่งของผู้บังคับบัญชา
2. ผู้สั่งเป็นผู้บังคับบัญชาตามกฎหมาย
3. สั่งในหน้าที่ราชการ
4. เป็นคำสั่งที่ขัดด้วยกฎหมายและระเบียบของทางราชการ
5. มีเจตนาไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้น โดยขัดขืนหรือหลีกเลี่ยง
6. เป็นเหตุให้ราชการเสียหายอย่างร้ายแรง

การกระทำที่ขัดคำสั่งหรือหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการ โดยขัดด้วยกฎหมายและระเบียบของทางราชการ หากเป็นเหตุราชการเสียหายอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

มาตรา 87 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องตรงต่อเวลาอุทิศเวลาของตนให้แก่ทางราชการและผู้เรียน จะละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรมิได้

การละทิ้งหน้าที่หรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร เป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง หรือการละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อในคราวเดียวกันเป็นเวลาเกินกว่าสิบห้าวันโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรหรือโดยมีพฤติการณ์ อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

มาตรานี้กำหนดให้ข้าราชการต้องตรงต่อเวลา และอุทิศเวลาให้แก่ราชการ เนื่องจากข้าราชการเป็นผู้จัดทำบริการสาธารณะแทนรัฐ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนซึ่งต้องมีความต่อเนื่อง ข้าราชการจึงไม่ใช่ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ตามเวลาปกติเท่านั้น แต่ต้องพร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่ได้ทุกเวลาทุกสถานการณ์

มาตรา 87 วรรคหนึ่ง เป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง

องค์ประกอบความผิด

1. มีหน้าที่ราชการที่จะต้องปฏิบัติ
2. ไม่อุทิศเวลาของตนให้แก่ราชการ
3. มีเจตนาละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

อธิบาย

อุทิศเวลาของตน หมายถึง การอุทิศเวลาหรือสละเวลาส่วนตนให้แก่ราชการในกรณีทางราชการมีงานเร่งด่วนที่จะต้องให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติงานนอกเวลาราชการปกติได้ เช่น ในเวลาหยุดพักรับประทานอาหารกลางวันหรือหลังจากเลิกเรียน หรือในวันหยุดราชการ ผู้บังคับบัญชาที่ย่อมจะสั่งให้มาทำงานในวันหรือเวลานั้น ๆ ได้ ผู้รับคำสั่งจะต้องปฏิบัติตาม จะอ้างว่าเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและระเบียบเพราะให้ทำงานนอกเวลาราชการหาได้ไม่ หากข้าราชการครูผู้ได้รับคำสั่งให้ปฏิบัติราชการดังกล่าวหลีกเลี่ยง ชัดขึ้น หรือไม่ยอมปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาที่สั่งโดยชอบด้วยกฎหมายและระเบียบของทางราชการ เป็นความผิดกรณีชัดคำสั่งของผู้บังคับบัญชาตามมาตรา 86 แล้ว ยังเป็นความผิดกรณีไม่อุทิศเวลาของตนให้แก่ราชการตามมาตรา 87 วรรคหนึ่งด้วย แต่ไม่เป็นการขาดราชการและไม่ต้องลาหยุดราชการวันดังกล่าว

สำหรับวันปิดภาคเรียน ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการกำหนดเวลาทำงาน และวันหยุดราชการของสถานศึกษา พ.ศ. 2547 ข้อ 5 ให้ถือว่าเป็นวันพักผ่อนของนักเรียน ซึ่งสถานศึกษาอาจอนุญาตให้ ข้าราชการหยุดพักผ่อนด้วยก็ได้ แต่ถ้ามีราชการจำเป็นให้ข้าราชการมาปฏิบัติราชการเหมือนการมาปฏิบัติราชการตามปกติ ดังนั้น วันปิดภาคเรียน จึงไม่ใช่วันหยุดของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา

ละทิ้งหน้าที่ราชการ หมายถึง ไม่อยู่ปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ซึ่งอาจไม่มาปฏิบัติ หน้าที่ราชการในสถานที่ที่ต้องปฏิบัติ หรือไม่มาให้ผู้บังคับบัญชามอบหมายงานในหน้าที่ หรือมาลงชื่อ ปฏิบัติงานแล้วออกไปนอกสถานศึกษาโดยไม่ขออนุญาต หรือไม่อยู่ในสถานที่ที่ควรอยู่

ทอดทิ้งหน้าที่ราชการ หมายความว่า มาอยู่ในสถานที่ราชการ แต่ไม่สนใจเป็นธุระไม่ปฏิบัติราชการตามหน้าที่ปล่อยให้งานค้างคั่ง เช่น ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่งนักทรัพยากรปฏิบัติการมาทำงานแล้วใช้เวลาราชการเล่นหุ้น ปล่อยให้งานในหน้าที่ค้างคั่ง

ไม่มีเหตุผลอันสมควร ซึ่งต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงเป็นเรื่อง ๆ ไปว่าพฤติการณ์แห่งการละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการนั้นมีสาเหตุอย่างไร และมีเหตุผลความจำเป็นถึงขนาดที่จะต้องกระทำผิดหรือไม่ ถ้ามีเจตนาละทิ้งไปทำธุระในเรื่องส่วนตัวถือว่าเป็นกรณีไม่มีเหตุผลอันสมควร แต่ถ้าเป็นกรณีที่เจ็บป่วยมากในทันทีทันใดต้องละทิ้งหน้าที่ไปพบแพทย์ทันที มิฉะนั้นจะเป็นอันตรายต่อชีวิตเห็นได้ว่ามีเหตุผลอันสมควรยังไม่ถึงกับเป็นความผิดตามมาตรา

กรณีไม่มีเหตุอันสมควร เช่น ละทิ้งหน้าที่ราชการ เนื่องจากหลบหนีเจ้าหนี้ หลบหนีคดีอาญาน้อยใจผู้บังคับบัญชาที่ไม่ลงชื่อรับรองการกู้เงินสหกรณ์ สาเหตุเหล่านี้เป็นเรื่องส่วนตัว ไม่สามารถนำมารับฟังว่ามีเป็นเหตุผลอันสมควร

กรณีข้าราชการหายไปเฉย ๆ โดยไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าหายไปเพราะเหตุใด ต้องถือว่าเป็นการละทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร หากภายหลังปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้นั้น ถูกลักพาตัว หรือประสบเหตุที่ทำให้ถึงแก่ความตาย ผู้บังคับบัญชาย่อมเปลี่ยนแปลงคำสั่งให้ตรงกับข้อเท็จจริงได้

เกิดความเสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรงนั้น ความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ราชการอย่างร้ายแรงเป็นผลโดยตรงจากเหตุที่ละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการนั้น เช่น ละทิ้งหน้าที่เวรยามรักษาความปลอดภัยสถานที่ราชการไปเพียงครึ่งชั่วโมง เป็นเหตุให้มีผู้ลอบวางเพลิงเผาอาคารสถานที่ราชการได้รับความเสียหายเป็นอย่างมาก ถือได้ว่าอยู่ในความหมายของความผิดกรณีนี้แล้ว

กรณีตัวอย่าง

ผู้ฟ้องคดีถูกลงโทษตัดเงินเดือน 5% เป็นเวลา 3 เดือน โดยมีพฤติการณ์สืบเนื่องมาจากการที่ผู้ฟ้องคดีมาลงลายมือชื่อปฏิบัติงานเวลาประมาณ 07.00 น. จากนั้นเดินทางไปยื่นหนังสือคัดค้านนโยบายรัฐบาลเกี่ยวกับการคัดข้าราชการที่ไม่มีประสิทธิภาพออกจากราชการ 5% ต่อรองนายกรัฐมนตรี และแจกเอกสารคัดค้านเรื่องดังกล่าวแก่สื่อมวลชนบริเวณหน้าทำเนียบรัฐบาลโดยไม่ได้รับอนุมัติหรืออนุญาตจากผู้บังคับบัญชา หรือยื่นใบลาเพื่อออกไปทำกิจธุระส่วนตัว

ศาลปกครองสูงสุดเห็นว่า ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่า หนังสือคัดค้านดังกล่าวมีถ้อยคำที่ส่อเสียด ไม่สุภาพ และไม่เหมาะสม และพิจารณาเนื้อหาทั้งหมดแล้วเป็นการแสดงความเห็นส่วนตัวเพื่อคัดค้านนโยบายของรัฐบาล ซึ่งมีใช้การให้ข้อมูลหรือการเป็นพยานหรือการส่งเอกสารหลักฐานที่เป็นประโยชน์ต่อทางราชการที่ข้าราชการผู้ให้ข้อมูลจะได้รับความคุ้มครองตามมติคณะรัฐมนตรี ตามหนังสือที่ นร 0205/ว 31 ลงวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2542 การที่ผู้ฟ้องคดีเดินทางไปยื่นหนังสือดังกล่าวจึงมิใช่การใช้การปฏิบัติหน้าที่ราชการนอกสถานที่ แต่เป็นการปฏิบัติภารกิจส่วนตัวนอกสถานที่ซึ่งต้องได้รับอนุมัติหรืออนุญาตจากผู้บังคับบัญชาก่อน ประกอบกับผู้ฟ้องคดีเป็นข้าราชการระดับหัวหน้างานย่อมทราบระเบียบปฏิบัติของทางราชการ ดังนั้น การที่ผู้ฟ้องคดีลงเวลามาปฏิบัติราชการเวลา 07.00 น. แล้วไปปฏิบัติกิจส่วนตัวโดยไม่ได้รับอนุมัติหรืออนุญาตจากผู้มีอำนาจ และกรณีไม่ใช่เรื่องจำเป็นเร่งด่วนที่คณะรัฐมนตรีจะอนุมัติเรื่องผู้ฟ้องคดีคัดค้านในวันนั้นหรือไม่ผู้ฟ้องคดีจึงควรวางแผนและขออนุมัติหรือขออนุญาตลาต่อผู้บังคับบัญชาให้ถูกต้อง กรณีจึงถือได้ว่าผู้ฟ้องคดีไม่ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบของทางราชการ มติคณะรัฐมนตรี และนโยบายของรัฐบาล

นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติงานห้องเดียวกับผู้ฟ้องคดีและรักษาการหัวหน้างานให้การสอดคล้องกันว่า ในวันดังกล่าวผู้ฟ้องคดีไม่ได้ปฏิบัติงานที่สำนักงานแต่อย่างใด ดังนั้น เมื่อหน้าที่การปฏิบัติราชการของผู้ฟ้องคดีเป็นหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติในสถานที่ราชการต้นสังกัดเป็นหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติในสถานที่ราชการต้นสังกัด

การที่ผู้ฟ้องคดีเดินทางไปอื่นหนังสือตัดค่านโดยไม่ได้รับอนุมัติหรืออนุญาตจากผู้บังคับบัญชา ซึ่งแม้ส่วนราชการต้นสังกัด จะไม่ได้รับความเสียหายและเป็นการเดินทางไป 2 ชั่วโมงตามที่กล่าวอ้างก็ตาม ถือได้ว่าผู้ฟ้องคดีไม่ปฏิบัติหน้าที่ ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบของทางราชการตามนัย ข้อ 6 วรรคหนึ่ง และไม่อุทธรณ์เวลาของตนให้แก่ทางราชการ และละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการตามนัยข้อ 13 วรรคหนึ่ง ของประกาศคณะกรรมการพนักงานเทศบาลจังหวัด เรื่อง หลักเกณฑ์และเงื่อนไขการสอบสวน การลงโทษทางวินัย การให้ออกจากราชการ การอุทธรณ์ และการร้องทุกข์ ลงวันที่ 28 ธันวาคม 2544 การที่ถูกผู้ฟ้องคดีที่ 2 มีคำสั่งลงโทษตัดเงินเดือนผู้ฟ้องคดี 5 % เป็นเวลา 3 เดือน จึงเป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย

(คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คดีหมายเลขแดงที่ อ. 152/2557)

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่งครู ไม่มาปฏิบัติราชการตั้งแต่วันที่ 5-16 มีนาคม 2551 ติดต่อกัน โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร โดยอ้างว่าป่วยเป็นโรคลมชัก แต่ไม่ได้เข้ารักษาตัวที่โรงพยาบาล เมื่อกลับมาปฏิบัติหน้าที่ราชการแล้วไม่ได้ยื่นใบลาป่วยเป็นการกระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง

(มติ อ.ก.ค.ศ. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยและการออกจากราชการ ครั้งที่ 10/2553 วันที่ 24 กันยายน 2553)

มาตรา 87 วรรคสอง ได้บัญญัติเกี่ยวกับความผิดวินัยอย่างร้ายแรงในกรณี ละทิ้งหน้าที่หรือทอดทิ้งราชการไว้ 2 กรณี ดังนี้

กรณีที่ 1 ละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร เป็นเหตุให้ราชการเสียหายอย่างร้ายแรง

องค์ประกอบความผิด

1. มีหน้าที่ราชการ
2. ละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร
3. เป็นเหตุให้ราชการเสียหายอย่างร้ายแรง

กรณีที่ 2

1. มีหน้าที่ราชการ
2. ละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันเป็นคราวเดียวกันเป็นเวลาเกินกว่า 15 วัน
3. โดยไม่มีเหตุผลอันสมควรหรือโดยมีพฤติการณ์อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติ

ตามระเบียบของทางราชการ

อธิบาย

คำว่า **หน้าที่ราชการ** มีความหมายเช่นเดียวกับมาตรา 84

คำว่า **ละทิ้งหน้าที่ราชการ** ความหมายเช่นเดียวกับวรรคหนึ่ง

ทอดทิ้งหน้าที่ราชการ มีความหมายเช่นเดียวกับวรรคหนึ่ง

ไม่มีเหตุผลอันสมควร ความหมายเช่นเดียวกับวรรคหนึ่ง

ตามกรณีที่ 1 การละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่จำกัดเงื่อนไขเวลา เช่น ละทิ้งหน้าที่ราชการ 2 ชั่วโมงแต่การละทิ้งหน้าที่ราชการดังกล่าวเกิดความเสียหายต่อราชการอย่างร้ายแรง ก็เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงแล้ว

ตามกรณีที่ 2 กรณีละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันในคราวเดียวกันเป็นเวลาเกินกว่า 15 วัน นั้น เป็นการละทิ้งหน้าที่ราชการต่อเนื่องในคราวเดียวกันโดยไม่มาหรืออยู่ปฏิบัติหน้าที่เลยเป็นเวลาเกินกว่า 15 วัน ขึ้นไป การนับวันสำหรับการกระทำผิดวินัยกรณีละทิ้งหน้าที่ราชการนั้น จะต้องนับวันละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันทุกวัน โดยนับรวมวันหยุดราชการซึ่งอยู่ระหว่างวันละทิ้งหน้าที่ราชการด้วย (สำนักงาน ก.พ. ที่ นร 0709.2/28 ลงวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2555)

กรณีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันมาแล้ว 15 วัน วันที่ 16 มาลงชื่อปฏิบัติงานแล้วออกไปนอกสถานศึกษาโดยไม่ขออนุญาตและไม่ได้กลับมาปฏิบัติงานในวัน นั้น ผู้บังคับบัญชาได้ทำบันทึกรายงานไว้เป็นหลักฐาน ก.ค.ศ. เคยวินิจฉัยว่า เป็นกรณีละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันเกินกว่า 15 วัน

(มติ อ.ก.ค.ศ.วิสามัญเกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ครั้งที่ 4/2551 เมื่อวันที่ 21 เมษายน 2551)

ไม่มีเหตุผลอันสมควร มีความหมายเช่นเดียวกับวรรคหนึ่ง

มีพฤติการณ์อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ เป็นกรณีที่ต้องพิจารณาจากพฤติการณ์ประกอบกับเจตนาของผู้กระทำในการละทิ้งผิดเป็นเรื่อง ๆ ไป ว่ามีเจตนา หรือจงใจฝ่าฝืนระเบียบหรือไม่ กรณีข้าราชการถูกจับกุมคุมขังไม่เป็นเจตนาละทิ้งหน้าที่ราชการ ไม่ต้องยื่นใบลาแต่ต้องรายงานหรือแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาทราบ และเมื่อได้รับการประกันตัวต้องรีบกลับไปปฏิบัติงานทันที

กรณีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาป่วยหนักไม่มาปฏิบัติราชการเกินกว่า 15 วัน โดยไม่ยื่นใบลาหรือแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาทราบ ทั้ง ๆ ที่ในระหว่างเจ็บป่วยอยู่นั้นสามารถแจ้งและลงชื่อในใบลาได้ แต่เมื่อหายป่วยแล้วก็มาทำงานและยื่นใบลาป่วย กรณีนี้การหยุดราชการไปนั้นก็มีเหตุผลอันสมควร และตามพฤติการณ์ก็ยังไม่แสดงถึงเจตนาหรือจงใจที่จะไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ จึงไม่เป็นความผิดร้ายแรงตามวรรคสอง แต่อาจเป็นความผิดกรณีไม่ปฏิบัติตามระเบียบการลา หรือแบบธรรมเนียมของทางราชการ ตามมาตรา 85 ซึ่งมีโทษความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ในทางกลับกันหากเจ็บป่วยเล็กน้อยแต่หยุดราชการไปนานโดยไม่ลา

และไม่แจ้งให้ผู้บังคับบัญชาทราบ ทั้งที่สามารถปฏิบัติราชการได้และไม่มีใบรับรองแพทย์ เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง โทษไล่ออกจากราชการ

สำหรับกรณีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับอนุญาตให้ลาไปศึกษาต่อ ณ ต่างประเทศ เมื่อครบกำหนดวันเวลาที่ได้รับอนุมัติแล้ว ยังคงศึกษาต่อโดยไม่ยอมเดินทางกลับมาปฏิบัติหน้าที่ราชการ กรณีนี้ ถ้าปรากฏว่ามีเจตนาละทิ้งหน้าที่ราชการโดยมีพฤติการณ์อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ ถ้าเกินกว่า 15 วัน มีโทษสถานหนักเช่นเดียวกับกรณีละทิ้งหน้าที่ราชการเกินกว่า 15 วัน โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

การลาออกกับการละทิ้งหน้าที่ราชการ

กรณีข้าราชการยื่นหนังสือขอลาออกจากราชการในวันเดียวกับวันที่ขอลาออกผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจสามารถอนุญาตให้ลาออกจากราชการตั้งแต่วันที่ขอลาออกได้ และเมื่อผู้บังคับบัญชาได้อนุญาตให้ข้าราชการผู้นั้นลาออกจากราชการไปแล้ว ย่อมไม่อาจดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการผู้นั้นในกรณีละทิ้งหน้าที่ราชการอีกได้ (สำนักงาน ก.พ. ที่ นร 0709.2/ป 673 ลงวันที่ 23 พฤศจิกายน 2551)

ข้าราชการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ไม่ประสงค์จะรับราชการต่อไป มีสิทธิขอลาออกจากราชการได้ โดยต้องยื่นหนังสือขอลาออกต่อผู้บังคับบัญชาเหนือตนขึ้นไปชั้นหนึ่งล่วงหน้าเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 30 วัน และเมื่อได้รับอนุญาตให้ลาออกแล้ว จึงจะออกจากราชการได้ ข้าราชการที่หยุดราชการไปแล้ว จึงส่งหรือยื่นใบลาออกแล้วก็หยุดราชการไปประกอบอาชีพอื่นทันที โดยยังไม่ได้รับอนุญาตให้ลาออกและไม่ได้รับอนุญาตให้ลาหยุดราชการด้วยเหตุใด พฤติการณ์เข้าลักษณะเป็นการละทิ้งหน้าที่ราชการ โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร และโดยมีพฤติการณ์อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ และถ้าเป็นเวลาติดต่อกันในคราวเดียวกันเกินกว่า 15 วัน ก็เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

อนึ่ง การที่จะพิจารณาว่าข้าราชการที่ละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันในคราวเดียวกันเป็นเวลาเกินกว่า 15 วัน จะมีเหตุผลอันสมควรหรือไม่นั้น ผู้บังคับบัญชาต้องสืบสวนดูให้เป็นที่แน่ชัดเสียก่อน กรณีดังกล่าวเข้าลักษณะเป็นความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง ตามกฎ ก.ค.ศ.ว่าด้วยกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง พ.ศ. 2549 ข้อ 2 (2) ซึ่งกำหนดให้ผู้บังคับบัญชาต้องสืบสวนก่อน และสามารถลงโทษได้โดยไม่ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นทำการสอบสวนพิจารณา การละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันในคราวเดียวกันโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร มีมติคณะรัฐมนตรี ตามหนังสือ ที่ นร 0205/ว 234 ลงวันที่ 24 ธันวาคม 2536 ว่าความผิดฐานละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันในคราวเดียวกันเป็นเวลาเกินกว่า 15 วัน โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร และไม่กลับมาปฏิบัติราชการอีกเลย เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ซึ่งควรลงโทษเป็นไล่ออกจากราชการ ... การมีเหตุอันควรปรานีอื่นใด ไม่เป็นเหตุลดหย่อนโทษลงเป็นปลดออกจากราชการ

กรณีตัวอย่าง

ข้าราชการได้รับมอบหมายงานจากผู้บังคับบัญชาให้รับผิดชอบงานคดี โดยกำหนดให้รายงานความคืบหน้าทุกเดือนแต่ไม่รายงาน จึงให้ส่งมอบงานคืน และตรวจสอบพบว่ามาลงลายมือชื่อในสมุดลงเวลาปฏิบัติราชการในตอนเช้าและในเวลากลับ แต่ไม่อยู่ที่โต๊ะทำงาน โดยในตอนเช้ามักจะมานั่งพูดคุยกับผู้อำนวยการ ตอนสายไปคุยกับพนักงานขับรถยนต์บ้าง ไปห้องสมุดบ้าง พฤติการณ์จึงเป็นกรณีที่ผู้บังคับบัญชาได้มอบหมายงานอย่างหนึ่งอย่างใดให้รับผิดชอบ แต่กลับละเลยไม่เอาใจใส่งานดังกล่าว และมาลงชื่อปฏิบัติราชการ แต่ไม่ปฏิบัติงาน เป็นเหตุให้งานที่ได้รับมอบหมายไม่สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ ถือเป็นกรณีส่อคำสั่งและหลีกเลี่ยง ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาที่สั่งการในหน้าที่ราชการโดยชอบด้วยกฎหมาย และเป็นการละทิ้งหรือทอดทิ้ง หน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร เป็นการกระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง

(คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดคดีหมายเลขแดงที่ ที่ อ. 789/2558)

ผู้อำนวยการสถานศึกษาถูกสั่งให้มาประจำที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไม่ได้มาปฏิบัติหน้าที่ราชการที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตั้งแต่วันที่ 16 ตุลาคม 2552 ถึงวันที่ 11 พฤศจิกายน 2552 โดยมิได้มีการลงเวลาปฏิบัติหน้าที่ราชการ และมิได้มีการยื่นขอลาตามระเบียบของทางราชการ พฤติการณ์เป็นความผิด วินัยอย่างร้ายแรง ตามมาตรา 87 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 กรณีละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อในคราวเดียวกันเป็นเวลาเกินกว่าสิบห้าวันโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรและโดยมีพฤติการณ์อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ และกรณีต้องด้วยความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง ตามข้อ 2 (2) แห่งกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง พ.ศ. 2549 การที่ผู้บังคับบัญชาสั่งลงโทษปลดออกจากราชการนั้น เหมาะสมกับกรณีความผิดแล้ว

มาตรา 88 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดี แก่ผู้เรียน ชุมชน สังคม มีความสุภาพเรียบร้อย รักษาความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูลต่อผู้เรียนและระหว่างข้าราชการด้วยกันหรือร่วมปฏิบัติราชการ ต้อนรับ ให้ความสะดวก ให้ความเป็นธรรมแก่ผู้เรียนและประชาชนผู้มาติดต่อราชการ

การกลั่นแกล้ง ดูหมิ่นเหยียดหยาม กดขี่ หรือข่มเหงผู้เรียน หรือประชาชนผู้มาติดต่อราชการอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

มาตรานี้มุ่งหมายให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งถือเป็นแม่พิมพ์ของชาติ ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้เรียน ชุมชน สังคม รวมทั้งเพื่อให้การปฏิบัติราชการมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลอันดี ข้าราชการต้องรักษาความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูลต่อผู้เรียนและข้าราชการด้วยกันและประชาชนผู้มาติดต่อราชการ ด้วยความสำนึกรับผิดชอบหรือความมีจิตสาธารณะรับผิดชอบต่อส่วนรวม

ให้บริการแก่ประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ และยังคงไม่ถดถอย คุณหมื่น เหยียดหยาม กดขี่ หรือข่มเหง ผู้เรียน หรือประชาชนผู้มาติดต่อราชการอีกด้วย

มาตรา 88 วรรคหนึ่ง เป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง

องค์ประกอบความผิด

1. มีความประพฤติอันไม่เหมาะสม ไม่เป็นแบบอย่างที่ดี
2. กระทำการใด ๆ โดยไม่มีความสุภาพเรียบร้อย
3. ไม่รักษาความสามัคคี
4. ไม่ช่วยเหลือเกื้อกูล
5. ไม่ต้อนรับ ไม่ให้ความสะดวก ไม่ให้เป็นธรรม
6. กระทำต่อผู้เรียน เพื่อนข้าราชการ ประชาชนผู้มาติดต่อราชการเกี่ยวกับหน้าที่ของตน

อธิบาย

แบบอย่าง หมายถึง เที่ยงอย่างสมควรประพฤติตาม หรือควรถือเป็นบรรทัดฐาน การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีนั้น ต้องดูที่ความประพฤติส่วนตัวโดยต้องดูตำแหน่งหน้าที่ประกอบด้วย

สุภาพเรียบร้อย หมายถึง การแสดงออกทางกิริยาหรือวาจาในลักษณะอ่อนโยน ละมุนละม่อม รวมทั้งกิริยาวาจาที่ไม่หยาบคายและเหมาะสมแก่บุคคลและสถานที่

การไม่สุภาพเรียบร้อย อาจเป็นการแสดงออกทางกิริยา วาจาไม่เหมาะสม ใช้ถ้อยคำหยาบคาย ต่ำทอ เสียดสีหรือแสดงออกโดยการกระทำทางกาย เช่น เกะกะละลาน เป็นอันธพาล เป็นต้น

รักษาความสามัคคี หมายถึง ความสมัคสมานมีไมตรีที่ดีต่อกัน ช่วยเหลือเกื้อกูล มีน้ำหนึ่งใจ เดียว ในการปฏิบัติราชการ

การไม่รักษาความสามัคคี อาจเป็นการใช้วาจาโต้เถียง ทะเลาะวิวาท ใช้กำลังประทุษร้าย ไม่ปรองดองกัน

ช่วยเหลือเกื้อกูล หมายถึง การให้ความช่วยเหลือ เพื่อปลดเปลื้องทุกข์หรือให้บริการ ภายในขอบเขตงานที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ รวมถึงการเผื่อแผ่ เจือจาน อุดหนุน การช่วยเหลือผู้เรียนหรือศิษย์ ไม่ว่าจะ เป็นเรื่องการเรียนหรือเรื่องส่วนตัว

การต้อนรับให้ความสะดวก ได้แก่การดูแลเอาใจใส่ เต็มใจที่จะปฏิบัติงาน ให้การต้อนรับ ด้วยการมีน้ำใจ อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียน หรือประชาชนที่มาติดต่อราชการ

ให้ความเป็นธรรม หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นธรรม ให้บริการแก่ผู้เรียนและประชาชน ผู้มาติดต่อราชการอันเกี่ยวกับหน้าที่ของตน โดยให้บริการ ให้การสงเคราะห์แก่ผู้เรียนและประชาชนทุกคน ที่มาติดต่ออย่างเสมอหน้า เป็นกลาง

ประชาชน หมายถึง บุคคลทั่วไปซึ่งรวมทั้งคนไทยที่เป็นพลเมืองของประเทศ เป็นราษฎร และชาวต่างประเทศที่อยู่อาศัยในประเทศไทยหรือเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยซึ่งมิใช่ราษฎร

มาตรา 88 วรรคสอง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

องค์ประกอบความผิด

1. มีความประพฤติอันไม่เหมาะสม
2. กระทำการก่อกวน ก่อความไม่สงบเรียบร้อย ก่อความเสียหายอย่างร้ายแรง
3. เป็นการกระทำต่อผู้เรียน หรือประชาชนผู้มาติดต่อราชการเกี่ยวกับหน้าที่ของตน

อธิบาย

ก่อกวน หมายถึง การกระทำให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อนเสียหายด้วยเจตนาร้าย หากความไม่ดีให้หาอุบายให้ร้ายด้วยวิธีการต่างๆ

ดูหมิ่น หมายถึง การสบประมาท ดูหมิ่น ดูถูกว่าไม่จริง หรือไม่เก่งจริง ตามประมวล กฎหมายอาญา หมายถึง การแสดงออกทางกิริยาหรือวาจาหรือเขียนเป็นหนังสือหรือภาพอันเป็นการสบประมาท หรือดูถูกผู้หนึ่งผู้ใดซึ่งทำให้เขาเสียหาย

เหยียดหยาม หมายถึง การกล่าวถ้อยคำหรือการแสดงกิริยาอาการดูถูกหรือรังเกียจ โดยกตัญญูต่ำลง

กดขี่ หมายถึง การข่มให้อยู่ในอำนาจของตน ใช้อำนาจบังคับเอา แสดงอำนาจเอา

ข่มเหง หมายถึง ใช้กำลังรังแก แกล้ง ทำให้เดือดร้อน

การที่จะพิจารณาว่าการกระทำอย่างใดเป็นความผิดกรณีดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่หรือข่มเหงผู้เรียนหรือประชาชนนั้น มีแนวทางวินิจฉัย คือ

1. เป็นการกระทำในฐานะที่เป็นข้าราชการ คือ ผู้กระทำการก่อกวน ก่อความไม่สงบเรียบร้อย ก่อความเสียหายอย่างร้ายแรง ก่อความเสียหาย ก่อความไม่สงบเรียบร้อย ก่อความเสียหาย กดขี่ หรือข่มเหงผู้เรียนหรือประชาชนนั้น ต้องกระทำโดยแสดงออกว่าตนเป็นข้าราชการ
2. ผู้ถูกก่อกวน ก่อความไม่สงบเรียบร้อย ก่อความเสียหาย กดขี่หรือข่มเหง ต้องอยู่ในฐานะผู้เรียนหรือประชาชน คือ มีฐานะเป็นพลเมืองของประเทศไทย ซึ่งมีความสัมพันธ์กับข้าราชการในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ส่วนผู้เรียนและประชาชนเป็นผู้อยู่ในปกครองของรัฐและรับบริการจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ
3. เจตนา หรือจงใจ คือ ผู้กระทำได้กระทำโดยเจตนาหรือจงใจที่จะก่อกวน ก่อความไม่สงบเรียบร้อย ก่อความเสียหาย กดขี่หรือข่มเหงผู้เรียนหรือประชาชนโดยตรง ถ้าหากการกระทำนั้นเป็นไปโดยข้าราชการผู้นั้นไม่ได้มีเจตนา

หรือจงใจที่จะกระทำต่อผู้นั้นโดยตรง ก็ไม่เป็นความผิดตามวรรคสองนี้ ทั้งนี้ ต้องพิจารณาจากพฤติการณ์แห่งการกระทำนั้นเป็นเรื่อง ๆ ไป

กรณีตัวอย่าง

คุณหมื่น เหยียดหยามผู้เรียนว่าโง่งเป็นควายโง่งทั้งตระกูล ก.ค.ศ. เห็นว่าเป็นการดูหมิ่นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และปิดกั้นพัฒนาการของผู้เรียน

ตัวอย่างตามคำพิพากษาศาลฎีกา

คำว่า "ดูหมิ่น" ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 393 ไม่ได้นิยามศัพท์ไว้ว่ามีความหมายว่าอย่างไร แต่ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานอธิบายว่า หมายถึง ดูถูกเหยียดหยามทำให้อับอายเป็นที่เกลียดชังของประชาชน โดยถ้อยคำที่กล่าวจะต้องเป็นการเหยียดหยามผู้อื่น หาใช่ตัวผู้กล่าวเองไม่ คำว่า "ประธานใช้ครูอย่างขี้ข้า" นั้น จำเลยมิได้เหยียดหยามตัวผู้เสียหายว่ามีสถานภาพอย่างขี้ข้าหรือผู้รับใช้ แต่เป็นการพูดถึงสถานภาพของครูในโรงเรียนรวมทั้งจำเลยว่าเป็นผู้รับใช้ของผู้เสียหาย เมื่อคำว่า "ขี้ข้า" ในที่นี้จำเลยหมายถึงตัวจำเลยเองและครูในโรงเรียนที่ถูกผู้เสียหายใช้งาน มิใช่หมายถึงตัวผู้เสียหายซึ่งเป็นผู้ใช้งาน ถ้อยคำที่จำเลยกล่าวจึงมิใช่เป็นการดูหมิ่นผู้เสียหายซึ่งหน้าตามความหมายในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 393

(คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2867/2547)

การดูหมิ่นผู้อื่นอันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 393 หมายถึง การดูถูกเหยียดหยาม สบประมาท หรือทำให้อับอาย การวินิจฉัยว่าการกล่าววาจาอย่างไรเป็นการดูหมิ่นผู้อื่นหรือไม่ จึงต้องพิจารณาว่า ถ้อยคำที่กล่าวเป็นการดูถูกเหยียดหยามสบประมาทผู้ที่ถูกกล่าวถึง หรือเป็นการทำให้ผู้ที่ถูกกล่าวถึงอับอายหรือไม่ หากเป็นเช่นนั้นก็ถือได้ว่าเป็นการดูหมิ่นแล้ว ไม่ต้องถึงกับเป็นการใส่ความให้ผู้อื่นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ซึ่งเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทตามมาตรา 326 ตามพจนานุกรมให้หมายความคำว่า "เฮงซวย" ว่า เอาแน่นอนอะไรไม่ได้ คุณภาพต่ำ ไม่ดี ซึ่งมีความหมายในทางเสื่อมเสีย การที่จำเลยพูดใส่ผู้เสียหายด้วยความไม่พอใจว่า "ไอ้ทนายเฮงซวย" จึงเป็นถ้อยคำที่จำเลยด่าผู้เสียหายเป็นการดูถูกเหยียดหยามและสบประมาทผู้เสียหายว่าเป็นทนายความเฮงซวย เป็นความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 393 พิพากษายืนตามศาลอุทธรณ์ ปรับ 1,000 บาท ไม่ชำระค่าปรับให้จัดการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29

(คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1623/2551)

มาตรา 89 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องไม่กลั่นแกล้ง กล่าวหา หรือ ร้องเรียนผู้อื่นโดยปราศจากความเป็นจริง

การกระทำตามวรรคหนึ่ง ถ้าเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับความเสียหายอย่างร้ายแรงเป็น ความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

มาตรานี้กำหนดให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องไม่กลั่นแกล้งร้องเรียน กล่าวหาผู้อื่นโดยไม่เป็นความจริง เช่นร้องเรียนว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากระทำความผิดวินัยหรือกระทำความผิดอาญา ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือสร้างหลักฐานอันเป็นเท็จ เนื่องจากการถูกร้องเรียนทำให้หน่วยงานเสียหายพจน์และขาดความน่าเชื่อถือ ทั้งยังทำให้เจ้าหน้าที่เสียกำลังใจในการปฏิบัติงาน ไม่กล้าตัดสินใจในเรื่องสำคัญ เพราะเกรงจะถูกร้องเรียน เมื่อมีการร้องเรียนต้องเข้าสู่กระบวนการตรวจสอบ เพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ ส่งผลให้ผู้นั้นได้รับความเดือดร้อนเสียหาย และทางราชการต้องสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย และเสียกำลังเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการหาข้อเท็จจริง

มาตรา 89 วรรคหนึ่ง เป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง

องค์ประกอบความผิด

1. กระทำการที่มีลักษณะเป็นการกลั่นแกล้ง กล่าวหา หรือร้องเรียนผู้อื่นในเรื่องที่ไม่เป็นจริง
2. มีเจตนาโดยรู้อยู่แล้วว่าเรื่องที่กล่าวหาหรือร้องเรียนไม่เป็นความจริง

ตามมาตรา 89 วรรคสอง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

องค์ประกอบความผิด

1. กระทำการที่มีลักษณะเป็นการกลั่นแกล้ง กล่าวหา หรือร้องเรียนผู้อื่นในเรื่องที่ไม่เป็นจริง
2. มีเจตนา โดยรู้อยู่แล้วว่าเรื่องที่กล่าวหาหรือร้องเรียนไม่เป็นความจริง
3. เป็นเหตุให้ผู้อื่นเสียหาย อย่างร้ายแรง

กรณีตัวอย่าง

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาหญิง ตำแหน่งเจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน จงใจเจตนา กระทำการกล่าวหาใส่ความผู้บังคับบัญชาและผู้อื่นโดยข้อความอันเป็นเท็จ กลั่นแกล้งเขียนหนังสือร้องเรียนไปยังหน่วยงานที่ไม่เกี่ยวข้องอื่น ๆ โดยไม่ใช้สิทธิตามอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย เป็นการสร้างปัญหาและสร้างความยุ่งยากให้แก่หน่วยงานและผู้อื่นสร้างความแตกแยกในหมู่คณะและใส่ความทั้งที่ไม่มีพยานหลักฐานเป็นการใส่ความเท็จทำให้ผู้อื่นหลงเชื่อตาม กลั่นแกล้งให้ผู้ถูกกล่าวหาได้รับความเสียหาย พฤติการณ์เป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง และกรณีเป็นความผิดเล็กน้อยตามมาตรา 89 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 ประกอบกับมีเหตุอันควรลดหย่อน ซึ่งยังไม่ถึงกับจะต้องถูกลงโทษตัดเงินเดือน ระดับโทษภาคทัณฑ์

มาตรา 90 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องไม่กระทำการ หรือยอมให้ผู้อื่นกระทำการ หาประโยชน์อันอาจทำให้เสื่อมเสียความเที่ยงธรรมหรือเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ในตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน

การกระทำตามวรรคหนึ่ง ถ้าเป็นการกระทำโดยมีความมุ่งหมายจะให้เป็นการซื้อขายหรือให้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งหรือวิทยฐานะใดโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือเป็นการกระทำอันมีลักษณะเป็นการให้หรือได้มาซึ่งทรัพย์สินหรือสิทธิประโยชน์อื่น เพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับการบรรจุและแต่งตั้งโดยมิชอบ หรือเสื่อมเสียความเที่ยงธรรม เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

มาตรา 90 วรรคหนึ่ง เป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง

องค์ประกอบความผิด

1. มีตำแหน่งหน้าที่ราชการ
2. กระทำการ หรือยอมให้ผู้อื่นกระทำการโดยอาศัยตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนหาประโยชน์ให้แก่ตนเอง หรือผู้อื่น
3. การกระทำนั้นอาจทำให้เสื่อมเสียความเที่ยงธรรมหรือเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ในตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน

อธิบาย

ประโยชน์ หมายถึง สิ่งที่เป็นคุณแก่ผู้รับ ซึ่งอาจเป็นทรัพย์สิน เงินทอง หรือประโยชน์อย่างอื่นที่มีใช้ทรัพย์สิน เช่น การได้รับความสะดวก ได้รับบริการเป็นพิเศษ ได้รับตำแหน่ง เป็นต้น และการหาประโยชน์ตามมาตรานี้อาจจะเป็นการกระทำของตัวข้าราชการเอง หรือเป็นการที่ข้าราชการยอมให้ผู้อื่นกระทำก็ได้

การหาประโยชน์ดังกล่าวจะมีผลกระทบอันเป็นการเสื่อมต่อความเที่ยงธรรม หรือเกียรติศักดิ์ในตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน แยกได้ 2 กรณี คือ

1. อาจทำให้เสียความเที่ยงธรรม การที่จะพิจารณาว่าการกระทำอย่างใดเป็นการหาประโยชน์อันอาจทำให้เสียความเที่ยงธรรมหรือไม่นั้น จะต้องพิจารณาโดยคำนึงถึงหน้าที่และความรับผิดชอบของตำแหน่งหน้าที่ราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้นั้นดำรงอยู่ ว่าจะมีกรณีอาจทำให้เสียความเที่ยงธรรมได้หรือไม่ กรณีกระทำการหาประโยชน์อันอาจทำให้เสียความเที่ยงธรรมนี้ อาจกระทำโดยไม่ได้อาศัยอำนาจหน้าที่ราชการของตนก็เป็นความผิดตามมาตรา 90 เพียงมาตราเดียว แต่ถ้ากระทำโดยอาศัยอำนาจหน้าที่ราชการของตน นอกจากจะเป็นความผิดตามมาตรา 90 แล้วยังเป็นความผิดตามมาตรา 84 วรรคสองด้วย
2. อาจทำให้เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ในตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน เกียรติศักดิ์ หมายความว่า ฐานะอันควรได้รับการสรรเสริญ ดังนั้น การที่จะพิจารณาว่าการกระทำอย่างใดเป็นการหาประโยชน์อันอาจทำให้เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนหรือไม่นั้น จะต้องพิจารณาจากตำแหน่งหน้าที่ราชการ

ของผู้นั้น ประกอบกับพฤติการณ์ในการกระทำของข้าราชการผู้นั้น โดยพิจารณาว่าการกระทำดังกล่าว เป็นการกระทำที่ผิดแบบธรรมเนียมของข้าราชการที่ดี อันบุคคลที่อยู่ในฐานะและตำแหน่งเช่นนั้นควรประพฤติ ปฏิบัติเพียงใด หรือไม่ โดยคำนึงถึงตำแหน่งหน้าที่ที่ผู้นั้นดำรงอยู่ว่าอยู่ในฐานะที่ควรได้รับการยกย่องสรรเสริญ หรือเป็นที่นับถือของประชาชนเพียงใด

เช่น

ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายินยอมไปเป็นวิทยากรสอบบรรจุและแต่งตั้งบุคคล เข้ารับราชการเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตำแหน่งครูผู้ช่วย ให้สำนักทิวเตอร์ และยอมให้ สำนักทิวเตอร์ใช้ชื่อของตนในการโฆษณาในการเปิดติวสอบดังกล่าว

มาตรา 90 วรรคสอง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

องค์ประกอบความผิด

1. มีตำแหน่งหน้าที่ราชการ
2. กระทำการหาประโยชน์ด้วยตนเองหรือยอมให้ผู้อื่นหาประโยชน์โดยอาศัยชื่อของตนเอง
3. การหาประโยชน์จะมีผลกระทบเป็นการเสื่อมเสียต่อความเที่ยงธรรม หรือเกียรติศักดิ์

ในตำแหน่ง หน้าที่ราชการของตน

4. การกระทำเพื่อหาประโยชน์อันมีจุดมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(1) เป็นการซื้อขาย เพื่อให้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งหรือวิทยฐานะใดโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

(2) เป็นการให้ หรือได้มาซึ่งทรัพย์สิน หรือสิทธิประโยชน์อื่น เพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่น

ได้รับการบรรจุและแต่งตั้งโดยมิชอบ หรือเสื่อมเสียความเที่ยงธรรม

อธิบาย

มาตรานี้มีความมุ่งหมายที่จะไม่ให้มีซื้อขายตำแหน่ง อันเป็นการป้องกันมิให้มีการเข้าสู่ ตำแหน่งโดยมิชอบ ไม่เป็นธรรม หรือเพื่อมิให้ได้มาซึ่งวิทยฐานะสูงขึ้น โดยมิชอบ หรือที่เรียกกันว่า วึ่งเต้นซื้อ- ขายตำแหน่ง วึ่งเต้นซื้อ-ขายวิทยฐานะ

การกระทำผิดตามมาตรานี้ ก่อให้เกิดข้อเสียหายมหันต์ต่อประเทศ จากการซื้อขายตำแหน่ง หรือจากการบรรจุบุคคลและแต่งตั้งบุคคลโดยมิชอบ ที่ คือ ทำให้ระบบราชการไม่ได้คนดีมีความรู้ความสามารถ ที่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ ส่งผลเสียต่อประสิทธิภาพการทำงานของภาครัฐ และการพัฒนาประเทศ รวมทั้ง ทำให้ไม่ได้ครูที่มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมกับการได้มาซึ่งวิทยฐานะ อันจะส่งผลต่อผู้เรียน นอกจากนี้ การกระทำผิดตามมาตรานี้ อาจส่งผลให้คนดีมีความรู้ความสามารถไม่มีโอกาสได้ดำรงตำแหน่งที่มีความรับผิดชอบสูง และกลายเป็นคนท้อแท้สิ้นหวัง ทำให้ชาติต้องสูญเสียทรัพยากรที่มีคุณค่าจำนวนมาก

กรณีตัวอย่าง

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งเป็นกรรมการอ่านผลงานทางวิชาการ ได้แสดงตัวว่าเป็นผู้อ่านผลงานทางวิชาการติดต่อผู้ส่งผลงานทางวิชาการ เรียกรับเงินจากผู้ส่งผลงานทางวิชาการที่ต้องการให้ผลงานได้รับการอนุมัติ โดยขอให้ช่วยค่าลงทะเบียนที่กำลังศึกษาต่อหรือขอค่าน้ำร้อน น้ำชา จำนวนหลักหมื่นบาท ผู้ส่งผลงานเกรงว่า ผลงานของตนจะไม่ได้รับการอนุมัติ จึงโอนเงินเข้าบัญชีของผู้รับตามจำนวนดังกล่าว พฤติการณ์เป็นความผิดทางวินัยอย่างร้ายแรง กรณีปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบเพื่อให้ตนเอง หรือผู้อื่นได้รับประโยชน์ที่สมควรได้ เป็นการทุจริตต่อหน้าที่ราชการ ตามมาตรา 84 วรรคสาม กรณีปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยจงใจไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนของทางราชการอันเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง ตามมาตรา 85 วรรคสอง กรณีกระทำการโดยมีความมุ่งหมายจะให้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งหรือวิทยฐานะใด โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือเป็นการกระทำอันมีลักษณะเป็นการให้หรือได้มาซึ่งทรัพย์สินหรือสิทธิประโยชน์อื่น เพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับการบรรจุและแต่งตั้งโดยมิชอบ ตามมาตรา 90 วรรคสอง และกรณีกระทำการอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง ตามมาตรา 94 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 และกรณีต้องด้วยตามมติคณะรัฐมนตรีแจ้งตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร 0205/ว 234 ลงวันที่ 24 ธันวาคม 2536 โทษไล่ออกจากราชการ

มาตรา 91 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องไม่คัดลอกหรือลอกเลียนผลงานทางวิชาการของผู้อื่นโดยมิชอบ หรือนำเอาผลงานทางวิชาการของผู้อื่น หรือจ้าง วาน ใช้ผู้อื่นทำผลงานทางวิชาการเพื่อไปใช้ในการเสนอขอปรับปรุงการกำหนดตำแหน่ง การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนวิทยฐานะ หรือการให้ได้รับเงินเดือนในระดับที่สูงขึ้น การฝ่าฝืนหลักการดังกล่าวนี้ เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ร่วมดำเนินการคัดลอกหรือ ลอกเลียนผลงานของผู้อื่นโดยมิชอบ หรือรับจัดทำผลงานทางวิชาการไม่ว่าจะมีค่าตอบแทนหรือไม่ เพื่อให้ผู้อื่นนำผลงานนั้นไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

มาตรานี้ ประสงค์ที่จะไม่ให้มีการคัดลอกหรือลอกเลียนหรือนำผลงานทางวิชาการของผู้อื่นไปใช้หรือจ้าง วาน ใช้ให้ผู้อื่นทำผลงานทางวิชาการ ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงทั้งผู้กระทำและร่วมดำเนินการ ไม่ว่าจะได้รับค่าตอบแทนหรือไม่

บทบัญญัติมาตรานี้เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงทุกวรรค

มาตรา 91 วรรคหนึ่ง

องค์ประกอบความผิด

1. กระทำอย่างหนึ่งอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกัน ดังต่อไปนี้

(1) คัดลอกหรือลอกเลียนผลงานทางวิชาการของผู้อื่นโดยมิชอบ อันมีเจตนาให้บุคคลอื่นเข้าใจว่าผลงานนั้นตนกระทำขึ้นด้วยตนเอง ดังมีลักษณะพฤติกรรม ดังต่อไปนี้

(1.1) เป็นการคัดลอกหรือลอกเลียนเพื่อนำมาใช้ในส่วนที่เป็นสาระสำคัญของผลงานตนเอง

(1.2) เป็นการคัดลอกหรือลอกเลียนโดยมีสัดส่วนเกินกว่าร้อยละ 50 ของผลงานตนเอง

(1.3) เป็นการคัดลอกหรือลอกเลียนโดยมิได้มีการอ้างอิงตามวิธีการหรือแบบแผน
ซึ่งยอมรับกันทั่วไป

(2) นำเอาผลงานทางวิชาการของผู้อื่นมาอ้างเป็นของตนเอง หรือนำไปใช้ในนามของตนเอง

(3) จ้างหรือวาน หรือใช้ผู้อื่นจัดทำผลงานทางวิชาการ

2. เป็นการกระทำโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อนำผลงานมาเสนอขอมี หรือเลื่อนวิทยฐานะการ
เลื่อนตำแหน่ง หรือการได้รับเงินเดือนสูงขึ้น

อธิบาย

คัดลอก หมายถึง ถ่ายทอด หรือดำเนินการลอก หรือนำเอาผลงานที่เป็นลายลักษณ์อักษร
เป็นคำต่อคำ หรือโดยถ่ายสำเนานำเอาผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง

ลอกเลียน หมายถึง การนำข้อความ คำพูด ข้อเขียน ผลการคิดค้นที่มีอยู่แล้วมาทำขึ้นใหม่

จ้าง หมายถึง การตกลงให้บุคคลอีกคนหนึ่งรับทำของ หรือกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งให้
โดยมีค่าตอบแทน

วาน หมายถึง ขอให้ช่วยทำ

ใช้ หมายถึง มอบหมาย หรือออกคำสั่งให้กระทำการ

มาตรา 91 วรรคสอง

องค์ประกอบความผิด

1. ร่วมกระทำการคัดลอกหรือลอกเลียนผลงานทางวิชาการของผู้อื่นโดยมิชอบ
3. เพื่อให้ผู้อื่นนำผลงานที่ลอกเลียนหรือคัดลอก หรือรับจัดทำนั้นไปใช้ตามความมุ่งหมาย
ที่กำหนดตามวรรคหนึ่ง

กรณีตัวอย่าง

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษารับจ้างทำผลงานทางวิชาการ และผู้แอบอ้างว่า
ผู้บังคับบัญชาระดับสูงอนุญาตให้ติดต่อกับคณะกรรมการอ่านผลงานทางวิชาการเพื่อขอความอนุเคราะห์
ให้ช่วยเหลือในการอ่านผลงานทางวิชาการให้ผ่านการประเมินเพื่อขอมี หรือเลื่อนวิทยฐานะ โดยมีค่าใช้จ่าย
พฤติการณ์ดังกล่าว เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ตามมาตรา 91 วรรคสอง และมาตรา 94 วรรคสอง
แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 กรณีรับทำผลงานทางวิชาการ
ไม่ว่าจะมีค่าตอบแทนหรือไม่เพื่อให้ผู้อื่นนำผลงานนั้นไปใช้ประโยชน์ในการเลื่อนวิทยฐานะ และกรณีกระทำการอื่นใด
อันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง โทษไล่ออกจากราชการ

มาตรา 92 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องไม่เป็นกรรมการผู้จัดการ หรือผู้จัดการ หรือดำรงตำแหน่งอื่นใดที่มีลักษณะงานคล้ายคลึงกันนั้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท

มาตรานี้มุ่งเน้นให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ราชการ เอาใจใส่ รักษาผลประโยชน์ของทางราชการ ทุ่เมเทในการปฏิบัติงานมิให้เป็นตัวกระทำกรในห้าง หุ้นส่วนหรือบริษัทใด ๆ เป็นสำคัญ ทั้งนี้ เพื่อให้ข้าราชการยึดการรับราชการเป็นอาชีพ โดยไม่มัวกังวลด้วยการ แสวงหาประโยชน์ในทางอื่น การไปเป็นกรรมการผู้จัดการ หรือผู้จัดการ หรือดำรงตำแหน่งอื่นใดในห้างหุ้นส่วน หรือบริษัทก็จะทำให้ไปทุ่เมเทกกับกิจการของเอกชนอื่น และปฏิบัติหน้าที่ได้ไม่เต็มที่

ตามมาตรา 92 เป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง

องค์ประกอบความผิด

1. เป็นกรรมการผู้จัดการ หรือผู้จัดการในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท
2. ดำรงตำแหน่งอื่นใดที่มีลักษณะงานคล้ายคลึงกันในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท
3. มีส่วนในการกระทำ หรือตัดสินใจในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท

อธิบาย

การพิจารณาว่าตำแหน่งใดมีลักษณะงานคล้ายคลึงกันกับตำแหน่งกรรมการผู้จัดการ หรือผู้จัดการนั้น เป็นเรื่องที่จะต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงเป็นราย ๆ ไป ว่าตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่น เช่น กรรมการ ผู้อำนวยการ หรือผู้อำนวยการ มีลักษณะงานและหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างเดียวกันหรือคล้ายคลึงกันกับกรรมการผู้จัดการหรือผู้จัดการหรือไม่ ถ้าคล้ายคลึงกันก็ย่อมต้องห้าม และที่บัญญัติเช่นนี้ เพื่อเป็นการป้องกันการหลีกเลี่ยงกฎหมายด้วยการใช้ชื่อให้ผิดเพี้ยนหรือแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง แต่ลักษณะงานและหน้าที่ความรับผิดชอบเป็นอย่างเดียวกันหรือคล้ายคลึงกัน

การเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัท หรือเป็นผู้มีหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วน โดยมิได้เข้าไปจัดการงานในบริษัทหรือห้างหุ้นส่วน ไม่เป็นการต้องห้ามตามมาตรา 92 นี้ จะต้องพิจารณา จากหลักฐานการจดทะเบียน และหนังสือบริคณห์สนธิห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท แล้วแต่กรณี อันเป็นข้อเท็จจริง ที่จะต้องพิจารณาเป็นราย ๆ ไป อนึ่ง การเป็นผู้จัดการมูลนิธิไม่เข้าข้อห้ามตามมาตรา 92 นี้

ตัวแทนประกันชีวิต ตัวแทนประกันชีวิตของบริษัท ไม่มีเงินเดือนประจำ ได้รับเพียงบำเหน็จคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ในการหาประกันชีวิต ไม่มีความผูกพันกับบริษัทในฐานะนายจ้างและลูกจ้าง มีหน้าที่ชักชวนแนะนำประชาชนเข้าทำประกันชีวิตกับบริษัท และให้บริการแก่ผู้เอาประกันตามสมควรตัวแทนประกันชีวิตที่มีลักษณะดังกล่าว ไม่ใช่ตำแหน่งที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับผู้จัดการ

กรณีตัวอย่าง

ข้าราชการ ได้จดทะเบียนจัดตั้งบริษัทจำกัด โดยเป็นกรรมการผู้มีอำนาจลงลายมือชื่อผูกพันบริษัท และเป็นตัวแทนของบริษัททำนิติกรรมในการซื้อขาย กับอีกบริษัทหนึ่ง เป็นความผิดวินัย โทษภาคทัณฑ์

มาตรา 93 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องวางตนเป็นกลางทางการเมือง ในการปฏิบัติหน้าที่ และในการปฏิบัติการอื่นที่เกี่ยวข้องกับประชาชน โดยต้องไม่อาศัยอำนาจและหน้าที่ราชการของตนแสดงการฝักใฝ่ ส่งเสริม เกื้อกูล สนับสนุนบุคคล กลุ่มบุคคล หรือพรรคการเมืองใด

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับการดำเนินการใด ๆ อันมีลักษณะเป็นการทุจริตโดยการซื้อสิทธิหรือขายเสียงในการเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือการเลือกตั้งอื่นที่มีลักษณะเป็นการส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตย รวมทั้งจะต้องไม่ให้การส่งเสริม สนับสนุน หรือชักจูงให้ผู้อื่นกระทำการในลักษณะเดียวกัน การดำเนินการที่ฝ่าฝืนหลักการดังกล่าวนี้ เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

อธิบาย

มาตรานี้มีเจตนารมณ์ที่ให้ข้าราชการวางตัวเป็นกลางทางการเมืองโดยมิได้ตัดสิทธิข้าราชการที่จะเป็นสมาชิกพรรคการเมือง อย่างไรก็ตามข้าราชการจะไปเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือเป็น เจ้าหน้าที่ในพรรคการเมืองไม่ได้ เพราะจะทำให้ผู้เป็นขาดคุณสมบัติตามมาตรา 30 (8) ซึ่งผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 มีอำนาจสั่งให้ผู้นั้นออกจากราชการได้ตามมาตรา 110 (3) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547

การวางตนของข้าราชการเกี่ยวกับการเมืองนั้น คณะรัฐมนตรีได้วางมีระเบียบสำนักคณะรัฐมนตรีว่าด้วยมารยาททางการเมืองของข้าราชการพลเรือน ลงวันที่ 16 มีนาคม 2499 โดยข้อ 2 กำหนดว่า ข้าราชการพลเรือนจะนิยมหรือเป็นสมาชิกในพรรคการเมืองใด ๆ ที่ตั้งขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมาย และจะไปประชุมอันเป็นการประชุมของพรรคการเมืองนั้นเป็นการส่วนตัวก็ได้ แต่ในทางที่เกี่ยวกับประชาชน และในหน้าที่ราชการต้องกระทำตนเป็นกลาง ปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลโดยไม่คำนึงถึงพรรคการเมือง และไม่กระทำการให้เป็นการฝ่าฝืนวินัยที่กำหนดไว้สำหรับข้าราชการพลเรือน กับต้องไม่กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนข้อห้ามดังต่อไปนี้ ด้วยคือ

1. ไม่ดำรงตำแหน่งในพรรคการเมืองใด ๆ เว้นแต่ผู้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประเภท 2 หรือข้าราชการการเมือง
2. ไม่ใช้สถานที่ราชการในกิจการทางการเมือง
3. ไม่วิพากษ์วิจารณ์การกระทำของรัฐบาลให้ปรากฏแก่ประชาชน
4. ไม่แต่งเครื่องแบบราชการไปร่วมประชุมพรรคการเมือง หรือไปร่วมประชุมในที่สาธารณะใด ๆ อันเป็นการประชุมที่มีลักษณะทางการเมือง

5. ไม่ประดับเครื่องหมายของพรรคการเมืองในเวลาสวมเครื่องแบบราชการ หรือในเวลาราชการ หรือในสถานที่ราชการ
6. ไม่แต่งเครื่องแบบของพรรคการเมืองเข้าไปในสถานที่ราชการ
7. ไม่บังคับให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา หรือประชาชนเป็นสมาชิกในพรรคการเมืองใด และไม่กระทำการในทางให้ผู้อื่นให้โทษ เพราะเหตุที่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาหรือประชาชนนิยมหรือเป็นสมาชิกในพรรคการเมืองใดที่ตั้งขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมาย
8. ไม่ทำการขอร้องให้บุคคลใดอุทิศเงินหรือทรัพย์สินเพื่อประโยชน์แก่พรรคการเมือง
9. ไม่โฆษณาหาเสียงเพื่อประโยชน์แก่พรรคการเมือง หรือแสดงการสนับสนุนพรรคการเมืองใด ๆ ให้เป็นการเปิดเผยในที่ประชุมพรรคการเมือง และในที่ที่ปรากฏแก่ประชาชน หรือเขียนจดหมายหรือบทความไปลงหนังสือพิมพ์ หรือพิมพ์หนังสือหรือใบปลิวซึ่งจะจำหน่ายแจกจ่ายไปยังประชาชน อันมีข้อความที่เป็นลักษณะของการเมือง
10. ไม่ปฏิบัติหน้าที่แทรกแซงในทางการเมือง หรือใช้การเมืองเป็นเครื่องมือเพื่อทำกิจการ ต่าง ๆ เช่น วิ่งเต้นติดต่อกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือพรรคการเมือง เพื่อให้ดำรงพระราชบัญญัติ หรือญัตติเสนอสภาฯ หรือตั้งกระทู้ถามรัฐบาล
11. ในระยะเวลาที่มีการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไม่แสดงออกโดยตรง หรือโดยปริยายที่จะเป็นการช่วยเหลือส่งเสริมสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง และในทางกลับกันไม่กีดกัน ต่ำหนิติเตียน ทับบถมหรือให้ร้ายผู้สมัครรับเลือกตั้ง

มาตรา 94 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องรักษาชื่อเสียงของตน และรักษาเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนมิให้เสื่อมเสีย โดยไม่กระทำการใดๆ อันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว การกระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุก หรือโทษที่หนักกว่าจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุด ให้จำคุกหรือให้รับโทษที่หนักกว่าจำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ หรือกระทำการอื่นใดอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เสพยาเสพติดหรือสนับสนุนให้ผู้อื่นเสพยาเสพติด เล่นการพนันเป็นอาชญา หรือกระทำการล่วงละเมิดทางเพศต่อผู้เรียนหรือนักศึกษา ไม่ว่าจะอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของตนหรือไม่ เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

มาตรานี้มุ่งควบคุมความประพฤติของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้อยู่ในแนวทางที่ดี ต้องรักษาชื่อเสียงของตนและเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนมิให้เสื่อมเสีย โดยไม่กระทำการใด ๆ ที่เป็นการประพฤติชั่ว เมื่อข้าราชการมีความประพฤติที่ดี เป็นที่ยกย่องของประชาชน ประชาชนก็จะศรัทธาต่อหน่วยงานและราชการโดยรวม

มาตรา 94 วรรคหนึ่ง เป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง

องค์ประกอบความผิด

1. ไม่รักษาชื่อเสียงของตน
2. ไม่รักษาเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน
3. กระทำการใดๆ อันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว

อธิบาย

ประพฤติชั่ว หมายถึง การกระทำใด ๆ อันเป็นการเสื่อมเสียต่อชื่อเสียงของตนเอง หรือเสื่อมเสียต่อเกียรติศักดิ์แห่งตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนเอง เรื่องการประพฤติชั่วเป็นการพิจารณาถึงพฤติการณ์การกระทำและความรู้สึกของสังคมที่จะต้องพิจารณารายละเอียด ข้อเท็จจริง และพฤติการณ์เป็นเรื่อง ๆ ไปว่ามีผลกระทบต่อเกียรติศักดิ์ของตำแหน่ง ความรู้สึกของสังคมหรือไม่ โดยไม่จำกัดว่าจะทำในตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือกระทำในฐานะส่วนตัว หากกระทบมา ก็เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

ดังนั้น ต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงและพฤติการณ์แห่งการกระทำเป็นรายกรณีไป เรื่องการประพฤติชั่วมีองค์ประกอบในการพิจารณา 3 ประการ คือ

1. เกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการ
2. ความรู้สึกของสังคม
3. เจตนาที่กระทำ

1. เกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการ หมายถึง ฐานะที่ได้รับการยกย่องสรรเสริญตามตำแหน่งหน้าที่หรือเป็นที่นับถือของประชาชน

โดยพิจารณาจากตำแหน่งหน้าที่ราชการของผู้กระทำประกอบกับพฤติการณ์ในการกระทำของข้าราชการผู้นั้น โดยพิจารณาว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำที่ผิดแบบธรรมเนียมของข้าราชการที่ดี อันบุคคลที่อยู่ในฐานะและตำแหน่งเช่นนั้นควรประพฤติปฏิบัติเพียงใดหรือไม่ โดยคำนึงถึงตำแหน่งหน้าที่ที่ผู้นั้นดำรงอยู่ว่าอยู่ในฐานะที่ควรได้รับการยกย่องสรรเสริญ หรือเป็นที่นับถือของประชาชนเพียงใด

2. ความรู้สึกของสังคม เป็นการกระทำที่สังคมรังเกียจ หรือเป็นที่รังเกียจของสังคม โดยพิจารณาจากความรู้สึกของประชาชนทั่วไปหรือของทางราชการว่ามีความรังเกียจต่อการกระทำนั้น ๆ หรือไม่เพียงใด ซึ่งความรู้สึกรังเกียจของสังคมอาจเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาได้

3. เป็นการกระทำโดยเจตนา โดยพิจารณาจากเจตนาที่แท้จริงว่าผู้กระทำรู้สำนึกในการกระทำและประสงค์ต่อผล หรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้นหรือไม่ หากไม่มีเจตนาที่ไม่เป็นการประพฤติชั่ว ตัวอย่างเช่น ขับรถชนคนโดยประมาท ถูกศาลพิพากษาลงโทษจำคุก 1 ปี ปรับ 5,000 บาท โทษจำคุกให้รอการลงโทษไว้มีกำหนด 2 ปี กรณีเช่นนี้จะถือว่าเป็นการประพฤติชั่วหรือไม่นั้น คงไม่ได้พิจารณาที่ผลคือได้รับโทษสถานใดเพียงประการเดียว แต่ต้องพิจารณาที่เหตุของการกระทำผิดเป็นสำคัญ หากไม่ปรากฏว่าเหตุเกิดจากความมีเมมา

ในขณะที่ขับรถหรือเกิดจากการฝ่าฝืนกฎจราจร ก็ไม่เป็นการประพฤตชั่วเพราะกระทำไปโดยไม่มีเจตนามุ่งร้าย ต่อส่วนตัว ตามแนวคำวินิจฉัยของ ก.ค. แต่ถ้าปรากฏข้อเท็จจริงว่าได้กระทำผิดฐานขับรถโดยประมาทเป็นอาชญา อันเป็นการทำให้เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการ ก็อาจปรับเป็นความผิดฐานประพฤตชั่วได้

มาตรา 94 วรรคสอง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

โดยลักษณะการกระทำผิด 2 กรณี คือ 1. กระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก หรือโทษที่หนักกว่าจำคุก ซึ่งไม่ใช่ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือลหุโทษ และกรณี 2. กระทำ ความผิดอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤตชั่วอย่างร้ายแรง

กรณีที่ 1 กระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก หรือโทษ ที่หนักกว่าจำคุก ซึ่งไม่ใช่ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือลหุโทษ

องค์ประกอบความผิด

1. กระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก หรือโทษที่หนัก กว่าจำคุก ซึ่งต้องถูกจำคุกจริง ๆ กรณีศาลมีคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุก แต่ให้รอการลงโทษไม่เข้าลักษณะ ความผิดตามมาตรา 94 วรรคสอง

2. ต้องเป็นคำพิพากษาถึงที่สุด ซึ่งหมายความว่า คำพิพากษาที่ไม่อาจอุทธรณ์หรือฎีกาต่อไปได้ อีก หรือไม่ได้อุทธรณ์หรือฎีกาภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด หรือคำพิพากษาศาลฎีกา

3. ที่ไม่ใช่ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ

อธิบาย

โทษจำคุก หมายถึง โทษที่ถึงที่สุดโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกและไม่รอการลงโทษ หรือ ศาลไม่ได้ยกโทษจำคุก หรือเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นโทษสถานอื่น และหมายความรวมถึงศาลมีคำพิพากษาให้จำคุก โดยอ่านคำพิพากษาลับหลังจำเลยเนื่องจากจำเลยหลบหนีด้วย

โทษที่หนักกว่าจำคุก คือ โทษประหารชีวิต

ความผิดลหุโทษ หมายถึง ความผิดลหุโทษ (Petty Offences) คือ ความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่มีโทษเบาหรือ โทษที่ไม่ร้ายแรง กล่าวคือ ความผิดที่มีโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือ ทั้งจำทั้งปรับ

อนึ่ง ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาถูกจำคุกตามคำสั่งศาลกรณีละเมิดอำนาจศาล ไม่เข้าลักษณะความผิดตามมาตรา 94 ที่ผู้บังคับบัญชาจะต้องลงโทษปลดออกหรือไล่ออกจากราชการ เพราะไม่ใช่ กรณีกระทำความผิดอาญา แต่อาจเป็นการสั่งให้ออกตามมาตรา 113

กรณีที่สอง พิจารณาองค์ประกอบความผิดได้ เช่นเดียวกับวรรคหนึ่ง ที่กล่าวมาข้างต้นดังนี้

- 1) เกียรติของตำแหน่งข้าราชการ (ดูจากตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบ)
- 2) ความรู้สึกของสังคม และ
- 3) เจตนาในการกระทำ

สำหรับกรณีกระทำการอื่นใดอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงนั้น ต้องพิจารณาเป็นรายกรณี โดยคำนึงถึงพฤติการณ์แห่งการกระทำของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษานั้นว่าได้กระทำการอันทำให้ราชการได้รับความเสียหายกระทบต่อภาพพจน์ถึงขั้นทำให้เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการอย่างร้ายแรงหรือไม่ นั้น โดยพิจารณาจากความรู้สึกของวิญญาณโดยทั่วไป หรือความรู้สึกของสังคมว่ารู้สึกรังเกียจต่อการกระทำนั้น

มาตรา 94 วรรคสาม เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง พิจารณาองค์ประกอบความผิดได้ดังนี้

1. เสพยาเสพติด หรือสนับสนุนให้ผู้อื่นเสพยาเสพติด
2. เล่นการพนันเป็นอาจिन
3. กระทำการล่วงละเมิดทางเพศต่อผู้เรียนหรือนักศึกษา

เสพยาเสพติด หมายถึงการเสพ รับประทานเข้าสู่ร่างกายซึ่งของมีเมาหรือสิ่งเสพติด ซึ่งต้องห้ามตามกฎหมาย เช่น เสพเฮโรอีน ผิ่น กัญชา เมตแอมเฟตามีนหรือยาบ้า ยาไอซ์ เป็นต้น

ความผิดในมาตรานี้รวมถึงการส่งเสริมสนับสนุน รวมถึงชักชวน จำหน่ายให้ผู้อื่นเสพด้วย ซึ่งการกระทำ ดังกล่าวเป็นความผิดในคดีอาญาด้วย

เล่นการพนัน หมายถึง เล่นการพนันเอาทรัพย์สินกัน การพนันมีทั้งประเภทที่กฎหมายห้ามขาด และประเภทที่จะเล่นได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากทางการ อย่างไรก็ตามก็ดี กรณีจะเป็นความผิดตามวรรคสามต่อเมื่อเป็นการเล่นเป็นอาจिन กล่าวคือ เล่นอย่างสม่าเสมอจนเป็นนิสัยเท่านั้น

ประเภทการพนันห้ามขาด (บัญชี ก.) ได้แก่

1. หวย ก. ข.
2. โปป๋น
3. ไปก้า
4. ถั่ว
5. แปดเก้า
6. จับยี่กี
7. ตอแตม
8. เปี้ยโบก หรือคูคี หรืออีโจ้ง
9. ไฟสามใบ

10. ไม้สามอัน
11. ช้างงา หรือปอก
12. ไม้ดำ ไม้แดง หรือปลานำปลาแดง หรืออีต่าอีแดง
13. อีโปงครอบ
14. กำตัด
15. ไม้หมุน หรือล้อหมุนทุก ๆ อย่าง
16. หัวโตหรือทายภาพ
17. การเล่นซึ่งมีการทรมานสัตว์ เช่น เอามีดหรือหนามผูก หรือวางยาเบื่อเมาให้สัตว์ชนหรือต่อสู้กัน หรือสูมไฟบนหลังเต่าให้วิ่งแข่งกัน หรือการเล่นอื่น ๆ ซึ่งเป็นการทรมานสัตว์อันมีลักษณะคล้ายกับที่ว่ามานี้

18. บิลเสียดรู ตีผี
19. โยนจิม
20. สี่เหลงลัก
21. ชลุกชลิค
22. น้ำเต้าทุก ๆ อย่าง
23. ไฮโลว์
24. อีก้อย
25. ปั่นแปะ
26. อีโปงซัด
27. บาการา

ประเภทที่กฎหมายให้เล่นได้เมื่อได้รับอนุญาต (บัญชี ข.) ได้แก่

1. การเล่นต่าง ๆ ซึ่งให้สัตว์ต่อสู้หรือแข่งกัน เช่น ชนโค ชนไก่ กัดปลา แข่งม้า ฯลฯ
นอกจากที่กล่าวไว้ในหมายเลข 17 แห่งบัญชี ก.
2. วิ่งวู้คน
3. ชกมวย มวยปล้ำ
4. แข่งเรือฟ่ง แข่งเรือลื้อ
5. ชีรูป
6. โยนห่วง
7. โยนสตางค์หรือวัตถุใด ๆ ลงในภาชนะต่าง ๆ
8. ตกเบ็ด
9. จับสลากโดยวิธีใด ๆ

10. ยิงเป้า
11. ปาหน้าคน ปาสัตว์ หรือสิ่งใด ๆ
12. เต้าข้ามด่าน
13. หมากแฉว
14. หมากหัวแดง
15. ปิงโก
16. สลากกินแบ่ง สลากกินรวบหรือการเล่นอย่างใดที่เสี่ยงโชคให้เงินหรือประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้เล่นคนใดคนหนึ่ง
17. โต้แต่ไลเซเตอร์ สำหรับการเล่นอย่างใดอย่างหนึ่ง
18. สวีป สำหรับการเล่นอย่างใดอย่างหนึ่ง
19. บุกเมกิง สำหรับการเล่นอย่างใดอย่างหนึ่ง
20. ขายสลากกินแบ่ง สลากกินรวบ หรือสวีป ซึ่งไม่ได้ออกในประเทศไทย แต่ได้จัดให้มีขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมายของประเทศที่จัดนั้น
21. ไฟนกระจอก ไฟต่อแต้ม ไฟต่าง ๆ
22. ดวด
23. บิลเลียด
24. ช้องอ้อย
25. สะบ้าทอย
26. สะบ้าชุด
27. ฟุตบอลโต๊ะ
28. เครื่องเล่นซึ่งใช้เครื่องกล พลังไฟฟ้า พลังแสงสว่าง หรือพลังอื่นใดที่ใช้เล่นโดยวิธีสัมผัสเลื่อน กด ตี ดึง ตัน ยิง โยน โยก หมุน หรือวิธีอื่นใดซึ่งสามารถทำให้แพ้ชนะกันได้ ไม่ว่าจะโดยมีการนับแต้มหรือเครื่องหมายใด ๆ หรือไม่ก็ตาม

ล่วงละเมิดทางเพศ หมายถึงพฤติกรรมที่ละเมิดสิทธิของผู้อื่นในเรื่องเพศ ไม่ว่าจะเป็นการล่วงละเมิดทางกาย การกระทำทางวาจา เช่นคำพูดเกี่ยวกับพาราซี ใช้สายตาจ้องมอง และการใช้ท่าทีในทางเพศที่ไม่เหมาะสม รวมไปถึงการบังคับให้มีเพศสัมพันธ์ หรือการข่มขืน

การกระทำล่วงละเมิดทางเพศนี้มีได้จำกัดว่าต้องกระทำต่อบุคคลต่างเพศกัน หรือกระทำต่อบุคคลเพศเดียวกันเท่านั้น อย่างไรก็ตามการพิจารณาพฤติกรรมใด ๆ ว่าเป็นการล่วงละเมิดทางเพศหรือไม่จะต้องดูจากเจตนาของผู้กระทำเป็นสำคัญว่ามีความคิดเจตนาที่เป็นอกุศลจิตทางเพศหรือไม่ เช่น การโอบกอดนักเรียนด้วยความเอ็นดูในเวลา สถานที่ และโอกาสอันควร ย่อมแตกต่างกับการโอบกอดนักเรียนในที่ลับตาผู้คนหรือในลับบาร์ หรือ

ร้านอาหารที่จำหน่ายสุรา หรือในขณะดื่มสุรา เหล่านี้ต้องดูเจตนาของผู้กระทำและพฤติกรรมแวดล้อมประกอบด้วย

การล่วงละเมิดทางเพศต่อผู้อื่น โดยเฉพาะกระทำต่อศิษย์ ผู้เรียนหรือนักศึกษาไม่ว่าจะอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของตนหรือไม่ ถือเป็นกรกระทำที่อันตรายร้ายแรงแก่ร่างกายหรือจิตใจของผู้เรียนและเป็นการเสื่อมเสียหรือเสียหายร้ายแรงแก่ความเป็นครู โดยครูนอกจากจะมีหน้าที่อบรมสั่งสอนศิษย์ให้เป็นคนดีคนเก่งแล้วยังจะต้องเป็นผู้ที่พร้อมด้วยคุณธรรม จริยธรรม เป็นแบบอย่างที่ดีของศิษย์และชุมชนตามความคาดหวังของสังคมด้วย

กรณีตัวอย่าง

กรณีประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เรียกรับเงิน จำนวน 90,000 บาท จากนางสาว ว. โดยอ้างว่าสามารถฝากเข้าทำงานในตำแหน่งครูพี่เลี้ยงที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแห่งหนึ่ง เป็นการเรียกรับเงินโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง กรณีกระทำการอื่นใดอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงตามมาตรา 94 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 ประกอบกับหนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร 0709.3/ ว 2 ลงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2538 พิจารณามาตรฐานโทษกรณีข้าราชการกระทำผิดโดยเรียกรับเงินจากราชการ โดยอ้างว่า จะฝากเข้าทำงานในหน่วยงานที่ตนเองไม่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง พฤติการณ์เข้าข่ายเป็นการหลอกลวง แล้วเห็นว่า ควรลงโทษผู้กระทำผิด ในระดับเดียวกับความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการ ตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร 0205/ ว 234 ลงวันที่ 24 ธันวาคม 2536 กล่าวคือ ลงโทษไล่ออกจากราชการ เหตุอันควรปรานีใด ๆ ไม่เป็นเหตุลดหย่อนโทษลงเป็นปลดออกจากราชการ ดังนั้น การที่ผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 มีคำสั่งเพิ่มโทษผู้อุทธรณ์จากโทษปลดออกจากราชการ เป็นโทษไล่ออกจากราชการ ตามมติ อ.ก.ค.ศ. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยและการออกจากราชการ (ที่ทำการแทน ก.ค.ศ.) นั้น เหมาะสมกับกรณีความผิดแล้ว อุทธรณ์ของผู้อุทธรณ์ฟังไม่ขึ้น จึงมีมติเป็นเอกฉันท์ให้ยกอุทธรณ์

(มติ อ.ก.ค.ศ. วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ครั้งที่ 9/2566 วันที่ 14 มิถุนายน 2566)

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงในเรื่องใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์ของผู้อื่นโดยมิชอบ และการปลอมลายมือชื่อ ของผู้อื่นเพื่อหาประโยชน์ให้กับตนเอง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง กรณีกระทำการอื่นใดอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง ตามมาตรา 94 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 ประกอบกับหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร 0505/ว 197 ลงวันที่ 17 พฤศจิกายน 2548 เรื่อง การปรับปรุงมติคณะรัฐมนตรี เรื่อง การพิจารณาการกระทำผิดวินัยของข้าราชการ ได้ระบุกรณีข้าราชการที่กระทำผิดวินัยโดยปลอมลายมือ

ชื่อของผู้อื่นไปหาประโยชน์ ให้ถือเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงและลงโทษอย่างน้อยปลดออกจากราชการ
ดังนั้น การที่ผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 ลงโทษปลดผู้อุทธรณ์ออกจากราชการ จึงเหมาะสมกับกรณีความผิดแล้ว
(มติ อ.ก.ค.ศ. วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ครั้งที่ 4/2566 วันที่ 8 มีนาคม 2566)

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีพฤติการณ์ไม่เหมาะสมทางคู่สาว โดยมีความสัมพันธ์
ฉันคู่สาวกับหญิงอื่น โดยที่ในขณะที่นั้นมีภรรยาที่ชอบด้วยกฎหมายอยู่แล้ว การกระทำของผู้อุทธรณ์จึงเป็นการ
กระทำที่ไม่เหมาะสม โดยมีความสัมพันธ์ทางคู่สาวกับหญิงอื่น โดยที่ตนมีคู่สมรสอยู่แล้ว ไม่สนใจครอบครัว
ทำให้ครอบครัวเกิดความแตกแยก เป็นการไม่รักษาชื่อเสียงของตนและรักษาเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่
ราชการตนมิให้เสื่อมเสีย หรือกระทำการอื่นใดอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง ตามมาตรา 94 วรรคสอง
แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547
(มติ อ.ก.ค.ศ. วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ครั้งที่ 7/2566 วันที่ 10 พฤษภาคม 2566)

กรณีเมาสุรา

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 2 ราย ได้ออกไปดื่มสุราในเวลาราชการ
และมีอาการเมามากกลับเข้ามาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา แต่ไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าการเมาสุราของ
ข้าราชการทั้ง 2 ราย ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทางราชการ หรือเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการ
กรณีจึงไม่ต้องด้วยมติคณะรัฐมนตรีตามหนังสือกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นว 208/2496 ลงวันที่
3 กันยายน 2496 เรื่อง แนวทางลงโทษข้าราชการเล่นการพนันและเสพสุรา พฤติการณ์เป็นความผิดวินัย
ตามมาตรา 94 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547
กรณีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องรักษาชื่อเสียงของตนและรักษาเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่
ราชการของตนมิให้เสื่อมเสีย โดยไม่กระทำการใด ๆ อันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว โทษตัดเงินเดือน 5% เป็นเวลา 3 เดือน

กรณีเสพยาเสพติด

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเสพยาเสพติดให้โทษ ประเภท 1 เมทแอมเฟตามีน โดยผิด
กฎหมายจริง พฤติการณ์เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ตามมาตรา 94 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู
และบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547

(มติ อ.ก.ค.ศ. วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ครั้งที่ 12/2566 วันที่ 25 เมษายน 2566)

ผู้อุทธรณ์มีพฤติการณ์ทั้งมียาเสพติดให้โทษประเภท 1 (ยาบ้า) ไว้จำหน่ายและเสพยาเสพติดดังกล่าวเอง
ผู้อุทธรณ์ซึ่งมีฐานะเป็นข้าราชการครู มีหน้าที่อบรมสั่งสอน ฝึกฝน เสริมสร้างความรู้ ทักษะ และนิสัยที่ถูกต้อง
ดีงามแก่ลูกศิษย์ ตลอดจนคนเด็กและเยาวชนทั้งหลายซึ่งเป็นอนาคตของชาติ ควรที่จะดำรงตนเป็นข้าราชการที่ดี
รักษาชื่อเสียงและเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนมิให้เสื่อมเสีย และมีจิตสำนึกและตระหนักถึง
พิษภัยและอันตรายของยาเสพติดที่มีผลกระทบต่อความสงบสุขของสังคม แต่ผู้อุทธรณ์ก็มิได้สำนึกหรือเกรง

กล่าวต่อกฎหมาย กลับประพฤติผิดต่อกฎหมายอาญา อันมีวัตถุประสงค์ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม และจรรยาวิชาชีพครูของตน กระทำการจำหน่ายและเสพยาเสพติดเสียเอง ความเสียหายที่เกิดขึ้นย่อมทำลายศักดิ์ศรี ความศรัทธาต่อผู้ที่มีอาชีพเป็นครู ซึ่งถือเป็นพ่อแม่พิมพ์ของชาติและเป็นวิชาชีพชั้นสูง และยังทำลายภาพลักษณ์ ของการศึกษาไทย ซึ่งครูควรที่จะเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคมและศิษย์ พฤติการณ์ของผู้อุทธรณ์ดังกล่าว เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง กรณีกระทำการอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง ตามมาตรา 94 วรรคสอง และกรณีเสพยาเสพติดหรือสนับสนุนให้ผู้อื่นเสพยาเสพติด ตามมาตรา 94 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติระเบียบ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 แม้ระหว่างผู้อุทธรณ์รับราชการอยู่นั้น จะเป็นผู้มีคุณงามความดี ทำคุณประโยชน์ต่อแผ่นดินจนได้รับรางวัล และรับราชการมายาวนานถึง 24 ปีเศษ มีความวิริยะ อุตสาหะ ไม่เคยประพฤติตนเสียหายต่างพร้อย ไม่เคยประพฤติชั่ว ไม่เคยทุจริต หรือมีเหตุสมควรปราณีอื่นใด แต่พฤติกรรมของผู้อุทธรณ์ที่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด โดยเป็นผู้เสพยาเสพติดให้โทษประเภท 1 (ยาบ้า) และ กระทำตนเป็นผู้จำหน่ายยาเสพติดเสียเอง เป็นพฤติการณ์ที่ร้ายแรงอย่างยิ่ง ย่อมไม่อาจลบล้างความผิดที่ได้ กระทำไป จึงไม่มีเหตุผลเพียงพอที่จะลดหย่อนโทษลงเป็นปลดออกจากราชการได้

การที่ผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 มีคำสั่งลงโทษไล่ออกจากราชการ เหมาะสมกับกรณี ความผิดแล้ว อุทธรณ์ของผู้อุทธรณ์ฟังไม่ขึ้น จึงมีมติเป็นเอกฉันท์ให้ยกอุทธรณ์
(มติ อ.ก.ค.ศ. วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ครั้งที่ 4/2566 วันที่ 25 มีนาคม 2566)

กรณีล้วงละเมิดทางเพศ

นาย ว. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยใช้คำพูดในลักษณะไม่เหมาะสมกับ ส. นักเรียนหญิง และการให้นักเรียนหญิงมาบิบนวด บริเวณต้นขา ณ บ้านพักครู เป็นประจำ การใช้มือลูบคลำ ตามตัวนักเรียนหญิง ลูบคลำตามตัว ช่วงล่างบริเวณขาใกล้อวัยวะเพศของนักเรียนหญิง ในระหว่างการเดินทางไปส่งที่สถานี่ขนส่ง ทั้งการเอามือนักเรียนไปจับอวัยวะเพศของตน และการล้วงละเมิดทางเพศ ต่อ ต. ซึ่งเป็น นักเรียนหญิง โดยที่นักเรียนหญิงไม่ยินยอมจนสำเร็จความใคร่ พฤติกรรมในลักษณะเช่นนี้แสดงให้เห็นเจตนาที่แท้จริง ของนาย ว. ว่า เจตนาถึงขั้นล้วงละเมิดทางเพศกับ ต. หาใช่มีเจตนาเพียงกระทำอนาจารแต่เพียงอย่างเดียวไม่ พฤติการณ์ของ นาย ว. เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง กรณีกระทำการอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง และกระทำการล้วงละเมิดทางเพศต่อผู้เรียนหรือนักศึกษาไม่ว่าจะอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของตนหรือไม่ ตามมาตรา 94 วรรคสองและวรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 การที่ศึกษาธิการจังหวัด มีคำสั่งให้นาย ว. ออกจากราชการ เพราะมีมลทินมัวหมอง ยังไม่เหมาะสมกับข้อเท็จจริง และพยานหลักฐานผลการสอบสวนที่ชัดเจนเพียงพอ จึงมีมติเป็นเอกฉันท์ให้ผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 ยกเลิกคำสั่งให้ออกจากราชการ และมีคำสั่งลงโทษไล่ออกจากราชการ ย้อนหลังไปถึงวันที่ผู้ร้องทุกข์ถูกให้ออกจากราชการตามคำสั่งเดิม ให้เหมาะสมกับกรณีความผิดต่อไป

(มติ อ.ก.ค.ศ. วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ครั้งที่ 10/2566 วันที่ 28 มิถุนายน 2566)

มาตรา 95 ให้ผู้บังคับบัญชาที่มีหน้าที่เสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัย ป้องกันมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำความผิดวินัย และดำเนินการทางวินัยแก่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาซึ่งมีกรณีอันมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัย

การเสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัย ให้กระทำโดยการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี การฝึกอบรม การสร้างขวัญและกำลังใจ การจูงใจ หรือการอื่นใดในอันที่จะเสริมสร้างและพัฒนาเจตคติ จิตสำนึก และพฤติกรรมของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาให้เป็นไปในทางที่มีวินัย

การป้องกันมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำความผิดวินัยให้กระทำโดยการเอาใจใส่ สังเกตการณ์ และขจัดเหตุที่อาจก่อให้เกิดการกระทำความผิดวินัย ในเรื่องอันอยู่ในวิสัยที่จะดำเนินการป้องกันตามควรแก่กรณีได้

เมื่อปรากฏกรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดกระทำความผิดวินัย โดยมีพยานหลักฐานในเบื้องต้นอยู่แล้ว ให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการทางวินัยทันที

เมื่อมีการกล่าวหาโดยปรากฏตัวผู้กล่าวหาหรือกรณีเป็นที่สงสัยว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดกระทำความผิดวินัยโดยยังไม่มีพยานหลักฐานให้ผู้บังคับบัญชารีบดำเนินการสืบสวนหรือพิจารณาในเบื้องต้นว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าผู้นั้นกระทำความผิดวินัยหรือไม่ ถ้าเห็นว่ากรณีไม่มีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยจึงจะยุติเรื่องได้ ถ้เห็นว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยก็ให้ดำเนินการทางวินัยทันที

การดำเนินการทางวินัยแก่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาซึ่งมีกรณีอันมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัย ให้ดำเนินการตามที่บัญญัติไว้ในหมวด 7

ผู้บังคับบัญชาผู้ใดละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรานี้และตามหมวด หรือมีพฤติกรรมปกป้องช่วยเหลือเพื่อมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาถูกลงโทษทางวินัย หรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวโดยไม่สุจริตให้ถือว่าผู้นั้นกระทำความผิดวินัย

อธิบาย

มาตรานี้กำหนด อำนาจหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาไว้ 3 ประการคือ

1. มีหน้าที่ในการส่งเสริมและพัฒนาผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีวินัย
2. มีหน้าที่ป้องกันมิให้ผู้ใต้บังคับบัญชากระทำความผิดวินัย
3. มีหน้าที่ดำเนินการทางวินัยในกรณีที่มีมูลอันควรกล่าวหาว่าผู้ใต้บังคับบัญชากระทำความผิดวินัย

เมื่อมีการกระทำความผิดวินัย ก็ต้องดำเนินการทางวินัย ซึ่งมาตรา 95 กำหนดว่า หากมีพยานหลักฐานชัดเจนแล้ว ผู้บังคับบัญชาต้องดำเนินการทางวินัยทันที

หากเป็นกรณีที่ปรากฏตัวผู้กล่าวหาหรือกรณีเป็นที่สงสัยว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดกระทำความผิดวินัยแต่ยังไม่มีพยานหลักฐานให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการสืบสวนหรือพิจารณาหมายความว่า เมื่อมีผู้กล่าวหาหรือผู้บังคับบัญชาทราบเรื่องเป็นการเบื้องต้นว่ามีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำผิดวินัยแต่ยังไม่มีหลักฐาน กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาที่ต้องทำ ความจริงให้กระจ่าง โดยผู้บังคับบัญชาต้องดำเนินการสืบสวน เพื่อให้ได้ความจริงว่ากรณีที่มีการกล่าวหาหรือ รับทราบมานั้น มีพยานหลักฐานเบื้องต้นเพียงพอที่เชื่อได้ว่า บุคคลดังกล่าวกระทำผิดวินัยจริงหรือไม่ หากมีมูล ว่ากระทำผิดจริงผู้บังคับบัญชาก็ต้องดำเนินการทางวินัยทันที หากผลการสืบสวนไม่มีมูลคือไม่พบ พยานหลักฐานสนับสนุนว่าผู้ถูกกล่าวหาทำความผิดวินัยหรือจากพยานหลักฐานสรุปได้ว่าผู้ถูกกล่าวหา ไม่ได้ทำความผิดหรือการกระทำของผู้ถูกกล่าวหาไม่เป็นความผิด ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่สั่งยุติเรื่องเสีย

หากผู้บังคับบัญชาผู้ใด ละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานและตามหมวด 7 หรือมีพฤติกรรม ปกป้อง ช่วยเหลือเพื่อไม่ให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาถูกลงโทษทางวินัย หรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวโดยไม่สุจริต ให้ถือว่าผู้นั้นกระทำผิดวินัย

ในกรณีที่มีพยานหลักฐานอยู่แล้วว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดวินัย ซึ่งเรียกว่าเป็นกรณีอันมีมูล ที่ควรกล่าวหาว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดกระทำผิดวินัยแต่ผู้บังคับบัญชาไม่ดำเนินการทางวินัย ละเลยเพิกเฉยเสีย หรือดำเนินการช่วยเหลือปกป้องผู้กระทำผิด เช่น ดำเนินการสืบสวนแล้วผลปรากฏว่า เป็นกรณีมูลว่ากระทำผิดจริงแต่กลับมีคำสั่งยุติเรื่อง หรือไม่ดำเนินการต่อไป หรือปรากฏว่าเป็นกรณีมีมูล ที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง แต่ผู้บังคับบัญชากลับสั่งตั้งกรรมการสอบสวนวินัยไม่ร้ายแรง หรือกระทำการโดยทุจริต เช่น ผู้บังคับบัญชากลับแก้งการตั้งกรรมการสอบสวนวินัยผู้ใต้บังคับบัญชา ทั้งที่ไม่เป็นความจริงหรือไม่มีมูลว่าผู้ใต้บังคับบัญชากระทำผิดวินัย หรือผลการสืบสวนมีพยานหลักฐานเบื้องต้นว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใต้บังคับบัญชากระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรงแต่มีเจตนาไม่สุจริตแต่งตั้งกรรมการ สอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง หรือรับเงินหรือผลประโยชน์จากผู้ใต้บังคับบัญชาที่กระทำผิดวินัยเพื่อช่วยเหลือไม่ให้ต้องรับโทษ หรือรับโทษน้อยลง หรือมีเจตนาให้ผู้ออกจากราชการไปแล้วไม่ต้องรับโทษไล่ออก หรือปลดออกจากราชการ โดยดำเนินการถ่วงเวลา เพิกเฉยไม่ยอมดำเนินการออกคำสั่งลงโทษไล่ออก หรือปลดออกจากราชการ มติ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. แล้วแต่กรณี แก่ผู้ออกจากราชการไป แล้ว จนล่วงเลยระยะเวลา 3 ปี นับแต่ผู้นั้นออกจากราชการ อันเป็นเหตุให้ไม่สามารถสั่งลงโทษได้ ในกรณี เช่นนี้ถือว่าผู้บังคับบัญชาผู้นั้นกระทำผิดวินัย

มาตรา 96 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดฝ่าฝืนข้อห้ามหรือไม่ปฏิบัติตาม ข้อปฏิบัติทางวินัยตามที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้ ผู้นั้นเป็นผู้กระทำผิดวินัย จักต้องได้รับโทษทางวินัย เว้นแต่มี เหตุอันควรงดโทษตามที่บัญญัติไว้ในหมวด 7

โทษทางวินัยมี 5 สถาน คือ

- (1) ภาคทัณฑ์
- (2) ตัดเงินเดือน
- (3) ลดเงินเดือน

(4) ปลดออก

(5) ไล่ออก

ผู้ใดถูกลงโทษปลดออก ให้ผู้นั้นมีสิทธิได้รับบำเหน็จบำนาญเสมือนว่าเป็นผู้ลาออกจากราชการ

“คำว่า “เงินเดือน” แก่ไขเพิ่มเติมโดยข้อ 7 แห่งคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 16/2560 เรื่อง การบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

อธิบาย

1 ภาคทัณฑ์ กรณีภาคทัณฑ์เป็นการลงโทษทางวินัยที่เบาที่สุดโดยไม่มีผลกระทบกระเทือนต่อเงินเดือนของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ถูกลงโทษ ซึ่งการลงโทษภาคทัณฑ์นั้นจะใช้กับกรณีที่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากระทำผิดเพียงเล็กน้อย เช่น กระทำผิดวินัยแต่เกิดความเสียหายแก่ราชการไม่มากนัก หรือกระทำความผิดวินัยแต่เสื่อมเสียต่อชื่อเสียงของตำแหน่งหน้าที่ราชการไม่มากนัก

2. ตัดเงินเดือน กรณีตัดเงินเดือนสามารถลงโทษตัดเงินเดือนได้ในอัตราร้อยละ 2 หรือร้อยละ 4 ของเงินเดือนที่ผู้นั้นได้รับในวันที่มีคำสั่งลงโทษเป็นระยะเวลา 1-3 เดือน¹ ซึ่งการตัดเงินเดือนจะทำให้เงินเดือนที่ได้รับลดลงไป แต่เมื่อพ้นระยะเวลาเดือนที่กำหนดแล้วเงินเดือนก็จะกลับมาในอัตราเดิม ตัวอย่างเช่น ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษารายหนึ่งมีเงินเดือน 100 บาท ถูกคำสั่งลงโทษตัดเงินเดือนในอัตราร้อยละ 2 เป็นเวลา 3 เดือน เงินเดือนของข้าราชการผู้นั้นก็จะเหลือ 98 บาท เป็นระยะเวลา 3 เดือน โดยเมื่อระยะเวลาผ่านพ้น 3 เดือนแล้ว เงินเดือนก็จะกลับมาเป็น 100 บาท เช่นเดิม

3. ลดเงินเดือน กรณีลดเงินเดือนสามารถลงโทษลดเงินเดือนได้ในอัตราร้อยละ 2 หรือร้อยละ 4 ของเงินเดือนที่ผู้นั้นได้รับในวันที่มีคำสั่งลงโทษ² ซึ่งการลดเงินเดือนจะทำให้เงินเดือนที่ได้รับลดลงไป โดยไม่มีกำหนดเวลาดังเช่นตัดเงินเดือน ตัวอย่างเช่น ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษารายหนึ่งมีเงินเดือน 100 บาท ถูกคำสั่งลงโทษลดเงินเดือนในอัตราร้อยละ 2 เงินเดือนของข้าราชการผู้นั้นจะเหลือ 98 บาท จนกว่าจะได้รับการปรับเปลี่ยนเงินเดือนครั้งต่อไปตามกฎหมายและระเบียบว่าด้วยการเลื่อนเงินเดือน

4. ปลดออก กรณีผู้ที่ได้รับโทษปลดออกจากราชการต้องพ้นจากสภาพความเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาแต่ยังอาจได้รับบำเหน็จบำนาญตามกฎหมายว่าด้วยเงินบำเหน็จบำนาญของข้าราชการ

5. ไล่ออก กรณีผู้ที่ได้รับโทษไล่ออกจากราชการต้องพ้นจากสภาพความเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยไม่ได้รับเงินบำเหน็จบำนาญตามกฎหมายว่าด้วยเงินบำเหน็จบำนาญของข้าราชการ

มาตรา 97 การลงโทษข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ทำเป็นคำสั่ง วิธีการออกคำสั่งเกี่ยวกับการลงโทษให้เป็นไปตามระเบียบของ ก.ค.ศ. ผู้สั่งลงโทษต้องสั่งลงโทษให้เหมาะสมกับ

¹ กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยอำนาจการสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดเงินเดือน พ.ศ. 2561 ข้อ 2 (2) และข้อ 3 (2)

² กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยอำนาจการสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดเงินเดือน พ.ศ. 2561 ข้อ 3 (3)

ความผิดและมีให้เป็นไปโดยพยาบาท โดยอคติหรือโดยโทสะจริต หรือลงโทษผู้ที่ไม่มีความผิด ในคำสั่งลงโทษให้แสดงว่าผู้ถูกลงโทษกระทำผิดวินัยในกรณีใด ตามมาตราใด และมีเหตุผลอย่างไรในการกำหนดสถานโทษเช่นนั้น

อธิบาย

การสั่งลงโทษข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับความผิด ต้องไม่เป็นการลงโทษโดยพยาบาท อคติ หรือโดยโทสะจริต หรือลงโทษผู้ที่ไม่มีความผิด และไม่สามารถสั่งลงโทษซ้ำในมูลความผิดเดียวกัน การสั่งลงโทษซ้ำในมูลความผิดเดียวกันขัดต่อหลักกฎหมายทั่วไปที่ห้ามมิให้ลงโทษบุคคลใดบุคคลหนึ่งมากกว่าหนึ่งครั้งสำหรับความผิดที่บุคคลนั้นได้กระทำเพียงครั้งเดียว

มาตรานี้กำหนดวิธีการลงโทษข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ต้องทำเป็นคำสั่ง ส่วนวิธีการออกคำสั่งนั้น ก.ค.ศ. ได้กำหนดรูปแบบต่างๆ ไว้ใน ระเบียบ ก.ค.ศ. ว่าด้วยวิธีการออกคำสั่งเกี่ยวกับการลงโทษทางวินัยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2548

โดยคำสั่งลงโทษให้ระบุกรณีกระทำผิดว่ากระทำความผิดตามกรณีใด เป็นความผิดตามมาตราใด การกระทำต้องครบองค์ประกอบที่นำมาปรับบทความผิด

เหตุผลในการกำหนดสถานโทษ โดยเหตุผลอย่างน้อยต้องประกอบด้วยข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ข้อกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง ข้อพิจารณาและสนับสนุนการใช้ดุลยพินิจ

นอกจากนี้คำสั่งลงโทษทางวินัย ต้องแจ้งกำหนดระยะเวลาอุทธรณ์และสิทธิในการอุทธรณ์ไว้ด้วย เมื่อสั่งลงโทษแล้วจะต้องแจ้งคำสั่งให้ผู้ถูกลงโทษทราบภายใน 7 วัน นับแต่วันออกคำสั่งลงโทษ

อนึ่ง การสั่งลงโทษโดยปกติผู้ถูกลงโทษต้องมีสถานภาพความเป็นข้าราชการ การสั่งลงโทษผู้ซึ่งออกจากราชการไปแล้ว ไม่อาจกระทำได้ ยกเว้นกรณี กรณีสั่งลงโทษวินัยอย่างร้ายแรงแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งออกจากราชการไปแล้วตามมาตรา 102 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ดังนี้

1. กรณีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดซึ่งออกจากราชการอันมิใช่เพราะเหตุตาย มี กรณีถูกกล่าวหาเป็นหนังสือก่อนออกจากราชการว่า ขณะรับราชการได้กระทำหรือละเว้นกระทำการใดอันเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ถ้าเป็นการกล่าวหาต่อผู้บังคับบัญชาของผู้นั้นหรือต่อผู้มีหน้าที่สืบสวนสอบสวนหรือตรวจสอบตามกฎหมาย หรือระเบียบของทางราชการ หรือเป็นการกล่าวหาของผู้บังคับบัญชาของผู้นั้น หรือมีกรณีถูกฟ้องคดีอาญาหรือต้องหา คดีอาญาก่อนออกจากราชการว่า ในขณะที่รับราชการได้กระทำความผิดอาญาอันมิใช่เป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทที่ไม่เกี่ยวกับราชการหรือความผิดลหุโทษ

ผู้มีอำนาจดำเนินการทางวินัยมีอำนาจดำเนินการสืบสวนหรือพิจารณา ดำเนินการ ทางวินัย และสั่งลงโทษ ตามที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้ต่อไปได้เสมือนว่าผู้นั้นยังมิได้ออกจากราชการ แต่ต้องสั่งลงโทษภายในสามปี นับแต่วันที่ผู้นั้นออกจากราชการ

2. กรณีเป็นการกล่าวหา หรือฟ้องคดีอาญาหรือต้องหาคดีอาญาหลังจากที่ข้าราชการครู และบุคลากร ทางการศึกษาผู้ใดออกจากราชการแล้ว ให้ผู้มีอำนาจดำเนินการทางวินัยมีอำนาจดำเนินการ สืบสวนหรือพิจารณาดำเนินการทางวินัย และสั่งลงโทษตามที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้ต่อไปได้เสมือนว่าผู้นั้นยัง มิได้ออกจากราชการ โดยต้องเริ่มดำเนินการสอบสวนภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ผู้นั้นออกจากราชการ และต้องสั่งลงโทษภายในสามปีนับแต่วันที่ผู้นั้นออกจากราชการ สำหรับกรณีที่เป็นความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง ตามมาตรา 98 วรรคเจ็ด จะต้องสั่งลงโทษภายในสามปีนับแต่วันที่ผู้นั้นออกจากราชการ

3. ในกรณีที่ศาลปกครองมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้เพิกถอนคำสั่งลงโทษ หรือองค์การพิจารณาอุทธรณ์ คำสั่งลงโทษทางวินัยหรือองค์การตรวจสอบรายงานการดำเนินการทางวินัยมีคำวินิจฉัยถึงที่สุดหรือมีมติ ให้เพิกถอนคำสั่งลงโทษตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง เพราะเหตุกระบวนการดำเนินการทางวินัยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ให้ผู้มีอำนาจดำเนินการทางวินัยดำเนินการทางวินัยให้แล้วเสร็จภายในสองปีนับแต่วันที่คำพิพากษาถึงที่สุด หรือมีคำวินิจฉัยถึงที่สุดหรือมีมติแล้วแต่กรณี

ทั้งนี้ ไม่รวมกรณีสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน

สำหรับในกรณีที่ผู้นั้นตายในระหว่างการดำเนินการทางวินัยผู้บังคับบัญชาไม่อาจสั่งลงโทษ หรือดำเนินการทางวินัยต่อไปได้อีก จะต้องสั่งยุติการดำเนินการหรือยุติเรื่อง แล้วรายงานตามลำดับจนสิ้นสุด กระบวนการ

มติคณะรัฐมนตรี และหนังสือเวียนเกี่ยวกับวินัย

การจัดซื้อและการเงิน

หนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ สร 1006/ว 21 ลงวันที่ 6 ธันวาคม 2517 เรื่องการลงโทษข้าราชการ พลเรือนซึ่งกระทำผิดวินัย กรณีเกี่ยวกับการ จัดซื้อพัสดุและการจ้าง

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการเร่งรัด ติดตามเกี่ยวกับกรณีเงินขาดบัญชีหรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐทุจริตทุจริต พ.ศ. 2546

หนังสือสำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร 0202/ ว 102 ลงวันที่ 18 มิถุนายน 2536 เรื่อง มาตรการป้องกันการทุจริตและ ประพฤติมิชอบกรณี ลูกจ้างชั่วคราวทำหน้าที่การเงินและหรือบัญชี

การให้ถ้อยคำ

หนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร 0612/ว 1 ลงวันที่ 24 มกราคม 2529 เรื่องการให้ถ้อยคำ ในการสอบสวน (เป็นกรณีการให้ถ้อยคำกลับไปมาให้พิจารณาโทษทางวินัย)

หนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร 0713/ว 14 ลงวันที่ 24 มกราคม 2529 เรื่องการให้ถ้อยคำ
ในการสอบสวน (เป็นกรณีกำชับการให้ถ้อยคำในการสอบสวน)

การพนัน สุรา และที่เกี่ยวข้อง

หนังสือกรม เลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี ที่ น.ว. 208/2496 ลง 3 กันยายน 2496 เรื่อง แนวทางการ
ลงโทษข้าราชการเล่นการพนันและเสพสุรา

หนังสือกรมเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี ที่ น.ว.156/2496 ลงวันที่ 14 กรกฎาคม 2496
เรื่อง ห้ามเสพสุราขั้บรณนต์

หนังสือสำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี ที่ นร 0505/ว 123 ลงวันที่ 9 พฤษภาคม 2546
เรื่อง การยกเลิกมติคณะกรรมการรัฐมนตรี เรื่องการปราบปรามข้าราชการเล่นการพนันสลากกินรวบ และการปรับปรุง
มติคณะกรรมการรัฐมนตรีเรื่อง แนวทางการลงโทษเล่นการ พนันและเสพสุรา (ยกเลิกเฉพาะฉลากกินรวบ)

หนังสือสำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี ที่ นร 0505/ว 226 ลงวันที่ 5 กันยายน 2546
เรื่อง การยกเลิกมติคณะกรรมการรัฐมนตรี เรื่อง ห้ามข้าราชการและพนักงาน ขององค์การบริหารส่วนตำบลเล่นแชร์

หนังสือสำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี ที่ นร 0505/ว 38 ลงวันที่ 28 ก.พ. 2550 เรื่อง การปรับปรุง
มติคณะกรรมการรัฐมนตรีเกี่ยวกับเรื่อง การให้โอกาสผู้ติดเชื่อเฮดส์ คนพิการ และผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติดซึ่งพ้นจากสภาพ
การใช้ยา เสพติด เข้าทำงาน หรือรับการศึกษาต่อในหน่วยงานภาครัฐ

พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

การละทิ้งหน้าที่ราชการ

หนังสือกรมสารบรรณคณะกรรมการรัฐมนตรี ฝ่ายบริหาร ที่ น.ว. 152/2497 ลงวันที่ 14 มิถุนายน 2497
เรื่อง การเบิกจ่ายเงินเดือนข้าราชการที่ขาดราชการ

หนังสือสำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี ที่ นร 0505/ว 234 ลงวันที่ 24 ธันวาคม 2536 เรื่อง ขอ
ปรับปรุงมติคณะกรรมการรัฐมนตรีเกี่ยวกับการลงโทษข้าราชการ ผู้กระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงบางกรณี
(ปรับปรุงมติ ครม. การลงโทษกรณีกรณีละทิ้งติดต่อกันคราวเดียวกันเกินกว่า 15 วัน และ ไม่กลับมาอีกเลย
ลงโทษไล่ออกจากราชการ)

หนังสือสำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี ที่ สร 0401/ว 50 ลงวันที่ - พฤษภาคม 2510
เรื่อง การลงโทษข้าราชการกระทำผิดวินัย กรณีลาไปศึกษาต่อ ณ ต่างประเทศแล้วไม่เดินทางกลับมารับราชการ
ภายในกำหนดเวลาที่ได้อบรมอนุมัติ

หนังสือสำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี ที่ สร 0403/ว 83 ลงวันที่ 2 พฤศจิกายน 2513
เรื่อง การพิจารณาคุณสมบัติของผู้ที่ศึกษา ณ ต่างประเทศ ซึ่งได้รับปริญญาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพเพิ่มขึ้น
โดยฝ่าฝืนมติ ก.พ. หรือการศึกษานอกเหนือจากแนวการศึกษาที่กำหนด

หนังสือสำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี ที่ นร 0206/ว 107 ลงวันที่ 8 กรกฎาคม 2542
เรื่องหลักเกณฑ์การอยู่เวรรักษาการณ์

การทุจริตต่อหน้าที่ราชการ และเบิกเบียดเงินเท็จ

หนังสือสำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี ที่ นร 0505/ว 234 ลงวันที่ 24 ธันวาคม 2536
เรื่อง ขอปรับปรุงมติคณะกรรมการเกี่ยวกับการลงโทษข้าราชการ ผู้กระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงบางกรณี
(กรณีทุจริตต่อหน้าที่ราชการควรลงโทษไล่ออกจากราชการ)

หนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร 0611/ว 2 ลงวันที่ 30 มกราคม 2528 เรื่อง แนวทางในการพิจารณา
ความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการ

เบิกเบียดเงินเท็จ

หนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร 0709.2/ว 8 ลงวันที่ 26 กรกฎาคม 2536 เรื่อง การลงโทษ
ข้าราชการที่กระทำความผิดวินัยกรณีเบิกเงินค่าเบียดเงินเท็จ ค่าพาหนะเดินทางและเงินอื่นในทำนองเดียวกันเป็นเท็จ

เกี่ยวกับคดีอาญา คดีแพ่ง และคดีล้มละลาย

หนังสือสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ นร 0904/566 ลงวันที่ 11 พฤศจิกายน 2528 เรื่อง วิธีปฏิบัติ
เกี่ยวกับการลา ของข้าราชการและลูกจ้าง (กรณีถูกควบคุมตัวในคดีอาญา)

หนังสือกรมเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี ที่ น. 826/2482 ลงวันที่ 2 พฤษภาคม 2482
เรื่องข้าราชการต้องหาในคดีอาญา หรือคดีแพ่ง หรือคดีล้มละลาย

หนังสือกรมเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี ที่ น.ว. 16/2486 ลงวันที่ 23 มกราคม 2486 เรื่องการแจ้งความ
หรือมอบคดีให้ตำรวจ

หนังสือกรมเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี ที่ ม. 3346/2477 ลงวันที่ 14 กรกฎาคม 2477
เรื่อง วางหลักการฟ้อง ข้าราชการที่ทำผิดกฎหมายอาชญาที่เกี่ยวกับแผ่นดิน

หนังสือสำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี ที่ สร 0402/ว 4 ลงวันที่ 16 มกราคม 2515 เรื่อง การเบิกจ่ายเงินเดือน
ระหว่างควบคุมตัวตาม คำพิพากษาของศาลคดีอาญา

หนังสือสำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี ที่ สร 0203/ ว 270 ลงวันที่ 14 ธันวาคม 2524
เรื่องการเบิกจ่ายเงินระหว่างถูกพนักงานสอบสวนควบคุมมาเนนคดีอาญา

หนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร 0709.1/ว 12 ลงวันที่ 28 ธันวาคม 2543 เรื่อง ข้าราชการ
ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกของศาลต่างประเทศ

แนวทางการลงโทษกรณีกระทำการล่วงละเมิดทางเพศต่อผู้เรียนหรือนักศึกษาไม่ว่าจะอยู่ในความดูแล รับผิดชอบของตนหรือไม่

หนังสือสำนักงาน ก.ค.ศ. ที่ ศธ 0206.9/ ว 17 ลงวันที่ 10 กรกฎาคม 2566
เรื่อง แนวการพิจารณาโทษข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่กระทำผิดวินัย กรณีกระทำการล่วง
ละเมิดทางเพศต่อผู้เรียนหรือนักศึกษาไม่ว่าจะอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของตนหรือไม่

บทที่ 3

การดำเนินการทางวินัย

การดำเนินการทางวินัยเป็นกระบวนการและขั้นตอนตามกฎหมายเมื่อข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัย ได้แก่ การตั้งเรื่องกล่าวหา การสืบสวนหรือสอบสวน การพิจารณาความผิดและการกำหนดโทษ การสั่งลงโทษ การงดโทษ หรือการยุติเรื่อง รวมทั้งการดำเนินการต่าง ๆ ระหว่างสอบสวนพิจารณาความผิด เช่น การสั่งพักราชการ การสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน อย่างไรก็ตามผู้บังคับบัญชาจะดำเนินการทางวินัยผู้ใต้บังคับบัญชาได้เมื่อมีกรณีอันมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำความผิดและมีพยานหลักฐานในเบื้องต้นที่จะแสดงให้เห็นว่าผู้ใต้บังคับบัญชากระทำความผิดวินัย

กระบวนการก่อนการดำเนินการทางวินัย

1. กรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดกระทำความผิดวินัยโดยมีพยานหลักฐานในเบื้องต้นอยู่แล้ว ให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการทางวินัยทันที เช่น ผู้กล่าวหาส่งคลิปการกระทำความผิดให้ผู้บังคับบัญชา ซึ่งเป็นคลิปที่ปรากฏพฤติการณ์ขณะที่ผู้อำนวยการสถานศึกษาเรียกเก็บเงินในการรับนักเรียนเข้าศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และมีการรับเงินตามที่เรียกร้อง ดังนี้ ผู้บังคับบัญชาสามารถดำเนินการทางวินัยได้ทันที

2. การดำเนินการเมื่อมีการกล่าวหาหรือมีกรณีเป็นที่สงสัยว่ามีการกระทำความผิดวินัย

2.1 กรณีมีการกล่าวหาต่อผู้บังคับบัญชาว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดกระทำความผิดวินัย

การกล่าวหา คือ การร้องเรียนกล่าวหาว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีพฤติกรรมหรือการกระทำที่เป็นความผิดวินัย ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 ไม่ว่าจะเป็นการกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงหรือไม่ร้ายแรง การกล่าวหาที่นี้อาจเป็นการกล่าวหาที่เป็นหนังสือ หรือการกล่าวหาด้วยวาจา แต่ต้องเป็นการกล่าวหาต่อผู้บังคับบัญชา

(1) การกล่าวหาเป็นหนังสือต้องมีรายละเอียด ได้แก่ การระบุชื่อและลงลายมือชื่อผู้กล่าวหา ระบุชื่อหรือตำแหน่งของผู้ถูกกล่าวหา หรือข้อเท็จจริงที่เพียงพอให้ทราบว่าเป็นการกล่าวหาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใด นอกจากนี้ยังต้องมีข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานเบื้องต้นเพียงพอที่จะให้เข้าใจได้ว่าผู้นั้นมีพฤติกรรมหรือการกระทำผิดอย่างไร หรือเพียงพอที่จะสามารถสืบสวนเพื่อค้นหาความจริงต่อไปได้

(2) การกล่าวหาด้วยวาจา ผู้บังคับบัญชาที่ได้รับฟังการกล่าวหาควรจัดทำบันทึกคำกล่าวหา โดยให้มีรายละเอียดเพียงพอเช่นเดียวกับการกล่าวหาเป็นหนังสือ และให้ผู้กล่าวหาลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน

2.2 กรณีเป็นที่สงสัยว่าข้าราชการครูผู้ใดกระทำความผิดวินัย

กรณีเป็นที่สงสัย คือ กรณีที่ปรากฏว่ามีการกล่าวหาว่ามีข้าราชการกระทำความผิดวินัย และปรากฏตัวผู้กล่าวหา และรวมทั้งกรณีที่ผู้บังคับบัญชาได้พบเห็นข้อเท็จจริงหรือพฤติกรรมอันเป็นที่สงสัยว่า

ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำผิดวินัย ซึ่งทั้งสองกรณีจะต้องปรากฏพยานหลักฐานเพียงพอที่จะสืบสวนสอบสวนต่อไปได้ว่ามีข้าราชการกระทำผิดวินัยหรือไม่

กรณีที่มีการกล่าวหา โดยไม่ได้ระบุชื่อหรือลงลายมือชื่อของผู้กล่าวหา แต่ระบุเพียงหรือตำแหน่งของผู้ถูกกล่าวหา หรือข้อเท็จจริงที่เพียงพอให้ทราบว่าเป็นการกล่าวหาข้าราชการผู้ใด โดยมีข้อเท็จจริงเพียงพอที่จะให้เข้าใจได้ว่าผู้นั้นมีพฤติกรรมหรือการกระทำผิดอย่างไร หรือเพียงพอที่จะสามารถสืบสวนสอบสวนเพื่อค้นหาความจริงต่อไปได้ ซึ่งการกล่าวหาในกรณีนี้คือ การร้องเรียนกล่าวหา โดย “บัตรสนเท่ห์” ถ้าพิจารณาแล้วเห็นว่าบัตรสนเท่ห์นั้น มีหลักฐานหรือมีกรณีแวดล้อมปรากฏชัดแจ้ง ตลอดจนชี้พยานบุคคลแน่นอน

3. การสืบสวนหรือพิจารณาในเบื้องต้น

การสืบสวน หมายถึง การสืบหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานในเบื้องต้นเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาว่ากรณีนี้มีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยหรือไม่ นอกจากนี้การสืบสวนให้ทำในทางลับเพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ถูกดำเนินการหรือบุคคลภายนอก เช่น ผู้กล่าวหา หรือพยาน เป็นต้น

เมื่อผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา 57 ได้รับทราบการรายงานหรือรับทราบเรื่องกล่าวหา หรือกรณีเป็นที่สงสัยว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดกระทำผิดวินัยด้วยตนเอง ให้ดำเนินการดังนี้

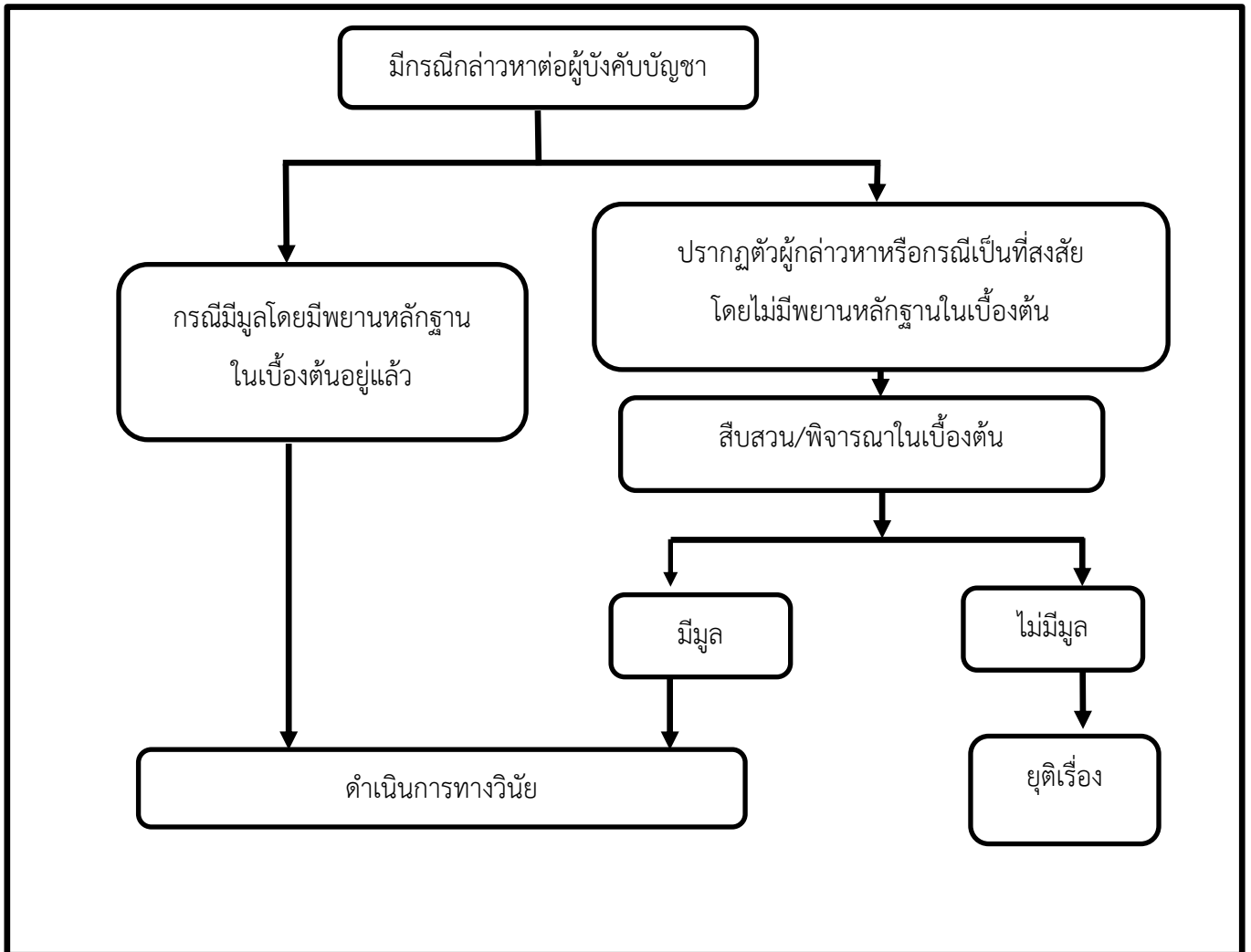
(1) พิจารณาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่ปรากฏในเบื้องต้น ถ้าเพียงพอแก่การพิจารณาแล้วให้พิจารณาว่ากรณีนั้นมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าผู้กระทำผิดวินัยหรือไม่ อย่างไร โดยจะไม่ทำการสืบสวนก็ได้

(2) ถ้าข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่ยังไม่เพียงพอที่จะพิจารณาได้ ให้ดำเนินการสืบสวนเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานเพิ่มเติม ทั้งนี้จะดำเนินการด้วยตนเองหรือจะให้ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นเป็นผู้ดำเนินการสืบสวนแล้วรายงานเพื่อพิจารณาต่อไปก็ได้

(3) ในกรณีที่พิจารณาแล้วเห็นว่าเรื่องดังกล่าวไม่มีมูลที่ควรกล่าวหาว่าข้าราชการผู้ใดกระทำผิดวินัย กล่าวคือ ไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะทราบได้ว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดเป็นผู้กระทำผิดวินัยหรือน่าเชื่อได้ว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้นั้นกระทำผิดวินัย ไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะดำเนินการสืบสวนสอบสวนต่อไปได้ หรือการกระทำนั้นไม่เป็นความผิดทางวินัยให้สั่งยุติเรื่อง

(4) กรณีที่พิจารณาแล้ว มีพยานหลักฐานเพียงพอเชื่อว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดกระทำผิดวินัยให้ดำเนินการทางวินัย

แผนภูมิก่อนการดำเนินการทางวินัย

ขั้นตอนการดำเนินการทางวินัย

การตั้งเรื่องกล่าวหา

การตั้งเรื่องกล่าวหา เป็นการตั้งเรื่องดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เมื่อปรากฏกรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัย มาตรา 98 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 กำหนดให้ผู้บังคับบัญชาแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน เพื่อดำเนินการสอบสวนให้ได้รับความจริงและความยุติธรรมโดยไม่ชักช้า

ผู้ตั้งเรื่องกล่าวหาคือผู้บังคับบัญชาของผู้ถูกกล่าวหา กรณีที่เป็นการกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งตามมาตรา 53 เป็นผู้มีอำนาจสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง สำหรับกรณีที่เป็นการกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง ผู้บังคับบัญชา เป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยไม่ร้ายแรง ดังนั้น ผู้อำนวยการสถานศึกษา ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาสามารถแต่งตั้งคณะกรรมการ

สอบสวนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนได้ทุกคน เว้นแต่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มาช่วยปฏิบัติราชการในสถานศึกษานั้นจะมีเพียงอำนาจการบังคับบัญชา แต่ไม่มีอำนาจดำเนินการทางวินัย หรือสั่งลงโทษ กรณีเช่นนี้จะต้องรายงานให้ผู้บังคับบัญชาต้นสังกัดเป็นผู้ดำเนินการ

เรื่องทีกล่าวหา หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมแห่งการกระทำที่กล่าวอ้างว่า ผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดวินัย

การตั้งเรื่องกล่าวหาเป็นขั้นตอนที่จำเป็น ไม่ว่าจะป็นกรณีความผิดวินัยอย่างร้ายแรงหรือไม่ ร้ายแรงก็ตาม กฎหมายกำหนดให้ต้องแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบว่าคุณกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยในเรื่องใด เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาได้รับรู้ตัวและมีโอกาสชี้แจงและนำสืบแก้ข้อกล่าวหาได้

เรื่องทีกล่าวหา นั้น ไม่ใช่กรณีความผิดหรือฐานความผิด แต่เป็นเรื่องราวหรือการกระทำที่กล่าวอ้างว่า ผู้ถูกกล่าวหากระทำผิด ดังนั้น ในการตั้งเรื่องกล่าวหาในคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน จึงควรระบุแต่เพียงเรื่องราวหรือการกระทำที่กล่าวอ้างว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดเท่านั้น ไม่ควรระบุกรณีความผิดหรือฐานความผิด การระบุกรณีความผิดหรือฐานความผิดนั้น ควรปล่อยให้เป็นเรื่องของคณะกรรมการสอบสวนและผู้มีอำนาจพิจารณาโทษพิจารณาปรับบทความผิด ภายหลังจากได้สอบสวนพิจารณาข้อเท็จจริงแล้ว ถ้าผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนไปกำหนดกรณีความผิดหรือฐานความผิดไว้ในคำสั่งแต่งตั้งกรรมการสอบสวนเสียแต่แรกอาจกลายเป็นการจำกัดขอบเขตของการสอบสวนในกรณีความผิด

แนวทางในการตั้งเรื่องกล่าวหาอาจกระทำได้ ดังนี้

1. ควรตั้งให้กว้างไว้เพียงเพื่อให้รู้ว่าผู้ถูกกล่าวหาทำอะไรที่เป็นความผิด เช่นการสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยการละทิ้งหน้าที่ราชการเกินกว่า 15 วัน โดยไม่มีเหตุผลอันสมควรระบุช่วงวัน เวลาที่ละทิ้งหน้าที่ราชการ เช่น ละทิ้งหน้าที่ราชการตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2565 ถึงวันที่ 30 เมษายน 2565 และคณะกรรมการสอบสวนจะได้ทราบข้อเท็จจริงว่าควรสอบสวนในช่วงใด

2. ไม่ควรเอากรณีความผิดหรือฐานความผิด หรือมาตราความผิด ไปเป็นเรื่องกล่าวหา เพราะจะทำให้เรื่องทีกล่าวหาถูกจำกัดไว้ในวงแคบ

การดำเนินการกรณีมีมูลทีควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัย

เมื่อข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัย ผู้บังคับบัญชา จะต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัย เพื่อดำเนินการสอบสวนให้ได้ความจริงและความยุติธรรมโดยไม่ชักช้า

สำหรับกรณีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีกรณีกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ผู้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรงได้แก่ ผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 เว้นแต่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากระทำผิดวินัยร่วมกัน และในจำนวนผู้ถูกกล่าวหาดังกล่าวผู้ที่มีอำนาจตามมาตรา 53 ของผู้ถูกกล่าวหาผู้หนึ่งผู้ใดเป็นผู้บังคับบัญชาที่มีลำดับชั้นสูงกว่าผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 ของผู้ถูกกล่าวหารายอื่น

ก็ให้ผู้บังคับบัญชาในลำดับชั้นสูงกว่าดังกล่าวเป็นผู้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนผู้ถูกกล่าวหาทั้งหมด นอกจากนี้ นายกรัฐมนตรี ในฐานะหัวหน้ารัฐบาล และรัฐมนตรีเจ้าสังกัด มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรงได้ด้วย อนึ่ง กรณีที่ผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 ไม่แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง ให้ผู้บังคับบัญชาของผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 ระดับเหนือขึ้นไป มีอำนาจดำเนินการตามมาตรา 98 วรรคสอง หรือดำเนินการตามมาตรา 100 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

อย่างไรก็ตาม กรณีที่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต่างหน่วยงานการศึกษาหรือต่างเขตพื้นที่การศึกษา กระทำผิดวินัยร่วมกัน ให้ผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 ของผู้ถูกกล่าวหาแต่ละรายประสานการดำเนินการร่วมกันในการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ทั้งนี้ หากเกิดปัญหาหรือความเห็นขัดแย้งในการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนดังกล่าว ถ้าในระหว่างผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 ในเขตพื้นที่การศึกษาเดียวกัน ให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานั้นเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาด ถ้าในระหว่างผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 ต่างเขตพื้นที่การศึกษา ให้เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาด ในกรณีต่างส่วนราชการ ให้รัฐมนตรีเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาด

ทั้งนี้ การสอบสวนต้องดำเนินการตามกฎหมาย ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. 2550 อย่างไรก็ตาม หากกรณีที่ถูกกล่าวหาเป็นกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง จะไม่แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนก็ได้ นอกจากนี้ หากเป็นกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติชี้มูลความผิดข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ว่ากระทำความผิดวินัยกรณีทุจริตต่อหน้าที่ราชการ กรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ชี้มูลความผิดว่าข้าราชการกระทำการทุจริต ผู้มีอำนาจต้องดำเนินการตามมาตรา 98 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ซึ่งกำหนดให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณาโทษทางวินัยตามฐานความผิดที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีมติโดยไม่ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอีก โดยในการพิจารณาโทษทางวินัยแก่ผู้ถูกกล่าวหาให้ถือว่าสำนวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นสำนวนการสอบสวนทางวินัยของคณะกรรมการสอบสวนวินัยตามกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับว่าด้วยการบริหารงานบุคคลของผู้ถูกกล่าวหา

กรณีที่ไม่จำเป็นต้องตั้งกรรมการสอบสวน

1. กรณีที่เป็นความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง ตามกฎ ก.ค.ศ.ว่าด้วยกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง พ.ศ. 2549 จะดำเนินการทางวินัยโดยไม่สอบสวนก็ได้

การกระทำความผิดวินัยไม่ร้ายแรงที่เป็นกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง ได้แก่

1. กระทำความผิดอาญาจนต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่า ผู้นั้นกระทำความผิดและผู้บังคับบัญชาเห็นว่าข้อเท็จจริงที่ปรากฏตามคำพิพากษานั้นได้ความประจักษ์ชัดแล้ว

2. กระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรงและได้รับสารภาพเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชา หรือให้ถ้อยคำรับสารภาพต่อผู้มีหน้าที่สืบสวนหรือคณะกรรมการสอบสวน ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และได้มีการบันทึกถ้อยคำรับสารภาพเป็นหนังสือ

การกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงที่เป็นกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง ได้แก่

1. กระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุกหรือโทษที่หนักกว่าจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกหรือให้ลงโทษที่หนักกว่าจำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

2. ละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันเป็นเวลายาวเกินกว่า 15 วัน และผู้บังคับบัญชาได้ดำเนินการสืบสวนแล้วเห็นว่าไม่มีเหตุผลอันสมควร หรือมีพฤติการณ์อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ

3. กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงและได้รับสารภาพเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาหรือให้ถ้อยคำรับสารภาพต่อผู้มีหน้าที่สืบสวนหรือคณะกรรมการสอบสวนตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และได้มีการบันทึกถ้อยคำรับสารภาพเป็นหนังสือ

2. กรณีที่ใช้ผลการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่มีมติชี้มูลความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการ

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 98 กำหนดว่า เมื่อผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนผู้ถูกกล่าวหาได้รับสำนวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามมาตรา 91 แล้ว ให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนผู้ถูกกล่าวหาผู้นั้นพิจารณาโทษทางวินัยตามฐานความผิดที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีมติโดยไม่ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอีก โดยในการพิจารณาโทษทางวินัยแก่ผู้ถูกกล่าวหา ให้ถือว่าสำนวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นสำนวนการสอบสวนทางวินัยของคณะกรรมการสอบสวนวินัยตามกฎหมายระเบียบ หรือข้อบังคับว่าด้วยการบริหารงานบุคคลของผู้ถูกกล่าวหาผู้นั้น แล้วแต่กรณี

กรณีผู้ถูกกล่าวหาเป็นข้าราชการตุลาการ...

การดำเนินการทางวินัยตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนพิจารณาสั่งลงโทษผู้ถูกกล่าวหาภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่องจากคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนได้รับแจ้งมติที่ได้ขอให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาทบทวนตามมาตรา 99 วรรคสอง ทั้งนี้ ไม่ว่าผู้ถูกกล่าวหาผู้นั้นจะพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐก่อนหรือหลังที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีมติวินิจฉัยมูลความผิด เว้นแต่คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะมีมติเมื่อพ้นกำหนดเวลาตามมาตรา 48 แล้ว แต่ไม่เป็นการตัดอำนาจคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่จะดำเนินการเพื่อดำเนินคดีอาญาต่อไป...

อธิบาย

การพิจารณาโทษทางวินัยที่จะถือว่าสำนวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นสำนวนการสอบสวนทางวินัยของคณะกรรมการสอบสวนวินัยตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตามมาตรา 98 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ต้องเป็นกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ไต่สวนและมีมติวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือความผิดที่เกี่ยวข้องกัน ตามมาตรา 91 (2) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 หากมิใช่ความผิดทางวินัยฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการย่อมไม่อาจถือเอาสำนวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นสำนวนการสอบสวนทางวินัยของคณะกรรมการสอบสวนวินัยได้

กรณีตัวอย่าง

เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ชี้มูลความผิดแก่ผู้อุทธรณ์ทั้ง 14 ราย และผู้ถูกดำเนินการทางวินัยทั้ง 10 ราย ในความผิดฐานไม่ปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนของทางราชการและหน่วยงานการศึกษา มติคณะรัฐมนตรีหรือนโยบายของรัฐบาล ตามมาตรา 85 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 ดังนั้น เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงไม่อาจถือเอาสำนวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นสำนวนการสอบสวนทางวินัยของคณะกรรมการสอบสวนวินัยตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา กรณีนี้ เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงมีหน้าที่ต้องพิจารณาดำเนินการทางวินัยแก่ผู้อุทธรณ์ทั้ง 14 ราย และผู้ถูกดำเนินการทางวินัยทั้ง 10 ราย ในกรณีที่ถูกกล่าวหาตามขั้นตอนและวิธีการที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา...

(อ.ก.ค.ศ. วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ครั้งที่ 5/2564 วันที่ 7 เมษายน 2564)

การสอบสวน

การสอบสวน คือ การรวบรวมพยานหลักฐาน และการดำเนินการทั้งหลายอื่นเพื่อจะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ หรือพิสูจน์เกี่ยวกับเรื่องที่กำลังหาหาเพื่อให้ได้ความจริงและความยุติธรรมและเพื่อที่จะพิจารณาว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดวินัยจริงหรือไม่ ถ้ากระทำความผิดจริงก็จะได้ลงโทษผู้กระทำความผิดวินัยนั้น

วัตถุประสงค์ของการสอบสวน

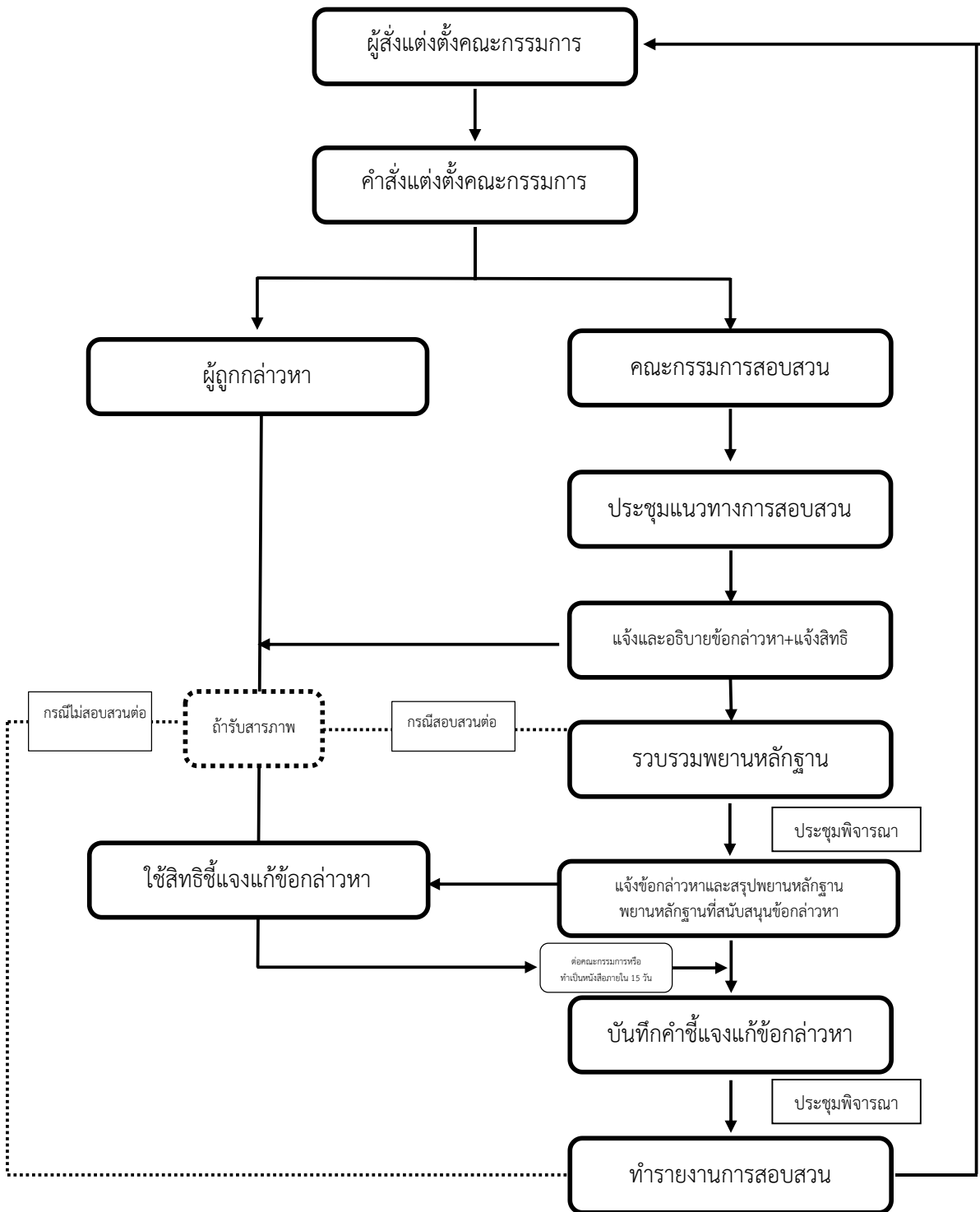
1. ให้ผู้ถูกกล่าวหามีโอกาสต่อสู้แก้ตัว
2. รวบรวมพยานหลักฐาน
3. พิสูจน์ข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานต่าง ๆ
4. ค้นหาความจริงและความยุติธรรม

การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัย

การสอบสวนวินัยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา แบ่งเป็น 2 กรณีคือ การสอบสวนวินัยไม่ร้ายแรง และการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง หลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการสอบสวนพิจารณา ต้องดำเนินการตาม กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. 2550³

³ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 มาตรา 98 วรรคหก

แผนผังการดำเนินการสอบสวนวินัย

ผู้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัย

1. ผู้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยไม่ร้ายแรงได้ คือผู้บังคับบัญชา

(1) ผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นตามที่ ก.ค.ศ. กำหนด ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้กระทำผิดวินัย

(2) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่ตามที่ ก.ค.ศ. กำหนด ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้กระทำผิดวินัย

(3) ศึกษาธิการจังหวัด ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดผู้กระทำผิดวินัย

(4) นายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาล รัฐมนตรีเจ้าสังกัด ปลัดกระทรวง เลขาธิการอธิบดี หรือตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่า หรืออธิการบดี หรือตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่า ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้กระทำผิดวินัย

2. ผู้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง

ได้แก่

(1) ผู้มีอำนาจตามมาตรา 53

(2) ผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 ในลำดับชั้นสูงกว่าของผู้ถูกกล่าวหาคนหนึ่งคนใดในกรณีที่กระทำผิดวินัยร่วมกันหลายคน (มาตรา 98 วรรคสอง)

(3) ผู้บังคับบัญชาของผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 ระดับเหนือขึ้นไป (มาตรา 100 วรรคหก)

(4) ผู้บังคับบัญชาผู้ได้รับรายงานการดำเนินการทางวินัย (มาตรา 104 (1))

(5) รัฐมนตรีเจ้าสังกัด นายกรัฐมนตรี (มาตรา 98 วรรคห้า)

(6) ก.ค.ศ. (มาตรา 105)

องค์ประกอบและคุณสมบัติของคณะกรรมการสอบสวน

1. การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยไม่ร้ายแรง

1.1 องค์ประกอบของคณะกรรมการสอบสวน

(1) ประธานคณะกรรมการสอบสวน

(2) กรรมการสอบสวน อย่างน้อย 2 คน และให้กรรมการสอบสวนคนหนึ่งเป็นเลขานุการ

(3) ผู้ช่วยเลขานุการ (ในกรณีจำเป็น)

1.2. คุณสมบัติของคณะกรรมการสอบสวนวินัยไม่ร้ายแรง

คณะกรรมการสอบสวน และผู้ช่วยเลขานุการ ต้องแต่งตั้งจากข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา หรือข้าราชการฝ่ายพลเรือน

ทั้งนี้ การตั้งกรรมการสอบสวน กรรมการสอบสวนอาจเป็นบุคคลที่อยู่ในหน่วยงานอื่น หรือสังกัดอื่นก็ได้ โดยอาจมีหนังสือขอตัวข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา หรือข้าราชการฝ่ายพลเรือน จากสถานศึกษาหรือหน่วยงานอื่นมาเป็นกรรมการก็ได้

2. การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง

2.1 องค์ประกอบของคณะกรรมการสอบสวน

- (1) ประธานคณะกรรมการสอบสวน
- (2) กรรมการสอบสวน อย่างน้อย 2 คน และให้กรรมการสอบสวนคนหนึ่งเป็นเลขานุการ
- (3) ผู้ช่วยเลขานุการ (ในกรณีจำเป็น)

2.2 คุณสมบัติของคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง

- (1) ผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 เป็นผู้แต่งตั้งตั้งจากข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาหรือข้าราชการฝ่ายพลเรือน
- (2) ประธานกรรมการต้องดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าหรือเทียบได้ไม่ต่ำกว่าผู้ถูกกล่าวหา สำหรับตำแหน่งที่มีวิทยฐานะประธานกรรมการต้อง ดำรงตำแหน่งและมีวิทยฐานะ ไม่ต่ำกว่าหรือเทียบได้ไม่ต่ำกว่าผู้ถูกกล่าวหา
- (3) กรรมการสอบสวนต้องมีผู้ดำรง ตำแหน่งนิติกร หรือผู้ได้รับปริญญาทางกฎหมาย หรือผู้ได้รับการศึกษาอบรมตามหลักสูตรการดำเนินการทางวินัยตามที่ ก.ค.ศ. กำหนดหรือรับรอง หรือผู้มีประสบการณ์ด้านการดำเนินการทางวินัยอย่างน้อย 1 คน

อนึ่ง ก.ค.ศ. ได้มีมติเทียบให้บุคลากรทางการศึกษาอื่นตามมาตรา 38 ค. (2) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 ข้าราชการพลเรือนสามัญ ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 และข้าราชการพลเรือนสามัญในสถาบันอุดมศึกษา ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2547 มีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อประโยชน์แก่การดำเนินการทางวินัย ตามตารางเทียบ ดังนี้

ตารางเทียบตำแหน่งและวิทยฐานะของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากับ
ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาอื่นตามมาตรา 38 ค (2) ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู
และบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 ตำแหน่งข้าราชการพลเรือนสามัญ ตามพระราชบัญญัติระเบียบ
ข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 และข้าราชการพลเรือนสามัญในสถาบันอุดมศึกษา ตามพระราชบัญญัติ
ระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2547 มีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าข้าราชการครูและบุคลากร
ทางการศึกษา เพื่อประโยชน์แก่การดำเนินการทางวินัย

วิทยฐานะ	ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาอื่นตามมาตรา 38 ค (2) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากร ทางการศึกษา พ.ศ. 2547 และข้าราชการพลเรือนสามัญ ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551			ข้าราชการพลเรือนสามัญ ในสถาบันอุดมศึกษา ตามพระราชบัญญัติระเบียบ ข้าราชการพลเรือน ในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2547	
	ระดับตำแหน่ง ประเภทวิชาการ	ตำแหน่ง อำนวยการ	ตำแหน่งบริหาร	ตำแหน่ง ทางวิชาการ	ตำแหน่ง บริหาร
เชี่ยวชาญพิเศษ	ทรงคุณวุฒิ	-	ระดับสูง	ศาสตราจารย์	อธิการบดี
เชี่ยวชาญ	เชี่ยวชาญ	ระดับสูง	ระดับต้น	รองศาสตราจารย์	รองอธิการบดี
ชำนาญการพิเศษ	ชำนาญการพิเศษ	ระดับต้น	-	ผู้ช่วยศาสตราจารย์	-
ชำนาญการ	ชำนาญการ	-	-	-	-

ทั้งนี้ การตั้งกรรมการสอบสวน กรรมการสอบสวนอาจเป็นบุคคลที่อยู่ในหน่วยงานอื่นหรือ
สังกัดอื่นก็ได้ โดยอาจมีหนังสือขอตัวข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา หรือข้าราชการฝ่ายพลเรือนจาก
สถานศึกษาหรือหน่วยงานอื่นมาเป็นกรรมการก็ได้ เช่น กรณีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
ตำแหน่งครูผู้ช่วย โรงเรียน ก. มีกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง แต่ในโรงเรียนนั้นไม่มี
ผู้ได้รับปริญญาทางกฎหมาย หรือผู้ได้รับการศึกษาอบรมตามหลักสูตรการดำเนินการทางวินัยตามที่ ก.ค.ศ.
กำหนดหรือรับรอง หรือผู้มีประสบการณ์ด้านการดำเนินการทางวินัย ดังนั้น ผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียน ก.
อาจมีหนังสือถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประสานขอนิติกร มาช่วยดำเนินการ หรือมีหนังสือ
ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนที่มีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณสมบัติดังกล่าว เพื่อมา
ทำหน้าที่คณะกรรมการสอบสวน หรือกรณีที่ผู้อำนวยการสถานศึกษาจะแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยไม่ร้ายแรง
แล้วเห็นว่าหากแต่งตั้งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษานั้น อาจเสียความเป็นธรรม
เนื่องจากผู้ถูกกล่าวหาและผู้ซึ่งจะเป็นกรรมการสอบสวนมีความคุ้นเคยกัน ผู้บังคับบัญชาอาจมีหนังสือขอตัว
ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา หรือข้าราชการฝ่ายพลเรือนจากหน่วยงานการศึกษา หรือหน่วยงานอื่น
โดยผู้บังคับบัญชานั้นจะเป็น

กรณีตัวอย่าง

คณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงและคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยนั้น มีอำนาจหน้าที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ในขั้นตอนการสืบสวนข้อเท็จจริง คณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงจะมีหน้าที่รวบรวมข้อเท็จจริง และพยานหลักฐานเบื้องต้น แล้วเสนอผลการสืบสวนข้อเท็จจริงว่า กรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐ กระทำผิดวินัยหรือสมควรดำเนินการทางวินัยต่อไปหรือไม่ ส่วนขั้นตอนการสอบสวนทางวินัย คณะกรรมการสอบสวนทางวินัยจะมีหน้าที่แจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ พร้อมทั้งให้ผู้ถูกกล่าวหา มีโอกาสได้ชี้แจงและแสดงพยานหลักฐานของตน แล้วจึงรายงานผลการสอบสวนและความเห็นให้ผู้ถูกกล่าวหา ได้กระทำผิดวินัยหรือไม่ ถ้ากระทำผิดวินัยเป็นความผิดวินัยกรณีใด ตามมาตราใด และสมควรได้รับโทษสถานใด เมื่อพิจารณากรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้ซึ่งเคยเป็นกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงมาก่อนแล้ว ต่อมาได้รับแต่งตั้งให้เป็น กรรมการสอบสวนวินัยในเรื่องเดียวกันนั้น เห็นได้ว่ามีบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกันลำพังเพียงการปฏิบัติหน้าที่ ของเจ้าหน้าที่คนเดียวกันทั้งในขั้นตอนการสืบสวนข้อเท็จจริงและขั้นตอนการสอบสวนทางวินัย ยังไม่อาจถือได้ว่าเป็นเหตุที่มีสภาพร้ายแรงอันทำให้การพิจารณาทางปกครองไม่เป็นกลาง ตามมาตรา 16 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539

(มติที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ครั้งที่ 17/2565)

รูปแบบคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน

คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ถือเป็นคำสั่งทางปกครองที่มีผลกระทบต่อสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา ดังนั้น คำสั่งแต่งตั้งกรรมการสอบสวนวินัยจึงต้องมีความชัดเจนว่าแต่งตั้งผู้ใดไปเป็นผู้ดำเนินการสอบสวนบุคคลใด กรณีกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยในเรื่องใด เพื่อให้ทั้งผู้ได้รับคำสั่งแต่งตั้งเป็นกรรมการสอบสวนทราบหน้าที่และอำนาจของตน และเพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ รายละเอียดของข้อกล่าวหา และเตรียมการในการดำเนินการต่อไป

คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ต้องระบุ

1. เป็นคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยไม่ร้ายแรง/อย่างร้ายแรง
2. ชื่อและตำแหน่ง/วิทยฐานะของผู้ถูกกล่าวหา
3. เรื่องที่กล่าวหา
4. ชื่อ ตำแหน่ง หรือตำแหน่งและวิทยฐานะของผู้ได้รับแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการสอบสวน
5. ชื่อ ตำแหน่ง หรือตำแหน่งและวิทยฐานะของผู้ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้ช่วยเลขานุการ (ถ้ามี)

การแจ้งคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน

เมื่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนแล้ว จะต้องแจ้งคำสั่งดังกล่าวให้ผู้ถูกกล่าวหา และคณะกรรมการสอบสวนทราบ โดยให้ดำเนินการดังนี้

1. แจ้งคำสั่งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบภายใน 3 วันทำการ นับแต่วันที่มีคำสั่ง โดยให้ผู้ถูกกล่าวหาลงลายมือชื่อและวัน เดือน ปีที่รับทราบไว้เป็นหลักฐาน ในการนี้ให้มอบสำเนาคำสั่งให้ผู้ถูกกล่าวหาหนึ่งฉบับด้วย ถ้าไม่อาจแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบได้ หรือผู้ถูกกล่าวหาไม่ยอมรับทราบคำสั่ง ให้ส่งสำเนาคำสั่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปให้ผู้ถูกกล่าวหาตามที่อยู่ปรากฏหลักฐานของทางราชการ เมื่อล่วงพ้น 15 วัน นับแต่วันที่ได้อำนาจการดังกล่าวให้ถือว่าผู้ถูกกล่าวหาได้ทราบคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนแล้ว

2. ส่งสำเนาคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนให้ประธานและกรรมการรับทราบภายใน 3 วันทำการ นับแต่วันที่มีคำสั่ง พร้อมทั้งส่งเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับเรื่องที่ถูกกล่าวหาให้ประธานกรรมการและให้ลงลายมือชื่อและวัน เดือน ปี ที่รับทราบไว้เป็นหลักฐานด้วย

การเปลี่ยน เพิ่ม หรือลดจำนวนกรรมการสอบสวน

เมื่อมีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนแล้ว ประธานกรรมการสอบสวนเห็นว่ามิเหตุจำเป็น หรือมีเหตุอันสมควรที่จะต้องเปลี่ยน เพิ่ม หรือลดจำนวนผู้ได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการสอบสวนให้รายงานผู้สั่งแต่งตั้งกรรมการสอบสวน หรือเป็นกรณีและผู้สั่งแต่งตั้งกรรมการสอบสวนเห็นเองว่ายังมีเหตุเหล่านั้นอยู่จริง เช่น

เมื่อสอบสวนไปได้ระยะเวลาหนึ่งแล้วกรรมการสอบสวนบางคนต้องพ้นจากราชการไปเพราะเหตุเกษียณอายุราชการ หรือลาออกจากราชการ เป็นเหตุให้กรรมการที่เหลืออยู่ไม่ครบองค์คณะตามกฎหมายหรือกรรมการบางรายไม่สะดวกที่จะทำหน้าที่ต่อไป เช่น โอน ย้ายไปทำหน้าที่อยู่ห่างไกลหรือมีภารกิจมากไม่อาจมาทำหน้าที่ได้ หรือถูกผู้กล่าวหาคัดค้านกรรมการสอบสวนและผู้สั่งแต่งตั้งกรรมการสอบสวนพิจารณาแล้วเห็นว่าฟังขึ้น หรือผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนไม่พิจารณาคัดค้านกรรมการสอบสวนภายในกำหนด 15 วันทำการนับแต่วันได้รับหนังสือคัดค้าน

เมื่อผู้สั่งแต่งตั้งกรรมการสอบสวนพิจารณาเห็นว่ามิเหตุผลและความจำเป็นเพียงพอที่จะเปลี่ยน เพิ่ม หรือลดกรรมการสอบสวนก็ให้มีคำสั่งเปลี่ยน ลด หรือเพิ่ม กรรมการสอบสวนขึ้นใหม่ โดยในคำสั่งดังกล่าวให้แสดงเหตุผลที่พิจารณาดังกล่าวข้างต้นไว้ในคำสั่งนั้นด้วย

อนึ่งการออกคำสั่งเปลี่ยน เพิ่ม หรือลดจำนวนกรรมการสอบสวนดังกล่าว ถือเป็นส่วนหนึ่ง การตั้งกรรมการสอบสวน จึงต้องแต่งตั้งตามหลักเกณฑ์ของกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. 2550 ข้อ 3 และต้องแจ้งให้กรรมการสอบสวน และผู้ถูกกล่าวหาทราบด้วย

ทั้งนี้ โดยถือว่าการเปลี่ยนแปลง เพิ่ม หรือลด ผู้ได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการสอบสวนดังกล่าวนี้ จะไม่กระทบถึงการสอบสวนก็ได้ดำเนินการไปแล้วของกรรมการสอบสวนชุดเดิมก่อนการเปลี่ยนแปลง โดยถือว่าผลการดำเนินการสอบสวนที่ได้ดำเนินการไปแล้วนั้นชอบด้วยกฎหมาย

สิทธิของผู้ถูกกล่าวหา

ผู้ถูกกล่าวหาสิทธิ ดังนี้

1. สิทธินำทนายความหรือที่ปรึกษาของตนเข้าร่วมฟังการสอบสวนได้
2. สิทธิที่จะไม่ถูกนำเหตุแห่งการถูกสอบสวนมาเป็นข้ออ้างในการดำเนินการใดให้กระทบต่อสิทธิของผู้ถูกสอบสวนไม่ได้ ยกเว้นการถูกสั่งพักราชการหรือให้ออกจากราชการ ไว้ก่อน
3. สิทธิคัดค้านผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนหรือกรรมการสอบสวน
4. มีสิทธิขอทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอ โดยมีสิทธิที่จะได้รับโอกาสในการโต้แย้งและแสดงพยานหลักฐานของตนต่อคณะกรรมการสอบสวน มีสิทธิขอตรวจดูเอกสารที่จำเป็นต้องรู้เพื่อการโต้แย้ง ชี้แจงหรือป้องกันสิทธิของตน และมีสิทธินำพยานหลักฐานมาเองหรืออ้างพยานหลักฐาน แล้วขอให้คณะกรรมการสอบสวนเรียกพยานหลักฐานนั้นมาก็ได้
5. มีสิทธิที่จะได้รับคำแนะนำจากคณะกรรมการสอบสวนในกรณีที่ คำขอ/คำชี้แจง มีข้อบกพร่องอ่านไม่เข้าใจ หรือผิดพลาด
6. มีสิทธิขอตรวจดูต้นฉบับหรือพยานหลักฐาน และถ้าต้องการสำเนาสิทธิได้รับสำเนาตามที่คณะกรรมการฯ เห็นสมควร
7. มีสิทธิได้รับการแจ้งข้อกล่าวหาและพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา
8. มีสิทธิที่จะยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาเป็นหนังสือภายในเวลา 15 วัน และให้ถ้อยคำเพิ่มเติมรวมทั้งนำสืบแก้ข้อกล่าวหาต่อคณะกรรมการสอบสวน
9. มีสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองไม่ให้ถูกขู่เข็ญ หลอกลวง ให้คำมั่นสัญญา จูงใจ หรือกระทำการโดยมิชอบด้วยประการใด ๆ หรือกระทำให้อับอาย หรือใช้กลอุบาย
10. มีสิทธิที่จะกล่าวอ้างมิให้รับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

การคัดค้านกรรมการสอบสวน และผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน

กรรมการสอบสวน และผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน อาจถูกผู้กล่าวหาคัดค้านเมื่อมีเหตุอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

1. รู้เห็นเหตุการณ์ในขณะที่กระทำการในเรื่องที่กล่าวหา
2. มีประโยชน์ได้เสียในเรื่องที่สอบสวน
3. มีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้ถูกกล่าวหา
4. เป็นผู้กล่าวหา หรือเป็นคู่หมั้น คู่สมรส บุพการี ผู้สืบสันดาน เป็นพี่น้องร่วมบิดามารดา หรือร่วมบิดาหรือมารดา เป็นลูกพี่ลูกน้องนับได้เพียงภายใน 3 ชั้น หรือเป็นญาติเกี่ยวพัน ทางแต่งงานนับได้เพียง 2 ชั้น ของผู้ถูกกล่าวหา
5. เป็นเจ้าหนี้หรือลูกหนี้ของผู้ถูกกล่าวหา

6. มีเหตุอื่นซึ่งอาจทำให้การสอบสวนเสียความเป็นธรรม

อนึ่ง นอกจากเหตุคัดค้านผู้ได้รับการแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการสอบสวนตามข้อ 8 ของกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. 2550 แล้ว ยังมีเหตุคัดค้านตามกฎหมายกำหนดกรณีอื่นที่เจ้าหน้าที่จะทำการพิจารณาทางปกครองไม่ได้ พ.ศ. 2566 ที่ออกตามความในมาตรา 6 วรรคหนึ่ง และ มาตรา 13 (6) แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 กำหนดให้เจ้าหน้าที่ดังต่อไปนี้ จะทำการพิจารณาทางปกครองไม่ได้

1. เคยเป็นคู่หมั้นหรือคู่สมรสของคู่กรณี
2. เป็นหรือเคยเป็นผู้ซึ่งอยู่กินกันฉันสามีภริยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรสกับคู่กรณี
3. เป็นหรือเคยเป็นผู้ซึ่งอยู่กินกับคู่กรณีที่ เป็นบุคคลเพศเดียวกันโดยกำเนิดในลักษณะเดียวกับชายหญิงที่อยู่กินกันฉันสามีภริยา
4. เป็นบุพการีหรือผู้สืบสันดานในความเป็นจริงไม่ว่าชั้นใด ๆ หรือเป็นพี่น้องหรือลูกพี่ลูกน้องในความเป็นจริงนับได้เพียงภายในสามชั้นของคู่กรณี
5. เป็นหรือเคยเป็นบุตรบุญธรรมของคู่กรณี หรือเป็นหรือเคยเป็นผู้รับคู่กรณีเป็นบุตรบุญธรรม
6. เป็นลุง ป้า น้า อา ของคู่กรณี
7. เป็นผู้พักอาศัยอยู่ร่วมกับคู่กรณีในสถานที่เดียวกันในลักษณะครัวเรือนเดียวกัน
8. เป็นลูกจ้างหรือที่ปรึกษาซึ่งได้รับค่าตอบแทนของคู่กรณี

ซึ่งเหตุตามกฎหมายกรณีนี้มีหลักเกณฑ์ที่ประกันความเป็นธรรมและมีมาตรฐานการปฏิบัติที่สูงกว่ากฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. 2550

วิธีการคัดค้านคณะกรรมการสอบสวน

ผู้ถูกกล่าวหา ต้องดำเนินการ ดังนี้

1. ทำเป็นหนังสือแสดงข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เป็นเหตุแห่งการคัดค้านว่า จะทำให้การสอบสวนไม่ได้ความจริง และความยุติธรรมอย่างไร
2. ยื่นต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน
3. ให้ยื่นภายใน 7 วัน นับแต่วันทราบคำสั่งหรือวันทราบเหตุแห่งการคัดค้าน

การพิจารณาคำคัดค้านกรรมการสอบสวน

เมื่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนได้รับหนังสือคัดค้านคณะกรรมการสอบสวน จะต้องพิจารณาสั่งการ ดังนี้

1. สั่งคำคัดค้านให้แล้วเสร็จภายใน 15 วัน นับแต่วันที่รับหนังสือคัดค้าน
2. รีบแจ้งให้ผู้ถูกคัดค้านทราบและให้หยุดการสอบสวนไว้ก่อน แล้วส่งเรื่องให้ประธานกรรมการสอบสวนรวมไว้ในสำนวน

3. กรณีเห็นว่าการคัดค้านนั้นไม่มีเหตุผลอันควรรับฟัง ให้ส่งยกคำคัดค้าน การส่งยกคำคัดค้านให้เป็นที่สุด

4. กรณีเห็นว่าการคัดค้านนั้นมีเหตุอันควรรับฟัง ก็ให้ส่งให้ผู้ที่ถูกคัดค้านพ้นจากการเป็นกรรมการสอบสวน และส่งแต่งตั้งกรรมการสอบสวนขึ้นใหม่ แทน

5. เมื่อส่งคำคัดค้านแล้วต้องรีบแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ และส่งเรื่องให้ประธานกรรมการสอบสวนรวมไว้ในสำนวน

ทั้งนี้ หากผู้ส่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนไม่ได้ส่งคำคัดค้านภายในกำหนดเวลา ให้ถือว่ากรรมการผู้ที่ถูกคัดค้านพ้นจากการเป็นกรรมการสอบสวน และให้ประธานกรรมการรายงานผู้ส่งตั้งเพื่อส่งตั้งกรรมการใหม่แทน

การที่ผู้ส่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนส่งให้ผู้ที่ถูกคัดค้านพ้นจากการเป็นคณะกรรมการสอบสวนไม่กระทบกระเทือนถึงการสอบสวนที่ผู้นั้นได้ร่วมดำเนินการไปแล้ว

วิธีการคัดค้านผู้ส่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน

ผู้ถูกกล่าวหาต้องดำเนินการ ดังนี้

1. ทำหนังสือคัดค้านภายใน 7 วัน นับแต่วันทราบคำสั่ง
2. ยื่นต่อผู้บังคับบัญชาเหนือผู้ส่งขึ้นไป 1 ชั้น

การพิจารณาคำคัดค้านผู้ส่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน

1. ผู้บังคับบัญชาเหนือผู้ส่งต้องพิจารณาสั่งการภายใน 15 วัน

2. กรณีเห็นว่าการคัดค้านมีเหตุผลรับฟังได้ ให้ผู้ส่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน พ้นจากการเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาสำนวนการสอบสวน ตามข้อ 40 และข้อ 41 รวมทั้งการพิจารณาสั่งการตามผลการสอบสวนที่เสร็จสิ้นแล้ว และให้ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้น หรือผู้ได้รับมอบหมายมีอำนาจพิจารณาสั่งการแทน

3. กรณีเห็นว่าการคัดค้านไม่มีเหตุผลพอที่จะรับฟังได้ ให้ยกการคัดค้านนั้น ทั้งนี้ การส่งยกการคัดค้านให้เป็นที่สุด

4. เมื่อวินิจฉัยสั่งการอย่างใดแล้วให้แจ้งผู้ถูกกล่าวหาทราบ และส่งเรื่องให้ประธานกรรมการรวมไว้ในสำนวนการสอบสวน

ทั้งนี้ หากผู้พิจารณาการคัดค้านไม่พิจารณาสั่งการภายใน 15 วัน ให้ถือว่าผู้ส่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนพ้นจากการเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาสำนวน ตามข้อ 40 และข้อ 41 รวมทั้งการพิจารณาสั่งการตามผลการสอบสวนที่เสร็จสิ้นแล้ว

การพ้นจากการเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาสำนวนการสอบสวนหรือสั่งการตามผลการสอบสวนที่เสร็จสิ้นแล้ว ไม่กระทบถึงการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนหรือการสอบสวนที่ได้ดำเนินการไปแล้ว

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสอบสวน

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสอบสวนวินัย ถูกกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มาตรา 101 และกฎ ก.ค.ศ.ว่า ด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. 2550 ซึ่งสรุปได้ ดังนี้

1. สอบสวนตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และระยะเวลาที่กำหนดในกฎ ก.ค.ศ.
2. แสวงหาความจริง และรวบรวมพยานหลักฐานทุกอย่างในเรื่องที่กล่าวหา
3. ดำเนินกระบวนการพิจารณาให้เป็นไปโดยรวดเร็วต่อเนื่องและเป็นธรรม
4. ใช้ดุลพินิจอย่างอิสระ เป็นกลางและไม่มีอคติอย่างใด ๆ
5. เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา
6. ใช้ดุลพินิจในการวินิจฉัยข้อเท็จจริง/มีความเห็นในการลงโทษ
7. รวบรวมประวัติ ความประพฤติของผู้ถูกกล่าวหา
8. จัดทำบันทึกประจำวัน
9. แจ้งสิทธิและหน้าที่ของผู้ถูกกล่าวหา
10. ให้คำแนะนำผู้ถูกกล่าวหา ผู้กล่าวหาหรือพยานที่ยื่นคำขอ หรือคำชี้แจงกรณีมี

ข้อบกพร่องหรือผิดพลาด

11. เรียกให้กระทรวง ทบวง กรม หน่วยราชการ ฯลฯ ส่งเอกสารหลักฐานหรือส่งผู้แทนมาชี้แจง
12. เรียกผู้ถูกกล่าวหาหรือบุคคลใด ๆ มาชี้แจง ให้ถ้อยคำ ส่งเอกสารหลักฐาน
13. รับฟังพยานหลักฐาน คำชี้แจง หรือความเห็นของผู้ถูกกล่าวหา พยานบุคคล พยานผู้เชี่ยวชาญ
14. ขอข้อเท็จจริงหรือความเห็นจากคู่อริ พยานบุคคล พยานผู้เชี่ยวชาญ ทั้งที่เป็นคุณและ

เป็นโทษแก่ผู้ถูกกล่าวหา

15. ขอให้ผู้ครอบครองเอกสารส่งเอกสารที่เกี่ยวข้อง
16. ออกไปตรวจสถานที่
17. ดำเนินการประชุม และจัดทำรายงานการประชุม

การรายงานต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน

กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. 2550 กำหนดเหตุที่คณะกรรมการสอบสวนต้องรายงานเหตุดังกล่าวต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเพื่อให้การสอบสวนดำเนินการต่อไปอย่างราบรื่น ดังนี้

1. ในกรณีที่ผู้ได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการสอบสวนคนใดเห็นว่าตนเองมีเหตุอันอาจถูกคัดค้านตามข้อ 8 วรรคหนึ่ง ต้องดำเนินการดังนี้

- (1) รายงานต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน

- (2) ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนพิจารณาว่าจะให้ผู้นั้นเป็นกรรมการสอบสวนต่อไปหรือไม่
2. กรณีที่คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการไม่แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด
3. กรณีที่จะต้องสอบสวน หรือรวบรวมพยานหลักฐานซึ่งอยู่ต่างท้องที่

(1) ประธานกรรมการสอบสวนจะรายงานต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเพื่อมอบหมายให้หัวหน้าส่วนราชการ ผู้บริหารการศึกษา หรือผู้บริหารสถานศึกษาในท้องที่นั้นสอบสวนหรือรวบรวมพยานหลักฐานแทนก็ได้

(2) กำหนดประเด็นหรือข้อสำคัญที่ต้องสอบสวนไปให้

(3) ให้หัวหน้าส่วนราชการ ผู้บริหารการศึกษา หรือผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้รับมอบหมายเลือกข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา หรือข้าราชการฝ่ายพลเรือน อย่างน้อยอีก 2 คน ร่วมเป็นกรรมการสอบสวน

4. การสอบสวนปรากฏกรณีกระทำผิดในเรื่องอื่น

(1) ในกรณีที่คณะกรรมการสอบสวนเห็นว่า กรณีมีมูลว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรงหรืออย่างร้ายแรง หรือหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ หรือบกพร่องในหน้าที่ราชการ หรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการในเรื่องอื่น นอกจากที่ระบุไว้ในคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน

(2) ประธานกรรมการสอบสวนต้องรายงานไปยังผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนโดยเร็ว

(3) ถ้าผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเห็นว่ากรณีมีมูลตามที่รายงาน ให้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนในมูลกรณีใหม่ขึ้น โดยจะแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนคณะเดิมเป็นผู้ทำการสอบสวน หรือจะแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนใหม่ก็ได้

5. การสอบสวนพาดพิงไปถึงผู้อื่น

ในกรณีที่การสอบสวนพาดพิงไปถึงข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้อื่น

(1) ให้คณะกรรมการสอบสวนพิจารณาในเบื้องต้นว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้นั้นมีส่วนร่วมกระทำการในเรื่องที่สอบสวนนั้นด้วยหรือไม่ ถ้าเห็นว่าผู้นั้นมีส่วนร่วมกระทำการ ในเรื่องที่สอบสวนนั้นอยู่ด้วย ประธานกรรมการสอบสวนต้องรายงานไปยังผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเพื่อพิจารณาดำเนินการตามควรแก่กรณีโดยเร็ว

(2) ในกรณีที่ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเห็นว่า กรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง หรือเป็นความผิดกรณีอื่นตามที่รายงาน ก็ให้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน โดยจะแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนคณะเดิมเป็นผู้สอบสวน หรือจะแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนใหม่ก็ได้

6. การสอบสวนด้วยเหตุอื่นแล้วพบมูลความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาได้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเพื่อสอบสวนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดในเรื่องที่ผู้นั้นหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ บกพร่องในหน้าที่

ราชการ หรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ ตามมาตรา 111 และผู้บังคับบัญชาเห็นว่า การสอบสวนเรื่องนั้นมีมูลว่าเป็นการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ซึ่งผู้บังคับบัญชาเห็นควรแต่งตั้ง คณะกรรมการสอบสวนทำการสอบสวนผู้นั้น ตามมาตรา 98 ให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนด ในกฎ ก.ค.ศ. นี้ ในกรณีเช่นนี้ คณะกรรมการสอบสวน ตามมาตรา 98 จะนำสำนวนการสอบสวนของ คณะกรรมการสอบสวน ตามมาตรา 111 มาประกอบการพิจารณาด้วยก็ได้

การประชุมคณะกรรมการสอบสวน

การประชุมคณะกรรมการสอบสวนมีความสำคัญในการสอบสวน มีความสำคัญใน กระบวนการสอบสวน ดังนี้

1. พิจารณาเรื่องที่กล่าวหาและวางแนวทางการสอบสวน

เมื่อประธานกรรมการได้รับคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนพร้อมด้วยเอกสารหลักฐาน เกี่ยวกับเรื่องที่กล่าวหา แล้วประธานกรรมการจะต้องดำเนินการประชุมคณะกรรมการสอบสวนเพื่อพิจารณา วางแนวทางการสอบสวน⁴

2. พิจารณาว่ามีพยานหลักฐานใดสนับสนุนข้อกล่าวหาว่าผู้ถูกกล่าวหา ได้กระทำการใด เมื่อใด อย่างไร เป็นความผิดวินัยกรณีใด ตามมาตราใด หรือไม่ อย่างไร⁵

3. พิจารณาสำนวนการสอบสวน เพื่อพิจารณาลงมติว่า

(1) ผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดวินัยหรือไม่ ถ้าไม่ผิดให้มีความเห็นยุติเรื่อง ถ้าผิดเป็นความผิด วินัยกรณีใด ตามมาตราใด และควรได้รับโทษสถานใด

(2) หย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ หรือบกพร่องในหน้าที่ราชการ หรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ ตามมาตรา 111 หรือไม่ อย่างไร

(3) มีเหตุอันควรสงสัยอย่างยิ่งว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง แต่การสอบสวน ไม่ได้ความแน่ชัดพอที่จะรับฟังลงโทษปลดออกหรือไล่ออกจากราชการ ถ้าให้รับราชการต่อไปจะเป็นการ เสียหายแก่ราชการ ตามมาตรา 112 หรือไม่ อย่างไร⁶

⁴ กฎ ก.ค.ศ.ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. 2550 ข้อ 16

⁵ กฎ ก.ค.ศ.ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. 2550 ข้อ 24

⁶ กฎ ก.ค.ศ.ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ.2550 ข้อ 38

องค์คณะในการประชุม⁷

องค์ประชุมของคณะกรรมการสอบสวนมี 2 ลักษณะ

1. การประชุมทั่วไปที่กฎหมายมิได้กำหนดเฉพาะองค์ประชุม

(1) ต้องมีประธานอยู่ร่วมประชุมด้วย ถ้าประธานไม่สามารถเข้าประชุมได้ ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งทำหน้าที่เป็นประธานแทน

(2) ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการทั้งหมด

2. การประชุมโดยมีมติพิเศษ ซึ่งกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. 2550 กำหนดไว้ว่าต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่าสามคน และไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการทั้งหมด มี 2 กรณี คือ

(1) การประชุมตามข้อ 24 เพื่อพิจารณาว่ามีพยานหลักฐานใดสนับสนุนข้อกล่าวหาว่า ผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำการใด เมื่อใด อย่างไร และเป็นความผิดในกรณีใด หรือหย่อนความสามารถ ในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ หรือบกพร่องในหน้าที่ราชการ หรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ ตามมาตรา 111 หรือไม่ อย่างไร

(2) การประชุมปรึกษาหลังจากรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ เสร็จ เพื่อพิจารณามีมติว่า ผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดวินัยหรือไม่ หรือหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ หรือบกพร่อง ในหน้าที่ราชการ หรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ ตามมาตรา 111 หรือไม่ อย่างไร หรือมีเหตุอันควรสงสัยอย่างยิ่งว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงแต่การสอบสวนไม่ได้ความแน่ชัดพอที่จะพึงลงโทษปลดออกหรือไล่ออกจากราชการ ถ้าให้รับราชการต่อไปจะเป็นการเสียหายแก่ราชการ ตามมาตรา 112 หรือไม่ อย่างไร

การนัดประชุม⁸

การนัดประชุมคณะกรรมการสอบสวนต้องทำเป็นหนังสือและแจ้งให้กรรมการสอบสวนทุกคนทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสามวันทำการ เว้นแต่กรรมการสอบสวนนั้นจะได้ทราบการนัดในที่ประชุมแล้วหรือมีเหตุจำเป็นเร่งด่วนซึ่งประธานกรรมการจะนัดประชุมเป็นอย่างอื่นได้

การลงมติ⁹

การลงมติของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันก็ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

⁷ กฎ ก.ค.ศ.ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ.2550 ข้อ 17 วรรคหนึ่ง และวรรคสอง

⁸ กฎ ก.ค.ศ.ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ.2550 ข้อ 17 วรรคสาม

⁹ กฎ ก.ค.ศ.ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. 2550 ข้อ 17 วรรคสี่

การทำรายงานการประชุม¹⁰

ในการสอบสวนคณะกรรมการสอบสวนต้องทำบันทึกรายงานการประชุมไว้ด้วยทุกครั้งรวมไว้ในสำนวนการสอบสวน เพื่อเป็นหลักฐานยืนยันว่าคณะกรรมการสอบสวนได้ประชุมตามข้อ 16, 24 และข้อ 38 จริง และเพื่อให้มีหลักฐานไว้ใช้ยืนยันอ้างอิงได้ถ้ามีการตรวจสอบ

ขั้นตอนการสอบสวน

การดำเนินการสอบสวน มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. พิจารณาเรื่องที่กล่าวหาและวางแนวทางการสอบสวน
2. การแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหา และสอบถามผู้ถูกกล่าวหาว่ารับสารภาพหรือปฏิเสธ¹¹
(เรียกกันว่า การแจ้ง สว. 2)
3. การรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่กล่าวหา
4. การแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ¹²
(เรียกกันว่า การแจ้ง สว. 3)
5. การสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานของผู้ถูกกล่าวหา
6. การประชุมพิจารณาลงมติ
7. การทำรายงานการสอบสวน¹³ (เรียกกันว่า การทำ สว. 6)

การแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหา

ข้อกล่าวหา หมายถึง รายละเอียดแห่งการกระทำหรือพฤติกรรมแห่งการกระทำที่กล่าวอ้างว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดวินัย ข้อกล่าวหาจะต้องอยู่ในกรอบของเรื่องที่กล่าวหา โดยอธิบายเรื่องที่กล่าวหาให้ชัดเจนขึ้นว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำการใด ที่ไหน เมื่อใด และอย่างไร

เมื่อคณะกรรมการสอบสวนได้พิจารณาเรื่องที่กล่าวหาวางแนวทางการสอบสวนแล้ว

1. คณะกรรมการสอบสวนที่จะต้องดำเนินการแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหา โดย
(1) เรียกผู้ถูกกล่าวหา มาแจ้งและอธิบายรายละเอียดของข้อกล่าวหาที่ปรากฏตามเรื่องที่กล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำการใด เมื่อใด อย่างไร

¹⁰ กฎ ก.ค.ศ.ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. 2550 ข้อ 17 วรรคห้า

¹¹ กฎ ก.ค.ศ.ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. 2550 ข้อ 23

¹² กฎ ก.ค.ศ.ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. 2550 ข้อ 24

¹³ กฎ ก.ค.ศ.ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. 2550 ข้อ 38 และข้อ 39

(2) แจ้งให้ทราบด้วยว่าในการสอบสวนนี้ ผู้ถูกกล่าวหาจะมีสิทธิที่จะได้รับแจ้งสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา และมีสิทธิที่จะให้ถ้อยคำหรือชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาตลอดจนอ้างพยานหลักฐานหรือนำพยานหลักฐานมาสืบแก้ข้อกล่าวหาได้

โดยทำเป็นบันทึกที่มีสาระสำคัญ ตามแบบ สว.2 รวม 2 ฉบับ เก็บไว้ในสำนวนการสอบสวน 1 ฉบับ อีก 1 ฉบับ มอบให้แก่ผู้ถูกกล่าวหาและให้ผู้ถูกกล่าวหาลงลายมือชื่อรับทราบไว้เป็นหลักฐานด้วย

ทั้งนี้คณะกรรมการสอบสวนจะต้องดำเนินการภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ประธานกรรมการได้รับทราบคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน

(3) คณะกรรมการสอบสวนจะต้องสอบถามผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำการตามที่ผู้ถูกกล่าวหาหรือไม่ อย่างไร

กรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาให้ถ้อยคำรับสารภาพว่า ได้กระทำการตามที่ผู้ถูกกล่าวหา คณะกรรมการสอบสวนต้องแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบว่า การกระทำตามที่ผู้ถูกกล่าวหาเป็นความผิดวินัยกรณีใด หรือเป็นเหตุให้ออกจากราชการ เพื่อรับบำเหน็จบำนาญเหตุทดแทน ตามมาตรา 111 หรือไม่ หากผู้ถูกกล่าวหา ยังคงยืนยันตามที่รับสารภาพให้บันทึกถ้อยคำรับสารภาพ รวมทั้งเหตุผลในการรับสารภาพและสาเหตุแห่งการกระทำไว้ด้วย รวมทั้งพิจารณาว่าจะสอบสวนต่อไปหรือไม่ ตามควรแก่กรณี

ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้ให้ถ้อยคำรับสารภาพ คณะกรรมการสอบสวนต้องดำเนินการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหาภายใน 60 วัน นับแต่วันที่แจ้งและอธิบายข้อกล่าวหา¹⁴

(4) ถ้าผู้ถูกกล่าวหาไม่มารับทราบข้อกล่าวหา หรือมาแล้วแต่ไม่ยอมลงลายมือชื่อรับทราบข้อกล่าวหา คณะกรรมการสอบสวนต้องส่งบันทึกตามแบบ สว.2 ทางไปรษณีย์ลงทะเบียน ไปยังที่อยู่ของผู้ถูกกล่าวหา ซึ่งปรากฏตามหลักฐานของทางราชการพร้อมทั้งมีหนังสือสอบถามผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำผิดวินัยหรือไม่ การแจ้งข้อกล่าวหาโดยวิธีนี้ต้องทำบันทึกตามแบบ สว. 2 เป็น 3 ฉบับ เก็บไว้ในสำนวนการสอบสวน 1 ฉบับ ส่งให้ผู้ถูกกล่าวหา 2 ฉบับ เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาเก็บไว้ 1 ฉบับ และให้ผู้ถูกกล่าวหาลงลายมือชื่อและวันเดือนปีที่รับทราบส่งคืนมา 1 ฉบับ ในกรณีเช่นนี้เมื่อล่วงพ้น 15 วัน นับแต่วันดำเนินการดังกล่าว

แม้ไม่ได้รับแบบ สว. 2 คืนมาก็ถือว่า ผู้ถูกกล่าวหาได้รับทราบแล้ว และคณะกรรมการสอบสวนต้องดำเนินการสอบสวนเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหา แล้วประชุมพิจารณาว่ามีพยานหลักฐานใดสนับสนุนข้อกล่าวหาว่า ผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำการใด เมื่อใด อย่างไร ถ้ายังฟังไม่ได้ว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำการตามที่ผู้ถูกกล่าวหา ก็มีความเห็นให้ยุติเรื่อง

กฎ ก.ศ.ศ.ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. 2550 ข้อ 20 และข้อ 23¹⁴

การแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา

เมื่อคณะกรรมการสอบสวนได้ดำเนินการตามข้อ 23 แล้ว ให้คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการประชุมเพื่อพิจารณาว่ามีพยานหลักฐานใดสนับสนุนข้อกล่าวหาว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำการใดเมื่อใด อย่างไร

1. กรณีเห็นว่ายังฟังไม่ได้ว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำการตามที่ถูกกล่าวหา ก็ให้มีความเห็นยุติเรื่องแล้วดำเนินการประชุมเพื่อพิจารณาสำนวนการสอบสวน โดยชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวง ทั้งข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญของการกระทำ ข้อกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิงวินิจฉัย ข้อพิจารณา และข้อเสนอในการใช้ดุลพินิจในการพิจารณาลงมติว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดหรือไม่ อย่างไร หากกระทำความผิดสมควรถูกลงโทษเท่าใด ถ้าเห็นว่ายังฟังไม่ได้ว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำการตามที่ถูกกล่าวหา ก็ให้มีความเห็นยุติเรื่องและทำรายงานการสอบสวน (แบบ สว. 6) เสนอต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน หากกรรมการสอบสวนผู้ใดมีความเห็นแย้งให้ทำความเห็นแย้งแนบไว้กับรายงานการสอบสวนโดยถือเป็นส่วนหนึ่งของรายงานการสอบสวนด้วย

2. กรณีเห็นว่ามีความผิดวินัยกรณีใด ตามมาตราใด คณะกรรมการสอบสวนต้องเรียกผู้ถูกกล่าวหามาพบเพื่อแจ้งข้อกล่าวหา โดยระบุข้อกล่าวหาที่ปรากฏตามพยานหลักฐานว่า เป็นความผิดวินัยกรณีใด ตามมาตราใด และสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาเท่าที่มีให้ทราบ โดยระบุวัน เวลา สถานที่และการกระทำที่มีลักษณะเป็นการสนับสนุนข้อกล่าวหา สำหรับพยานบุคคลจะระบุหรือไม่ระบุชื่อพยานก็ได้ โดยคำนึงถึงหลักการคุ้มครองพยาน โดยแจ้งพยานหลักฐานฝ่ายกล่าวหาเท่าที่มีในสำนวนให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ แม้พยานหลักฐานจะฟังได้เพียงว่าเป็นการกระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง การแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา ต้องทำบันทึกซึ่งมีสาระสำคัญตามแบบ สว. 3 ที่ ก.ค.ศ. กำหนด โดยทำเป็น 2 ฉบับ มอบให้ผู้ถูกกล่าวหา 1 ฉบับ และเก็บไว้ในสำนวนการสอบสวน 1 ฉบับ โดยให้ผู้ถูกกล่าวหาลงลายมือชื่อและวัน เดือน ปีที่รับทราบไว้เป็นหลักฐานด้วย

การแจ้ง สว. 3 คณะกรรมการสอบสวนต้องถามผู้ถูกกล่าวหาว่าจะยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาเป็นหนังสือหรือไม่ ถ้าผู้ถูกกล่าวหาประสงค์จะยื่นคำชี้แจงเป็นหนังสือ ก็ให้ยื่นได้ภายในเวลาอันสมควร แต่อย่างช้าไม่เกิน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้ง และต้องให้ออกาสผู้ถูกกล่าวหาที่จะให้ถ้อยคำเพิ่มเติม รวมทั้งนำสืบแก้ข้อกล่าวหาด้วย ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาไม่ประสงค์จะยื่นคำชี้แจงเป็นหนังสือ คณะกรรมการสอบสวนต้องจัดให้ผู้ถูกกล่าวหาให้ถ้อยคำและนำสืบแก้ข้อกล่าวหาโดยเร็ว

ก่อนการสอบสวนเสร็จ ผู้ถูกกล่าวหาซึ่งได้ยื่นคำชี้แจงหรือให้ถ้อยคำแก้ข้อกล่าวหาไว้แล้ว มีสิทธิยื่นคำชี้แจงเพิ่มเติม หรือขอให้ถ้อยคำ หรือนำสืบแก้ข้อกล่าวหาเพิ่มเติมต่อคณะกรรมการสอบสวนอีกได้

การกำหนดประเด็นสอบสวน

ประเด็นคือ จุดสำคัญที่ต้องพิสูจน์ หรือวินิจฉัย เพราะเป็นจุดที่ยังโต้เถียงกันอยู่หรือยังไม่ได้ความกระจ่างชัด หากเรื่องใด สิ่งใด ข้อใด จุดใด ผู้ถูกกล่าวหาเรียบร้อย หรือเป็นที่กระจ่างชัดอยู่แล้ว ก็ไม่เป็น

“ประเด็น” ที่จะต้องพิสูจน์หรือวินิจฉัย ถ้ายังเป็นข้อเท็จจริงที่ไม่ได้รับความชัดหรือเป็นข้อเถียงหรือเป็นข้ออ้างที่ยังไม่ได้พิสูจน์ จึงจะเป็น “ประเด็น” ที่ต้องพิสูจน์หรือวินิจฉัย

การกำหนดประเด็นสอบสวน เป็นเครื่องนำทางให้การสอบสวนได้เป็นไปตามรูปเรื่องที่กำลังกล่าวหาและทำให้การสอบสวนเป็นไปโดยรอบคอบ รัดกุม และรวดเร็วยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นทางให้ได้ข้อเท็จจริงโดยละเอียดครบถ้วน หรือที่เรียกกันว่า “สอบให้หมดประเด็น” หรือ “สอบให้สิ้นกระแสความ” เพื่อให้ได้ความจริงสามารถพิสูจน์ความผิดได้ สามารถปรับบทลงโทษได้ สามารถกำหนดระดับโทษได้ ทั้งเป็นทางให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกกล่าวหาด้วย

การกำหนดประเด็นสอบสวน เป็นการกำหนดจุดสำคัญที่จะต้องหาข้อมูลมาเพื่อให้พิสูจน์เรื่องที่กล่าวหาให้สามารถพิจารณาความผิดได้ สามารถปรับบทลงโทษได้และสามารถกำหนดระดับโทษได้ จุดสำคัญที่เป็นประเด็นต้องพิสูจน์นี้เป็นจุดที่ยังโต้เถียงกันอยู่ หรือยังไม่ได้ความกระจ่างชัดจึงต้องสอบสวนได้ความแน่นอนชัดเจน

ดังนั้น การกำหนดประเด็นสอบสวน พึงกระทำหลังจากที่คณะกรรมการสอบสวนได้แจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบแล้ว และถามผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำผิดตามข้อกล่าวหาหรือไม่อย่างไร และหากผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้อภัยคำรับสารภาพ คณะกรรมการสอบสวนต้องดำเนินการสอบสวนต่อไป โดยรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหาทั้งพยานเอกสาร พยานวัตถุ และพยานบุคคลทั้งหมดที่จะสนับสนุนข้อกล่าวหา

ประเด็นที่ต้องพิสูจน์หรือวินิจฉัยเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัย

1. ประเด็นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำในเรื่องที่กล่าวหา จะต้องพิสูจน์ว่าผู้ถูกกล่าวหาได้ทำอะไร ทำที่ไหน ทำเมื่อไร ทำอย่างไร ทำเพราะเหตุใด เพื่อใช้ในการวินิจฉัยว่าได้กระทำผิดวินัยหรือไม่
2. ประเด็นข้อกฎหมายเป็นประเด็นข้อสงสัยเกี่ยวกับปัญหาข้อกฎหมาย เจตนารมณ์ของกฎหมายที่ยังมีความเห็นแตกต่าง เพื่อนำมาประกอบการวินิจฉัยในการสั่งลงโทษ
3. ประเด็นความร้ายแรงแห่งกรณีจะต้องพิสูจน์ว่าการกระทำของผู้ถูกกล่าวหา นั้นมีพฤติการณ์ร้ายแรงเพียงใด หรือเสียหายแก่ทางราชการร้ายแรงเพียงใด เพื่อใช้ในการวินิจฉัยกำหนดระดับโทษหนักหรือเบา ที่จะลงแก่ผู้ถูกกล่าวหา
4. ประเด็นเกี่ยวกับกรณีความผิด จะต้องพิสูจน์ว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดในกรณีใด เพื่อใช้ในการวินิจฉัยปรับบทลงโทษว่าได้กระทำผิดตามมาตราใด

ในการกำหนดประเด็นสอบสวนนั้น มีข้อควรคำนึงเบื้องต้น ดังนี้

1. ควรพิจารณาเสียก่อนว่า เรื่องที่จะทำการสอบสวนนั้นมีข้อกล่าวหาเกี่ยวกับเรื่องอะไร อย่างไร เป็นความผิดในกรณีใด และตามมาตราใด
2. ควรพิจารณาว่า ความผิดในกรณีตามที่กล่าวหา นั้นมีองค์ประกอบของความผิดตามที่บทกฎหมายว่าด้วยวินัยกำหนดไว้อย่างไร เพื่อจะได้สอบสวนข้อเท็จจริงให้ตรงตามประเด็นอันจะพิสูจน์ได้ว่า

ผู้ถูกกล่าวหา มีความผิดตามกรณีที่ถูกกล่าวหาหรือไม่

3. ควรคำนึงว่า ข้อเท็จจริงหรือข้อมูลเบื้องต้น รวมทั้งพยานหลักฐานต่าง ๆ ในเบื้องต้น อันเกี่ยวกับข้อกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยนั้น มีอยู่แล้วอย่างไรบ้าง และผู้ถูกกล่าวหาได้ให้การเบื้องต้นรับ หรือปฏิเสธในข้อใด มีข้ออ้างหรือข้อเถียงประการใด ซึ่งจะทราบได้จากการรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น จากการแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ และจากการสอบสวน ผู้ถูกกล่าวหาในตอนแรก

ทั้งนี้ ประเด็นที่จะสอบสวนนั้นอาจมีเพียงประเด็นเดียวหรือหลายประเด็นก็ได้แล้วแต่ว่า ผู้ถูกกล่าวหาได้รับหรือปฏิเสธข้อเท็จจริงอันใดบ้าง ประกอบกับความยากง่ายหรือความยุ่งยากซับซ้อนของแต่ละเรื่องด้วย ทั้งนี้ขึ้นสืบสวนหลังจากที่ได้แจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบแล้ว และการสอบสวนในชั้นนี้ให้ผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาและนำสืบแก้ข้อกล่าวหา คณะกรรมการสอบสวนจะต้องกำหนดประเด็นสอบสวนที่จะกำหนดจุดสำคัญในการหาข้อมูลมาเพื่อใช้พิสูจน์ความจริงให้ปรากฏ โดยวิธีการ

- จะสอบพยานคนใดก่อน
- จะรวบรวมพยานหลักฐานอย่างไร
- ดูประเด็นที่ถูกกล่าวหาว่ามีเรื่องอะไรบ้าง
- จะสอบใคร
- จะตัดพยานปากไหน
- สอบสวนให้สิ้นกระแสความ

การสอบปากคำผู้ถูกกล่าวหาและพยานบุคคล

การสอบสวนผู้ถูกกล่าวหาหรือพยาน

1. ต้องมีกรรมการสอบสวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงจะสอบสวนได้¹⁵

การสอบปากคำผู้ถูกกล่าวหา

2. ห้ามมิให้กรรมการสอบสวนกระทำหรือจัดให้กระทำการใดๆ ซึ่งเป็นการให้คำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง หรือกระทำโดยมิชอบด้วยประการใด ๆ เพื่อจูงใจให้ผู้ถูกกล่าวหาหรือพยาน ให้ถ้อยคำอย่างใด ๆ หรือกระทำให้ท้อใจ หรือใช้กลอุบายอื่นเพื่อป้องกันมิให้ผู้ถูกกล่าวหาหรือพยาน ใดให้ถ้อยคำหรือไม่ให้ถ้อยคำ ซึ่งอยากจะให้ด้วยความเต็มใจในเรื่องที่ถูกกล่าวหา¹⁶

¹⁵ กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. 2550 ข้อ 27

¹⁶ กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. 2550 ข้อ 29

3. การสอบปากคำต้อสอบสวนคราวละหนึ่งคน และห้ามมิให้บุคคลอื่นอยู่ในที่สอบสวน¹⁷ เว้นแต่

(1) หมายความหรือที่ปรึกษาของผู้ถูกกล่าวหา (กรณีที่ถูกกล่าวหาถูกแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง)

(2) กรณีสอบผู้เสียหายหรือพยานบุคคลที่เป็นเด็กให้มีข้าราชการครูที่เป็นกลางและเชื่อถือได้ และบุคคลที่ได้กร้องขอหรือไว้วางใจเข้าร่วมในการสอบปากคำนั้นด้วย หากผู้เสียหายหรือพยานซึ่งเป็นเด็ก ตั้งรังเกียจข้าราชการครูดังกล่าวข้างต้นให้เปลี่ยนตัวบุคคลนั้น ได้แก่

ทั้งนี้ การสอบสวนปากคำผู้เสียหายหรือพยานซึ่งเป็นเด็ก ก.ค.ศ. มีหนังสือให้แจ้งส่วนราชการ หน่วยงานการศึกษาและบุคคลที่เกี่ยวข้อง ถือปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. 2550 โดยเคร่งครัด แจ้งตามหนังสือสำนักงาน กค.ศ. ด่วนที่สุด ที่ ศธ 0206.9/2 ลงวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2555

(3) กรณีสอบปากคำผู้เสียหายหรือพยานเป็นคนหูหนวกหรือเป็นใบ้ หรือทั้งหูหนวกและเป็นใบ้ หรือมีความพิการทางกาย หรือไม่เข้าใจภาษาไทยและจำเป็นต้องใช้ล่าม ให้คณะกรรมการสอบสวนจัดหาล่ามที่เป็นกลางและเชื่อถือได้ให้แก่บุคคลดังกล่าว

4. การบันทึกถ้อยคำผู้ถูกกล่าวหา ให้บันทึกถ้อยคำมีสาระตามแบบ สว. 4 และส่วนพยาน ให้บันทึกถ้อยคำมีสาระตามแบบ สว. 5 เมื่อได้บันทึกถ้อยคำเสร็จแล้วให้อ่านให้ผู้ให้ถ้อยคำฟัง หรือจะให้ผู้ให้ถ้อยคำอ่านเองก็ได้ เมื่อผู้ให้ถ้อยคำรับว่าถูกต้องแล้วให้ผู้ให้ถ้อยคำและผู้บันทึกถ้อยคำลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน และให้คณะกรรมการสอบสวนทุกคนซึ่งร่วมสอบสวนลงลายมือชื่อรับรองไว้ในบันทึกถ้อยคำนั้นด้วย ถ้าบันทึกถ้อยคำมีหลายหน้า ให้กรรมการสอบสวนอย่างน้อย 1 คน กับผู้ให้ถ้อยคำลงลายมือชื่อกำกับไว้ทุกหน้า

ในการบันทึกถ้อยคำห้ามมิให้ขูด ลบ หรือบันทึกข้อความทับ ถ้าจะต้องแก้ไขข้อความที่ได้บันทึกไว้แล้วให้ใช้วิธีขีดฆ่าหรือตอกเติม และให้กรรมการสอบสวนผู้ร่วมสอบสวนอย่างน้อย 1 คน กับผู้ให้ถ้อยคำลงลายมือชื่อกำกับไว้ทุกแห่งที่ขีดฆ่าหรือตอกเติม

ในกรณีที่ผู้ให้ถ้อยคำไม่ยอมลงลายมือชื่อ ให้บันทึกเหตุอันไว้ในบันทึกถ้อยคำนั้น ในกรณีที่ผู้ให้ถ้อยคำไม่สามารถลงลายมือชื่อได้ ให้นำมาตรา 9 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์¹⁸ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

¹⁷กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. 2550 ข้อ 30

¹⁸มาตรา 9 เมื่อมีกิจการอันใดซึ่งกฎหมายบังคับให้ทำเป็นหนังสือ บุคคลผู้จะต้องทำหนังสือไม่จำเป็นต้องเขียนเอง แต่หนังสือนั้นต้องลงลายมือชื่อของบุคคลนั้น

ลายพิมพ์นิ้วมือ แกงไต ตราประทับ หรือเครื่องหมายอื่นทำนองเช่นว่านั้นที่ตกลงในเอกสารแทนการลงลายมือชื่อ หากมีพยานลงลายมือชื่อรับรองไว้ด้วยสองคนแล้วให้ถือเสมือนกับลงลายมือชื่อ

ความในวรรคสองไม่ใช้บังคับแก่การลงลายพิมพ์นิ้วมือ แกงไต ตราประทับ หรือเครื่องหมายอื่นทำนองเช่นว่านั้น ซึ่งทำลงในเอกสารที่ทำต่อหน้าพนักงานเจ้าหน้าที่

5. ในกรณีที่ยานไม่มาหรือมาแต่ไม่ให้อัยคำ หรือคณะกรรมการสอบสวนเรียกยานไม่ได้ ภายในเวลาอันสมควร คณะกรรมการสอบสวนจะไม่สอบสวนยานนั้นก็ได้ แต่ต้องบันทึกเหตุนี้ไว้ในบันทึกประจำวันที่มีการสอบสวนตามข้อ 14 วรรคสาม และรายงานการสอบสวนตามข้อ 15

กรณีตัวอย่าง

การที่คณะกรรมการสอบสวนได้สอบปากคำพยานซึ่งเป็นเด็ก โดยไม่มีข้าราชการครูที่เป็นกลาง และเชื่อถือได้ และบุคคลที่เด็กร้องขอหรือไว้วางใจเข้าร่วมในการสอบปากคำ ย่อมทำให้การสอบปากคำผู้เสียหาย และพยานที่เป็นเด็กดังกล่าวเสียไปตามข้อ 44 วรรคหนึ่ง (2) ของ กฎ ก.ค.ศ.ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. 2550 จึงรับฟังอัยคำของพยานซึ่งเป็นเด็กไม่ได้ แต่ก็มีผลเพียงทำให้การดำเนินการสอบสวนเฉพาะส่วนนี้เสียไปเท่านั้น ยังคงรับฟังพยานหลักฐานอื่น เพื่อประกอบการพิจารณาได้

(คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดคดีหมายเลขแดง ที่ อ.945/2561)

การสอบสวนพยานบุคคล

พยานบุคคล ได้แก่

1. บุคคลที่รู้เห็นเหตุการณ์
2. บุคคลที่ทราบเรื่องที่กล่าวหา
3. บุคคลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่กล่าวหา

พยานบุคคล มี 2 ประเภท คือ

1. พยานบุคคลที่คณะกรรมการสอบสวนเรียกมาสอบ
2. พยานบุคคลที่ผู้ถูกกล่าวหาอ้างถึงหรือให้เรียกมาสอบ

การสอบสวนพยานที่อยู่ต่างท้องที่

1. คณะกรรมการสอบสวนไปสอบสวนพยาน ณ ท้องที่ของพยาน
2. ขอให้หัวหน้าส่วนราชการหรือหัวหน้าหน่วยงานในท้องที่นั้น สอบสวนพยานแทน โดยกำหนดประเด็นหรือข้อสำคัญที่จะต้องสอบสวนไปให้

วิธีปฏิบัติในการสอบสวนพยานบุคคลนั้น ต้องมีกรรมการนั่งสอบสวนอย่างน้อยกึ่งหนึ่งของ จำนวนกรรมการ จึงจะเป็นองค์คณะทำการสอบสวนพยานได้ ในกรณีการส่งประเด็นไปสอบ หัวหน้าหน่วยงานในท้องที่นั้น นั่งสอบร่วมกับคณะอีกอย่างน้อย 2 คน

อนึ่ง พยานที่เป็นข้าราชการให้ถือว่าไปปฏิบัติหน้าที่ราชการ มีสิทธิที่จะได้รับความสะดวก และได้รับความคุ้มครองจากการถูกกลั่นแกล้ง หรือการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของพยาน

จากผู้บังคับบัญชาทุกระดับชั้น ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่ช่วยประสานงานกับอัยการสูงสุดเพื่อเป็นทนายแก้ต่าง
กรณีถูกฟ้องในคดีแพ่ง หรือคดีอาญา

หน้าที่ของพยาน

ในการสอบสวนนั้นพยานมีหน้าที่ ดังนี้

1. ในกรณีที่คณะกรรมการสอบสวนเรียกบุคคลใดมาเป็นพยาน ให้บุคคลนั้นมาชี้แจงหรือให้ถ้อยคำ
ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนด
2. พยานมีเจตนาขัดขึ้น หลีกเลี่ยงไม่ไปให้ถ้อยคำ ให้ถ้อยคำเป็นเท็จ ให้ถ้อยคำกลับไปกลับมา
เพื่อช่วยผู้ถูกกล่าวหาให้พ้นผิดอาจมีความผิดฐานให้การเท็จ
3. พยานที่เป็นข้าราชการปฏิบัติตามข้อ 2 ให้รายงานผู้บังคับบัญชา

กรณีตัวอย่าง

กรณีผู้ฟ้องคดีอุทธรณ์ว่า การสอบสวนไม่ชอบด้วยกฎหมายเนื่องจากคณะกรรมการสอบสวน
ไม่ใช่วิธีการสอบสวนพยาน โดยเพียงแต่ให้พยานยืนยันตามคำให้การเดิมที่พันตำรวจเอก ย. ได้สอบสวนไว้ นั้น
เห็นว่า การให้พยานให้การยืนยันตามคำให้การเดิมที่ให้ไว้ในชั้นการสอบสวนข้อเท็จจริงถือว่าคณะกรรมการสอบสวน
ได้สอบสวนพยานบุคคลดังกล่าวแล้ว ประกอบกับพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535
พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521 และ พ.ร.บ. ว่าด้วยวินัยตำรวจ พุทธศักราช 2477
ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้น มิได้ห้ามคณะกรรมการสอบสวนวินัยไม่ให้สอบสวนด้วยวิธีการดังกล่าว
แต่อย่างใด ดังนั้น การที่คณะกรรมการสอบสวนวินัยให้พยานยืนยันตามคำให้การที่ให้ไว้ในชั้นสอบสวน
ข้อเท็จจริงจึงสามารถกระทำได้

(คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คดีหมายเลขแดง ที่ อ.473/2555)

การสอบสวนกรณีผู้ถูกกล่าวหาโอน/ย้าย

ในระหว่างการสอบสวน แม้จะมีการสั่งให้ผู้ถูกกล่าวหาไปอยู่นอกบังคับบัญชาของผู้สั่งแต่งตั้ง
คณะกรรมการสอบสวนให้คณะกรรมการสอบสวนทำการสอบสวนต่อไปจนเสร็จ แล้วทำรายงานการสอบสวนและ
เสนอสำนวนการสอบสวนต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเกี่ยวกับคุณสมบัติ
คณะกรรมการสอบสวน ขั้นตอนการสอบสวนการแจ้ง สว. 3 และการสอบสวนตอนใดทำไม่ถูกต้องให้ผู้สั่งแต่งตั้ง
คณะกรรมการสอบสวนส่งเรื่องให้ผู้บังคับบัญชาคนใหม่มีอำนาจตรวจสอบความถูกต้องดังกล่าวด้วย¹⁹

¹⁹ กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. 2550 ข้อ 37

การสอบสวนกรณีเกี่ยวข้องกับคดีอาญา

กรณีที่ การกระทำผิดวินัยของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเข้าลักษณะความผิดทางอาญาดังนั้น ผลการดำเนินการทางวินัยอาจแตกต่างจากผลการดำเนินคดีอาญาได้ เพราะการดำเนินการทางวินัยกับการดำเนินคดีอาญาเป็นกระบวนการที่แยกต่างหากจากกัน และแม้จะปรากฏว่าผลการดำเนินคดีอาญาแตกต่างออกไป แต่ก็ไม่กระทบต่อการพิจารณาโทษทางวินัยที่ได้ดำเนินการไปโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว

ดังนั้น ในกรณีที่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนความผิดทางวินัยและปรากฏว่าการกระทำของผู้ถูกกล่าวหาเข้าลักษณะเป็นความผิดทางอาญาที่ไม่ใช่ความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ คณะกรรมการสอบสวนก็จะต้องทำการสอบสวนไปตามคำสั่งนั้น เนื่องจาก กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. 2550 กำหนดหน้าที่และวิธีการสอบสวนพิจารณาโทษทางวินัย ไว้เป็นส่วนหนึ่งต่างหากจากการดำเนินคดีอาญา ถ้าผลการสอบสวนพิจารณาทางวินัยฟังได้ว่า ผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดวินัยก็ควรสั่งลงโทษโดยไม่ชักช้า แต่ถ้าผลการสอบสวนพิจารณาทางวินัยยังฟังไม่ได้ว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดวินัยกรณีเช่นนี้ผู้นั้นก็ยังตกอยู่ในฐานะเป็นผู้ถูกฟ้องคดีอาญา หรือถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดอาญาอยู่ ถ้าไม่ใช่คดีความผิดที่เป็นความผิดลหุโทษหรือความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 อาจสั่งพักราชการเพื่อรอฟังผลทางคดีอาญาได้ ในกรณีเช่นนี้จึงสมควรรอการสั่งเด็ดขาดไว้ก่อน จนกว่าจะทราบผลทางคดีอาญา ทั้งนี้ ตามนัยมติ ก.พ. ตามหนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ สร 0905/ว 4 ลงวันที่ 18 มีนาคม 2509 และที่ สร 0905/ว 9 ลงวันที่ 6 ตุลาคม 2509

กรณีตัวอย่าง

1. การสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการด้วยเหตุผลว่าคดีมีพยานหลักฐานไม่พอฟ้อง กรณีนี้ยังถือไม่ได้ว่ามี การพิสูจน์ความผิดของผู้ฟ้องคดีและศาลได้มีคำพิพากษาในเนื้อหาของคดีว่าผู้ฟ้องคดีเป็นผู้กระทำความผิดที่มีโทษทางอาญาหรือไม่ ประกอบกับไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายกำหนดให้ผู้บังคับบัญชาต้องพิจารณา ดำเนินการทางวินัยโดยต้องผูกพันไปตามความเห็นของพนักงานอัยการ ทั้งในการสอบสวนทางวินัยมีกฎหมาย และกฎกำหนดอำนาจหน้าที่ วิธีการสอบสวน และการพิจารณาโทษทางวินัยไว้เป็นเอกเทศต่างหากจากการดำเนินคดีอาญา

(คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คดีหมายเลขแดงที่ อบ. 32/2562)

2. การดำเนินคดีอาญาและการดำเนินการทางวินัยเป็นการดำเนินการตามกฎหมายคนละฉบับ มีกระบวนการพิจารณา จุดประสงค์ และการรับฟังพยานหลักฐานที่แตกต่างกัน กล่าวคือ การดำเนินคดีอาญานั้นมุ่งประสงค์ควบคุมการกระทำของบุคคลในสังคมมิให้กระทำการที่กฎหมายกำหนดว่าเป็นความผิดอาญา เพื่อคุ้มครองสังคมโดยรวมให้มีความสุข ส่วนการดำเนินการทางวินัยเป็นมาตรการในการรักษาวินัยของข้าราชการที่มุ่งปราบปรามข้าราชการที่กระทำการฝ่าฝืนข้อห้ามตามที่กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ กำหนด โดยใช้วิธีการลงโทษทางวินัย ซึ่งมีผลเป็นการปรามไม่ให้ข้าราชการอื่นกระทำผิดวินัยเพราะเกรงกลัวการลงโทษด้วย อีกทั้งการรับฟังพยานหลักฐานเพื่อจะลงโทษทางวินัยของผู้บังคับบัญชาก็แตกต่างจากการรับฟังพยานหลักฐาน

เพื่อลงโทษคดีอาญาของศาล โดยคดีอาญาศาลจะพิพากษาลงโทษจำเลยได้ต่อเมื่อมีพยานหลักฐานปรากฏชัดแจ้งปราศจากข้อสงสัย ส่วนการลงโทษทางวินัยผู้บังคับบัญชาสามารถใช้ดุลพินิจสั่งลงโทษผู้ถูกกล่าวหาได้โดยพิจารณาจากพยานหลักฐานและพฤติการณ์ของผู้ถูกกล่าวหาที่ปรากฏในสำนวนการสอบสวนโดยไม่จำเป็นต้องปรากฏพยานหลักฐานชัดแจ้งปราศจากข้อสงสัยดังเช่นคดีอาญา ดังนั้น การดำเนินการทางวินัยหรือการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยจึงไม่จำเป็นต้องรอฟังผลคดีอาญา ทั้งผลของคดีอาญาจะเป็นประการใดไม่ผูกมัดผู้ดำเนินการทางวินัยที่จะเห็นแตกต่างได้ หากได้กระทำไปโดยสุจริตและเป็นไปตามกฎหมายแล้ว

(คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คดีหมายเลขแดงที่ อ. 463/2551)

3.. การลงโทษทางวินัย ที่เกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาว่า เมื่อมีการดำเนินการทางวินัย และได้สั่งลงโทษแก่ข้าราชการผู้ใดไปแล้ว หากปรากฏภายหลังว่าข้าราชการผู้นั้นกระทำผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุก ผลของการได้รับโทษจำคุกเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ซึ่งเป็นความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง ผู้บังคับบัญชายังสามารถสั่งลงโทษไล่ออกหรือปลดออกได้ โดยไม่ถือว่าเป็นการดำเนินการทางวินัยซ้ำ แม้มูลกรณีการกระทำผิดจะเป็นเหตุเดียวกัน

(คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คดีหมายเลขแดงที่ อ.67/2547)

รวมถึงสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติโดยไม่จำเป็นต้องปรากฏพยานหลักฐานชัดแจ้งปราศจากข้อสงสัยดังเช่นคดีอาญา และไม่จำเป็นต้องรอฟังผลคดีอาญาแต่อย่างใด

การสอบสวนผู้ซึ่งออกจากราชการไปแล้ว

การที่ผู้บังคับบัญชาจะดำเนินการทางวินัยและลงโทษแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดได้ ผู้นั้นจะต้องมีสถานะเป็นข้าราชการและกระทำผิดวินัยตามที่กฎหมายบัญญัติเป็นข้อห้ามหรือข้อปฏิบัตินั้น อย่างไรก็ตาม กรณีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงแม้ออกจากราชการไปแล้ว ผู้บังคับบัญชายังคงสามารถดำเนินการทางวินัยได้ เว้นแต่เป็นการออกจากราชการเพราะตาย ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดไว้ใน มาตรา 102 แห่ง พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ดังนี้

1. การกระทำที่เป็นมูลเหตุที่นำมากล่าวหาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ออกจากราชการไปแล้ว ว่าได้กระทำหรือละเว้นการกระทำใดอันเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง หรือความผิดที่เป็นมูลเหตุให้ถูกฟ้องคดีอาญาหรือต้องหาคดีอาญาที่มีโทษความผิดอาญาที่ได้กระทำโดยประมาทที่ไม่เกี่ยวกับราชการหรือความผิดลหุโทษต้องเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นในขณะที่ผู้นั้นรับราชการ

2. การกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงต้องทำเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาของผู้นั้น หรือต่อผู้มีหน้าที่สืบสวนสอบสวนหรือตรวจสอบตามกฎหมายหรือระเบียบของทางราชการ หรือเป็นการกล่าวหาของผู้บังคับบัญชาของผู้นั้น

3. การกล่าวหาผู้ที่ออกจากราชการไปแล้วว่า กระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงหรือการถูกฟ้องคดีอาญา หรือต้องหาคดีอาญา จะกล่าวหาหรือกระทำก่อนที่ผู้นั้นออกจากราชการหรือหลังจากผู้นั้นออกจากราชการไปแล้วก็ได้

4. กรณีที่เป็นการกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ก่อนที่ผู้นั้นจะออกจากราชการหรือกรณีที่ถูกฟ้องคดีอาญาหรือต้องหาคดีอาญา ก่อนออกจากราชการให้ดำเนินการสืบสวนหรือพิจารณาดำเนินการทางวินัยต่อไปได้ และต้องสั่งลงโทษภายใน 3 ปี นับแต่วันที่ผู้นั้นออกจากราชการ

5. กรณีที่เป็นการกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง หลังจากทีผู้นั้นออกจากราชการหรือกรณีที่ถูกฟ้องคดีอาญาหรือต้องหาคดีอาญา หลังออกจากราชการให้ดำเนินการสืบสวนหรือพิจารณา ดำเนินการทางวินัย โดยต้องเริ่มดำเนินการสอบสวนภายใน 1 ปีนับแต่ผู้นั้นออกจากราชการ เว้นแต่เป็นกรณี ความผิดที่ปรากฏชัดแจ้งตามมาตรา 98 วรรคเจ็ด และจะต้องสั่งลงโทษภายใน 3 ปี นับแต่วันที่ผู้นั้นออกจากราชการ

6. กรณีที่ศาลปกครองมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้เพิกถอนคำสั่งลงโทษหรือองค์การพิจารณาอุทธรณ์ คำสั่งลงโทษ หรือองค์การตรวจสอบรายงานการดำเนินการทางวินัย มีคำวินิจฉัยถึงที่สุดหรือมีมติให้เพิกถอนคำสั่งลงโทษ เพราะเหตุกระบวนการดำเนินการทางวินัยไม่ชอบด้วยกฎหมายให้ดำเนินการทางวินัยให้แล้วเสร็จภายใน 2 ปีนับแต่วันที่คำพิพากษาถึงที่สุด หรือมีคำวินิจฉัยถึงที่สุดหรือมีมติแล้วแต่กรณี

7. ในการดำเนินการทางวินัย ถ้าผลการสอบสวนพิจารณาปรากฏว่า ผู้นั้นกระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรงก็ให้งดโทษ

8. ข้อยกเว้นมิให้บังคับแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน ตามมาตรา 103 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547

9. กรณีเป็นการดำเนินการทางวินัยตามที่ ป.ป.ช. หรือ ป.ป.ท. ชี้มูลความผิดแก่ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาผู้ออกจากราชการไปแล้ว ให้ดำเนินการทางวินัยและสั่งลงโทษตามหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตหรือกฎหมายว่าด้วยมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแล้วแต่กรณี

กรณีข้าราชการซึ่งถูกแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยไม่ร้ายแรงได้ลาออกจากราชการ หรือเกษียณอายุราชการไปแล้ว ผู้บังคับบัญชาต้องยุติการสอบสวนเนื่องจากผู้นั้นไม่มีสถานะเป็นข้าราชการ จึงไม่สามารถสั่งลงโทษได้

สำหรับกรณีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาถูกสอบสวนความผิดทางวินัยอย่างร้ายแรง และถึงแก่ความตายในระหว่างการสอบสวนยังไม่เสร็จสิ้น ในทางปฏิบัติคณะกรรมการสอบสวนจะงดการสอบสวน เพราะข้าราชการผู้นั้นได้พ้นจากราชการเพราะถึงแก่ความตายไปแล้ว แต่กระทรวงการคลังได้ขอความร่วมมือให้ส่วนราชการต้นสังกัดทำการสอบสวนต่อไปจนเสร็จ และสรุปความเห็นเพื่อที่ผู้บังคับบัญชาจะได้นำผลของการสอบสวนไปประกอบการพิจารณาเกี่ยวกับการส่งจ่ายบำเหน็จบำนาญของข้าราชการผู้นั้น ตามมาตรา 53

แห่งพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. 2494 ทั้งนี้ ตามหนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค. 0504/14556 ลงวันที่ 25 พฤษภาคม 2520

กรณีการส่งลงโทษข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งออกจากราชการไปแล้ว 3 ปี คณะกรรมการกฤษฎีกา ได้มีความเห็นตามบันทึกสำนักงานคณะกรรมการเรื่องเสร็จที่ 220/2565 และ ก.ค.ศ. โดย อ.ก.ค.ศ. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยและการออกจากราชการ (ที่ทำการแทน ก.ค.ศ.) มีมติเห็นชอบความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาดังกล่าว โดยให้สำนักงาน ก.ค.ศ. แจ้งเวียนส่วนราชการ หน่วยงานการศึกษาทราบ และถือปฏิบัติ แจ้งตามหนังสือสำนักงาน ก.ค.ศ. ส่วนที่ ๑๒๖๖.๑๐/ว๙ ลงวันที่ 21 มีนาคม 2565 เรื่อง แนวทางการปฏิบัติตามความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา กรณีการลงโทษข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ออกจากราชการไปแล้วเกินสามปี ตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติชี้มูล) ดังนี้

กรณีที่ 1 ก.ค.ศ. อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ กศจ. ได้มีมติและผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 ได้ส่งลงโทษไปแล้ว

1.1 กรณีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่ร่วมกระทำผิดวินัยกับผู้อำนวยความสะดวกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ถูกคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติชี้มูลความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการ และได้ออกจากราชการไปเกินสามปีแล้ว ตั้งแต่วันที่ 5 เมษายน 2552 เลขธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่อาจพิจารณาส่งลงโทษบุคคลดังกล่าวได้ หากส่งลงโทษตามมติ ก.ค.ศ. ไปแล้ว ให้เลขธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเพิกถอนคำสั่งลงโทษ แล้วแจ้งให้ผู้ซึ่งถูกส่งลงโทษทราบ และรายงาน ก.ค.ศ. ต่อไป

1.2 กรณีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ถูกคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติชี้มูลความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการ และได้ออกจากราชการไปเกินสามปีแล้ว ตั้งแต่วันที่ 5 เมษายน 2562 เลขธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่อาจพิจารณาส่งลงโทษบุคคลดังกล่าวได้ หากส่งลงโทษตามมติ อ.ก.ค.ศ. สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษไปแล้ว ให้เลขธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเพิกถอนคำสั่งลงโทษ แล้วแจ้งผู้ถูกส่งลงโทษ และ อ.ก.ค.ศ. สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษทราบ แล้วรายงาน ก.ค.ศ. ต่อไป

1.3 กรณีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ถูกคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติชี้มูลความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการ และได้ออกจากราชการไปเกินสามปีแล้ว ตั้งแต่วันที่ 5 เมษายน 2560 เลขธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษาไม่อาจพิจารณาส่งลงโทษบุคคลดังกล่าวได้ หากส่งลงโทษตามมติ อ.ก.ค.ศ. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาไปแล้ว ให้เลขธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเพิกถอนคำสั่งลงโทษ แล้วแจ้งผู้ซึ่งถูกส่งลงโทษ และ อ.ก.ค.ศ. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาทราบ แล้วรายงาน ก.ค.ศ. ต่อไป

1.4 กรณีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ถูกคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติชี้มูลความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการ และได้ออกจากราชการ ไปเกินสามปีแล้ว ตั้งแต่วันที่ 5 เมษายน 2562 ปลัดกระทรวงศึกษาธิการไม่อาจพิจารณาสั่งลงโทษบุคคลดังกล่าวได้ หากสั่งลงโทษตามมติ อ.ก.ค.ศ. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการไปแล้ว ให้ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เพิกถอน คำสั่งลงโทษ แล้วแจ้งให้ผู้ซึ่งถูกสั่งลงโทษ และ อ.ก.ค.ศ. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ทราบ แล้วรายงาน ก.ค.ศ. ต่อไป

1.5 กรณีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาที่ไม่ได้ดำรงตำแหน่ง หรือร่วมกระทำความผิด ตามข้อ 1.1 เมื่อถูกคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติชี้มูลความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการ และได้ออกจากราชการไปเกินสามปีแล้ว ตั้งแต่วันที่ 5 เมษายน 2562 ศึกษาธิการจังหวัด ไม่อาจพิจารณาสั่งลงโทษบุคคลดังกล่าวได้ หากสั่งลงโทษตามมติ กศจ. ไปแล้ว ให้ศึกษาธิการจังหวัดเพิกถอน คำสั่งลงโทษ แล้วแจ้งให้ผู้ซึ่งถูกสั่งลงโทษและ กศจ. ทราบ แล้วรายงาน ก.ค.ศ. ต่อไป

กรณีที่ 2 ก.ค.ศ. อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ กศจ. ได้พิจารณามติ แต่ผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 ยังไม่ได้สั่งลงโทษตามมติ

กรณีคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติชี้มูลความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการ ส่งสำนวนการไต่สวนให้ผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 พิจารณาสั่งลงโทษ เมื่อผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 พิจารณาแล้ว เห็นสมควรลงโทษปลดออก หรือไล่ออก และ อ.ก.ค.ศ. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยและการออกจากราชการ (ที่ทำการแทน ก.ค.ศ.) อ.ก.ค.ศ. สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ อ.ก.ค.ศ. สำนักงานคณะกรรมการ การอาชีวศึกษา อ.ก.ค.ศ. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือ กศจ. แล้วแต่กรณี พิจารณาแล้วมีมติให้ลงโทษ ปลดออก หรือไล่ออก แต่ผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 ยังไม่ได้ออกคำสั่งลงโทษตามมติดังกล่าว และผู้ถูกกล่าวหา นั้น ออกจากราชการ ไปเกินสามปีแล้ว ตั้งแต่วันที่ 5 เมษายน 2562 ไม่สามารถสั่งลงโทษ บุคคลดังกล่าวได้ ให้ผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 รายงาน ให้ อ.ก.ค.ศ. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยและการออกจากราชการ (ทำการแทน ก.ค.ศ.) อ.ก.ค.ศ. สำนักบริหารงาน การศึกษาพิเศษ อ.ก.ค.ศ. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา อ.ก.ค.ศ. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือ กศจ. แล้วแต่กรณี ทราบ และรายงาน ก.ค.ศ. ต่อไป

กรณีที่ 3 คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติชี้มูลความผิดหลังจากที่ผู้ถูกกล่าวหาออกจากราชการ กรณีคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติชี้มูลความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการ ส่งสำนวนการไต่สวน ให้ผู้บังคับบัญชา หรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนพิจารณาสั่งลงโทษ แต่ผู้ถูกกล่าวหา นั้น ออกจากราชการไปเกินสามปีแล้ว ตั้งแต่วันที่ 5 เมษายน 2562 ไม่สามารถสั่งลงโทษได้ ให้ผู้มีอำนาจ ตามมาตรา 53 กำหนดโทษที่ผู้นั้นควรได้รับ พร้อมมีความเห็นว่าไม่สามารถลงโทษบุคคลดังกล่าวได้ และนำเสนอ อ.ก.ค.ศ. สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ อ.ก.ค.ศ. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา อ.ก.ค.ศ. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือ กศจ. แล้วแต่กรณี พิจารณา และรายงาน ก.ค.ศ. ต่อไป

ทั้งนี้ จนกว่าจะมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการสั่งลงโทษทางวินัย กรณีคณะกรรมการ

ป.ป.ช. มีมติชี้มูลความผิดข้าราชการซึ่งออกจากราชการไว้เป็นการเฉพาะให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547

กรณีตัวอย่าง

นาย พ.ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา ในฐานะผู้อนุมัติจัดซื้อจัดจ้างโครงการก่อสร้างอาคารศูนย์การเรียนรู้และโครงการศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน (Fix it center) เป็นการแบ่งซื้อแบ่งจ้างโดยลดวงเงินงบประมาณที่จะจัดซื้อจัดจ้างให้ต่ำกว่า 100,000 บาท เพื่อให้วิธีการจัดซื้อจัดจ้างซึ่งจะต้องดำเนินการโดยวิธีการสอบราคา ตามข้อ 20 แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม เปลี่ยนแปลงไปเป็นวิธีตกลงราคา พฤติการณ์เป็นการหลีกเลี่ยงวิธีการสอบราคาตามระเบียบ สำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ข้อ 22 วรรคสอง และใช้อำนาจในตำแหน่งโดยทุจริต เป็นการกระทำที่มุ่งหมายมิให้มีการแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรม เป็นเหตุให้สถานศึกษา ได้รับความเสียหาย จึงเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ฐานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบ เพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับประโยชน์ที่มิควรได้ เป็นการทุจริตต่อหน้าที่ ฐานปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยจงใจไม่ปฏิบัติ ตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนของทางราชการและหน่วยงานการศึกษา มติคณะรัฐมนตรี หรือนโยบายของรัฐบาล ประมาทเลินเล่อ หรือขาดการเอาใจใส่ระมัดระวังรักษาผลประโยชน์ของทางราชการ อันเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง และฐานการกระทำอื่นใดอันได้ชื่อว่า เป็นผู้ประพฤตชั่วอย่างร้ายแรง ตามมาตรา 84 วรรคสาม มาตรา 85 วรรคสอง และมาตรา 94 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 และที่แก้ไขเพิ่มเติม จึงให้ลงโทษไล่นายพ. ออกจากราชการ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2536 แจ้งตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร 0205/ว 234 ลงวันที่ 24 ธันวาคม 2536

แต่ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 102 และมาตรา 102/1 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 และที่แก้ไขเพิ่มเติม กำหนดเงื่อนไขเวลาสิ้นสุดในการดำเนินการทางวินัยไว้ว่า จะต้องดำเนินการสั่งให้มีการลงโทษภายใน 3 ปี นับตั้งแต่วันที่ออกจากราชการ เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า นายพ. ได้เกษียณอายุราชการตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2558 ดังนั้น ผู้อนุมัติตามมาตรา 53 จึงไม่สามารถสั่งลงโทษทางวินัยแก่นายพ. ได้ ตามนัยมาตรา 102 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

(มติ อ.ก.ค.ศ. วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ครั้งที่ 5/2566 วันที่ 28 มีนาคม 2566)

การรวบรวมพยานหลักฐาน

การรวบรวมพยานหลักฐาน เป็นกระบวนการสำคัญของการสอบสวน ซึ่งคณะกรรมการสอบสวนมีหน้าที่ค้นหาข้อเท็จจริง พยานหลักฐาน ตลอดจนรายละเอียดของพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับเรื่องที่กล่าวหา และองค์ประกอบความผิดตามข้อกล่าวหา เพื่อแสวงหาความจริงในเรื่องที่กล่าวหาและดูแลให้บังเกิดความยุติธรรมตลอดกระบวนการสอบสวน ในการนี้ให้คณะกรรมการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานที่ได้จากการสอบสวนเข้าสำนวนพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่จะรวบรวมนั้น ได้แก่ คำให้การของผู้ถูกกล่าวหา คำให้การของพยานบุคคล พยานเอกสาร รวมทั้งพยานวัตถุ ประวัตติและคุณสมบัติของผู้ถูกกล่าวหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่กล่าวหาเท่าที่จำเป็นเพื่อประกอบการพิจารณา

การรวบรวมพยานหลักฐาน คณะกรรมการสอบสวนจะต้องกระทำอย่างอิสระและเป็นกลาง โดยปราศจากอคติอย่างใด ๆ ต่อผู้ถูกกล่าวหา โดยกระทำตั้งแต่เริ่มต้นทำการสอบสวนไปจนกว่าจะสอบสวนเสร็จสิ้นกระแสความ เพื่อจะได้สรุปข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานต่าง ๆ ทำรายงานการสอบสวนพร้อมทั้งความเห็นเสนอผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ทั้งนี้ ในการรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ดังที่กล่าวมานี้ คณะกรรมการสอบสวนควรจะได้ทำสารบาญไว้ด้วย เพื่อความสะดวกในการตรวจสอบและพิจารณาของผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน หรือผู้มีอำนาจหน้าที่พิจารณาเรื่องนั้น ๆ

การนำเอกสารหรือวัตถุมาใช้เป็นพยานหลักฐานในสำนวนการสอบสวน ให้กรรมการสอบสวนบันทึกไว้ด้วยว่าได้มาอย่างไร จากผู้ใด และเมื่อใด

เอกสารที่ใช้เป็นพยานหลักฐานในสำนวนการสอบสวนให้ใช้ต้นฉบับ แต่ถ้าไม่อาจนำต้นฉบับมาได้ จะใช้สำเนาที่กรรมการสอบสวนหรือผู้มีหน้าที่รับผิดชอบรับรองว่าเป็นสำเนาถูกต้องก็ได้

ในกรณีที่หาต้นฉบับเอกสารไม่ได้เพราะสูญหายหรือถูกทำลาย หรือโดยเหตุประการอื่น จะให้นำสำเนาหรือพยานบุคคลมาสืบก็ได้

เมื่อคณะกรรมการสอบสวนได้รวบรวมพยานหลักฐานเสร็จแล้ว ก่อนเสนอสำนวนการสอบสวนต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ถ้าคณะกรรมการสอบสวนเห็นว่าจำเป็นต้องรวบรวมพยานหลักฐานเพิ่มเติมก็ให้ดำเนินการได้ ถ้าพยานหลักฐานที่ได้เพิ่มเติมมานั้น เป็นพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาให้คณะกรรมการสรุปพยานหลักฐานดังกล่าวให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ และให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาที่จะให้ถ้อยคำหรือนำสืบแก้เฉพาะพยานหลักฐานเพิ่มเติมที่สนับสนุนข้อกล่าวหา²⁰

ผู้ถูกกล่าวหาซึ่งได้ยื่นคำชี้แจงหรือให้ถ้อยคำแก้ข้อกล่าวหาไว้แล้ว มีสิทธิยื่นคำชี้แจงเพิ่มเติมหรือขอให้ถ้อยคำหรือนำสืบแก้ข้อกล่าวหาเพิ่มเติมได้ กรณีอยู่ระหว่างการพิจารณาของผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน หรือผู้บังคับบัญชาคนใหม่ ผู้ถูกกล่าวหาอาจยื่นคำชี้แจงต่อบุคคลดังกล่าวได้²¹

²⁰ กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. 2550 ข้อ 25

²¹ กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. 2550 ข้อ 26

ระยะเวลาการสอบสวนและการขอขยายระยะเวลาการสอบสวน

ขั้นตอนการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง ระยะเวลาสอบสวน และการขอขยายระยะเวลาการสอบสวน		
การดำเนินการ	ระยะเวลา	หมายเหตุ
ประชุมคณะกรรมการสอบสวนเพื่อพิจารณา วางแนวทางการสอบสวน และแจ้งและ อธิบายข้อกล่าวหาตามข้อ 23 ให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ	ภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ ประธานกรรมการได้รับทราบ คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน	(ข้อ 20 (1))
รวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับ เรื่องที่กล่าวหา	ภายใน 60 วันนับแต่วันที่ได้ดำเนินการ ตามข้อ 20 (1) แล้วเสร็จ	(ข้อ 20 (2))
แจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐาน ที่สนับสนุนข้อกล่าวหาตามข้อ 24 ให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ	ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้ดำเนินการ ตาม ข้อ (2) แล้วเสร็จ	(ข้อ 20 (3))
รวบรวมพยานหลักฐานที่ผู้ถูกกล่าวหาอ้าง	ภายใน 60 วันนับแต่วันที่ได้ดำเนินการ ตามข้อ 20 (3) แล้วเสร็จ	(ข้อ 20 (4))
ประชุมพิจารณาลงมติ และทำรายงานการสอบสวนเสนอ ต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน	ภายใน 60 วันนับแต่วันที่ได้ดำเนินการ ตาม ข้อ 20 (4) แล้วเสร็จ	(ข้อ 20 (5))
กรณีไม่สามารถดำเนินการตามระยะเวลาดังกล่าวได้ ให้ประธานกรรมการ รายงานเหตุที่ทำให้ไม่แล้วเสร็จเพื่อขอขยายระยะเวลาการสอบสวน ต่อผู้สั่งแต่งตั้งกรรมการสอบสวน :ซึ่งผู้สั่งแต่งตั้งกรรมการสอบสวนสั่งขยายได้ ตามความจำเป็น ครั้งละไม่เกิน 60 วัน		(ข้อ 20 วรรคสอง)
คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการสอบสวนไม่แล้วเสร็จภายใน 240 วัน ให้ ประธานกรรมการรายงานเหตุให้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเพื่อรายงาน ให้ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. แล้วแต่กรณี เพื่อมีมติให้เร่งรัดการสอบสวนให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด ตามเหตุผล และความจำเป็น		(ข้อ 20 วรรคสาม)

ระยะเวลาและขั้นตอนการสอบสวนวินัยไม่ร้ายแรง

ขั้นตอนการสอบสวนวินัยอย่างไม่ร้ายแรง และระยะเวลาสอบสวน และการขอขยายระยะเวลาการสอบสวน		
การดำเนินการ	ระยะเวลา	หมายเหตุ
ประชุมคณะกรรมการสอบสวน เพื่อพิจารณาวางแผนทางการสอบสวน และแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหา ตามข้อ 23 ให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ	รวมระยะเวลาทุกขั้นตอน 90 วัน	ขั้นตอนการดำเนินการ ข้อ 20 (1)-(5) มาใช้โดยอนุโลม (ข้อ 21 วรรคหนึ่ง)
รวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับ เรื่องที่กล่าวหา		
แจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐาน ที่สนับสนุนข้อกล่าวหาตามข้อ 24 ให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ		
รวบรวมพยานหลักฐานที่ผู้ถูกกล่าวหาอ้าง		
ประชุมพิจารณาลงมติและทำรายงานการ สอบสวนเสนอต่อผู้สั่งแต่งตั้ง คณะกรรมการสอบสวน		
กรณีไม่สามารถดำเนินการตามระยะเวลา 90 วัน ให้ประธานกรรมการรายงาน เหตุที่ไม่แล้วเสร็จเพื่อขอขยายระยะเวลาการสอบสวน ต่อผู้สั่งแต่งตั้งกรรมการสอบสวน ซึ่งผู้สั่งแต่งตั้งกรรมการสอบสวนสั่งขยายได้ตามความจำเป็น แต่ไม่เกิน 30 วัน และเร่งรัดการสอบสวนให้แล้วเสร็จต่อไป		(ข้อ 21 วรรคสอง)

การทำรายงานการสอบสวน

การทำรายงานการสอบสวน คือ การทำบันทึกสรุปข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่ได้จากการสอบสวน พร้อมทั้งแสดงความเห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดวินัยตามมาตราใด อย่างไร หรือไม่ โดยอาศัยพยานหลักฐานและเหตุผลใด และควรได้รับโทษสถานใด หรือผู้ถูกกล่าวหาหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ หรือบกพร่องในหน้าที่ราชการด้วยเหตุใด หรือประพฤติดนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือไม่ อย่างไร หรือเป็นผู้มีมลทินหรือมีหมองในกรณีที่สอบสวนนั้นหรือไม่อย่างไร²²

การทำรายงานการสอบสวน คณะกรรมการสอบสวนจะกระทำเมื่อได้ประชุมลงมติแล้ว โดยคณะกรรมการสอบสวนจะทำรายงานการสอบสวน ตามแบบ สว. 6 ท้ายกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวน พิจารณา พ.ศ. 2550 ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของสำนวนการสอบสวน

สาระสำคัญของรายงานการสอบสวน

1. สรุปข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานมีอะไร อย่างไร

กรณีที่ไม่ได้สอบสวนพยานตามข้อ 30 และข้อ 31 ให้รายงานเหตุที่ไม่ได้สอบสวนนั้นให้ปรากฏไว้ด้วย และในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาให้ถ้อยคำรับสารภาพให้บันทึกเหตุผลในการรับสารภาพ (ถ้ามี) ไว้ด้วย เช่น บันทึกว่าผู้ถูกกล่าวหาให้ถ้อยคำรับสารภาพเพราะจำนนต่อหลักฐานหรือเพราะเหตุใด เพื่อประโยชน์อย่างใดของผู้ถูกกล่าวหา

2. วิจัยเปรียบเทียบพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาและพยานหลักฐานที่หักล้างข้อกล่าวหา (ถ้ามี) ว่าควรรับฟังพยานหลักฐานฝ่ายใด เพียงใด โดยอาศัยเหตุผลใด

3. ความเห็นของคณะกรรมการสอบสวนว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดวินัยหรือไม่ อย่างไร กรณีที่เห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้กระทำความผิดให้มีความเห็นยุติเรื่อง ในกรณีที่เห็นว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิด เป็นความผิดในกรณีใด ตามมาตราใด และควรได้รับโทษสถานใด หรือหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ หรือบกพร่องในหน้าที่ราชการด้วยเหตุใด หรือประพฤติดนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือไม่ อย่างไร หรือเป็นผู้มีมลทินหรือมีหมองในกรณีที่สอบสวนนั้นหรือไม่ อย่างไร

4. เหตุผลพร้อมข้อสนับสนุนการใช้ดุลพินิจของกรรมการสอบสวน หากมีกรรมการสอบสวนผู้ใดมีความเห็นแย้ง ให้บันทึกความเห็นแย้งไว้กับรายงานการสอบสวน

5. จัดทำสารบัญเอกสาร

²² กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวน พ.ศ. 2550 ข้อ 38

เมื่อคณะกรรมการสอบสวนได้ทำรายงานการสอบสวนเสร็จแล้วให้เสนอสำนวนการสอบสวน พร้อมทั้งสารบาญต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน เมื่อคณะกรรมการสอบสวนได้เสนอสำนวนการสอบสวนต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนแล้วจึงจะถือว่าการสอบสวนแล้วเสร็จ²³

อย่างไรก็ตาม การทำรายงานการสอบสวนเป็นแต่เพียงการเสนอข้อเท็จจริงและความเห็น มิใช่การชี้ขาดในการรับฟังข้อเท็จจริงและการชี้ขาดความผิดและการกำหนดความผิดรวมทั้งการกำหนดโทษ เป็นเรื่องของผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน หรือผู้บังคับบัญชาหรือองค์คณะผู้มีอำนาจแล้วแต่กรณี เป็นผู้พิจารณา

การทำรายงานการสอบสวน

คณะกรรมการสอบสวนจะต้องดำเนินการในสาระสำคัญ ดังนี้

1. ประชุมปรึกษากัน
2. สรุข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน

พยานหลักฐาน คือ สิ่ง que แสดงให้เห็นอย่างมีเหตุผลถึงความถูกต้องหรือไม่ถูกต้องของเหตุการณ์

พยานหลักฐานมี 3 ประเภท คือ

1. **พยานเอกสาร** หมายถึง พยานหลักฐานที่มีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร หรือ ด้วยรูป รอยใดๆ อันเป็นการสื่อความหมายในภาษาใดภาษาหนึ่ง พยานเอกสารจะต้องมีวัตถุประสงค์รองรับ เช่น กระดาษ ผ้า หนังสือ แผ่นศิลา ให้ผู้สอบสวนตรวจสอบได้

2. **พยานวัตถุ** หมายถึง วัตถุหรือสิ่งใดที่อ้างเป็นพยานโดยการให้ตรวจดูมิใช่การอ่าน หรือการ พิจารณาข้อความที่บันทึกไว้ เช่น แถบบันทึกภาพ แถบบันทึกเสียง คลิปวิดีโอ ภาพจากกล้องวงจรปิด กรณีที่อ้าง พยานวัตถุหรือไม่อาจนำมารวมไว้ในสำนวนได้ภาพถ่ายพยานวัตถุ ก็ถือว่าเป็นพยานวัตถุ

3. **พยานบุคคล** หมายถึง บุคคลที่จะต้องให้ถ้อยคำเกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่ตนได้รับรู้โดยสัมผัส ทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจของตน

สำหรับพยานผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง พยานบุคคลซึ่งมีความเชี่ยวชาญในการใดๆ และความเห็น ของเขานั้นอาจมีประโยชน์ในการวินิจฉัยคดี เช่น ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจพิสูจน์ลายมือชื่อปลอม นายแพทย์ วิศวกร

พยานหลักฐานที่จะนำมาสู่การพิจารณานั้น อาจเป็นพยานเอกสาร พยานวัตถุ พยานบุคคล อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่าง

1. การรับฟังข้อเท็จจริง
2. การแสดงความคิดเห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดวินัยอย่างไรหรือไม่

²³ กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. 2550 ข้อ 39

การแสดงความคิดเห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดวินัยอย่างไรหรือไม่ เป็นการพิจารณาปรับข้อเท็จจริงที่ได้จากการสอบสวนกับบทมาตราว่าด้วยการกระทำความผิด

การทำความเข้าใจปรับข้อเท็จจริงกับบทมาตราความผิด ควรพิจารณาตามลำดับโครงสร้างของความผิดทางวินัย ซึ่งมีลำดับดังนี้

1. การกระทำของผู้ถูกกล่าวหาต้องตามที่กฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดทางวินัยหรือไม่
2. การกระทำนั้นเป็นการกระทำที่ผู้ถูกกล่าวหาพึงกระทำได้โดยชอบหรือไม่
3. ผู้ถูกกล่าวหาที่กระทำการนั้นเป็นผู้ที่มีความสามารถรู้ผิดชอบในการกระทำนั้นหรือไม่
4. เสนอแนะโทษที่ควรได้รับ

การเสนอแนะโทษและระดับโทษที่จะลงแก่ผู้ถูกกล่าวหาจะต้องกระทำเมื่อคณะกรรมการสอบสวนได้พิจารณาแล้วเห็นว่า การกระทำของผู้ถูกกล่าวหาเป็นความผิดทางวินัย ซึ่งอาจเป็นความผิดกรณีเดียวหรือหลายกรณีหรือหลายกระทงก็ได้ โทษและระดับโทษที่เสนอแนะให้ลงแก่ผู้ถูกกล่าวหาต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของเหตุผลจากพยานหลักฐานที่ได้สอบสวนรวบรวมไว้นั้น และควรคำนึงถึงระดับโทษตามที่กฎหมายกำหนดและที่คณะกรรมการ หรือ ก.ค.ศ. หรือ ก.ค. หรือ ก.พ. ได้มีมติกำหนดเป็นหลักปฏิบัติไว้ รวมทั้งระดับโทษที่เคยลงแก่ผู้กระทำความผิดอย่างเดียวกันมาแล้วด้วย ทั้งนี้ ข้อเสนอแนะดังกล่าวควรรวมทั้งข้อเสนอแนะในการลดหย่อนผ่อนโทษหรืองดโทษด้วย

เมื่อคณะกรรมการสอบสวนได้ประชุมปรึกษาสรุปข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน และพิจารณาเห็นว่า ผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดวินัยอย่างไรหรือไม่ ควรได้รับโทษในสถานใด หรือผู้ถูกกล่าวหาหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ หรือบกพร่องในหน้าที่ราชการ หรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือเป็นผู้มีมลทินหรือมีวามองในกรณีที่ถูกสอบสวนนั้นหรือไม่ อย่างไรแล้ว ก็ทำบันทึกรายงานการสอบสวนตามแบบ สว. 6 ถ้ากรรมการสอบสวนคนใดมีความเห็นแย้ง ก็ให้ทำความเห็นแย้งติดไปกับรายงานการสอบสวน

การสอบสวนเพิ่มเติม

กฎ ก.ค.ศ.ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. 2550 ข้อ 25 และข้อ 41 ได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวนเพิ่มเติมไว้ ดังนี้

1. การสอบสวนเพิ่มเติมก่อนเสนอสำนวนการสอบสวน

เมื่อคณะกรรมการสอบสวนได้รวบรวมพยานหลักฐานฝ่ายผู้ถูกกล่าวหาเสร็จแล้ว และก่อนเสนอสำนวนการสอบสวนต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ถ้าคณะกรรมการสอบสวนเห็นว่าจำเป็นต้องรวบรวมพยานหลักฐานเพิ่มเติมก็ให้ดำเนินการได้ ถ้าพยานหลักฐานที่ได้เพิ่มเติมมานั้นเป็นพยานหลักฐานที่สนับสนุน

ข้อกล่าวหา ก็ให้คณะกรรมการสอบสวนสรุปพยานหลักฐานดังกล่าวให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ และให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาที่จะให้ถ้อยคำหรือนำสืบแก้เฉพาะพยานหลักฐานเพิ่มเติมที่สนับสนุนข้อกล่าวหาด้วย

2. การสอบสวนเพิ่มเติมภายหลังเสนอสำนวนการสอบสวนแล้ว

ในกรณีที่ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน หรือผู้มีอำนาจตามมาตรา 98 หรือมาตรา 104 (1) หรือ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. แล้วแต่กรณี เห็นสมควรให้สอบสวนเพิ่มเติมประการใด ให้กำหนดประเด็นพร้อมทั้งส่งเอกสารที่เกี่ยวข้อง ไปให้คณะกรรมการสอบสวนคณะเดิมเพื่อดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมได้ตามความจำเป็น

ในกรณีที่คณะกรรมการสอบสวนคณะเดิมไม่อาจทำการสอบสวนได้ หรือผู้สั่งสอบสวนเพิ่มเติมเห็นเป็นการสมควรจะแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนคณะใหม่ขึ้นมา ทำการสอบสวนเพิ่มเติมก็ได้

การตรวจสอบความถูกต้องของการสอบสวน

เมื่อคณะกรรมการสอบสวนได้เสนอสำนวนการสอบสวนต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนแล้ว ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของการสอบสวนก่อนดำเนินการต่อไป

1. ในกรณีที่ปรากฏว่าการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนไม่ถูกต้อง ตามข้อ 3 ซึ่งทำให้การสอบสวนทั้งหมดเสียไป ในกรณีเช่นนี้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนต้องสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนใหม่ให้ถูกต้อง²⁴

2. ในกรณีที่ปรากฏว่าการสอบสวนตอนใดทำไม่ถูกต้อง ซึ่งทำให้การสอบสวนตอนนั้นเสียไป เฉพาะในกรณีดังต่อไปนี้²⁵

2.1 การประชุมของคณะกรรมการสอบสวน มีกรรมการสอบสวนมาประชุมไม่ครบตามที่กำหนดไว้ในข้อ 17 วรรคหนึ่ง

2.2 การสอบปากคำบุคคลดำเนินการไม่ถูกต้อง ดังนี้

- ไม่ให้โอกาสผู้กล่าวหาทำนายความหรือที่ปรึกษาของตนเข้าร่วมการสอบสวน
- ให้ทำนายความหรือที่ปรึกษาของผู้ถูกกล่าวหาให้ถ้อยคำหรือตอบคำถามแทนผู้ถูกกล่าวหา
- ให้ทำนายความหรือที่ปรึกษาของผู้ถูกกล่าวหา เสนอความคิดเห็นต่อคณะกรรมการ
- กรณีตามข้อ 27 เช่น การสอบปากคำผู้ถูกกล่าวหาและพยาน มีกรรมการน้อยกว่ากึ่งหนึ่ง

กรรมการสอบสวนทั้งหมด

- กรณีตามข้อ 28 วรรคสาม การสอบปากคำผู้เสียหายหรือพยานซึ่งเป็นเด็ก

²⁴ กฎ ก.ค.ศ.ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. 2550 ข้อ 43

²⁵ กฎ ก.ค.ศ.ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. 2550 ข้อ 44

- ไม่มีข้าราชการครูที่เป็นกลางและเชื่อถือได้
- ไม่มีบุคคลที่เด็กร้องขอหรือไว้วางใจเข้าร่วมในการสอบปากคำ
- ไม่เปลี่ยนแปลงตัวข้าราชการครู เมื่อผู้เสียหายหรือเด็กตั้งข้อสังเกต
- กรณีตามข้อ 29 การสอบปากคำผู้กล่าวหาหรือพยานโดยให้คำมั่น
- กรณีตามข้อ 30 วรรคหนึ่ง เช่น ไม่ได้สอบปากคำผู้ถูกกล่าวหาและพยานครั้งละหนึ่งคน มีบุคคลอื่นที่ไม่ได้รับอนุญาตอยู่ในที่สอบสวน หรือไม่ให้หมายความหรือที่ปรึกษากฎหมายของผู้ถูกกล่าวหาอยู่ในที่สอบสวน
- กรณีตามข้อ 32 วรรคหนึ่ง การสอบสวนหรือรวบรวมพยานหลักฐานอยู่ต่างท้องที่ ไม่ได้ดำเนินการตามกฎหมาย เช่น ไม่ได้รายงานผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน การรวบรวมพยานหลักฐาน ในท้องที่อื่นหัวหน้าส่วนราชการผู้ได้รับมอบหมายไม่ได้เลือกข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา หรือข้าราชการฝ่ายพลเรือน ร่วมเป็นคณะกรรมการสอบสวน

ในกรณีตามเช่นนี้ ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนต้องสั่งให้คณะกรรมการสอบสวน ดำเนินการตามกรณีดังกล่าวใหม่ให้ถูกต้องโดยเร็ว

3. ในกรณีที่ปรากฏว่าคณะกรรมการสอบสวนไม่เรียกผู้ถูกกล่าวหามารับทราบข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา หรือไม่ส่งบันทึกการแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปให้ผู้ถูกกล่าวหา หรือไม่มีหนังสือขอให้ผู้ถูกกล่าวหาชี้แจง หรือนัดมาให้ถ้อยคำหรือนำสืบแก้ข้อกล่าวหา ตามข้อ 24 ต้องสั่งให้คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการให้ถูกต้องโดยเร็วและต้องให้ออกาสผู้ถูกกล่าวหาที่จะชี้แจง ให้ถ้อยคำและนำสืบแก้ข้อกล่าวหาตามที่กำหนดไว้ในข้อ 24 ด้วย²⁶

ในกรณีที่การสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวนแตกต่างจากข้อกล่าวหาที่คณะกรรมการสอบสวนได้แจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ แต่ในการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวนนั้น ถ้าผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้หลงข้อต่อสู้ โดยได้แก้ข้อกล่าวหาในความผิดนั้นแล้ว ซึ่งไม่ทำให้เสียความเป็นธรรม ให้ถือว่าการสอบสวนและพิจารณานั้นใช้ได้ และให้ลงโทษผู้ถูกกล่าวหาได้ตามบทมาตราหรือกรณีความผิดที่ถูกต้อง

4. ในกรณีที่ปรากฏว่าการสอบสวนตอนใดทำไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ก.ค.ศ. นี้ นอกจากที่กำหนดไว้ในข้อ 43 ข้อ 44 และข้อ 45 ถ้าการสอบสวนตอนนั้นเป็นสาระสำคัญอันจะทำให้เสียความเป็นธรรม ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนต้องสั่งให้คณะกรรมการสอบสวนแก้ไขหรือดำเนินการตอนนั้นให้ถูกต้องโดยเร็ว แต่ถ้าการสอบสวนตอนนั้นมีสาระสำคัญอันจะทำให้เสียความเป็นธรรม จะสั่งให้แก้ไขหรือดำเนินการให้ถูกต้องหรือไม่ก็ได้²⁷

²⁶ กฎ ก.ค.ศ.ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. 2550 ข้อ 45

²⁷ กฎ ก.ค.ศ.ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. 2550 ข้อ 46

การสั่งสำนวนกรณีการดำเนินการสอบสวนไม่ถูกต้อง

เมื่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนตรวจสำนวนการสอบสวนแล้ว เห็นว่ามีการดำเนินการสอบสวนที่ไม่ถูกต้อง จะต้องดำเนินการดังนี้			
การดำเนินการ	ผล	การแก้ไข	หมายเหตุ
การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ไม่ถูกต้องตามข้อ 3	การสอบสวนเสียไป ทั้งหมด	ต้องแต่งตั้ง คณะกรรมการ สอบสวนใหม่	(ข้อ 43)
กรรมการสอบสวนมาประชุมไม่ครบ ตามที่กำหนดไว้ในข้อ 17 วรรคหนึ่ง	การสอบสวนเสียไปเฉพาะกรณี ที่กรรมการมาประชุมไม่ครบ	สั่งให้ไปดำเนินการ กรณีที่ถูกต้องใหม่	(ข้อ 44 (1))
การสอบปากคำบุคคลดำเนินการ ไม่ถูกต้องตามที่กำหนดไว้ในข้อ 11 ข้อ 27 ข้อ 28 วรรคสอง ข้อ 29 ข้อ 30 วรรคหนึ่ง หรือข้อ 32 วรรคหนึ่ง	การสอบสวนเสียไปเฉพาะ การสอบปากคำบุคคลนั้น	สั่งให้ไปดำเนินการ กรณีที่ถูกต้องใหม่	(ข้อ 44 (2))
ไม่มีการเรียกผู้ถูกกล่าวหามารับทราบ ข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐาน ที่สนับสนุนข้อกล่าวหา/ไม่ส่งบันทึก การแจ้งข้อกล่าวหาและสรุป พยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา ทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปให้ ผู้ถูกกล่าวหา/ไม่มีหนังสือขอให้ ผู้ถูกกล่าวหาชี้แจง หรือนัดมาให้ถ้อยคำ หรือนำสืบแก้ข้อกล่าวหาตามข้อ 24		สั่งให้คณะกรรมการ สอบสวนดำเนินการ ให้ถูกต้องโดยเร็ว และต้องให้โอกาส ผู้ถูกกล่าวหาที่จะชี้แจง ให้ถ้อยคำและนำสืบแก้ ข้อกล่าวหาตามที่ กำหนดไว้ในข้อ 24 ด้วย	(ข้อ 45 วรรคหนึ่ง)
สอบสวนแตกต่างจากที่แจ้งข้อกล่าวหา	ผู้ถูกกล่าวหาไม่หลงข้อต่อสู้ และไม่เสียความเป็นธรรม สามารถใช้พิจารณา และสั่งลงโทษได้		(ข้อ 45 วรรคสอง)
กรณีอื่น ๆ	ถ้าทำให้เสียความเป็น ธรรม	สั่งให้ไปดำเนินการ แก้ไข หรือดำเนินการ ให้ถูกต้องโดยเร็ว	(ข้อ 46)
	ถ้าไม่ทำให้เสียความเป็น ธรรม	สั่งให้ไปดำเนินการ แก้ไข หรือดำเนินการ ให้ถูกต้องหรือไม่ก็ได้	

การพิจารณาสั่งการของผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน

เมื่อคณะกรรมการสอบสวนเสนอสำนวนการสอบสวนต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน และผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนได้ตรวจสอบความถูกต้องของการสอบสวนแล้ว ต้องพิจารณาสั่งการดังต่อไปนี้

(1) ในกรณีที่คณะกรรมการสอบสวนเห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้กระทำความผิด หรือไม่มีเหตุที่จะให้ออกจากราชการ ตามมาตรา 112 สมควรยุติเรื่อง หรือกระทำความผิดที่ยังไม่ถึงขั้นเป็นการกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ให้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนพิจารณาสั่งการตามที่เห็นสมควรโดยเร็ว ทั้งนี้ ต้องไม่เกินหกสิบวันนับแต่วันได้รับสำนวนการสอบสวน

(2) ในกรณีที่คณะกรรมการสอบสวนเห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ บกพร่องในหน้าที่ราชการ หรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ ตามมาตรา 111 ให้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนพิจารณาสำนวนการสอบสวนดังกล่าว หากเห็นว่าไม่มีเหตุตามที่คณะกรรมการสอบสวนมีความเห็นมาให้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนดำเนินการตามมาตรา 111

(3) ในกรณีที่คณะกรรมการสอบสวนมีความเห็นว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงสมควรลงโทษปลดออกหรือไล่ออก ซึ่งจะต้องส่งเรื่องให้ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. พิจารณา ตามมาตรา 100 วรรคสี่ (1) หรือ (2) หรือเป็นกรณีตามมาตรา 112 ให้ผู้มีอำนาจตามมาตราดังกล่าวดำเนินการโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ ต้องไม่เกินหกสิบวันนับแต่วันได้รับสำนวนการสอบสวน และให้ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. แล้วแต่กรณี พิจารณาให้แล้วเสร็จ และมีมติโดยเร็ว และให้ผู้มีอำนาจสั่งการตามมติภายในหกสิบวันนับแต่วันที่มิติดังกล่าว²⁸

การพิจารณาความผิดและการกำหนดโทษ

การพิจารณาความผิดและกำหนดโทษ หมายถึง การพิจารณาวินิจฉัยว่า ผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดวินัยหรือไม่ หากกระทำความผิดเป็นความผิดกรณีใด ตามมาตราใด และควรลงโทษสถานใด การพิจารณาความผิดและกำหนดโทษเป็นกระบวนการที่จะต้องกระทำโดยผู้มีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด และจะกระทำต่อเมื่อได้ทราบข้อเท็จจริงของเรื่องที่ถูกกล่าวหาโดยกระจ่างชัดเพียงพอที่จะพิจารณาวินิจฉัยความผิดและกำหนดโทษได้ ทั้งนี้ ต้องเป็นข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการสอบสวน เว้นแต่กรณีที่เป็นความผิดที่ปรากฏชัดแจ้งตามที่กำหนดในกฎ ก.ค.ศ.

ผู้มีอำนาจพิจารณาความผิดและกำหนดโทษ

ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาความผิดและกำหนดโทษ ได้แก่

1. ผู้บังคับบัญชาตามกฎหมาย
2. อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา หรือ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง
3. ก.ค.ศ.

²⁸ กฎ ก.ค.ศ.ว่าด้วยกรสอบสวนพิจารณา พ.ศ. 2550 ข้อ 40

ความผิดวินัยมี 2 กรณี คือ

1. ความผิดวินัยไม่ร้ายแรง

ผู้มีอำนาจพิจารณาความผิดและกำหนดโทษคือ ผู้บังคับบัญชาตามที่กฎหมายกำหนด

2. ความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

ผู้มีอำนาจพิจารณาความผิดและกำหนดโทษมีดังนี้

(1) ก.ค.ศ. : สำหรับตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ตำแหน่งศาสตราจารย์ ตำแหน่งซึ่งมีวิทยฐานะเชี่ยวชาญพิเศษ และผู้ซึ่งกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงร่วมกับผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว รวมทั้งกรณีที่เป็นกรณีของการดำเนินการของผู้บังคับบัญชาที่มีตำแหน่งเหนือหัวหน้าส่วนราชการ หรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขึ้นไป

(2) อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา : สำหรับตำแหน่งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาที่มีวิทยฐานะตั้งแต่เชี่ยวชาญลงมา และตำแหน่งที่ไม่มีวิทยฐานะ

(3) อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง : สำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ไม่สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาที่มีวิทยฐานะตั้งแต่เชี่ยวชาญลงมา และตำแหน่งที่ไม่มีวิทยฐานะ

อนึ่ง ผู้มีอำนาจพิจารณาความผิดจะต้องอยู่ภายใต้หลักความเป็นกลางและไม่มีสภาพร้ายแรงที่จะทำให้การพิจารณาไม่เป็นกลางด้วย กรณีที่กรรมการสอบสวน มาทำหน้าที่เป็นอนุกรรมการ หรือกรรมการในองค์คณะที่ต้องพิจารณารายงานการดำเนินการทางวินัยถือว่ามีสภาพร้ายแรงที่ทำให้การพิจารณาไม่เป็นกลาง²⁹

กรณีตัวอย่าง

กรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้ซึ่งเคยเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยมาก่อนได้เข้าร่วมประชุม อ.ก.พ. เพื่อพิจารณาตรวจสอบการสอบสวนทางวินัย และพิจารณาตรวจสอบรายงานผลการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยเพื่อมีมติเห็นชอบให้ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุมีคำสั่งลงโทษทางวินัย กรณีดังกล่าวย่อมเป็นเหตุที่มีสภาพร้ายแรงอันอาจทำให้การพิจารณาทางปกครองไม่เป็นกลาง ตามมาตรา 16 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539

(มติที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ครั้งที่ 17/2565)

²⁹ โปรดดูพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาตรา 13 มาตรา 16 และกฎกระทรวงกำหนดกรณีอื่นที่เจ้าหน้าที่จะทำการพิจารณาทางปกครองไม่ได้ พ.ศ. 2566

หลักการพิจารณาความผิดและการกำหนดโทษ

หลักการพิจารณาความผิด

ในการพิจารณาความผิด มีหลักที่ควรคำนึง ดังนี้

1. **หลักนิติธรรม** ได้แก่ การพิจารณาโดยยึดกฎหมายเป็นหลักการกระทำใดจะเป็นความผิดทางวินัยกรณีใด ต้องมีกฎหมายบัญญัติว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดทางวินัย หากไม่มีกฎหมาย บัญญัติว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดทางวินัยก็ไม่ถือว่าเป็นการกระทำผิดวินัย ในการพิจารณาว่าการกระทำใดเป็นความผิดวินัยกรณีใด ต้องพิจารณาให้เข้าองค์ประกอบของการกระทำผิดกรณีนั้นด้วย ถ้าข้อเท็จจริงบ่งชี้ว่าเข้าองค์ประกอบความผิดตามมาตราใด ก็ปรับบทความผิดไปตามมาตรานั้น และลงโทษไปตามความผิดนั้น

2. **หลักมนุษยธรรม** ได้แก่ การพิจารณาให้เป็นไปโดยถูกต้องเที่ยงธรรมตามความเป็นจริงและตามเหตุและผลที่ควรจะเป็น หมายถึง การพิจารณาความผิดไม่ควรคำนึงถึงแต่ความถูกผิดตามกฎหมายเท่านั้น แต่ควรคำนึงถึงความยุติธรรมด้วย โดยจะต้องคำนึงถึงสภาพความเป็นจริงของเรื่องนั้น ๆ ว่าเป็นอย่างไร แล้วพิจารณาความผิดไปตามสภาพความเป็นจริง

- กรณีทุจริตต่อหน้าที่ราชการ มติคณะรัฐมนตรี ตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร. 0205/ว. 234 ลงวันที่ 24 ธันวาคม 2536 กำหนดให้ “เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ซึ่งควรลงโทษเป็นไล่ออกออกจากราชการ การนำเงินที่ทุจริตไปแล้วมาคืนหรือมีเหตุอันควรปรานีอื่นใด ไม่เป็นเหตุลดหย่อนโทษลงเป็นปลดออกจากราชการ

- กรณีละทิ้งหน้าที่ราชการเกินกว่า 15 วัน โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร และไม่กลับมาปฏิบัติราชการอีกเลย มติคณะรัฐมนตรี ตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร. 0205/ว. 234 ลงวันที่ 24 ธันวาคม 2536 กำหนดให้ เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ซึ่งควรลงโทษเป็นไล่ออกออกจากราชการ

- กรณีเล่นการพนัน มติคณะรัฐมนตรี ตามหนังสือสำนักเลขาธิการ คณะรัฐมนตรี ที่ นร. 0505/ว 123 ลงวันที่ 9 พฤษภาคม 2546 กำหนดให้ การพนันประเภทที่กฎหมายห้ามขาด ถ้าข้าราชการผู้ใดเล่น ควรวางโทษให้ถึงปลดออก หรือไล่ออกออกจากราชการ

- กรณีเสพสุรา มติคณะรัฐมนตรี ตามหนังสือกรมเลขาธิการ คณะรัฐมนตรี ที่ น.ว. 208/2496 ลงวันที่ 3 กันยายน 2496 กำหนดให้ ข้าราชการผู้ใดเสพสุรา มีเงินมาจนไม่สามารถครองสติได้ ซึ่งอาจทำให้เสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการ ให้พิจารณา ลงโทษตามควรแก่กรณี ข้าราชการผู้ใดเสพหรือเมาสุรา ในกรณีต่อไปนี้ อาจถูกลงโทษสถานหนักถึง ให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกออกจากราชการ เช่น

1. เสพสุราในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ราชการ
2. เมาสุราเสียราชการ
3. เมาสุราในที่ชุมนุมชนจนเกิดเรื่องเสียหาย หรือเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการ

อย่างไรก็ตาม มติคณะรัฐมนตรีนั้นเป็นเพียงคำแนะนำให้ส่วนราชการนำไป ประกอบการพิจารณา การลงโทษทางวินัยจึงต้องคำนึงถึงข้อเท็จจริงและพฤติการณ์แห่งการกระทำ โดยใช้หลักมโนธรรม ประกอบการพิจารณาระดับโทษด้วย

กรณีตัวอย่าง

แนวการลงโทษตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2556 เป็นเพียงคำแนะนำให้ส่วนราชการนำไปประกอบการพิจารณา หากได้หมายความว่าข้าราชการผู้ใดกระทำผิดฐานเล่นการพนัน แล้วจะต้องเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงทุกกรณี ดังนั้น การกระทำของผู้ฟ้องคดีทั้งสามจึงยังไม่อาจถือได้ว่าการกระทำอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง การที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 วินิจฉัยว่าผู้ฟ้องคดีทั้งสามมีความผิดวินัยอย่างร้ายแรง และลงโทษปลดออกจากราชการจึงไม่ชอบกฎหมาย

(คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. 252/2554)

- กรณีล่วงละเมิดทางเพศต่อผู้เรียนหรือนักศึกษา

ก.ค.ศ. มีมติกำหนดแนวการพิจารณาโทษข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากระทำผิดวินัย กรณีกระทำการล่วงละเมิดทางเพศต่อผู้เรียนหรือนักศึกษา ไม่ว่าจะอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของตนหรือไม่ โดยพฤติการณ์ที่มีระดับความผิดที่ร้ายแรงมาก สมควรลงโทษไล่ออกหรือปลดออกจากราชการ ดังนี้

1. ใช้อำนาจในหน้าที่บังคับ หรือทำให้ผู้เรียนหรือนักศึกษาต้องจำยอมให้ร่วมประเวณี เช่น ให้นักศึกษาที่ติด ร แก้ว ร โดยยอมให้ร่วมประเวณี ระดับโทษไล่ออกจากราชการ

กรณีนี้เมื่อมีเจตนาแล้ว แม้จะเป็นเพียงอนาจารยังมิได้ร่วมประเวณี ก็ถือว่าเป็นระดับความผิดร้ายแรงมาก และให้ถือเป็นความผิดกรณีทุจริตต่อหน้าที่ราชการด้วย

2. หลอกลวงพาผู้เรียนหรือนักศึกษาไปเพื่อกระทำชำเรา หรือร่วมประเวณี ระดับโทษไล่ออกจากราชการ

3. ร่วมประเวณีหรือพยายามร่วมประเวณีกับผู้เรียนหรือนักศึกษา หรือให้ผู้เรียนหรือนักศึกษา บำบัดความใคร่ ไม่ว่าจะผู้เรียนหรือนักศึกษาจะสมัครใจหรือไม่ ระดับโทษไล่ออกจากราชการ

4. กระทำการอนาจารผู้เรียนหรือนักศึกษาคนเดียวหรือหลายคนเป็นประจำ ระดับโทษไล่ออกจากราชการ

5. กระทำการถ่ายภาพหรือคลิปผู้เรียนหรือนักศึกษาที่ไม่สมควรทางเพศ หรือให้ผู้เรียนหรือนักศึกษา เปลือย หรือเปิดเผยร่างกายที่ไม่สมควร หรือกระทำการอื่นใดในลักษณะคล้ายคลึงกัน

6. นอกจากกรณีตามข้อ 1-5 เป็นพฤติกรรมที่มีระดับความผิดที่ร้ายแรงมาก หรือร้ายแรงแล้วแต่กรณี ระดับโทษไล่ออก หรือปลดออก แล้วแต่กรณี ระดับโทษไล่ออกจากราชการ

(ตามหนังสือ สำนักงาน ก.ค.ศ. ที่ ศธ 0206.9/ ว 17 ลงวันที่ 10 กรกฎาคม 2566)

3. หลักความเป็นธรรม

การกำหนดระดับโทษในการดำเนินการทางวินัยนั้น หากไม่มีข้อเท็จจริงหรือ พฤติการณ์ที่แตกต่างกันตามที่ได้กล่าวไปในหัวข้อหลักมโนธรรมแล้ว การกำหนดโทษควรวางในระดับที่เสมอหน้ากัน ใครทำผิดก็ต้องถูกลงโทษ ไม่มีข้อยกเว้น หรือเลือกที่รักมักที่ชัง

การกำหนดโทษ

การกำหนดโทษ คือ การกำหนดระดับโทษผู้กระทำความผิดวินัยให้เป็นไปตามการปรับบทความผิดว่าเป็นความผิดตามมาตราใดของบทบัญญัติทางวินัย ตามหมวด 6 ซึ่งมาตรา 96 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 ได้กำหนดโทษทางวินัยไว้ 5 สถาน คือ

1 ภาคทัณฑ์ กรณีภาคทัณฑ์เป็นการลงโทษทางวินัยที่เบาที่สุดโดยไม่มีผลกระทบกระเทือนต่อเงินเดือนของข้าราชการผู้ถูกลงโทษ ซึ่งการลงโทษภาคทัณฑ์นั้นจะใช้กับกรณีที่ข้าราชการกระทำผิดเพียงเล็กน้อย เช่น กระทำความผิดวินัยแต่เกิดความเสียหายแก่ราชการไม่มากนัก หรือกระทำความผิดวินัยแต่เสื่อมเสียต่อชื่อเสียงของตำแหน่งหน้าที่ราชการไม่มากนัก

2. ตัดเงินเดือน กรณีตัดเงินเดือนสามารถลงโทษตัดเงินเดือนได้ในอัตราร้อยละ 2 หรือร้อยละ 4 ของเงินเดือนที่ผู้นั้นได้รับในวันที่มีคำสั่งลงโทษเป็นระยะเวลา 1-3 เดือน³⁰ ซึ่งการตัดเงินเดือนจะทำให้เงินเดือนที่ได้รับลดลงไป แต่เมื่อพ้นระยะเวลาเดือนที่กำหนดแล้วเงินเดือนก็จะกลับมาในอัตราเดิม ตัวอย่างเช่น ข้าราชการรายหนึ่งมีเงินเดือน 100 บาท ถูกคำสั่งลงโทษตัดเงินเดือนในอัตราร้อยละ 2 เป็นเวลา 3 เดือน เงินเดือนของข้าราชการผู้นั้นก็จะเหลือ 98 บาท เป็นระยะเวลา 3 เดือน โดยเมื่อระยะเวลาผ่านพ้น 3 เดือนแล้ว เงินเดือนก็จะกลับมาเป็น 100 บาท เช่นเดิม

3. ลดเงินเดือน กรณีลดเงินเดือนสามารถลงโทษลดเงินเดือนได้ในอัตราร้อยละ 2 หรือร้อยละ 4 ของเงินเดือนที่ผู้นั้นได้รับในวันที่มีคำสั่งลงโทษ³¹ ซึ่งการลดเงินเดือนจะทำให้เงินเดือนที่ได้รับลดลงไป โดยไม่มีกำหนดเวลาดังเช่นตัดเงินเดือน ตัวอย่างเช่น ข้าราชการรายหนึ่งมีเงินเดือน 100 บาท ถูกคำสั่งลงโทษลดเงินเดือนในอัตราร้อยละ 2 เงินเดือนของข้าราชการผู้นั้นจะเหลือ 98 บาท จนกว่าจะได้รับการปรับเลื่อนเงินเดือนครั้งต่อไปตามกฎหมายและระเบียบว่าด้วยการเลื่อนเงินเดือน

4. ปลดออก กรณีผู้ที่ได้รับโทษปลดออกจากราชการต้องพ้นจากสภาพความเป็นข้าราชการ แต่ยังสามารถรับบำเหน็จบำนาญตามกฎหมายว่าด้วยเงินบำเหน็จบำนาญของข้าราชการ

³⁰ กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยอำนาจการสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดเงินเดือน พ.ศ. 2561 ข้อ 2 (2) และข้อ 3 (2)

³¹ กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยอำนาจการสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดเงินเดือน พ.ศ. 2561 ข้อ 3 (3)

5. **ไล่ออก** กรณีผู้ที่ได้รับโทษไล่ออกจากราชการต้องพ้นจากสภาพความเป็นข้าราชการ โดยไม่ได้รับเงินบำเหน็จบำนาญตามกฎหมายว่าด้วยเงินบำเหน็จบำนาญของข้าราชการ

คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 16/2560 เรื่อง การบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ลงวันที่ 21 มีนาคม 2560 ข้อ 7 ให้แก้ไขคำว่า “ขึ้นเงินเดือน” ในกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นคำว่า “เงินเดือน” ทุกแห่ง ดังนั้น โทษลดขั้นเงินเดือน จึงเปลี่ยนเป็น โทษลดเงินเดือน

ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษ

เนื่องจากคำสั่งลงโทษเป็นคำสั่งทางปกครอง ซึ่งกระทบต่อสิทธิของผู้ถูกลงโทษ ดังนั้น ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษ จึงต้องเป็นผู้มีอำนาจตามกฎหมายและลงโทษได้ ตามเท่าที่กฎหมายกำหนด โดยการสั่งลงโทษวินัยไม่ร้ายแรงได้แก่ ผู้บังคับบัญชาตามกฎหมาย และมีกฎหมายให้อำนาจ ในการสั่งลงโทษไว้ ผู้บังคับบัญชาที่จะมีอำนาจสั่งลงโทษนั้น ต้องเป็นผู้ดำรงตำแหน่งที่กฎหมายบัญญัติให้มีอำนาจสั่งลงโทษ

ตามกฎหมาย ก.ค.ศ. ว่าด้วยอำนาจการลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดเงินเดือน พ.ศ. 2561 กำหนดไว้ ดังนี้

1) ผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่า มีอำนาจสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ หรือตัดเงินเดือนครั้งหนึ่งในอัตราร้อยละ 2 หรือร้อยละ 4 ของเงินเดือนที่ผู้นั้นได้รับในวันที่มีคำสั่งลงโทษ เป็นเวลา 1 เดือน 2 เดือน หรือ 3 เดือน

2) นายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาล รัฐมนตรีเจ้าสังกัด ปลัดกระทรวง เลขาธิการ อธิบดี อธิการบดี ศึกษาธิการภาค ศึกษาธิการจังหวัด ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือผู้ดำรงตำแหน่งเทียบเท่า มีอำนาจลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือนครั้งหนึ่งในอัตราร้อยละ 2 หรือร้อยละ 4 ของเงินเดือนที่ผู้นั้นได้รับในวันที่มีคำสั่งลงโทษ เป็นเวลา 1 เดือน 2 เดือน หรือ 3 เดือน หรือลดเงินเดือนได้ครั้งหนึ่งในอัตราร้อยละ 2 หรือร้อยละ 4 ของเงินเดือนที่ผู้นั้นได้รับ

อนึ่ง ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษวินัยอย่างร้ายแรงหรือการสั่งลงโทษตามมติ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ.ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษตามมติ คือ ผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 หรือผู้สั่งแต่งตั้ง คณะกรรมการสอบสวน หรือผู้บังคับบัญชาผู้ได้รับรายงานแล้วแต่กรณี

การสั่งลงโทษข้าราชการที่ออกจากราชการไปแล้ว สั่งได้เฉพาะกรณีเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง และต้องสั่งลงโทษ ภายใน 3 ปี นับแต่วันออกจากราชการ ยกเว้นการสั่งลงโทษผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน

เมื่อสั่งลงโทษแล้วจะต้องแจ้งคำสั่งให้ผู้ถูกลงโทษทราบภายใน 7 วัน พร้อมแจ้งสิทธิการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษได้ภายใน 30 วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง

การใช้มาตรการทางการบริหารแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่มีพฤติกรรมเข้าข่ายกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง

ในกรณีที่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาถูกกล่าวหาหรือถูกสงสัยว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ซึ่งถ้าให้ผู้นั้นคงอยู่ในตำแหน่งหน้าที่เดิมต่อไปจะเป็นอุปสรรคต่อการสืบสวนการสอบสวน หรืออาจเกิดความเสียหายแก่ราชการ หรือจะก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้น ข้าราชการผู้นั้นอาจถูกสั่งให้ไปประจำส่วนราชการ หรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือถูกสั่งพักราชการ หรือถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน

การสั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำส่วนราชการ หรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

การสั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำส่วนราชการ หรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กำหนดไว้ใน มาตรา 70 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 ประกอบ กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำส่วนราชการหรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2550

มาตรา 70 ในกรณีที่มีเหตุผลความจำเป็นหัวหน้าส่วนราชการหรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีอำนาจสั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำส่วนราชการ หรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา แล้วแต่กรณี เป็นการชั่วคราว โดยให้พ้นจากตำแหน่งหน้าที่เดิมได้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎ ก.ค.ศ.

การให้ได้รับเงินเดือน การแต่งตั้ง การเลื่อนเงินเดือน การดำเนินการทางวินัยและการออกจากราชการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎ ก.ค.ศ.

ผู้มีอำนาจสั่งประจำส่วนราชการหรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ปลัดกระทรวง เลขาธิการ อธิบดีหรือตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่า หรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีอำนาจสั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำส่วนราชการ หรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา แล้วแต่กรณี เป็นการชั่วคราว โดยให้พ้นจากตำแหน่งหน้าที่เดิมได้ในกรณีที่มีเหตุผลความจำเป็น ดังต่อไปนี้

เหตุผลในการสั่ง

1. เมื่อข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีกรณีถูกกล่าวหาหรือมีกรณีเป็นที่สงสัยว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง หรือถูกฟ้องคดีอาญาหรือต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา เว้นแต่เป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษหรือกรณีที่ถูกฟ้องนั้น พนักงานอัยการรับเป็นทนายแก้ต่างให้ และถ้าให้ผู้นั้นคงอยู่ในตำแหน่งหน้าที่เดิมต่อไปจะเป็นอุปสรรคต่อการสืบสวนการสอบสวน หรืออาจเกิดความเสียหายแก่ราชการ
2. เมื่อข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากระทำหรือละเว้นกระทำการใด จนต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิดอาญา และผู้มีอำนาจดังกล่าวพิจารณาแล้วเห็นว่าข้อเท็จจริง

ที่ปรากฏตามคำพิพากษาถึงที่สุดนั้นได้ความประจักษ์ชัดอยู่แล้วว่าการกระทำหรือละเว้นกระทำการนั้นเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

3. เมื่อข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการและผู้บังคับบัญชาได้ดำเนินการสืบสวนแล้วเห็นว่าไม่มีเหตุผลอันสมควร และการละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการนั้นเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง

4. เมื่อข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง และได้รับสารภาพเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชา หรือให้ถ้อยคำรับสารภาพต่อผู้มีหน้าที่สืบสวน หรือคณะกรรมการสอบสวนตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และได้มีการบันทึกถ้อยคำรับสารภาพเป็นหนังสือ

5. เมื่อข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีกรณีถูกแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นทำการสอบสวนตามมาตรา 110 (4)

6. เมื่อข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีกรณีถูกแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นทำการสอบสวน หรือมีการใช้สำนวนการสอบสวนพิจารณาดำเนินการตามมาตรา 111

7. เมื่อข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ดำรงตำแหน่งใดมีกรณีถูกกล่าวหาหรือมีกรณีเป็นที่สงสัยว่ามีพฤติการณ์ไม่เหมาะสมที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการในตำแหน่งนั้นซึ่งผู้บังคับบัญชาได้สืบสวนแล้วเห็นว่ากรณีมีมูล และถ้าให้ผู้ผู้นั้นคงอยู่ในตำแหน่งเดิมต่อไปอาจเกิดความเสียหายแก่ราชการ

8. กรณีอื่นที่มีเหตุผลความจำเป็นพิเศษเพื่อประโยชน์แก่ราชการโดยได้รับอนุมัติจาก ก.ค.ศ.

อำนาจในการสั่ง

1. ปลัดกระทรวง เลขาธิการ อธิบดีหรือตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าให้สั่งได้สำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกตำแหน่ง ประจำส่วนราชการหรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2. ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ให้สั่งได้สำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตั้งแต่ตำแหน่งที่มีวิทยฐานะเชี่ยวชาญและตำแหน่งซึ่งได้รับเงินเดือนในระดับ 8 (ปัจจุบันคือระดับชำนาญการพิเศษ) ลงมาในเขตพื้นที่การศึกษา ประจำสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เมื่อผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้สั่งแล้ว ให้รายงานให้เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทราบด้วย

ระยะเวลาในการสั่ง

การสั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำส่วนราชการหรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นการชั่วคราว โดยอาศัยเหตุเดียวกันหรือหลายเหตุในคราวเดียวกัน ผู้มีอำนาจสั่งสามารถสั่งได้เป็นเวลาไม่เกินหกเดือนนับแต่วันที่สั่งให้ประจำ หากมีเหตุผลความจำเป็นให้ขยายเวลาได้อีก แต่ระยะเวลาที่ขยายรวมกับระยะเวลาเดิมแล้วต้องไม่เกิน 1 ปีนับแต่วันที่สั่งให้ประจำ การขอขยายระยะเวลาสำหรับกรณีสั่งเพราะมีเหตุผลความจำเป็นพิเศษ ให้ขออนุมัติขยายเวลาต่อ ก.ค.ศ. และให้ขอขยายเวลาก่อนวันครบกำหนดระยะเวลาเดิมไม่น้อยกว่าสามสิบวัน เว้นแต่กรณี มีเหตุผลความจำเป็นพิเศษอาจขออนุมัติต่อ ก.ค.ศ. น้อยกว่าสามสิบวันก็ได้

อนึ่ง การสั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำส่วนราชการหรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา แล้วแต่กรณี เป็นการชั่วคราว มีผลให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งหน้าที่เดิม ส่วนการให้ได้รับเงินเดือน การแต่งตั้ง การเลื่อนเงินเดือน การดำเนินการทางวินัย และการออกจากราชการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ถูกสั่งให้ประจำส่วนราชการหรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ให้ถือเสมือนว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ถูกสั่งนั้นดำรงตำแหน่งเดิม

การให้พักราชการ

มาตรา 103 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 ให้อำนาจผู้บังคับบัญชาสั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาพักราชการ หรือให้ออกจากราชการไว้ก่อน เพื่อรอฟังผลการสอบสวนพิจารณา กรณีถูกตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง หรือถูกฟ้องคดีอาญา หรือต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา เว้นแต่เป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ

การสั่งพักราชการ คือ การสั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาพ้นจากตำแหน่งระหว่างการสอบสวนพิจารณาทางวินัย เพื่อรอฟังผลการสอบสวนพิจารณา หรือระหว่างถูกฟ้องคดีอาญาหรือต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา และงดเบิกจ่ายเงินเดือนและเงินอื่น ๆ ที่จ่ายเป็นรายเดือน ตลอดจนเงินช่วยเหลือต่าง ๆ ไว้ก่อน ทั้งนี้ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะไม่ให้ผู้นั้นอยู่ปฏิบัติหน้าที่ราชการ เพื่อป้องกันมิให้ไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือเป็นอุปสรรคต่อการสอบสวนหรือพิจารณา หรือมิให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้น หรือเพื่อมิให้เกิดความเสียหายแก่ราชการในประการอื่น และถ้าการสอบสวนพิจารณาฟังข้อเท็จจริงได้ว่าเป็นการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ก็จะได้สั่งลงโทษปลดออกหรือไล่ออกจากราชการตั้งแต่วันพักราชการ เป็นต้นไป

อนึ่ง กฎกระทรวงฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2540) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 กำหนดว่า การสั่งพักงานหรือสั่งให้ออกจากงานไว้ก่อน เป็นคำสั่งทางปกครอง ตามมาตรา 30 วรรคสอง (6) กล่าวคือ เป็นคำสั่งทางปกครองที่ไม่อยู่ในบังคับว่าเจ้าหน้าที่ต้องให้คู่กรณีมีโอกาสที่จะได้ทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอ และมีโอกาสโต้แย้งและแสดงพยานหลักฐานของตน

หลักเกณฑ์และวิธีการสั่งพักราชการ

กฎ ก.ค.ศ.ว่าด้วยการสั่งพักราชการและการสั่ง ออกจากราชการไว้ก่อน พ.ศ. 2555 กำหนดกรณีที่มีอำนาจจะพักราชการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้ ดังนี้

1. มีกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงจนถูกตั้งคณะกรรมการสอบสวน

แม้ว่าคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนจะเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ผู้บังคับบัญชาจะต้องสั่งใหม่เพราะคำสั่งเดิมผิดพลาดบกพร่องนั้น ไม่ทำให้คำสั่งพักราชการที่ออกโดยถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดต้องเสียไปด้วยแต่ประการใด (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ.28/2547 (ประชุมใหญ่))

2. มีกรณีถูกฟ้องคดีอาญา หรือต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา เว้นแต่เป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

ต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา หมายถึง กรณีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาถูกพนักงานสอบสวนกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดอาญา โดยตกเป็นผู้ต้องหาแล้ว แต่ยังมีได้ถูกฟ้องศาลกรณีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาถูกแจ้งความร้องทุกข์ แต่พนักงานสอบสวนยังมิได้แจ้งข้อกล่าวหาไม่อยู่ในความหมายนี้

เหตุที่จะสั่งพักราชการ

1. กรณีที่ถูกตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง หรือถูกฟ้องคดีอาญา หรือต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา นั้น เป็นเรื่องเกี่ยวกับการทุจริตต่อหน้าที่ราชการ หรือเกี่ยวกับความประพฤติหรือพฤติกรรมอันไม่น่าไว้วางใจ และผู้มีอำนาจสั่งพักราชการพิจารณาเห็นว่า ถ้าให้ผู้นั้นคงอยู่ในหน้าที่ราชการ อาจเกิดการเสียหายแก่ราชการ หรือ

2. มีพฤติการณ์ที่แสดงว่าถ้าให้ผู้นั้นคงอยู่ในหน้าที่ราชการจะเป็นอุปสรรคต่อการสอบสวนพิจารณา หรือจะก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้น

3. ผู้นั้นอยู่ในระหว่างถูกควบคุม ชัง หรือต้องจำคุกมาเป็นเวลาติดต่อกันเกินกว่า 15 วันแล้ว

4. ผู้นั้นถูกตั้งคณะกรรมการสอบสวน และต่อมามีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิดอาญาในเรื่องที่สอบสวน หรือถูกตั้งคณะกรรมการสอบสวนภายหลังที่มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิดอาญา และผู้มีอำนาจเห็นว่าข้อเท็จจริงที่ปรากฏตามคำพิพากษาได้ความประจักษ์ชัดอยู่แล้วว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

นอกจากจะสั่งพักราชการเพื่อรอฟังผลการสอบสวนพิจารณาแล้ว ตามกฎ ก.ค.ศ. ว่า ด้วยการสั่งพักราชการและการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน พ.ศ. 2555 ยังกำหนดให้สั่งพักราชการได้ ในกรณีมีเหตุถูกพักใช้ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ถ้าภายใน 30 วันนับแต่วันที่หน่วยงานการศึกษาของผู้ถูกพักใช้ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพปฏิบัติงานอยู่ได้รับหนังสือแจ้งการพักใช้ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ และผู้บังคับบัญชาหน่วยงานการศึกษานั้นพิจารณาเห็นว่า ผู้นั้นไม่เหมาะสมที่จะเปลี่ยนตำแหน่งหรือย้ายไปตำแหน่งอื่นที่ไม่ต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ หรือผู้นั้นมีความเหมาะสมแต่ไม่อาจเปลี่ยนตำแหน่งหรือย้ายไปตำแหน่งอื่นได้ หรือ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา หรือ ก.ค.ศ. ไม่อนุญาต

กรณีตัวอย่าง

การสั่งพักราชการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เนื่องจากถูกตั้งกรรมการวินัยอย่างร้ายแรง และปรากฏพฤติการณ์ของผู้ถูกสั่งพักราชการที่แสดงว่า ถ้าคงอยู่ในหน้าที่ราชการจะเป็นอุปสรรคต่อการสอบสวนพิจารณา เมื่อการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรงผู้ร้องทุกข์ได้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว เหตุแห่งการสั่งพักราชการผู้ร้องทุกข์เพราะจะเป็นอุปสรรคต่อการสอบสวนจึงหมดไป และไม่สมควรที่ผู้ร้องทุกข์

จะถูกพักราชการอีกต่อไป คำร้องทุกข์ของผู้ร้องทุกข์ฟังขึ้น จึงมีมติเป็นเอกฉันท์ให้ผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจสั่งพักราชการมีคำสั่งให้ผู้ร้องทุกข์กลับเข้าปฏิบัติหน้าที่ราชการต่อไป ตามข้อ 4 ของกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสั่งพักราชการและการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน พ.ศ. 2555

(มติ อ.ก.ค.ศ. วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ครั้งที่ 6/2566 วันที่ 25 เมษายน 2566)

ระยะเวลาการสั่งพักราชการ

การสั่งพักราชการจะต้องสั่งพักตลอดเวลาที่สอบสวนพิจารณา เว้นแต่กรณีที่มีการร้องทุกข์ และคำร้องทุกข์ฟังขึ้น ก็อาจสั่งให้ผู้ร้องทุกข์กลับเข้าปฏิบัติหน้าที่ราชการก่อนการสอบสวนพิจารณาเสร็จสิ้นได้

คำว่า “การสอบสวนพิจารณาเสร็จสิ้น” มีความหมาย ดังนี้

1. ในกรณีถูกตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง หมายถึง คณะกรรมการสอบสวนได้เสนอสำนวนการสอบสวนต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน และผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนได้มีคำสั่งลงโทษ หรือคำสั่งอย่างใดที่เป็นการวินิจฉัยแล้วว่าผู้ร้องทุกข์กระทำความผิด หรือมิได้กระทำความผิดอย่างไร
2. ในกรณีต้องหาคดีอาญา หมายถึง การสอบสวนของพนักงานสอบสวนและการพิจารณาของพนักงานอัยการแจ้งคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้อง
3. ในกรณีถูกฟ้องคดีอาญา หมายถึง การพิจารณาของศาลจนคดีถึงที่สุด

ต้องพักทุกเรื่องทุกกรณี

กรณีที่ถูกตั้งคณะกรรมการสอบสวนหลายสำนวน หลายคดี หากมีการสั่งพักราชการต้องสั่งพักราชการทุกสำนวนทุกคดี ถ้าภายหลังปรากฏมีกรณีเพิ่มขึ้นก็ต้องสั่งพักราชการกรณีที่เกิดขึ้นนั้นด้วย

วันพักราชการ

การสั่งพักราชการ ห้ามมิให้สั่งพักราชการย้อนหลังไปก่อนวันออกคำสั่ง เว้นแต่

1. กรณีถูกควบคุม ชัง หรือต้องจำคุก ให้สั่งโดยมีผลย้อนไปถึงวันที่ถูกควบคุม ชัง หรือต้องจำคุก
2. กรณีที่สั่งพักราชการไว้แล้ว แต่ต้องสั่งใหม่ เพราะคำสั่งเดิมไม่ถูกต้องให้สั่งย้อนไปตามคำสั่งเดิม หรือวันที่ควรต้องพักราชการ (หมายถึงคำสั่งเดิมสั่งเรื่องวันพักราชการไว้ไม่ถูกต้อง)

ผู้มีอำนาจสั่งพักราชการ

ผู้มีอำนาจสั่งพักราชการ คือ ผู้มีอำนาจสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนตามมาตรา 98 วรรคสอง ผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 ผู้บังคับบัญชาตามมาตรา 100 วรรคหก นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีเจ้าสังกัด และผู้บังคับบัญชาที่ได้รับรายงานตามมาตรา 104

คำสั่งพักราชการต้องทำเป็นหนังสือระบุชื่อ กรณีและเหตุที่สั่งให้พักราชการ

การแจ้งคำสั่ง ต้องแจ้งและส่งสำเนาคำสั่งให้ผู้ถูกสั่งพักราชการทราบโดยพลัน แต่ถ้าไม่อาจแจ้งหรือแจ้งแล้ว ไม่ยอมรับทราบให้ปิดสำเนาคำสั่งไว้ ณ ที่ทำการของผู้ร้อง หรือแจ้งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนก็ได้

ผลของการถูกสั่งพักราชการ

1. ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งแต่ไม่ขาดจากอัตราเงินเดือน³²
2. ไม่อาจสั่งย้ายไปดำรงตำแหน่งอื่นได้
3. มีสิทธิร้องทุกข์ต่อ ก.ค.ศ.

การให้ออกจากราชการไว้ก่อน

การให้ออกจากราชการไว้ก่อน คือ การสั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้มีกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงจนถูกตั้งคณะกรรมการสอบสวน หรือถูกฟ้องคดีอาญา หรือต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาออกจากราชการขาดจากตำแหน่งและอัตราเงินเดือนระหว่างการสอบสวนพิจารณา เพื่อรอฟังผลการสอบสวนพิจารณา

การให้ออกจากราชการไว้ก่อน เป็นผลให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งและอัตราเงินเดือน ซึ่งสามารถบรรจุแต่งตั้งผู้อื่นให้ดำรงตำแหน่งนั้นได้

หลักเกณฑ์และวิธีการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน

กฎ ก.ค.ศ.ว่าด้วยการสั่งพักราชการและการสั่ง ออกจากราชการไว้ก่อน พ.ศ.2555 กำหนดกรณีที่มีอำนาจจะให้ราชการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาออกจากราชการไว้ก่อน ดังนี้

1. มีเหตุที่อาจถูกสั่งพักราชการได้
2. จะต้องเป็นกรณีที่ผู้มีอำนาจพิจารณาเห็นว่าการสอบสวนหรือพิจารณาคดีหรือคดีนั้น จะไม่แล้วเสร็จโดยเร็ว

ขั้นตอนและวิธีการเช่นเดียวกับการสั่งพักราชการ ในกรณีที่มีการสั่งพักราชการไว้แล้ว แต่มีเหตุอันควรต้องสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน จะสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนอีกชั้นหนึ่งก็ได้ โดยสั่งให้มีผลตั้งแต่วันพักราชการเป็นต้นไป

กรณีตัวอย่าง

ผู้ฟ้องคดีถูกตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรง กรณีถูกกล่าวหาว่าข่มขืนกระทำชำเรานักเรียน และมีพฤติกรรมข่มขู่ผู้เสียหาย ถือเป็นกรณีถ้าให้อยู่ในหน้าที่ราชการอาจเกิดความเสียหายแก่ราชการ และเมื่อปรากฏว่าการสอบสวนพิจารณาในเรื่องดังกล่าวอาจไม่แล้วเสร็จโดยเร็ว การมีคำสั่งให้ผู้ฟ้องคดี

³² พระราชกฤษฎีกาการจ่ายเงินเดือน เงินปี บำเหน็จ บำนาญ และเงินอื่นในลักษณะเดียวกัน พ.ศ. 2535 มาตรา 21 วรรคสอง อัตราเงินเดือนระหว่างพักราชการ ไม่ถือเป็นอัตรารว่าง

ออกจากราชการไว้ก่อน จึงเป็นไปโดยชอบด้วยข้อ 5 (1) และข้อ 10 ของกฎ ก.ค.ศ. ฉบับที่ 22 (พ.ศ. 2542) แล้ว
(คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คดีหมายเลขแดงที่ อ. 162/2548)

ผลของการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน

1. ถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน ย่อมพ้นสภาพการเป็นข้าราชการและต้องออกจากราชการไปชั่วคราว เป็นการออกจากราชการที่ไม่เด็ดขาด จะต้องมีการสั่งการอย่างใดอย่างหนึ่ง เมื่อสอบสวนพิจารณาเสร็จแล้วอีกชั้นหนึ่ง
2. ผู้นั้นมีสิทธิร้องทุกข์ต่อ ก.ค.ศ. ได้
3. อาจบรรจุแต่งตั้งบุคคลอื่นดำรงตำแหน่งนั้นได้ แต่ผู้บังคับบัญชาต้องคำนึงด้วยว่าหากผลการสอบสวนพิจารณาเสร็จแล้วปรากฏว่าผู้นั้นมิได้กระทำผิดหรือกระทำผิดไม่ถึงถึงต้องออกจากราชการจะมีตำแหน่งอื่นที่เทียบเท่ารองรับหรือไม่

การสั่งให้ผู้ถูกพักราชการหรือผู้ถูกให้ออกจากราชการไว้ก่อนกลับเข้ารับราชการ

หมายถึง การสั่งให้ผู้นั้นกลับเข้าปฏิบัติหน้าที่ราชการ หรือกลับเข้ารับราชการและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอีกครั้งหนึ่ง หลังจากให้พ้นจากตำแหน่งหน้าที่หรือออกจากราชการไปชั่วคราว มาตรา 103 บัญญัติว่า “...แต่ถ้าภายหลังปรากฏผลการสอบสวนพิจารณาว่าผู้นั้นมิได้กระทำผิดหรือกระทำผิดไม่ถึงกับจะถูกกลงโทษปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ และไม่มีกรณีที่จะต้องออกจากราชการด้วยเหตุอื่น ก็ให้ผู้นั้นมีอำนาจดังกล่าว สั่งให้ผู้นั้นกลับเข้ารับราชการในตำแหน่งและวิทยฐานะเดิม หรือตำแหน่งเดียวกับที่ผู้นั้นมีคุณสมบัติตรงตามคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งและวิทยฐานะนั้น ทั้งนี้ ให้นำมาตรา 100 วรรคหก มาใช้บังคับโดยอนุโลม...” หมายความว่า การดำเนินการตามมาตรา 103 นี้ ถ้าผู้บังคับบัญชามีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งไม่ดำเนินการกฎหมายให้อำนาจผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งได้

สำหรับการสั่งให้ผู้ถูกพักราชการ หรือให้ออกจากราชการไว้ก่อน กลับเข้าปฏิบัติหน้าที่ราชการ กลับเข้ารับราชการตามเดิมนั้น ต้องสั่งเป็นปัจจุบันนับแต่วันที่มิคำสั่งหรือสั่งให้มีผลไปข้างหน้า โดยอาจคำนึงถึงความสะดวกในการคิดคำนวณเงินเดือนด้วย เช่น สั่งให้มีผลตั้งแต่วันที่ 1 หรือวันที่ 15 ของเดือน กฎหมายไม่อนุญาตให้สั่งย้อนหลังได้เนื่องจากขัดกับข้อเท็จจริง (หนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร 0709.2/893 ลงวันที่ 26 พฤศจิกายน 2542 ตอบข้อหารือกรมบัญชีกลาง)

การพิจารณาภายหลังการสอบสวนเสร็จสิ้น กรณีที่มีการสั่งพักราชการหรือให้ออกจากราชการไว้ก่อน มีหลักเกณฑ์ สรุปได้ดังนี้

1. ในกรณีปรากฏว่าผู้นั้นกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงให้ดำเนินการตามมาตรา 100 วรรคสี่ หรือมาตรา 134 แล้วแต่กรณี

กล่าวคือ ให้ลงโทษปลดออกหรือไล่ออกจากราชการ ตามความร้ายแรงแห่งกรณี ถ้ามีเหตุอันควรลดหย่อนจะนำมาประกอบการพิจารณาลดโทษก็ได้ แต่ห้ามลดโทษต่ำกว่าปลดออกจากราชการ สำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาให้เสนอเรื่องให้ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา พิจารณามีมติ เมื่อ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา มีมติเป็นประการใดให้ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุหรือผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนส่งไปตามนั้น

อนึ่ง กรณีคำสั่งลงโทษปลดออกหรือไล่ออกจากราชการ เป็นคำสั่งที่ออกโดยไม่ถูกต้องตามกระบวนการขั้นตอนของกฎหมายต้องยกเลิกเพิกถอนคำสั่งลงโทษดังกล่าว แล้วดำเนินกระบวนการใหม่ หรือต้องสั่งใหม่ให้ถูกต้องและเป็นกรณีที่มีการสั่งพักราชการไว้โดยชอบแล้ว นั้น ถือว่าคำสั่งพักราชการยังคงมีผลใช้บังคับอยู่

2. ในกรณีที่ปรากฏว่าผู้นั้นกระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง และไม่มีกรณีที่จะต้องถูกสั่งให้ออกจากราชการด้วยเหตุอื่น ก็ให้สั่งให้ผู้นั้นกลับเข้าปฏิบัติหน้าที่ราชการหรือกลับเข้ารับราชการ แล้วแต่กรณี ในตำแหน่งและวิทยฐานะเดิม หรือตำแหน่งเดียวกับที่ผู้นั้นมีคุณสมบัติตรงตามคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งและวิทยฐานะแล้วให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการตามมาตรา 100 วรรคหนึ่ง หรือมาตรา 134 แล้วแต่กรณี

กล่าวคือลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดเงินเดือน ตามควรแก่กรณี

3. ในกรณีที่ปรากฏว่าผู้นั้นกระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง และไม่มีกรณีที่จะต้องถูกสั่งให้ออกจากราชการด้วยเหตุอื่น แต่ไม่อาจสั่งให้ผู้นั้นกลับเข้าปฏิบัติหน้าที่ราชการหรือกลับเข้ารับราชการได้เนื่องจากผู้ถูกสั่งพักราชการมีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์และได้พ้นจากราชการตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการแล้ว หรือผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนมีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ซึ่งต้องพ้นจากราชการเมื่อสิ้นปีงบประมาณนั้นแล้วแต่กรณี ก็ให้ผู้บังคับบัญชาสั่งงดโทษตามมาตรา 102 โดยไม่ต้องสั่งให้กลับเข้าปฏิบัติหน้าที่ราชการหรือกลับเข้ารับราชการ และสำหรับผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนให้มีคำสั่งยกเลิกคำสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนเพื่อให้ผู้นั้นเป็นผู้พ้นจากราชการตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการ

4. ในกรณีที่ปรากฏว่าผู้นั้นกระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง แต่มีกรณีที่จะต้องถูกสั่งให้ออกจากราชการด้วยเหตุอื่น ให้ผู้บังคับบัญชาสั่งงดโทษตามมาตรา 102 แล้วสั่งให้ผู้นั้นออกจากราชการตามเหตุนั้น โดยไม่ต้องสั่งให้กลับเข้าปฏิบัติหน้าที่ราชการหรือกลับเข้ารับราชการ

5. ในกรณีที่ปรากฏว่าผู้นั้นมิได้กระทำผิดวินัย และไม่มีกรณีที่จะต้องถูกสั่งให้ออกจากราชการด้วยเหตุอื่น ก็ให้สั่งยุติเรื่อง และสั่งให้ผู้นั้นกลับเข้าปฏิบัติหน้าที่ราชการหรือกลับเข้ารับราชการ ในตำแหน่งและวิทยฐานะเดิม หรือตำแหน่งเดียวกับที่ผู้นั้นมีคุณสมบัติตรงตามคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งและวิทยฐานะ

6. ในกรณีที่ปรากฏว่าผู้นั้นมิได้กระทำผิดวินัย และไม่มีกรณีที่จะต้องถูกสั่งให้ออกจากราชการด้วยเหตุอื่น แต่ไม่อาจสั่งให้ผู้นั้นกลับเข้าปฏิบัติหน้าที่ราชการหรือกลับเข้ารับราชการได้เนื่องจากผู้ถูกสั่งพักราชการมีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์และได้พ้นจากราชการตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการแล้ว หรือผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนมีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ซึ่งต้องพ้นจากราชการเมื่อสิ้นปีงบประมาณนั้น แล้วแต่กรณี

ก็ให้สิ่งยุติเรื่อง และสำหรับผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนให้มีคำสั่งยกเลิกคำสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน เพื่อให้ผู้นั้นเป็นผู้พ้นจากราชการตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการ

7. ในกรณีที่ปรากฏว่าผู้นั้นมิได้กระทำความผิด แต่มีกรณีที่จะต้องถูกสั่งให้ออกจากราชการ ด้วยเหตุอื่น ก็ให้สั่งให้ออกจากราชการตามเหตุนั้น โดยไม่ต้องสั่งให้กลับเข้าปฏิบัติหน้าที่ราชการหรือกลับเข้ารับราชการ

การจ่ายเงินเดือนของข้าราชการผู้ถูกสั่งพักราชการให้จ่ายตามกฎหมายว่าด้วยเงินเดือนของข้าราชการผู้ถูกสั่งพักราชการ³³ ซึ่งนำมาใช้บังคับแก่การจ่ายเงินเดือนข้าราชการผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการโดยอนุโลม³⁴ พระราชบัญญัติเงินเดือนของข้าราชการผู้ถูกสั่งพักราชการ พ.ศ. 2502 กำหนดให้จ่ายเงินเดือนระหว่างพักราชการ เมื่อคดีหรือกรณีถึงที่สุด . ดังนี้³⁵

1. ถ้าปรากฏว่าข้าราชการผู้ถูกสั่งพักมิได้กระทำความผิด และไม่มีมลทินหรือมัวหมองให้จ่ายให้เต็ม
2. ถ้าปรากฏว่าข้าราชการผู้ถูกสั่งพักมิได้กระทำความผิด แต่มีมลทินหรือมัวหมอง หรือปรากฏว่าข้าราชการผู้ถูกสั่งพักได้กระทำความผิด แต่ถูกลงโทษไม่ถึงให้ออก ปลดออก หรือไล่ออก ให้จ่ายได้ไม่เกินครึ่งหนึ่งของเงินเดือนที่ได้รับก่อนวันให้พักราชการตามที่เจ้ากระทรวงจะได้กำหนด แต่เฉพาะค่าเช่าบ้านให้จ่ายเต็ม
3. ถ้าปรากฏว่าข้าราชการผู้ถูกสั่งพักได้กระทำความผิด และถูกลงโทษถึงให้ออก ปลดออก หรือไล่ออก ห้ามมิให้จ่าย

อนึ่งในกรณีที่ข้าราชการผู้ใดตายระหว่างถูกสั่งพักราชการ หรือตายระหว่างถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน ถ้าเจ้ากระทรวงผู้มีอำนาจพิจารณาและวินิจฉัยตามกฎหมายว่าด้วยการจ่ายเงินเดือนของข้าราชการผู้ถูกสั่งพักราชการให้จ่ายเงินเดือนในระหว่างพักราชการอย่างใดก็ให้จ่ายเงินเดือนตามที่วินิจฉัยนั้น จนถึงวันที่ถึงแก่ความตาย³⁶ ซึ่งเจ้ากระทรวงพิจารณา และวินิจฉัยตามหลักฐานเท่าที่มีอยู่ว่าจะจ่ายเงินเดือนระหว่างพักราชการ หรือจะไม่จ่ายหากตามกรณี 1-3 ข้างต้น³⁷

³³ พระราชกฤษฎีกาการจ่ายเงินเดือน เงินปี บำเหน็จ บำนาญ และเงินอื่นในลักษณะเดียวกัน พ.ศ. 2535 มาตรา 21 วรรคหนึ่ง

³⁴ พระราชกฤษฎีกาการจ่ายเงินเดือน เงินปี บำเหน็จ บำนาญ และเงินอื่นในลักษณะเดียวกัน พ.ศ. 2535 มาตรา 22

³⁵ พระราชบัญญัติเงินเดือนของข้าราชการผู้ถูกสั่งพักราชการ พ.ศ. 2502 มาตรา 7

³⁶ พระราชกฤษฎีกาการจ่ายเงินเดือน เงินปี บำเหน็จ บำนาญ และเงินอื่นในลักษณะเดียวกัน พ.ศ. 2535 มาตรา 21 วรรคสาม และ มาตรา 22

³⁷ พระราชบัญญัติเงินเดือนของข้าราชการผู้ถูกสั่งพักราชการ พ.ศ. 2502 มาตรา 8 “ถ้าข้าราชการผู้ถูกสั่งพักราชการตามเสียก่อนคดี หรือกรณีถึงที่สุดให้เจ้ากระทรวงพิจารณา และวินิจฉัยตามหลักฐานเท่าที่มีอยู่ว่าจะจ่ายเงินเดือนระหว่างพักราชการ หรือจะไม่จ่ายโดยอนุโลมตามมาตรา 7”

คดีหรือกรณีถึงที่สุด มีนัยดังนี้

1. ถ้าเป็นคดีในศาล คดีถึงที่สุดเมื่อศาลฎีกาได้มีคำพิพากษา หรือคดีที่ไม่มีการอุทธรณ์หรือ
ไม่มีการฎีกาต่อไป เมื่อพ้นระยะเวลาของการยื่นอุทธรณ์หรือยื่นฎีกา ถือว่าคดีถึงที่สุด แต่เพื่อให้ปรากฏหลักฐาน
ประกอบสำนวนอาจขอให้พนักงานอัยการแจ้งยืนยันว่าคดีถึงที่สุดแล้ว
2. ถ้าเป็นการดำเนินการทางวินัย กรณีจะถึงที่สุดเมื่อมีการรายงานการดำเนินการทางวินัย
จนถึงที่สุดครบวงจร ตามระเบียบ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการรายงานเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยและการออกจากราชการ
ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2566
3. กรณีที่มีการอุทธรณ์/ร้องทุกข์คำสั่งลงโทษ หรือคำสั่งให้ออกจากราชการ กรณีจะถึงที่สุด
เมื่อ ก.ค.ศ. ได้มีการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์/ร้องทุกข์แล้ว

บทที่ 4

การออกจากราชการ

การออกจากราชการ หมายถึง การพ้นจากสภาพการเป็นข้าราชการ ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 มาตรา 107 ได้บัญญัติให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาออกจากราชการเมื่อ

- (1) ตาย
- (2) พ้นจากราชการตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการ
- (3) ลาออกจากราชการและได้รับอนุญาตให้ลาออก หรือการลาออกมีผลตามมาตรา 108
- (4) สั่งให้ออกตามมาตรา 49 มาตรา 56 วรรคสอง วรรคสาม หรือวรรคห้า มาตรา 103 มาตรา 110 มาตรา 111 มาตรา 112 มาตรา 113 มาตรา 114 หรือมาตรา 118
- (5) ถูกสั่งลงโทษปลดออกหรือไล่ออก
- (6) ถูกเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ เว้นแต่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอื่นที่ไม่ต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพตามมาตรา 109

การออกจากราชการเพราะตาย

เมื่อข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดถึงแก่ความตาย ย่อมสิ้นสภาพบุคคล ทำให้สิ้นสภาพการเป็นข้าราชการไปด้วย เมื่อข้าราชการถึงแก่ความตายต้องมีการรายงานผู้บังคับบัญชาตามลำดับ แล้วแจ้งการตายให้กรมบัญชีกลางและ ก.ค.ศ. ทราบ ทางราชการจะจ่ายเงินเดือนให้จนถึงวันที่ถึงแก่ความตาย และถ้าเป็นการตายก่อนหรือในวันที่ 1 เมษายน หรือวันที่ 1 ตุลาคม ก่อนที่จะมีคำสั่งเลื่อนเงินเดือน ให้ผู้มีอำนาจสั่งเลื่อนเงินเดือนให้ผู้นั้นเพื่อประโยชน์ในการคำนวณบำเหน็จบำนาญ โดยให้มีผลในวันที่ผู้นั้นถึงแก่ความตาย

กรณีศาลมีคำสั่งให้เป็นผู้สาบสูญถือเป็นการออกจากราชการเพราะตาย ตามหนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร 0709.2/ป 1014 ลงวันที่ 11 กรกฎาคม 2539

การพ้นจากราชการตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จ บำนาญข้าราชการ

การออกจากราชการเพราะเกษียณอายุ เมื่อมีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ เป็นการพ้นจากราชการโดยผลของกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. 2494 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 19 มาตรา 20 และมาตรา 21 ให้กระทรวงศึกษาธิการเป็นเจ้าหน้าที่ควบคุมเกษียณอายุของข้าราชการครู โดยมีขั้นตอนปฏิบัติ ดังนี้

1. ก่อนสิ้นเดือนกันยายนของทุกปี กระทรวงศึกษาธิการจะสำรวจรายชื่อข้าราชการ ซึ่งจะมีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ในปีงบประมาณถัดไป แล้วแจ้งรายชื่อให้สำนักงาน ก.ค.ศ. ส่วนราชการเจ้าสังกัดและกระทรวงการคลังทราบ

2. ส่วนราชการจะตรวจสอบแล้วแจ้งให้ผู้จะครบเกษียณอายุทราบ
3. ผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 ต้องรีบดำเนินการพิจารณาเลื่อนเงินเดือนและออกคำสั่งเลื่อนเงินเดือนให้แก่ผู้ที่จะเกษียณอายุเพื่อประโยชน์ในการคำนวณบำเหน็จบำนาญโดยมีผลตั้งแต่วันที่ 30 กันยายน ในกรณีเป็นผู้มีเงินเดือนยังไม่ถึงขั้นสูงสุดของอันดับ และมีผลการปฏิบัติงานสมควรได้รับการเลื่อนเงินเดือน

การลาออกจากราชการ

การลาออกจากราชการเป็นเรื่องของความสมัครใจ โดยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้ประสงค์จะลาออก จะต้องยื่นหนังสือขอลาออกต่อผู้บังคับบัญชาเพื่อให้ผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 เป็นผู้พิจารณาอนุญาต ตามมาตรา 108 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 ประกอบระเบียบ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการลาออกจากราชการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2548 สรุปได้ดังนี้

1. การลาออกต้องทำเป็นหนังสือ ระบุวันที่ประสงค์ขอลาออก เหตุผลการลาออก ลงลายมือชื่อ ยื่นต่อผู้บังคับบัญชา หรือผู้มีอำนาจอนุญาตการลาออก
2. ต้องยื่นล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 30 วัน เมื่อได้รับอนุญาตแล้วจึงหยุดราชการไปได้
3. ยกเว้นกรณีลาออกเพื่อดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือเพื่อสมัครรับเลือกตั้ง ให้ยื่นต่อผู้บังคับบัญชาและให้การลาออกมีผลตั้งแต่วันที่ขอลาออก ทั้งนี้ต้องยื่นก่อนอย่างช้าในวันที่ขอลาออก
4. ผู้มีอำนาจอนุญาตการลาออก คือ ผู้มีอำนาจตามมาตรา 53
5. กรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์แก่ราชการ ผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 อาจยับยั้งการอนุญาตให้ลาออกได้ไม่เกิน 90 วัน นับแต่วันขอลาออกก็ได้ ยกเว้นการลาออกตามข้อ 3
6. กรณีผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 มิได้ยับยั้งและมีคำสั่งอนุญาตการลาออก ให้การลาออกนั้นมีผลตั้งแต่วันที่ขอลาออก
7. กรณียื่นขอลาออกล่วงหน้าน้อยกว่า 30 วัน ถ้าผู้มีอำนาจโดยไม่ได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากผู้มีอำนาจอนุญาตการลาออกหรือมิได้ระบุวันขอลาออก ให้ถือวันถัดจากวันที่ครบ 30 วัน นับแต่วันที่ยื่นเป็นวันขอลาออก
8. การยับยั้งและการอนุญาตให้ลาออก ผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 ต้องมีคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษรแล้วแจ้งให้ผู้ขอลาออกทราบก่อนวันขอลาออก
9. ผู้ขอลาออกอาจเปลี่ยนใจ ถอนใบลาออกได้ แต่ต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษร ยื่นต่อผู้มีอำนาจพิจารณาก่อนที่คำสั่งอนุญาตให้ลาออกจะมีผล

กรณีตัวอย่าง

การที่ไม่ประสงค์จะรับราชการก็จะต้องดำเนินการยื่นหนังสือลาออกจากราชการให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายหรือระเบียบกำหนดไว้ และยังมีหน้าที่ที่จะต้องมาปฏิบัติราชการจนกว่าการออกจากราชการจะมีผลตามที่กฎหมายกำหนด หากขาดราชการไปก่อนได้รับอนุญาต ย่อมถือว่าเป็นการละทิ้งหน้าที่ราชการที่อาจต้องมีความผิดทางวินัย

(คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คดีหมายเลขแดงที่ อ. 799/2555)

การออกจากราชการเพราะถูกสั่งให้ออกจากราชการ

กรณีถูกสั่งให้ออกจากราชการ ซึ่งเป็นผลทำให้พ้นจากสภาพการเป็นข้าราชการ มีได้หลายกรณี ดังนี้

1. ถูกสั่งให้ออกเพราะขาดคุณสมบัติทั่วไป หรือขาดคุณสมบัติตามมาตรฐานตำแหน่ง ตามมาตรา 49

ผู้ได้รับการบรรจุเข้ารับราชการเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตามมาตรา 45 มาตรา 50 มาตรา 51 มาตรา 58 มาตรา 64 มาตรา 65 มาตรา 66 และมาตรา 67 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 จะต้องมีความสมบูรณ์คุณสมบัติทั่วไปตามมาตรา 30 และมีคุณสมบัติตรงตามมาตรฐานตำแหน่ง ตามมาตรา 42 หรือคุณสมบัติพิเศษ ตามมาตรา 48 ถ้าผู้ใดได้รับการบรรจุและแต่งตั้ง โดยเป็นผู้ขาดคุณสมบัติอยู่ก่อน หรือมีกรณีต้องหาอยู่ก่อนและภายหลังปรากฏว่าเป็นผู้ขาดคุณสมบัติเนื่องจากกรณีต้องหา นั้น มาตรา 49 บัญญัติให้ผู้บังคับบัญชาสั่งให้ผู้นั้น ออกจากราชการโดยพลัน การสั่งให้ออกจากราชการกรณีเป็นผู้ขาดคุณสมบัติไม่กระทบกระเทือน ถึงการใดที่ผู้นั้นได้ปฏิบัติไปตามอำนาจหน้าที่ รวมถึงการรับเงินเดือนหรือผลประโยชน์อื่นใดที่ได้รับ หรือมีสิทธิจะได้รับจากทางราชการ ก่อนมีคำสั่งให้ออกจากราชการ และถ้าการเข้ารับราชการเป็นไปโดยสุจริต ให้ถือว่าเป็นการสั่งให้ออกเพื่อรับบำเหน็จบำนาญเหตุทดแทน ตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการ

กรณีตัวอย่าง

ก่อนผู้ร้องทุกข์รับราชการเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้ร้องทุกข์ถูกฟ้องคดีอาญา เนื่องจากผู้ร้องทุกข์กับพวก ได้ร่วมกันลักเอาตะแกรงเหล็ก ขนาดกว้างประมาณ 90 เซนติเมตร ยาวประมาณ 120 เซนติเมตร และหนาประมาณ 5 เซนติเมตร จำนวน 5 แผ่น ราคา 23,750 บาท ของการประปาส่วนภูมิภาค ผู้เสียหาย ซึ่งเป็นส่วนราชการไปโดยทุจริต ศาลพิพากษาว่าผู้ร้องทุกข์ มีความผิดฐานลักทรัพย์ ให้ลงโทษจำคุก 1 ปี 6 เดือนและปรับ 4,500 บาท โทษจำคุกให้รอการลงโทษไว้มีกำหนด 2 ปี กับให้คุมประพฤติ จึงเห็นว่าในขณะที่กระทำความผิดผู้ร้องทุกข์เป็นผู้มีความรู้สำนึกผิดชอบแห่งการกระทำเป็นอย่างดีแล้ว พฤติการณ์ของผู้ร้องทุกข์เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ไม่เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับสังคมและเยาวชน ดังนั้น การที่ผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 พิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ร้องทุกข์เป็นผู้บกพร่องในศีลธรรม

อันดีสำหรับการเป็นผู้ประกอบวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา ขาดคุณสมบัติทั่วไปสำหรับการเข้ารับราชการเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตามมาตรา 30 (7) แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว และมีคำสั่งให้ผู้ร้องทุกข์ออกจากราชการ ตามมาตรา 49 แห่งพระราชบัญญัติฉบับเดียวกัน จึงเป็นการใช้ดุลพินิจโดยชอบด้วยกฎหมาย คำร้องทุกข์ของผู้ร้องทุกข์ฟังไม่ขึ้น จึงมีมติเป็นเอกฉันท์ให้ยกคำร้องทุกข์ (มติ อ.ก.ค.ศ. วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ครั้งที่ 19/2565 วันที่ 9 พฤศจิกายน 2565)

2. ถูกสั่งให้ออกเพราะไม่พันทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการ หรือเตรียมความพร้อมและพัฒนาอย่างเข้ม ตามมาตรา 56

ผู้ได้รับการบรรจุเข้ารับราชการเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งใด จะต้องทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการในตำแหน่งนั้น แต่ถ้าผู้ใดได้รับการบรรจุและแต่งตั้งในตำแหน่งครูผู้ช่วย ต้องเตรียมความพร้อมและพัฒนาอย่างเข้มเป็นเวลา 2 ปีก่อนแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งครู การทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการและการเตรียมความพร้อมและพัฒนาอย่างเข้มตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.ค.ศ. กำหนด ถ้าในระหว่างทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการ หรือเตรียมความพร้อมและพัฒนาอย่างเข้มผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 พิจารณาเห็นว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดมีความประพฤติไม่ดี หรือไม่มีความรู้ ความสามารถ ความเหมาะสม หรือมีผลการประเมินต่ำกว่าเกณฑ์ที่ ก.ค.ศ. กำหนด โดยไม่ควรรับราชการต่อไป ก็สั่งให้ผู้นั้นออกจากราชการได้ตามหลักเกณฑ์ที่ ก.ค.ศ. กำหนด

การให้ออกในระหว่างทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการ หรือเตรียมความพร้อมและพัฒนาอย่างเข้มให้ถือเสมือนว่าผู้นั้นไม่เคยเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามาก่อน แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงการปฏิบัติหน้าที่หรือการรับเงินเดือนหรือผลประโยชน์อื่นใดที่รับไปแล้ว หรือมีสิทธิจะได้รับจากทางราชการ

กรณีตัวอย่าง

“...การประเมินการเตรียมความพร้อมและพัฒนาอย่างเข้ม ตำแหน่งครูผู้ช่วย ของผู้ร้องทุกข์นั้น มีการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมิน โดยมีองค์ประกอบเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.ค.ศ. กำหนด รวมถึงผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 ได้ให้คณะกรรมการประเมิน มีการพิจารณาทบทวนผลการประเมินครั้งที่ ๔ และแจ้งผลการประเมิน พร้อมความเห็นให้ผู้ร้องทุกข์ทราบ ทั้งให้โอกาสผู้ร้องทุกข์ได้โต้แย้งและแสดงพยานหลักฐาน ซึ่งถือว่ากระบวนการและขั้นตอนการประเมินชอบด้วยกฎหมายแล้ว

พฤติกรรมของผู้ร้องทุกข์ที่นอนหลับในที่ทำงาน การไม่ตรงต่อเวลา การไม่ส่งแผนการสอนภายในระยะเวลาที่กำหนด การแต่งกายที่ไม่เรียบร้อย และการไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพครู ผู้ร้องทุกข์ลงลายมือชื่อรับทราบ โดยตกลงที่จะแก้ไขปรับปรุงตนเอง แต่ผู้ร้องทุกข์ก็ไม่ได้พยายามที่จะดำเนินการแก้ไขปรับปรุงตนเองตามข้อตกลงที่ผู้ร้องทุกข์ให้ไว้จนกระทั่งถึงรอบการประเมินครั้งที่ ๔ การที่คณะกรรมการประเมินไม่ให้ผู้ร้องทุกข์ผ่านการประเมินครั้งที่ ๔ โดยหยิบยกพฤติกรรมดังกล่าวของผู้ร้องทุกข์

มาประกอบการใช้ดุลพินิจในการให้คะแนนนั้น ชอบและเหมาะสมแล้ว การที่ผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 มีคำสั่งให้ผู้ร้องทุกข์ออกจากราชการด้วยเหตุ ไม่ผ่านการประเมินการเตรียมความพร้อมและพัฒนาอย่างเข้ม จึงชอบด้วยกฎหมายแล้ว คำร้องทุกข์ของผู้ร้องทุกข์ฟังไม่ขึ้น จึงมีมติเป็นเอกฉันท์ให้ยกคำร้องทุกข์

(มติ อ.ก.ค.ศ. วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ครั้งที่ 8/2565 วันที่ 11 พฤษภาคม 2565)

3. ถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน เพื่อรอฟังผลการสอบสวนพิจารณาตามมาตรา 103 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งอยู่ในระหว่างถูกสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรง หรือ ถูกฟ้องคดีอาญา หรือต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา เว้นแต่ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ ผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน เพื่อรอฟังผลการสอบสวนพิจารณาได้ตามกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสั่งพักราชการ และการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน พ.ศ. 2555 แต่สำหรับกรณีนี้ หากภายหลังปรากฏผลการสอบสวนว่า ผู้นั้นไม่ได้กระทำความผิดหรือกระทำความผิดไม่ถึงต้องให้ออกจากราชการ และไม่มีกรณีที่ต้องออกจากราชการด้วยเหตุอื่น ต้องสั่งให้กลับเข้ารับราชการในตำแหน่งและวิทยฐานะเดิม หรือตำแหน่งเดียวกับที่ผู้นั้นมีคุณสมบัติตรงตามคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งและวิทยฐานะนั้น และมาตรา 103 ได้รับรองให้ผู้นั้นมีสถานภาพเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตลอดมา

4. ถูกสั่งให้ออกเพื่อรับบำเหน็จบำนาญเหตุทดแทน ตามมาตรา 110 การให้ออกตามมาตรา 110 มิใช่เป็นกรณีกระทำความผิดหรือความไม่เหมาะสมแต่ประการใด แต่เป็นกรณีที่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้นั้นไม่อยู่ในฐานะที่จะปฏิบัติราชการได้

4.1 การสั่งให้ออกเพื่อรับบำเหน็จบำนาญเหตุรับราชการนาน ผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 มีอำนาจสั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาออกจากราชการ เพื่อรับบำเหน็จบำนาญตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการได้ ในกรณีที่กฎหมายดังกล่าวบัญญัติให้ผู้ถูกสั่งให้ออกได้รับบำเหน็จบำนาญ แต่ในการสั่งให้ออกจากราชการเพื่อรับบำเหน็จบำนาญเหตุรับราชการนาน จะต้องมีการปฏิบัติตามที่กำหนดในกฎ ก.ค.ศ. ด้วย และพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. 2494 มาตรา 14 บัญญัติว่า บำเหน็จบำนาญเหตุรับราชการนานนั้นให้แก่ข้าราชการซึ่งมีเวลาราชการสำหรับคำนวณบำเหน็จบำนาญครบ 30 ปี แล้ว

4.2 การสั่งให้ออกเพื่อรับบำเหน็จบำนาญเหตุทดแทน

บำเหน็จบำนาญเหตุทดแทน ตามพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. 2494 กำหนดให้แก่ข้าราชการซึ่งออกจากประจำการ เพราะเลิกหรือยุบตำแหน่ง หรือซึ่งมีคำสั่งให้ออกโดยไม่มีความผิด และต้องมีเวลาราชการสำหรับคำนวณบำเหน็จบำนาญครบ 1 ปีบริบูรณ์โดยถ้ามีเวลาราชการไม่ถึง 10 ปีบริบูรณ์ได้บำเหน็จ ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไปมีสิทธิได้บำนาญ

ผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 มีอำนาจสั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ออกจากราชการเพื่อรับบำเหน็จบำนาญเหตุทดแทนได้หลายกรณี ดังนี้

1) กรณีเจ็บป่วยไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ราชการได้โดยสม่ำเสมอ

- 2) กรณีสมัครไปปฏิบัติงานใด ๆ ตามความประสงค์ของทางราชการ
- 3) กรณีขาดคุณสมบัติตามมาตรา 30 (1) (4) (5) (7) (8) หรือ (9) ได้แก่
 - (1) ไม่มีสัญชาติไทย
 - (2) ดำรงตำแหน่งทางการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น
 - (3) เป็นคนไร้ความสามารถ หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือเป็นโรคตามที่กำหนด

ในกฎ ก.ค.ศ.

(4) เป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดี สำหรับการเป็นผู้ประกอบวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา

- (5) เป็นกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมือง
- (6) เป็นบุคคลล้มละลาย

4) กรณีถูกกล่าวหา หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นผู้ขาดคุณสมบัติทั่วไปตาม มาตรา 30 (3) เป็นผู้ไม่เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แต่การที่จะสั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดออกจากราชการตามกรณีนี้ ผู้บังคับบัญชาจะต้องสอบสวนก่อน ในกรณีที่เห็นว่ามีมูลที่จะต้องสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนต้องแจ้งข้อกล่าวหา และสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาเท่าที่มีให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ โดยจะระบุหรือไม่ระบุข้อพยานก็ได้ เมื่อสอบสวนแล้วต้องให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงและนำสืบแก้ข้อกล่าวหาด้วย เมื่อสอบสวนแล้วนำเสนอ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา หรือ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. แล้วแต่กรณี พิจารณา เมื่อ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา หรือ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. พิจารณามีมติว่า ผู้นั้นขาดคุณสมบัติ ตามมาตรา 30 (3) ดังกล่าว ผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 จึงสั่งให้ออกจากราชการได้

5) กรณีที่ทางราชการเลิกหรือยุบตำแหน่งใด ให้ผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 สั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ดำรงตำแหน่งนั้น ออกจากราชการได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.ค.ศ. กำหนด

6) กรณีที่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดไม่สามารถปฏิบัติราชการให้มีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผลในระดับอันเป็นที่พอใจของทางราชการได้ ให้ผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 สั่งให้ผู้นั้น ออกจากราชการ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาออกจากราชการกรณีไม่สามารถปฏิบัติราชการให้มีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผล พ.ศ. 2553

5. ถูกสั่งให้ออกเพราะหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ บกพร่องในหน้าที่ราชการ หรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ ตามมาตรา 111 ถ้าผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 เห็นว่าให้รับราชการต่อไป จะเป็นการเสียหายแก่ราชการ

การให้ออกตามมาตรา 111 กฎหมายกำหนดให้ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ในกรณีที่มีการสอบสวนตามมาตรา 98 ในเรื่องเดียวกันไว้แล้วผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 จะใช้สำนวนการสอบสวนทางวินัย

ดำเนินการสั่งให้ออกจากราชการตามมาตรานี้ได้โดยไม่ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนในเรื่องนั้นอีก (มาตรา 111 วรรคสาม และมาตรา 116) การสั่งให้ออกในกรณีนี้เป็นการสั่งให้ออกเพื่อรับบำเหน็จบำนาญเหตุทดแทน

6. ถูกสั่งให้ออกเพราะมีมลทินมัวหมองตามมาตรา 112 เป็นกรณีที่ถูกลงโทษจากราชการเนื่องจากถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง แต่ผลการสอบสวนไม่ได้ความว่ากระทำความผิดที่จะถูกลงโทษปลดออกหรือไล่ออกจากราชการ แต่มีมลทินหรือมัวหมองในกรณีที่ถูกลงโทษนั้น ถ้าจะให้รับราชการต่อไปจะเป็นการเสียหายแก่ราชการ และผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการมีสิทธิได้รับบำเหน็จบำนาญเหตุทดแทน เป็นการสั่งให้ออกจากราชการตามมติ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. แล้วแต่กรณี

7. ถูกสั่งให้ออกเพราะต้องรับโทษจำคุก ตามมาตรา 113 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดต้องรับโทษจำคุกโดยคำสั่งของศาล หรือต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ ซึ่งยังไม่ถึงกับจะต้องถูกลงโทษปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ ผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 จะสั่งให้ผู้นั้นออกจากราชการ เพื่อรับบำเหน็จบำนาญเหตุทดแทน ตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการก็ได้

8. ถูกสั่งให้ออกเพื่อไปรับราชการทหาร ตามมาตรา 114 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้ใดไปรับราชการทหารตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร หมายถึง การถูกเกณฑ์ไปเป็นทหารกองประจำการให้ ผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 สั่งให้ผู้นั้นออกจากราชการ และต้องสงวนตำแหน่งเดิมหรือตำแหน่งเทียบเท่าไว้ให้ เมื่อผู้นั้นยื่นเรื่องขอกลับเข้ารับราชการภายใน 180 วัน นับแต่วันพ้นจากราชการทหาร โดยไม่มีความเสียหาย และไม่เป็นผู้ขาดคุณสมบัติตามมาตรา 30 และไม่ได้ถูกเปลี่ยนแปลงคำสั่งเป็นให้ออกจากราชการตามมาตราอื่น

9. มีกรณีสมควรให้ออกอยู่ก่อนวันโอน ตามมาตรา 118 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งโอนมาจากพนักงานส่วนท้องถิ่น หรือข้าราชการอื่นที่มีใช้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 หรือข้าราชการการเมือง ซึ่งมีกรณีสมควรให้ออกจากงานหรือออกจากราชการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น หรือกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการนั้นอยู่ก่อนวันโอนมาบรรจุ ให้ผู้บังคับบัญชาของ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้นั้นมีอำนาจพิจารณาดำเนินการตามหมวดนี้ได้โดยอนุโลม และในกรณีที่ จะต้องสั่งให้ออกจากราชการ ให้ปรับบทกรณีให้ออกจากราชการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารงานบุคคล ส่วนท้องถิ่นหรือกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการนั้นโดยอนุโลม

การออกจากราชการเพราะถูกสั่งลงโทษปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ

การถูกลงโทษปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ เป็นการพ้นจากสภาพการเป็นข้าราชการ เพราะกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงที่กฎหมายกำหนดให้ผู้บังคับบัญชาจะต้องสั่งลงโทษปลดออก หรือไล่ออกจากราชการตามความร้ายแรงแห่งกรณี โทษไล่ออกจากราชการไม่มีสิทธิได้รับบำเหน็จบำนาญ สำหรับโทษปลดออกจากราชการ มีสิทธิได้รับบำเหน็จบำนาญเสมือนว่าเป็นผู้ลาออกจากราชการ ทั้งนี้ เป็นไปตามมาตรา 96

การออกจากราชการเพราะถูกสั่งให้ออกกรณีถูกเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใด ถูกเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ และไม่มีกรณีถูกสั่งให้ออกจากราชการตามมาตราอื่น ถ้าภายใน 30 วันไม่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอื่นที่ไม่ต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 ต้องสั่งให้ออกจากราชการ

พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 มาตรา 43 บัญญัติให้ผู้ประกอบวิชาชีพควบคุม คือ ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และศึกษานิเทศก์ ต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ถ้าฝ่าฝืนมีโทษจำคุก 1 ปี ปรับไม่เกิน 2 หมื่นบาท

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่งที่ต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ หากถูกเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ จะเป็นผู้ขาดคุณสมบัติตามมาตรฐานตำแหน่งผู้บังคับบัญชาจึงต้องสั่งให้ออกจากราชการ เว้นแต่เปลี่ยนเป็นตำแหน่งอื่นที่ผู้นั้นมีคุณสมบัติ และเป็นตำแหน่งที่ไม่ต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพได้ ภายใน 30 วัน และต้องเป็นผู้ที่ไม่มีกรณีที่จะต้องถูกสั่งให้ออกจากราชการตามมาตราอื่น

สำหรับวันออกจากราชการนั้น เป็นไปตามระเบียบ ก.ค.ศ. ว่าด้วยวันออกจากราชการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2548

บทที่ 5

การรายงานการดำเนินการทางวินัยและการออกจากราชการ

การรายงานเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยและการออกจากราชการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นการตรวจสอบและการถ่วงดุลการใช้อำนาจของผู้บังคับบัญชาในการดำเนินการทางวินัยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา การสั่งลงโทษ หรือการให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาออกจากราชการโดยผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป หรือโดยองค์คณะบุคคล ทั้งนี้ เพื่อควบคุมมาตรฐานการดำเนินการทางวินัย การสั่งลงโทษ หรือการสั่งให้ออกจากราชการ ว่าได้ดำเนินการ หรือออกคำสั่งโดยถูกต้อง เหมาะสม เป็นธรรม และชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ หากเห็นว่าไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม ไม่เป็นธรรม ก็ให้มีอำนาจแก้ไข เปลี่ยนแปลงให้เป็นไปโดยถูกต้องเหมาะสมและเป็นธรรมได้ โดยอาจสั่งลงโทษ เพิ่มโทษ ลดโทษ ยกโทษ หรือยกโทษ หรือยกเลิก เพิกถอนคำสั่งให้ถูกต้องเหมาะสม หรือสั่งดำเนินการด้วยประการใดให้เหมาะสมต่อไป ทั้งนี้ การรายงานเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัย และการออกจากราชการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ต้องดำเนินการตามที่ กำหนดไว้ใน มาตรา 104 และมาตรา 116 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2547 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ประกอบระเบียบ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการรายงานเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยและการออกจากราชการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2566

กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2547 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

มาตรา 104 บัญญัติว่า เมื่อผู้บังคับบัญชาได้ดำเนินการทางวินัยหรือดำเนินการสอบสวนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใด หรือสั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาออกจากราชการไปแล้ว ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) การรายงานการดำเนินการทางวินัยไม่ร้ายแรงของผู้บังคับบัญชาตั้งแต่หัวหน้าส่วนราชการ หรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลงมา เมื่อผู้บังคับบัญชาได้ดำเนินการทางวินัยแล้ว ให้รายงานไปยังหัวหน้าส่วนราชการ หรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา แล้วแต่กรณี และเมื่อหัวหน้าส่วนราชการ หรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้รับรายงานแล้วเห็นว่า การยุติเรื่อง การงดโทษ หรือการสั่งลงโทษ ไม่ถูกต้อง หรือไม่เหมาะสม ก็ให้มีอำนาจสั่งงดโทษ ลดสถานโทษ เพิ่มสถานโทษ เปลี่ยนแปลงและแก้ไขข้อความในคำสั่งเดิม หรือดำเนินการอย่างไร้เพิ่มเติม เพื่อประกอบการพิจารณาให้ได้ความจริงและความยุติธรรมได้ตามควรแก่กรณี และหากเห็นว่ากรณีเป็นการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ก็ให้มีอำนาจสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนได้ หรือหากเห็นว่ากรณีที่ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของตนก็ให้แจ้งหรือรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาที่มีอำนาจหน้าที่เพื่อดำเนินการตามควรแก่กรณีต่อไป เมื่อหัวหน้าส่วนราชการหรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้พิจารณาตามอำนาจหน้าที่แล้ว ให้เสนอหรือรายงาน อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา

เมื่อ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาได้พิจารณาแล้ว ให้รายงานไปยังหัวหน้าส่วนราชการพิจารณา แต่ในกรณีที่หัวหน้าส่วนราชการซึ่งได้รับรายงานมีความเห็นขัดแย้งกับมติ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา ให้เสนอ ก.ค.ศ. พิจารณาต่อไป

(2) การรายงานการดำเนินการทางวินัยอย่างร้ายแรงของผู้บังคับบัญชาตั้งแต่หัวหน้าส่วนราชการหรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลงมา เมื่อผู้บังคับบัญชาได้ดำเนินการทางวินัยแล้ว ให้รายงานไปยังหัวหน้าส่วนราชการหรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา แล้วแต่กรณี และเมื่อหัวหน้าส่วนราชการหรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจารณาตามอำนาจหน้าที่แล้ว ให้รายงาน อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา และ ก.ค.ศ. พิจารณาตามลำดับ

สำหรับการดำเนินการทางวินัยของผู้บังคับบัญชาที่มีตำแหน่งเหนือหัวหน้าส่วนราชการหรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขึ้นไป และมีใช่เป็นการดำเนินการตามมติของ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา ให้รายงาน ก.ค.ศ. พิจารณา

ในการดำเนินการตามมาตรานี้ เมื่อ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา หรือ ก.ค.ศ. พิจารณาและมีมติเป็นประการใดแล้ว ให้ผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 หรือหัวหน้าส่วนราชการหรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา แล้วแต่กรณี ส่งหรือปฏิบัติไปตามนั้น

การรายงานตามมาตรานี้ ให้เป็นไปตามระเบียบที่ ก.ค.ศ. กำหนด

มาตรา 116 บัญญัติว่า ในกรณีที่หัวหน้าส่วนราชการหรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้รับรายงานตามมาตรา 104 (1) หรือ (2) แล้ว เห็นสมควรให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดออกจากราชการ ตามมาตรา 110 (4) หรือมาตรา 111 ก็ให้หัวหน้าส่วนราชการหรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดำเนินการตามมาตรา 110 (4) หรือมาตรา 111 แต่ถ้าเป็นกรณีที่ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนตามมาตราดังกล่าว หรือมาตรา 98 วรรคสอง กรณีความผิดวินัยอย่างร้ายแรงไว้แล้ว ให้ส่งเรื่องให้ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา หรือ ก.ค.ศ. แล้วแต่กรณี พิจารณา

ในกรณีที่จะต้องสั่งให้ผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการกลับเข้ารับราชการให้นำมาตรา 103 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

เมื่อผู้บังคับบัญชาได้สั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาออกจากราชการหรือดำเนินการตามมาตรา 110 (4) หรือมาตรา 111 ให้รายงานไปยัง ก.ค.ศ. หรือ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา ตามระเบียบว่าด้วยการรายงานเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยและการออกจากราชการที่ ก.ค.ศ. กำหนด

ระเบียบ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการรายงานเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยและการออกจากราชการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2566 กำหนดให้กระบวนการดำเนินการทางวินัย การรายงานการดำเนินการทางวินัย และการออกจากราชการสิ้นสุดที่หัวหน้าส่วนราชการ หรือ ก.ค.ศ. แล้วแต่กรณี โดยแยกเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา และไม่สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

การรายงานการดำเนินการทางวินัยไม่ร้ายแรง

กรณีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา

1. เมื่อผู้อำนวยการสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาได้ดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดและได้สั่งยุติเรื่อง งดโทษ ลงโทษภาคทัณฑ์ หรือตัดเงินเดือนแก่ผู้นั้นแล้ว ให้รายงานไปยังผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือกรณีเห็นสมควรลงโทษลดเงินเดือน ให้เสนอความเห็นต่อผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พิจารณา

2. ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้รับรายงานตาม ข้อ 1 และพิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ ดังนี้

2.1 พิจารณาตรวจสอบว่าการดำเนินการทางวินัยนั้นถูกต้องเหมาะสมแล้วหรือไม่ ในกรณีที่เห็นว่าการการสั่งยุติเรื่อง การงดโทษ หรือการสั่งลงโทษยังไม่เหมาะสม ก็มีอำนาจสั่งงดโทษ หรือลดโทษเป็นสถานโทษหรืออัตราโทษที่เบาลง เพิ่มโทษเป็นสถานโทษหรืออัตราโทษที่หนักขึ้น หรือเปลี่ยนแปลงและแก้ไขข้อความในคำสั่งเดิม หรือดำเนินการอย่างใดเพิ่มเติม เพื่อประกอบการพิจารณาให้ได้ความจริงและความยุติธรรมได้ตามควรแก่กรณี หรือหากเห็นว่า ไม่มีความผิดก็ให้สั่งยกโทษ

2.2 ในกรณีที่เห็นว่าเป็นการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงก็ให้ดำเนินการเพื่อให้ผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง ตามมาตรา 98 วรรคสองมาตรา 100 หรือมาตรา 104 (1) หรือดำเนินการทางวินัยอย่างร้ายแรง กรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง โดยอาจสั่งพักราชการหรือให้ออกจากราชการไว้ก่อน ตามมาตรา 103 หรือกรณีที่เป็นกรณีตามมาตรา 110 (4) หรือมาตรา 111 ก็ให้มีอำนาจสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนได้

2.3 หากเห็นว่าไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของตน ก็ให้แจ้ง หรือรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาที่มีอำนาจหน้าที่เพื่อดำเนินการตามควรแก่กรณีต่อไป

2.4 เมื่อผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้ดำเนินการพิจารณาดังกล่าว หรือได้ดำเนินการทางวินัยไม่ร้ายแรงแล้วให้รายงาน อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา เพื่อพิจารณา

3. เมื่อ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา ได้รับรายงานตามข้อ 2 และพิจารณามีมติเป็นประการใดแล้ว ให้ผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 สั่งหรือปฏิบัติไปตามนั้น และให้รายงานไปยังเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4. กรณีเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้รับรายงานตามข้อ 3 และพิจารณาแล้ว เห็นด้วยกับมติ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา ให้การดำเนินการทางวินัยเป็นอันถึงที่สุด

แต่ถ้าเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีความเห็นขัดแย้งกับมติ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา โดยเห็นว่าการดำเนินการไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม หรือการลงโทษไม่เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีหรือแนวทางที่ ก.ค.ศ. กำหนด ให้เสนอ ก.ค.ศ. พร้อมเหตุผลและความเห็นประกอบการพิจารณา

5. กรณีที่เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดำเนินการทางวินัยไม่ร้ายแรง แก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาผู้ใดแล้ว ให้รายงาน ก.ค.ศ. พิจารณา

6. ในกรณีเรื่องที่ได้รับรายงานมีการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษ ให้เสนอ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา พิจารณาอุทธรณ์ โดยไม่ต้องพิจารณารายงานการดำเนินการทางวินัยนั้น และให้ถือว่า การพิจารณาอุทธรณ์ เป็นการพิจารณารายงานการดำเนินการทางวินัย ของ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา หรือ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง แล้วแต่กรณีด้วย

ข้อพึงระวัง

เมื่อผู้บังคับบัญชาสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยไม่ร้ายแรง และเห็นสมควรลงโทษ วินัยไม่ร้ายแรง จะต้องสั่งลงโทษก่อน แล้วจึงรายงานการดำเนินการทางวินัยตามลำดับต่อผู้บังคับบัญชา และอ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. แล้วแต่กรณี เพื่อพิจารณา หากผู้บังคับบัญชา ไม่สั่งลงโทษก่อน แต่รายงาน อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. แล้วแต่กรณี เพื่อมีมติลงโทษ แล้วต่อมา มีการสั่งลงโทษวินัยไม่ร้ายแรงตามติดดังกล่าว ดังนั้นคำสั่งลงโทษไม่ชอบด้วยกฎหมาย (กรณีนี้หากผู้บังคับบัญชาที่ได้รับรายงาน หรือ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. ตรวจสอบพบต้องส่งเรื่องกลับไปให้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนหรือผู้มีอำนาจสั่งลงโทษ ดำเนินการออกคำสั่งลงโทษวินัยไม่ร้ายแรงก่อน จึงจะรายงานการดำเนินการทางวินัยตามลำดับ)

(เทียบเคียงมติ อ.ก.ค.ศ. วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ครั้งที่ 7/2564

วันที่ 25 พฤษภาคม 2564)

กรณีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ไม่สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา

1. เมื่อผู้บังคับบัญชาได้ดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดและได้สั่งยุติเรื่อง ลงโทษ หรือลดโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดเงินเดือนแก่ผู้นั้นแล้ว ให้รายงานไปยังหัวหน้าส่วนราชการ

2. เมื่อหัวหน้าส่วนราชการได้รับรายงานตามข้อ 1 และพิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ ดังนี้

2.1 ในกรณีที่เห็นว่าการยุติเรื่อง การงดโทษ หรือการสั่งลงโทษไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสม ก็ให้สั่งงดโทษ หรือลดโทษเป็นสถานโทษหรืออัตราโทษที่เบาลง เพิ่มโทษเป็นสถานโทษหรืออัตราโทษที่หนักขึ้น หรือเปลี่ยนแปลงและแก้ไขข้อความในคำสั่งเดิม หรือดำเนินการอย่างใดเพิ่มเติมเพื่อประกอบการพิจารณาให้ได้ ความจริงและความยุติธรรมได้ตามควรแก่กรณี หรือหากเห็นว่าไม่ได้กระทำผิดก็ให้สั่งยกโทษ

2.2 ในกรณีที่เห็นว่าเป็นการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ก็ให้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง ตามมาตรา 98 วรรคสอง มาตรา 100 วรรคหก หรือมาตรา 104 (1) หรือดำเนินการทางวินัยอย่างร้ายแรงกรณีความผิดที่ปรากฏชัดเจน โดยอาจสั่งพักราชการ หรือให้ออกจากราชการไว้ก่อน

ตามมาตรา 103 หรือกรณี que เห็นว่าเป็นกรณีตามมาตรา 110 (4) หรือมาตรา 111 ก็มีอำนาจสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนได้

2.3 ในกรณีที่หัวหน้าส่วนราชการได้ดำเนินการทางวินัยไม่ร้ายแรงแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใด หรือกรณีที่ได้รับรายงาน เมื่อได้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่แล้วให้รายงาน อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง พิจารณา

3. ในกรณีเรื่องที่ได้รับรายงานมีการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษ ให้เสนอ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง พิจารณาอุทธรณ์ โดยไม่ต้องพิจารณารายงานการดำเนินการทางวินัยนั้น และให้ถือว่า การพิจารณาอุทธรณ์เป็นการพิจารณารายงานการดำเนินการทางวินัย ของ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา หรือ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง แล้วแต่กรณีด้วย

4. เมื่อ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง ได้รับรายงานตามวรรคสองและพิจารณา มีมติเป็นประการใดแล้ว ให้หัวหน้าส่วนราชการสั่งหรือปฏิบัติไปตามนั้น และให้การดำเนินการทางวินัยเป็นอันถึงที่สุด เว้นแต่ในกรณีที่หัวหน้าส่วนราชการมีความเห็นขัดแย้งกับมติของ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง โดยเห็นว่า การดำเนินการไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม หรือการลงโทษไม่เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี หรือแนวทางที่ ก.ค.ศ. กำหนด ให้เสนอ ก.ค.ศ. พร้อมเหตุผลและความเห็นประกอบการพิจารณา

การรายงานการดำเนินการทางวินัยอย่างร้ายแรง

กรณีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา

การรายงานการดำเนินการทางวินัยอย่างร้ายแรงของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา

เมื่อผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง หรือมีการดำเนินการทางวินัยอย่างร้ายแรง กรณีความผิดที่ ปรากฏชัดแจ้งแก่ผู้ใดแล้ว ให้ดำเนินการดังนี้

1. ในกรณีที่ คณะกรรมการสอบสวนหรือผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเห็นว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ให้เสนอ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา พิจารณา และเมื่อ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา มีมติเป็นประการใดแล้ว ให้ผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 สั่งหรือปฏิบัติไปตามนั้นและให้รายงาน ก.ค.ศ. พิจารณา

2. ในกรณีที่ คณะกรรมการสอบสวนและผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเห็นว่าเป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง และผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 ได้สั่งยุติเรื่อง งดโทษ หรือสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดเงินเดือนผู้ใด ตามอำนาจหน้าที่แล้ว ให้รายงาน อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา และเมื่อ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา พิจารณา มีมติเป็นประการใดแล้ว ให้ผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 สั่งหรือปฏิบัติไปตามนั้น และให้รายงาน ก.ค.ศ. พิจารณา ตามลำดับ

อนึ่ง ในกรณีเรื่องที่ได้รับรายงานหรือได้ดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มีการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษ ให้นำเสนอ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา พิจารณาอุทธรณ์

โดยไม่ต้องพิจารณารายงานการดำเนินการทางวินัย และให้ถือว่าการพิจารณาอุทธรณ์เป็นการพิจารณารายงานการดำเนินการทางวินัยด้วย

3. กรณีที่เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง หรือมีการดำเนินการทางวินัยอย่างร้ายแรงกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้งแก่ผู้ใดแล้ว ให้เสนอหรือรายงาน ก.ค.ศ. พิจารณา

4. เมื่อ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา มีมติเป็นประการใดแล้ว ให้ผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 สั่งหรือปฏิบัติไปตามนั้น และให้รายงาน ก.ค.ศ. เพื่อพิจารณาพร้อมสำนวนการสอบสวน

5. เมื่อ ก.ค.ศ. พิจารณามีมติเป็นประการใด ให้ผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 สั่งหรือปฏิบัติให้เป็นไปตามนั้น และให้การรายงานการดำเนินการทางวินัยเป็นอันสิ้นสุด

6. ในกรณีที่เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป ได้ดำเนินการทางวินัยอย่างร้ายแรงแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่อยู่ในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา ให้เสนอ ก.ค.ศ. พิจารณาพร้อมสำนวนการสอบสวน เมื่อ ก.ค.ศ. พิจารณามีมติเป็นประการใดให้ผู้บังคับบัญชาสั่งหรือปฏิบัติไปตามนั้น

กรณีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ไม่สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา

การรายงานการดำเนินการทางวินัยอย่างร้ายแรงของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่มีได้สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา เมื่อผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง หรือมีการดำเนินการทางวินัยอย่างร้ายแรง กรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้งแก่ผู้ใดแล้ว ให้ดำเนินการดังนี้

1. ในกรณีที่คณะกรรมการสอบสวนหรือผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเห็นว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ให้เสนอ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง พิจารณา และเมื่อ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง มีมติเป็นประการใดแล้ว ให้ผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 สั่งหรือปฏิบัติไปตามนั้นและให้รายงาน ก.ค.ศ. พิจารณา

2. ในกรณีที่คณะกรรมการสอบสวนและผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเห็นว่าเป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง และผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 ได้สั่งยุติเรื่อง งดโทษ หรือลดโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดเงินเดือนผู้ใดตามอำนาจหน้าที่แล้ว ให้รายงาน อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง

อนึ่ง กรณีเรื่องที่ได้รับรายงานหรือได้ดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาดังกล่าว มีการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษ ให้นำเสนอ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง พิจารณาอุทธรณ์ โดยไม่ต้องพิจารณารายงานการดำเนินการทางวินัย และให้ถือว่าการพิจารณาอุทธรณ์เป็นการพิจารณารายงานการดำเนินการทางวินัยด้วย

3. เมื่อ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง พิจารณามีมติเป็นประการใดแล้ว ให้ผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 สั่งหรือปฏิบัติไปตามนั้น และให้รายงาน ก.ค.ศ. พิจารณา ตามลำดับ

การรายงานการสั่งให้ออกจากราชการ

กรณีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา

การรายงานการสั่งให้ออกจากราชการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา

1. กรณีผู้อำนวยการสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 ได้สั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดออกจากราชการ

1) การสั่งให้ออกจากราชการ ตามมาตรา 49 ซึ่งกฎหมายบัญญัติให้ผู้บังคับบัญชาสั่งให้ออกโดยพลัน กรณี

- ขาดคุณสมบัติทั่วไป ตามมาตรา 30
- ขาดคุณสมบัติตามมาตรฐานตำแหน่ง ตามมาตรา 42
- ขาดคุณสมบัติพิเศษ ตามมาตรา 48

2) การสั่งให้ออกจากราชการกรณีไม่พ้นทดลองการปฏิบัติหน้าที่ราชการ หรือไม่ผ่านการประเมินการเตรียมความพร้อมและพัฒนาอย่างเข้ม ตามมาตรา 56 วรรคสอง วรรคสาม และวรรคห้า

3) การสั่งให้ออกตามมาตรา 110 (1) (3) และ (6) เพราะเหตุ

- เจ็บป่วยไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ราชการได้โดยสม่ำเสมอ
- ไม่มีสัญชาติไทย
- เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น
- เป็นผู้ไร้ความสามารถ จิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือเป็นโรคตามที่กำหนด

ในกฎ ก.ค.ศ.

- เป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดีสำหรับการเป็นผู้ประกอบวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา

- เป็นกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมือง
- เป็นบุคคลล้มละลาย
- ไม่สามารถปฏิบัติราชการให้มีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผลในระดับอันเป็นที่พอใจของทางราชการได้

ที่พอใจของทางราชการได้

4) การสั่งให้ออกจากราชการตามมาตรา 113 กรณีต้องรับโทษจำคุกโดยคำสั่งของศาลหรือต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ ซึ่งยังไม่ถึงกับต้องถูกลงโทษปลดออกหรือไล่ออกจากราชการ

5) การสั่งให้ออกจากราชการตามมาตรา 118 กรณีมีเหตุที่สมควรให้ออกอยู่ก่อนวันโอนมาบรรจุและแต่งตั้งเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

เมื่อผู้อำนวยการสถานศึกษาได้มีคำสั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาออกจากราชการตามกรณีดังกล่าวแล้วให้รายงานผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อรายงาน อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา เพื่อทราบ

2. กรณีผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในฐานะผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 เป็นผู้สั่งให้ออกจากราชการตามกรณีดังกล่าว ให้รายงาน อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา เพื่อทราบ

3. ในกรณีที่เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นผู้ดำเนินการสั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาออกจากราชการ ให้รายงาน ก.ค.ศ. เพื่อทราบ

4. ในกรณีที่ผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 ได้ดำเนินการสอบสวนตามมาตรา 110 (4) กรณีเป็นผู้ไม่เลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือมาตรา 111 กรณีหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ บกพร่องในหน้าที่ราชการ หรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ แล้วให้เสนอ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา พิจารณาเมื่อมีการสั่งการตามมติแล้ว ให้รายงานไปยัง ก.ค.ศ. เพื่อพิจารณาด้วยภายในสิบห้าวันทำการ

ในกรณีที่รายงานเกินกว่าระยะเวลาที่กำหนดตามวรรคหนึ่ง ให้รายงานเหตุที่พิจารณาดำเนินการไม่ทันตามกำหนดเวลานั้นไปด้วย

5. กรณีนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีเจ้าสังกัด ได้ดำเนินการทางวินัยหรือได้ดำเนินการสอบสวน ได้ดำเนินการสอบสวนตามมาตรา 110 (4) กรณีเป็นผู้ไม่เลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือมาตรา 111 กรณีหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ บกพร่องในหน้าที่ราชการหรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการแล้ว ให้เสนอ ก.ค.ศ. พิจารณา

อนึ่ง การให้ออกจากราชการตามมาตรา 112 กรณีมีมลทินมัวหมองในกรณีที่ถูกละเลยสอบสวน อยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะต้องรายงาน ก.ค.ศ. เนื่องจากมีผลมาจากการมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง

กรณีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ไม่สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา

การรายงานการสั่งให้ออกจากราชการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่มีได้สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา

1. เมื่อผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 ได้สั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้ใดออกจากราชการ

1) การสั่งให้ออกจากราชการตามมาตรา 49 ซึ่งกฎหมายบัญญัติให้ผู้บังคับบัญชาสั่งให้ออกโดยพลัน กรณี

- ขาดคุณสมบัติทั่วไป ตามมาตรา 30

- ขาดคุณสมบัติตามมาตรฐานตำแหน่ง ตามมาตรา 42

- ขาดคุณสมบัติพิเศษ ตามมาตรา 48
 - 2) การสั่งให้ออกจากราชการกรณีไม่พันทดลองการปฏิบัติหน้าที่ราชการ หรือไม่ผ่านการประเมินการเตรียมความพร้อมและพัฒนาอย่างเข้ม ตามมาตรา 56 วรรคสอง วรรคสาม และวรรคห้า
 - 3) การสั่งให้ออกตามมาตรา 110 (1) (3) และ (6) เพราะเหตุ
 - เจ็บป่วยไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ราชการได้โดยสม่ำเสมอ
 - ไม่มีสัญชาติไทย
 - เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น
 - เป็นผู้ไร้ความสามารถ จิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือเป็นโรคตามที่กำหนดในกฎ ก.ค.ศ.
 - เป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดีสำหรับการเป็นผู้ประกอบวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา
 - เป็นกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมือง
 - เป็นบุคคลล้มละลาย
 - ไม่สามารถปฏิบัติราชการให้มีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผลในระดับอันเป็นที่พอใจของทางราชการได้
 - 4) การสั่งให้ออกจากราชการตามมาตรา 113 กรณีต้องรับโทษจำคุกโดยคำสั่งของศาล หรือต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ ซึ่งยังไม่ถึงกับต้องถูกลงโทษปลดออกหรือไล่ออกจากราชการ
 - 5) การสั่งให้ออกจากราชการตามมาตรา 118 กรณีมีเหตุที่สมควรให้ออกอยู่ก่อนวันโอนมาบรรจุและแต่งตั้งเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- ให้รายงานไปยัง อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง เพื่อทราบ
2. ในกรณีที่ผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 ได้ดำเนินการสอบสวนตามมาตรา 110 (4) กรณีเป็นผู้ไม่เลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือมาตรา 111 กรณีหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ บกพร่องในหน้าที่ราชการ หรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ แล้วให้เสนอ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง พิจารณาเมื่อมีการสั่งการตามมติแล้ว ให้รายงานไปยัง ก.ค.ศ. เพื่อพิจารณาด้วยภายในสิบห้าวันทำการ
 - ในกรณีที่รายงานเกินกว่าระยะเวลาที่กำหนดตามวรรคหนึ่ง ให้รายงานเหตุที่พิจารณาดำเนินการไม่ทันตามกำหนดเวลานั้นไปด้วย
 3. ได้ดำเนินการสอบสวนตามมาตรา 110 (4) กรณีเป็นผู้ไม่เลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือมาตรา 111 กรณีหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ บกพร่องในหน้าที่ราชการหรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการแล้ว ให้เสนอ ก.ค.ศ. พิจารณา

อนึ่ง การให้ออกจากราชการตามมาตรา 112 กรณีมีมลทินมัวหมองในกรณีที่ถูกสอบสวน อยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะต้องรายงาน ก.ค.ศ. เนื่องจากมีมูลมาจากการมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัย อย่างร้ายแรง

ระยะเวลาการรายงาน

ให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 แล้วแต่กรณี ที่ได้รับรายงานการดำเนินการทางวินัยหรือการออกจากราชการ แล้วแต่กรณี (ยกเว้นกรณีที่มีอำนาจตามมาตรา 53 ได้ดำเนินการสอบสวนตามมาตรา 110 (4) กรณีเป็นผู้ไม่เลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือมาตรา 111 กรณีหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการบกพร่องในหน้าที่ราชการหรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ) พิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ให้แล้วเสร็จ และรายงานการดำเนินการทางวินัยหรือการให้ออกจากราชการนั้นต่อไปตามลำดับภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับรายงาน

ในกรณีที่รายงานเกินกว่าที่ระยะเวลาที่กำหนดตามวรรคสอง ให้รายงานเหตุที่พิจารณาดำเนินการไม่ทันตามกำหนดเวลานั้นไปด้วย

การดำเนินการรายงาน

1. การรายงานการดำเนินการทางวินัยและการให้ออกจากราชการของผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 แล้วแต่กรณี ให้ส่งสำนวนการสอบสวนและเอกสารการพิจารณา บันทึกสรุปประวัติและข้อเท็จจริงพร้อมทั้งสำเนาคำสั่ง จำนวนสองฉบับ เอกสารตามรายการแนบท้ายระเบียบนี้ หรือเอกสารอื่นตามที่ ก.ค.ศ. กำหนด ภายในสิบห้าวันทำการ

ในกรณีที่รายงานเกินกว่าที่ระยะเวลาที่กำหนดตามวรรคสอง ให้รายงานเหตุที่พิจารณาดำเนินการไม่ทันตามกำหนดเวลานั้นไปด้วย

2. การรายงานการดำเนินการทางวินัย ก่อนนำเสนอ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่ การศึกษา หรือ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง พิจารณา ให้ตรวจสอบว่ามีการอุทธรณ์ในรายนั้นหรือไม่ หากมีการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษ ให้เสนอ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง พิจารณาอุทธรณ์ โดยไม่ต้องพิจารณารายงานการดำเนินการทางวินัยนั้น และให้ถือว่าการพิจารณาอุทธรณ์เป็นการพิจารณารายงานการดำเนินการทางวินัย ของ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่ การศึกษา หรือ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง แล้วแต่กรณีด้วย

อนึ่ง การรายงานการดำเนินการทางวินัยและการสั่งให้ออกจากราชการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาอาจกระทำได้โดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ และหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.ค.ศ. กำหนด

รายการเอกสารที่จะต้องจัดส่ง

เอกสารที่ต้องจัดส่งตามข้อ 14 ของระเบียบ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการรายงานเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยและการออกจากราชการ ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2566 อย่างน้อยต้องประกอบด้วย

1. คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ตามแบบ สว.1
2. กรณีที่ไม่มีมติกรเป็นคณะกรรมการ ต้องจัดส่งสำเนาปริญญาทางกฎหมาย หลักฐานการผ่านการอบรมการดำเนินการทางวินัยตามหลักสูตรที่ ก.ค.ศ. กำหนด หลักฐานที่แสดงว่ากรรมการเป็นผู้มีประสบการณ์ด้านการดำเนินการทางวินัย
3. ข้อ 5 (1) หลักฐานการรับทราบคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนของผู้ถูกกล่าวหา
4. ข้อ 5 (2) หลักฐานการรับทราบคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนของประธานกรรมการ
5. หนังสือคัดค้านกรรมการสอบสวน หลักฐานการพิจารณาคัดค้านกรรมการสอบสวน ตามข้อ 8 (ถ้ามี)
6. หนังสือคัดค้านผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน หลักฐานการพิจารณาคัดค้านผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ตามข้อ 9 (ถ้ามี)
7. รายงานการประชุมของคณะกรรมการสอบสวน
8. หลักฐานการรับทราบบันทึกการแจ้งและรับทราบข้อกล่าวหาตามข้อ 23 ตามแบบ สว.2
9. หลักฐานการรับทราบบันทึกการแจ้งและรับทราบข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา ตามข้อ 24 ตามแบบ สว.3
10. หนังสือขอขยายระยะเวลาการสอบสวนและหลักฐานการอนุญาตให้ขยายระยะเวลาสอบสวน (ถ้ามี)
11. บันทึกถ้อยคำของผู้ถูกกล่าวหา ตามแบบ สว.4
12. บันทึกถ้อยคำพยานของฝ่ายกล่าวหาฝ่ายผู้ถูกกล่าวหา ตามแบบ สว.5
13. กรณีสอบพยานเด็ก ตรวจสอบว่ามีบุคคลตามข้อ 28 วรรคสอง
14. รายงานการสอบสวน ตามแบบ สว.6
15. หลักฐานการส่งสำนวนสอบสวนหรือความเห็นของผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน
16. หลักฐานการส่งสำนวนสอบสวนของผู้ถูกกล่าวหาไปยังผู้บังคับบัญชาคนใหม่ของผู้ถูกกล่าวหา บางราย
17. ตามข้อ 37 (ถ้ามี)
18. คำสั่งลงโทษ และหลักฐานการรับทราบ (หลักฐานการแจ้ง) คำสั่งลงโทษ
19. รายงานการประชุมของ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา หรือ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง
20. สำเนาทะเบียนประวัติ (สำเนา ก.พ. 7/ก.ค.ศ. 16)

21. เอกสารหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น หลักฐานการสั่งพักราชการ หลักฐานการสอบสวน
เพิ่มเติม การให้ออกจากราชการไว้ก่อน
22. เอกสารอื่น ๆ ตามที่ ก.ค.ศ. กำหนด

(หมายเหตุ เอกสารที่ระบุข้อต่างๆ หมายถึง ข้อต่างๆ ตามกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. 2550)

บทที่ 6

การอุทธรณ์

การอุทธรณ์เป็นการให้ความคุ้มครองทางกฎหมายแก่ประชาชน เพื่อเยียวยาผลกระทบที่เกิดแก่คู่กรณีผู้รับคำสั่งทางปกครองโดยเปิดโอกาสให้คู่กรณีโต้แย้งคำสั่งและขอให้ฝ่ายปกครองทบทวนและเปลี่ยนแปลงแก้ไขหรือเพิกถอนคำสั่ง การอุทธรณ์จึงเป็นกระบวนการที่คุ้มครองสิทธิของประชาชนและเป็นวิธีการที่ช่วยแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายของคู่กรณีได้ดีกว่ากระบวนการทางศาล เพราะการทบทวนภายในฝ่ายปกครองมีขั้นตอนการพิจารณาที่เรียบง่ายรวดเร็วกว่าวิธีพิจารณาคดีของศาล นอกจากนี้ ในการพิจารณาอุทธรณ์ฝ่ายปกครองยังสามารถทบทวนคำสั่งในแนวทางที่ยืดหยุ่นและให้ความเป็นธรรมแก่ผู้เกี่ยวข้องในแต่ละกรณีได้อย่างเหมาะสม ผิดกับศาลที่ต้องวินิจฉัยคดีพิพาทไปตามบทกฎหมายและยึดถือแนวคำพิพากษาเป็นสำคัญ ยกที่จะพิพากษาเป็นรายกรณีไปโดยคำนึงถึงความเป็นธรรมเฉพาะกรณี เพราะจะทำให้แนวคำพิพากษาไม่มีเอกภาพ การอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองยังเป็นโอกาสที่ฝ่ายปกครองจะได้ตรวจสอบการใช้อำนาจของตนซึ่งหากเห็นว่าคำสั่งทางปกครองไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่เหมาะสมอย่างไร ก็อาจเปลี่ยนแปลงแก้ไขหรือเพิกถอนคำสั่งได้ ซึ่งการทบทวนคำสั่งทางปกครองอาจกระทำโดยเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองนั่นเอง หรือโดยเจ้าหน้าที่ชั้นเหนือขึ้นไปที่ควบคุมการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งก็ได้

การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษ

การอุทธรณ์สำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นการเปิดโอกาสให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ถูกลงโทษโต้แย้งคำสั่งลงโทษต่อผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ ได้แก่ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่ การศึกษา อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. แล้วแต่กรณี โดยผู้อุทธรณ์มีความประสงค์ให้ ยกเลิก เพิกถอน เปลี่ยนแปลงแก้ไขคำสั่งลงโทษในทางที่เป็นคุณแก่ผู้อุทธรณ์

การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 หมวด 9 มาตรา 121-มาตรา 126 ทั้งนี้ การอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ พ.ศ. 2550

วัตถุประสงค์ของการอุทธรณ์

เพื่อตรวจสอบและถ่วงดุลการใช้อำนาจของผู้บังคับบัญชา โดยเปิดโอกาสให้ผู้ถูกลงโทษทางวินัยได้ร้องขอความยุติธรรมจากการใช้อำนาจดังกล่าว ซึ่งมี อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. แล้วแต่กรณี เป็นผู้พิจารณาวินิจฉัย

ผู้มีสิทธิอุทธรณ์

ผู้มีสิทธิอุทธรณ์ ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ที่ถูกลงโทษทางวินัย ผู้ถูกลงโทษจะมอบหมายให้บุคคลอื่นอุทธรณ์แทนตนไม่ได้ และบุคคลอื่นไม่มีสิทธิอุทธรณ์แทนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ถูกลงโทษ³⁸

1. โทษวินัยไม่ร้ายแรง ได้แก่ โทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน ลดเงินเดือน
2. โทษวินัยอย่างร้ายแรง ได้แก่ โทษปลดออกจากราชการ ไล่ออกจากราชการ

ดังนั้น กรณีที่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากระทำผิดวินัยเล็กน้อย จึงถูกดโทษและถูกให้ทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือ หรือว่ากล่าวตักเตือน ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้นั้นเห็นว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมจะอุทธรณ์ไม่ได้ เนื่องจากการถูกให้ทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือหรือว่ากล่าวตักเตือนไม่ใช่คำสั่งลงโทษ แต่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้นั้นสามารถใช้สิทธิร้องทุกข์ได้ เนื่องจากหนังสือทัณฑ์บนหรือว่ากล่าวตักเตือนย่อมแสดงให้เห็นว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้นั้นกระทำผิดวินัย

กรณีตัวอย่าง

ผู้ถูกฟ้องคดี ๑ แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนผู้ฟ้องคดี กรณีกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ภายหลังจากการสอบสวนเห็นว่า การกระทำของผู้ฟ้องคดี เป็นความผิดวินัยเล็กน้อยจึงให้งดโทษ โดยให้ว่ากล่าวตักเตือน คำสั่งที่ให้ว่ากล่าวตักเตือนย่อมแสดงว่าผู้ฟ้องคดีกระทำความผิดวินัย เมื่อผู้ฟ้องคดีเห็นว่าไม่ได้รับความเป็นธรรม เนื่องจากคณะกรรมการสอบสวน สอบสวนโดยมิได้รับฟังพยานฝ่ายผู้ฟ้องคดี จึงมีหนังสือร้องทุกข์ต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ เพื่อให้พิจารณการว่ากล่าวตักเตือน แต่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ เห็นว่าผู้ฟ้องคดีกระทำผิดตามที่ถูกกล่าวหาจริง และมีมติยกคำร้องทุกข์ผู้ฟ้องคดี ผู้ฟ้องคดีจึงเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนเสียหาย และการแก้ไขหรือบรรเทาความเดือดร้อนเสียหาย ศาลอาจกำหนดค่าบังคับตามมาตรา ๗๒ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ผู้ฟ้องคดีจึงมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครอง

(คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คดีหมายเลขแดงที่ อ.600 /2551)

สิทธิของผู้อุทธรณ์

1. การตรวจหรือคัดรายงานการสอบสวน (สว. 6)
2. การตรวจหรือคัดบันทึกถ้อยคำบุคคล พยานหลักฐานอื่น หรือเอกสารที่เกี่ยวข้อง ผู้อุทธรณ์จะต้องทำเรื่องเสนอขอต่อผู้บังคับบัญชาผู้สั่งลงโทษเช่นเดียวกับกรณีขอตรวจหรือคัดรายงานการสอบสวนของ

³⁸ กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ พ.ศ. 2550 ข้อ 4 วรรคหนึ่ง การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัย ให้อุทธรณ์ได้สำหรับตนเองเท่านั้น จะอุทธรณ์แทนผู้อื่นหรือมอบหมายให้ผู้อื่นอุทธรณ์แทนไม่ได้

คณะกรรมการสอบสวนหรือของผู้สอบสวน แต่การจะอนุญาตให้ตรวจหรือคัดบันทึกถ้อยคำบุคคล พยานหลักฐานอื่น หรือเอกสารที่เกี่ยวข้อง หรือไม่นั้นอยู่ในดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาผู้ส่งลงโทษดังกล่าวที่จะ อนุญาตหรือไม่ก็ได้ โดยให้พิจารณาถึงประโยชน์ในการรักษาวินัยของข้าราชการ ตลอดจนเหตุผลและความจำเป็น เป็นเรื่อง ๆ ไป เช่น ความปลอดภัยของพยาน ฯลฯ เป็นต้น และต้องดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติ ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ด้วย

3. การคัดค้านอนุกรรมการ หรือกรรมการผู้พิจารณาอุทธรณ์ ผู้อุทธรณ์มีสิทธิคัดค้าน อนุกรรมการ หรือกรรมการผู้พิจารณาอุทธรณ์ ถ้าผู้นั้นมีเหตุอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

- (1) รู้เห็นเหตุการณ์ในการกระทำผิดวินัยที่ผู้อุทธรณ์ถูกลงโทษ
- (2) มีส่วนได้เสียในการกระทำผิดวินัยที่ผู้อุทธรณ์ ถูกลงโทษ
- (3) มีสาเหตุโกรธเคืองผู้อุทธรณ์
- (4) เป็นผู้บังคับบัญชาผู้ส่งลงโทษ
- (5) เป็นผู้กล่าวหา หรือเป็นคู่สมรส บุพการี ผู้สืบสันดาน หรือพี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมบิดา หรือมารดากับผู้กล่าวหา

หรือมารดากับผู้กล่าวหา

การคัดค้านอนุกรรมการหรือกรรมการผู้พิจารณาอุทธรณ์นั้น ต้องแสดงข้อเท็จจริงที่เป็นเหตุ แห่งการคัดค้านไว้ในหนังสืออุทธรณ์ หรือแจ้งเพิ่มเติมเป็นหนังสือก่อน ที่ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง แล้วแต่กรณี เริ่มพิจารณาอุทธรณ์

เมื่อมีเหตุหรือมีการคัดค้านตามวรรคหนึ่ง อนุกรรมการหรือกรรมการผู้นั้นจะขอถอนตัว ไม่ร่วมพิจารณาอุทธรณ์นั้นก็ได้ ถ้าอนุกรรมการหรือกรรมการผู้นั้นมิได้ขอถอนตัว ให้อนุกรรมการหรือ กรรมการที่เหลืออยู่นอกจากอนุกรรมการหรือกรรมการผู้ถูกคัดค้านพิจารณาข้อเท็จจริงที่คัดค้านหากเห็นว่า ข้อเท็จจริงนั้นน่าเชื่อถือ ให้แจ้งอนุกรรมการหรือกรรมการผู้นั้นทราบ และมีให้ร่วมพิจารณาอุทธรณ์นั้น เว้นแต่ จะพิจารณาเห็นว่า การให้อนุกรรมการหรือกรรมการผู้นั้นร่วมพิจารณาอุทธรณ์ดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ยิ่งกว่า เพราะจะทำให้ได้ความจริงและเป็นธรรมจะให้อนุกรรมการหรือกรรมการผู้นั้นร่วมพิจารณาอุทธรณ์นั้นก็ได้

อนึ่ง นอกจากเหตุคัดค้านอนุกรรมการ หรือกรรมการผู้พิจารณาอุทธรณ์ดังกล่าวแล้ว ยังมีเหตุคัดค้านตามกฎหมายกระทรวงกำหนดกรณีอื่นที่เจ้าหน้าที่จะทำการพิจารณาทางปกครองไม่ได้ พ.ศ. 2566 ด้วย

4 การส่งเอกสารหลักฐานเพิ่มเติม

เมื่อได้ยื่นหรือส่งหนังสืออุทธรณ์ไว้แล้ว ผู้อุทธรณ์จะยื่นหรือ ส่งคำแถลงการณ์หรือเอกสารหลักฐานเพิ่มเติมก่อนที่ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. เริ่มพิจารณาอุทธรณ์ก็ได้ โดยยื่นหรือส่งตรงต่อ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. แล้วแต่กรณี

5. การขอแถลงการณ์ด้วยวาจา

ในการอุทธรณ์ ถ้าผู้อุทธรณ์ประสงค์จะแถลงการณ์ด้วยวาจา

ในการพิจารณาของ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. แล้วแต่กรณี ให้แสดงความประสงค์ไว้ในหนังสืออุทธรณ์หรือจะเป็นหนังสือต่างหากก็ได้ แต่ต้องยื่นหรือส่งหนังสือขอ แลกการณด้วยวาจานั้นต่อ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา หรือ ก.ค.ศ. โดยตรงภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ไต่สวน หรือส่งหนังสืออุทธรณ์

6. การขอถอนอุทธรณ์

โดยผู้อุทธรณ์สามารถขอถอนอุทธรณ์ ก่อนที่ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. แล้วแต่กรณี พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์เสร็จสิ้นก็ได้ โดยทำเป็นหนังสือยื่นหรือส่งตรงต่อ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ เมื่อถอนอุทธรณ์แล้ว การพิจารณา อุทธรณ์ให้เป็นอันระงับ

รูปแบบของคำอุทธรณ์

การอุทธรณ์ต้องทำเป็นหนังสือ³⁹ ดังนี้

1. ต้องแสดงข้อเท็จจริงและเหตุผลในการอุทธรณ์ให้เห็นว่าได้ถูกลงโทษโดยไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม หรือไม่เป็นธรรมอย่างไร
2. ต้องลงลายมือชื่อผู้อุทธรณ์ กล่าวคือผู้อุทธรณ์จะต้องลงลายมือชื่อในหนังสืออุทธรณ์ด้วยตนเอง ผู้อื่นจะลงลายมือชื่อแทนผู้อุทธรณ์ไม่ได้
3. ที่อยู่ของผู้อุทธรณ์ ผู้อุทธรณ์จะต้องระบุที่อยู่ของผู้อุทธรณ์ที่สามารถติดต่อได้ไว้ในหนังสืออุทธรณ์
4. การขอแลกเปลี่ยนด้วยวาจา (ถ้ามี) ทั้งนี้ หากผู้อุทธรณ์ไม่ได้ขอแลกเปลี่ยนด้วยวาจาใน หนังสืออุทธรณ์ และต่อมาหากประสงค์จะขอแลกเปลี่ยนด้วยวาจา สามารถทำเป็นหนังสือต่างหากก็ได้ โดยต้องยื่นหรือส่งหนังสือขอแลกเปลี่ยนด้วยวาจานั้นต่อ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. โดยตรง ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ไต่สวนหรือส่งหนังสืออุทธรณ์

ระยะเวลาการยื่นอุทธรณ์

ต้องยื่นอุทธรณ์ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ไต่สวนแล้วเสร็จ กรณีที่คำสั่งลงโทษไม่ได้แจ้งสิทธิในการยื่นอุทธรณ์ หากมีคำสั่งแจ้งสิทธิอุทธรณ์ให้ทราบใหม่ ระยะเวลาจะเริ่มนับ 30 วันนับแต่วันที่ไต่สวนแล้วเสร็จใหม่ แต่ถ้ามียุติคำสั่งแจ้งสิทธิอุทธรณ์ใหม่ ระยะเวลาการยื่นอุทธรณ์จะขยายเป็น 1 ปี นับแต่วันรับแจ้งคำสั่ง

วันที่ไต่สวนแล้วเสร็จ พิจารณา ดังนี้

- (1) วันที่ผู้ถูกลงโทษลงลายมือชื่อรับทราบคำสั่งลงโทษทางวินัยเป็นวันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง

³⁹ กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ พ.ศ. 2550 ข้อ 4 วรรคสอง

(2) กรณีที่ผู้ถูกลงโทษไม่ยอมลงลายมือชื่อรับทราบคำสั่ง ให้ส่งสำเนาคำสั่งลงโทษ 2 ฉบับทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปให้ผู้ถูกลงโทษ ณ ที่อยู่ของผู้ถูกลงโทษ ซึ่งปรากฏตามหลักฐานของทางราชการ หากล่วงพ้นระยะเวลา 15 วัน นับแต่วันที่ปรากฏในใบตอบรับทางไปรษณีย์ลงทะเบียนว่าผู้ถูกลงโทษได้รับเอกสารหรือมีผู้รับแทนแล้วให้ถือว่าผู้ถูกลงโทษได้รับแจ้งคำสั่งแล้ว⁴⁰

ยื่นอุทธรณ์เกินกำหนด

ผู้อุทธรณ์ลงลายมือชื่อรับแจ้งคำสั่งสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดที่ลงโทษได้ผู้อุทธรณ์ออกจากราชการ เมื่อวันที่ 30 กันยายน 2562 และยื่นหนังสืออุทธรณ์ต่อ ก.ค.ศ. ตามหนังสืออุทธรณ์ ฉบับลงวันที่ 2 ธันวาคม 2562 ทางไปรษณีย์ด่วนพิเศษในประเทศ (EMS) เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2562 โดยสำนักงาน ก.ค.ศ. ได้รับหนังสืออุทธรณ์เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2562 ซึ่งการส่งหนังสืออุทธรณ์ดังกล่าว เป็นการยื่นอุทธรณ์เกินกว่ากำหนดเวลา 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง ตามมาตรา 122 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 ประกอบกับ ข้อ 3 วรรคสอง ของกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ พ.ศ. 2550 จึงมีมติเอกฉันท์ไม่รับอุทธรณ์ของผู้อุทธรณ์ไว้พิจารณา

(มติ อ.ก.ค.ศ. วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ครั้งที่ 17/2565 วันที่ 12 ตุลาคม 2565)

การนับระยะเวลาอุทธรณ์

การนับเวลาเริ่มต้น ให้เริ่มนับวันถัดจากวันที่ผู้อุทธรณ์ลงลายมือชื่อรับทราบคำสั่งลงโทษ เป็นวันเริ่มระยะเวลาอุทธรณ์ เช่น ผู้อุทธรณ์รับทราบคำสั่งลงโทษวันที่ 31 มีนาคม 2565 วันเริ่มนับระยะเวลาอุทธรณ์ให้นับวันที่ 1 เมษายน 2565 เป็นวันแรก ดังนั้น จะครบกำหนดยื่นอุทธรณ์ในวันที่ 30 เมษายน 2565

การนับเวลาสิ้นสุด ถ้าวันสุดท้ายแห่งการนับเวลาตรงกับวันหยุดราชการให้นับวันเริ่มเปิดทำการใหม่เป็นวันสุดท้ายแห่งการนับเวลานั้น

กรณีที่วันสุดท้ายของการยื่นอุทธรณ์ตรงกับสุดท้ายแห่งระยะเวลาตรงกับวันหยุดราชการ ผู้อุทธรณ์สามารถยื่นอุทธรณ์ในวันเริ่มเปิดทำการใหม่เป็นวันสุดท้ายแห่งระยะเวลา เช่น วันสุดท้ายของการยื่นอุทธรณ์ตรงกับวันเสาร์ หากวันจันทร์เปิดทำการผู้อุทธรณ์สามารถยื่นอุทธรณ์ได้ในวันจันทร์

อนึ่ง วันแรงงานแห่งชาติไม่ใช่วันหยุดราชการ ดังนั้น หากวันสุดท้ายของการยื่นอุทธรณ์ตรงกับวันแรงงานแห่งชาติ ซึ่งวันดังกล่าวเป็นวันที่ราชการเปิดทำการ ผู้อุทธรณ์ไม่สามารถยื่นอุทธรณ์ในวันถัดไป (เทียบเคียง มติ อ.ก.ค.ศ. วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ครั้งที่ 4/2563 วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2563)

⁴⁰ กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ พ.ศ. 2550 ข้อ 3

การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษ

การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษวินัยไม่ร้ายแรง

1. การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดเงินเดือน ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา ที่นายกรัฐมนตรี้ รัฐมนตรีเจ้าสังกัด เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ซึ่งสั่งตามมติของ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา เป็นผู้สั่งลงโทษให้อุทธรณ์ต่อ ก.ค.ศ.

2. การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดเงินเดือนของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาที่ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้สั่งลงโทษให้อุทธรณ์ต่อ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา

3. การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษวินัยไม่ร้ายแรงของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่มีได้สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งนายกรัฐมนตรี้ รัฐมนตรีเจ้าสังกัด ปลัดกระทรวง หรือตามมติของ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง เป็นผู้สั่งลงโทษให้อุทธรณ์ต่อ ก.ค.ศ.

4. การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษวินัยไม่ร้ายแรงของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่มีได้สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งปลัดกระทรวงศึกษา เลขาธิการ อธิบดี หรือตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่น ที่มีฐานะเทียบเท่าอธิการบดี ผู้อำนวยการหรือตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าให้อุทธรณ์ต่อ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง

การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยอย่างร้ายแรง

การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษปลดออกจากราชการ หรือไล่ออกจากราชการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้อุทธรณ์ต่อ ก.ค.ศ. และให้ ก.ค.ศ. เป็นผู้พิจารณา

การยื่นหรือส่งหนังสืออุทธรณ์

ผู้อุทธรณ์สามารถยื่น หรือส่งได้ ดังนี้

1. กรณีอุทธรณ์ต่อ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา ทำหนังสืออุทธรณ์ถึงประธาน อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา หรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2. กรณีอุทธรณ์ต่อ ก.ค.ศ. ทำหนังสืออุทธรณ์ถึงประธาน ก.ค.ศ. หรือเลขาธิการ ก.ค.ศ. และยื่นที่สำนักงาน ก.ค.ศ.

ทั้งนี้ ในการยื่นหนังสืออุทธรณ์นั้น ผู้อุทธรณ์สามารถ

1. ยื่นหรือส่งหนังสืออุทธรณ์ผ่านผู้บังคับบัญชา ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา โดยให้ผู้บังคับบัญชานั้นส่งหนังสืออุทธรณ์ไปยังผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภายในสามวันทำการนับแต่วันที่ผู้บังคับบัญชาดังกล่าวได้รับหนังสืออุทธรณ์

2. กรณีที่ผู้อุทธรณ์นำหนังสืออุทธรณ์มายื่นด้วยตนเอง ให้ถือวันที่ได้ประทับตรารับและลงทะเบียนไว้เป็นหลักฐานเป็นวันยื่นหนังสืออุทธรณ์

3. ยื่นทางไปรษณีย์

กรณีผู้อุทธรณ์ ส่งหนังสืออุทธรณ์ทางไปรษณีย์ต้องถือวันที่ทำการไปรษณีย์ต้นทางประทับตรารับที่ซองหนังสือเป็นวันส่งหนังสืออุทธรณ์

การที่ผู้อุทธรณ์ส่งหนังสืออุทธรณ์ต่อบริษัทขนส่งเอกชน ไม่ใช่การส่งหนังสืออุทธรณ์ทางไปรษณีย์ แต่ถือว่าเป็นขนส่งเอกสารเป็นตัวแทนผู้อุทธรณ์ในการยื่นหนังสืออุทธรณ์ ดังนั้น จึงต้องนำหนังสืออุทธรณ์มาส่งภายในกำหนดระยะเวลาอุทธรณ์

กรณีตัวอย่าง

บริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด ไม่ได้ให้สิทธิแก่บริษัท เคอรี่ เอ็กเพรส (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) ในการได้รับอนุญาต หรือมีสัญญา ข้อตกลง ในการดำเนินการกิจการไปรษณีย์เกี่ยวกับการนำส่งจดหมายหรือไปรษณียบัตรแต่อย่างใด ดังนั้น การที่นาย ส. ยื่นหนังสืออุทธรณ์ฉบับลงวันที่ 12 เมษายน 2564 ผ่านทางบริษัท เคอรี่ เอ็กเพรส (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) จึงมิใช่เป็นการส่งหนังสืออุทธรณ์ทางไปรษณีย์ ตามนัยข้อ 9 วรรคสี่ ของกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ พ.ศ. 2550 ที่จะถือวันที่ออกใบรับฝากเป็นหลักฐานฝากส่ง หรือวันที่ทำการไปรษณีย์ต้นทางประทับตรารับที่ซองหนังสือเป็นวันส่งหนังสืออุทธรณ์แต่อย่างใด

กรณีดังกล่าว ถือว่า บริษัท เคอรี่ เอ็กเพรส (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) เป็นตัวแทนของผู้อุทธรณ์ เมื่อบริษัท เคอรี่ เอ็กเพรส (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) นำส่งหนังสืออุทธรณ์ต่อ ก.ค.ศ. ในวันที่ 19 เมษายน 2564 จึงเป็นการยื่นอุทธรณ์เกินกว่ากำหนดเวลา 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง ตามมาตรา 122 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 ประกอบกับข้อ 3 ของกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ พ.ศ. 2550 จึงมีมติเป็นเอกฉันท์ไม่รับอุทธรณ์ของผู้อุทธรณ์ไว้พิจารณา

(มติ อ.ก.ค.ศ. วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ครั้งที่ 18/2565 วันที่ 25 ตุลาคม 2565)

การอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์กรณีผู้อุทธรณ์ย้ายหรือโอนไปสังกัดอื่น

1. ในกรณีที่ผู้ถูกลงโทษได้ย้ายหรือโอนไป สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา หรือส่วนราชการอื่น ก่อนมีการยื่นอุทธรณ์คำสั่งลงโทษให้ยื่นอุทธรณ์ ต่อ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาที่ผู้อุทธรณ์ได้ย้ายหรือโอนไปสังกัดนั้น

2. ในกรณีที่ผู้อุทธรณ์ได้ย้ายหรือโอนไปสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา หรือส่วนราชการอื่น หลังจากที่ได้ยื่นอุทธรณ์ต่อ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาสังกัดเดิมหรือยื่นอุทธรณ์ ต่อ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ต้นสังกัดเดิมไว้แล้ว หาก อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาสังกัดเดิม หรือ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. นั้นยังมีมติตามข้อ 14

ให้ส่งเรื่องอุทธรณ์และเอกสารหลักฐานตามข้อ 13 ไปให้ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาตามวรรคหนึ่ง เป็นผู้วินิจฉัยอุทธรณ์ต่อไป

3. ในกรณีที่ผู้อุทธรณ์ได้ย้ายหรือโอนไปสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาหรือส่วนราชการอื่น อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาสังกัดเดิมได้มีมติตามข้อ 14 แล้ว แต่ผู้บังคับบัญชายังมีคำสั่งหรือปฏิบัติให้เป็นไปตามมตินั้น ให้ส่งเรื่องอุทธรณ์และเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องพร้อมทั้งรายงานการประชุมและมติ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา ไปให้ผู้บังคับบัญชาใหม่ เป็นผู้สั่งหรือปฏิบัติให้เป็นไปตามมตินั้น

องค์ประชุมในการพิจารณา

องค์ประชุมในการนั่งพิจารณาอุทธรณ์ของ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา. อ.ก.ค.ศ.ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. ต้องถือปฏิบัติตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ตามมาตรา 13 และมาตรา 16 ประกอบกฎกระทรวงกำหนดกรณีอื่นที่เจ้าหน้าที่จะทำการพิจารณาทางปกครองไม่ได้ พ.ศ. 2566 โดยต้องไม่เป็นผู้มีลักษณะต้องห้ามในการพิจารณาทางปกครอง และไม่มีสภาพร้ายแรงอันอาจทำให้การพิจารณาทางปกครองไม่เป็นกลางด้วย เช่น เคยเป็นอนุกรรมการที่พิจารณาการดำเนินการทางวินัย หรือพิจารณา รายงานการดำเนินการทางวินัยของผู้อุทธรณ์มาก่อน เคยเป็นคณะกรรมการสอบสวนวินัย หรือเคยเป็น คณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงในกรณี ๆ นั้นมาก่อน

กรณีตัวอย่าง

กรณีเจ้าหน้าที่ผู้ซึ่งเคยเป็น อ.ก.พ. จังหวัด อ.ก.พ. กรม อ.ก.พ. กระทรวง หรือ อ.ก.พ. ส่วนราชการอื่น ทำหน้าที่พิจารณาการกระทำผิด ฐานความผิด และอัตราโทษ เมื่อต่อมาได้เข้าร่วมประชุมใน คณะกรรมการ วินิจฉัยอุทธรณ์ เพื่อพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งลงโทษเรื่องเดียวกันนั้นกรณีดังกล่าวย่อมเป็นเหตุที่มีสภาพร้ายแรง อันอาจทำให้การพิจารณาทางปกครองไม่เป็นกลางตามมาตรา 16 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติ ราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539

(มติที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ครั้งที่ 17/2565)

การพิจารณาอุทธรณ์

การพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัย ให้ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. แล้วแต่กรณี พิจารณาข้อเท็จจริงจากสำนวนการสืบสวนหรือการพิจารณาในเบื้องต้น ตามมาตรา 95 และสำนวนการดำเนินการทางวินัย ตามมาตรา 98 หรือสำนวนการไต่สวนของ ป.ป.ช. หรือตามกฎหมายอื่นที่บัญญัติ ให้ฟังข้อเท็จจริงตามนั้น และในกรณีจำเป็นและสมควรขอเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม รวมทั้งคำ ชี้แจงจากหน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานอื่นของรัฐ ห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือบุคคลใด ๆ หรือขอให้ผู้แทน หน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานอื่นของรัฐ ห้างหุ้นส่วน บริษัท ข้าราชการหรือบุคคลใด ๆ มาให้ถ้อยคำหรือ ชี้แจงเพื่อประกอบการพิจารณาได้

ในกรณีที่ผู้อุทธรณ์ขอแถลงการณ์ด้วยวาจา หาก อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. พิจารณาเห็นว่า การแถลงการณ์ด้วยวาจาไม่จำเป็นแก่การพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์จะแจ้งการแถลงการณ์ด้วยวาจาก็ได้

ในกรณีที่นัดให้ผู้อุทธรณ์มาแถลงการณ์ด้วยวาจาต่อที่ประชุม ให้แจ้งให้ผู้ดำรงตำแหน่งที่ส่งลงโทษหรือเพิ่มโทษทราบด้วยว่า ถ้าประสงค์จะแถลงแก้ก็ให้มาแถลงแก้หรือมอบหมาย เป็นหนังสือให้ข้าราชการที่เกี่ยวข้องเป็นผู้แทนมาแถลงแก้ต่อที่ประชุมครั้งนั้นได้ ทั้งนี้ ให้แจ้งล่วงหน้าตามควรแก่กรณี และเพื่อประโยชน์ในการแถลงแก้ดังกล่าว ให้ผู้ดำรงตำแหน่งที่ส่งลงโทษหรือเพิ่มโทษหรือผู้แทนเข้าฟังคำแถลงการณ์ด้วยวาจาของผู้อุทธรณ์ได้

ในการพิจารณาอุทธรณ์ ถ้า อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. เห็นสมควรที่จะต้องสอบสวนใหม่หรือสอบสวนเพิ่มเติม เพื่อประโยชน์แห่ง ความถูกต้องและเหมาะสมตามความเป็นธรรมให้มีอำนาจสอบสวนใหม่หรือสอบสวนเพิ่มเติมในเรื่องนั้นได้ตามความจำเป็น โดยจะสอบสวนเองหรือแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนให้สอบสวนใหม่หรือสอบสวนเพิ่มเติมแทนก็ได้ หรือกำหนดประเด็นหรือข้อสำคัญที่ต้องการทราบส่งไปให้ผู้สอบสวนเดิมทำการสอบสวนเพิ่มเติมได้

ในการสอบสวนใหม่หรือสอบสวนเพิ่มเติม ถ้า อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. หรือคณะกรรมการสอบสวนที่ได้รับแต่งตั้ง เห็นสมควรส่งประเด็นหรือข้อสำคัญใดที่ต้องการทราบไปสอบสวนพยานหลักฐานซึ่งอยู่ต่างเขตพื้นที่การศึกษา ให้มีอำนาจกำหนดประเด็นหรือข้อสำคัญนั้นส่งไปเพื่อให้หัวหน้าส่วนราชการหรือหัวหน้าหน่วยงานในท้องที่หรือต่างเขตพื้นที่การศึกษานั้น ทำการสอบสวนแทนได้

การพิจารณาวินิจฉัยสั่งการอุทธรณ์

การพิจารณาวินิจฉัยสั่งการอุทธรณ์ กรณีอุทธรณ์คำสั่งลงโทษวินัยไม่ร้ายแรง

เมื่อ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. แล้วแต่กรณี ได้พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยที่อุทธรณ์แล้วให้ดำเนินการ ดังนี้

- (1) ถ้าเห็นว่าการสั่งลงโทษถูกต้องและเหมาะสมกับความผิดแล้วให้มีมติยกอุทธรณ์
- (2) ถ้าเห็นว่าการสั่งลงโทษไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสมกับความผิด และเห็นว่าผู้อุทธรณ์ได้กระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง แต่ควรได้รับโทษหนักขึ้น ให้มีมติเพิ่มโทษเป็นสถานโทษหรืออัตราโทษที่หนักขึ้น
- (3) ถ้าเห็นว่าการสั่งลงโทษไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสมกับความผิด และเห็นว่าผู้อุทธรณ์ได้กระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง ควรได้รับโทษเบาลง ให้มีมติให้ลดโทษเป็นสถานโทษหรืออัตราโทษ ที่เบาลง
- (4) ถ้าเห็นว่าการสั่งลงโทษไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสมกับความผิด และเห็นว่าผู้อุทธรณ์ได้กระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง ซึ่งเป็นการกระทำผิดวินัยเล็กน้อยและมีเหตุอันควรลดโทษให้มีมติให้สั่งลดโทษ โดยให้ทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือหรือว่ากล่าวตักเตือนก็ได้

(5) ถ้าเห็นว่าการสั่งลงโทษไม่ถูกต้อง และเห็นว่าการกระทำของผู้อุทธรณ์ไม่เป็นความผิดวินัย หรือพยานหลักฐานยังฟังไม่ได้ว่าผู้อุทธรณ์กระทำผิดวินัย ให้มีมติยกโทษ

(6) ถ้าเห็นว่าการสั่งลงโทษไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสม ให้มีมติให้แก้ไขเปลี่ยนแปลง ข้อความให้เป็นการถูกต้องเหมาะสม

(7) ถ้าเห็นว่าการสั่งลงโทษไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสมกับความผิด และเห็นว่ากรณีมีมูล ที่ควรกล่าวหาว่าผู้อุทธรณ์กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ให้มีมติให้ผู้บังคับบัญชาแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ตามมาตรา 98 วรรคสอง และดำเนินการตามกฎหมายต่อไป

(8) ในกรณีที่เห็นว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้งตามที่กำหนด ในกฎ ก.ค.ศ. หรือเห็นว่าผู้อุทธรณ์กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง และได้มีการดำเนินการทางวินัย ตามมาตรา 98 วรรคสองแล้ว ให้มีมติให้เพิ่มโทษเป็นปลดออกหรือไล่ออกจากราชการ

(9) ถ้าเห็นว่าการสั่งลงโทษไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสมกับความผิด และเห็นว่าผู้อุทธรณ์ มีกรณีสมควรแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนหรือให้ออกจากราชการ ตามมาตรา 110 (4) มาตรา 111 หรือมาตรา 112 ให้มีมติให้ผู้บังคับบัญชาแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน และดำเนินการตามกฎหมายต่อไป

(10) ถ้าเห็นสมควรดำเนินการโดยประการอื่นใด เพื่อให้มีความถูกต้องตามกฎหมาย และมีความเป็นธรรม ให้มีมติให้ดำเนินการได้ตามควรแก่กรณี

การออกจากราชการของผู้อุทธรณ์ไม่เป็นเหตุที่จะยุติการพิจารณาอุทธรณ์ แต่จะมีมติตาม (2) หรือ (9) มิได้ และถ้าเป็นการออกจากราชการเพราะตายจะมีมติตาม (7) หรือ (8) มิได้

ในกรณีที่ผู้ถูกลงโทษทางวินัยในความผิดที่ได้กระทำร่วมกัน และเป็นความผิดในเรื่องเดียวกัน โดยมีพฤติการณ์แห่งการกระทำอย่างเดียวกัน เมื่อผู้ถูกลงโทษคนใดคนหนึ่งใช้สิทธิอุทธรณ์คำสั่งลงโทษดังกล่าว และผลการพิจารณาเป็นคุณแก่ผู้อุทธรณ์ แม้ผู้ถูกลงโทษคนอื่นจะไม่ได้ใช้สิทธิอุทธรณ์ หากพฤติการณ์ของผู้ไม่ได้ใช้สิทธิอุทธรณ์เป็นเหตุในลักษณะคดีอันเป็นเหตุเดียวกับกรณีของผู้อุทธรณ์แล้ว ให้มีมติให้ผู้ที่ไม่ได้ใช้สิทธิอุทธรณ์ ได้รับการพิจารณาการลงโทษให้มีผลในทางที่เป็นคุณเช่นเดียวกับผู้อุทธรณ์ด้วย

การสั่งการตามมติ

เมื่อ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. แล้วแต่กรณี ได้มีมติแล้ว ให้ผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 สั่งหรือปฏิบัติให้เป็นไปตามมตินั้น และเมื่อได้สั่งหรือปฏิบัติ ตามมติดังกล่าวแล้ว ให้แจ้งให้ผู้อุทธรณ์ทราบด้วย

รูปแบบการวินิจฉัย

การจัดทำรายงานการประชุมและการจัดทำมติของ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. แล้วแต่กรณี ให้ดำเนินการจัดให้มีเหตุผลไว้ในคำวินิจฉัยด้วย ตามนัยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539⁴¹

สิทธิของผู้อุทธรณ์หรือถูกเพิ่มโทษ

ในกรณีที่ผู้ที่มีอำนาจตามมาตรา 53 ได้สั่งยกอุทธรณ์ สั่งเพิ่มโทษเป็นสถานโทษหรืออัตราโทษ ที่หนักขึ้น สั่งลดโทษ หรือสั่งงดโทษ ผู้อุทธรณ์จะอุทธรณ์ต่อไปไม่ได้ เว้นแต่สั่งเพิ่มโทษเป็นโทษปลดออกจากราชการ หรือไล่ออก หรือสั่งให้ออกจากราชการ ตามมติ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา หรือ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง ผู้อุทธรณ์ มีสิทธิอุทธรณ์หรือร้องทุกข์ต่อ ก.ค.ศ. ตามมาตรา 122 แล้วแต่กรณี ได้อีกชั้นหนึ่ง

ผลหลังจากสั่งการอุทธรณ์

ในกรณีสั่งยกอุทธรณ์มีผลเท่ากับผู้อุทธรณ์ถูกลงโทษตามคำสั่งเดิมของผู้บังคับบัญชาชั้น

ในกรณีสั่งเพิ่มโทษ คำสั่งเพิ่มโทษมีผลลบล้างคำสั่งลงโทษเดิมของผู้บังคับบัญชา (คำสั่งลงโทษเดิมเป็นอันยกเลิก) และถือว่าผู้อุทธรณ์ถูกลงโทษตามคำสั่งเพิ่มโทษนั้น

ในกรณีสั่งลดโทษ คำสั่งลดโทษมีผลลบล้างคำสั่งลงโทษเดิมของผู้บังคับบัญชา (คำสั่งลงโทษเดิมเป็นอันยกเลิก) และถือว่าผู้อุทธรณ์ถูกลงโทษตามคำสั่งลดโทษนั้น

ในกรณีสั่งยกโทษ คำสั่งยกโทษก็จะมีผลลบล้างคำสั่งลงโทษเดิมของผู้บังคับบัญชา (คำสั่งลงโทษเดิมเป็นอันยกเลิก) และถือว่าผู้อุทธรณ์ไม่เคยถูกลงโทษในกรณีนั้น

การพิจารณาวินิจฉัยสั่งการอุทธรณ์ กรณีอุทธรณ์คำสั่งลงโทษวินัยอย่างร้ายแรง

ก.ค.ศ. เป็นผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งลงโทษวินัยอย่างร้ายแรง ซึ่งในทางปฏิบัติ ก.ค.ศ. จะตั้ง อ.ก.ค.ศ. วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ขึ้นมาทำการแทน โดยอาศัยอำนาจตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 16/2560 เรื่อง การบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ลงวันที่ 21 มีนาคม 2560

เมื่อ ก.ค.ศ. ได้พิจารณาอุทธรณ์เสร็จแล้ว ถ้าเห็นว่าอุทธรณ์ฟังไม่ขึ้นสมควรยกอุทธรณ์ หรือเห็นว่าอุทธรณ์ฟังขึ้นทั้งหมด หรือแต่เพียงบางส่วน สมควรเปลี่ยนแปลงคำสั่งเดิม ลดโทษ หรือยกโทษ หรือเห็นว่าอุทธรณ์ฟังไม่ขึ้น และต้องเพิ่มโทษให้ได้มาตรฐานระดับการลงโทษก็จะมีมติให้ดำเนินการตามนั้น

เมื่อ ก.ค.ศ. มีมติเป็นประการใด ผู้อุทธรณ์จะอุทธรณ์ต่อไปไม่ได้ และแจ้งให้ผู้อุทธรณ์ทราบเป็นหนังสือ พร้อมทั้งแจ้งให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องทราบ หรือดำเนินการให้เป็นไปตามมติ ก.ค.ศ. โดยเร็ว

⁴¹พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 37

ในการพิจารณาอุทธรณ์ของ ก.ค.ศ. หรือ ของ อ.ก.ค.ศ.วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ซึ่งทำการแทน ก.ค.ศ. นั้น ได้กำหนดวิธีการไว้เช่นเดียวกับการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งลงโทษวินัยไม่ร้ายแรง

1. การพิจารณาวินิจฉัยสั่งการอุทธรณ์

ในกรณีที่ ก.ค.ศ. พิจารณาเห็นว่า การสั่งลงโทษนั้นถูกต้อง และเหมาะสมกับกรณีความผิดแล้ว ก็จะมีมติให้ยกอุทธรณ์

ในกรณีที่ ก.ค.ศ. พิจารณาเห็นว่า การสั่งลงโทษนั้นไม่ถูกต้อง หรือไม่เหมาะสมกับกรณีความผิด ก็จะมีมติให้เพิ่มโทษ ลดโทษ งดโทษ ให้ผู้อุทธรณ์กลับเข้ารับราชการ หรือให้ผู้บังคับบัญชาเปลี่ยนแปลงคำสั่งเดิม ตามควรแก่กรณี

2. ผลหลังจากสั่งการอุทธรณ์

เมื่อ ก.ค.ศ. มีมติเป็นประการใดผู้อุทธรณ์จะอุทธรณ์ต่อไปไม่ได้ สำนักงาน ก.ค.ศ. ต้องแจ้งมติให้ผู้อุทธรณ์ทราบเป็นหนังสือ พร้อมทั้งแจ้งให้ผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 สั่งหรือปฏิบัติไปตามนั้น ตามมาตรา 124 ในกรณีที่ ก.ค.ศ. มีมติให้ยกอุทธรณ์ก็จะมีผลเท่ากับผู้อุทธรณ์ถูกลงโทษตามคำสั่งเดิมของผู้บังคับบัญชา

ในกรณีที่ ก.ค.ศ. มีมติให้เพิ่มโทษ ลดโทษ หรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งของผู้บังคับบัญชาเดิม เมื่อหน่วยงานทางการศึกษาได้ดำเนินการตามมติ ก.ค.ศ. หรือ อ.ก.ค.ศ. แล้วคำสั่งใหม่ก็จะลบล้างคำสั่งเดิมของผู้บังคับบัญชาและถือว่าผู้อุทธรณ์ถูกลงโทษตามคำสั่งใหม่ เช่น นาย ก. อุทธรณ์คำสั่งลงโทษไล่ออก และ ก.ค.ศ. หรือ อ.ก.ค.ศ. วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ซึ่งทำการแทน ก.ค.ศ. มีคำสั่งให้ลดโทษลงเป็นปลดออก หรือมีคำสั่งให้เปลี่ยนแปลงคำสั่งลงโทษเป็นการสั่งให้ออกจากราชการเพราะเป็นผู้มีมลทินหรือมัวหมอง ในกรณีที่ถูกลดโทษ ผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 ก็ต้องสั่งให้เป็นไปตามนั้น และถือว่านาย ก. ไม่เคยถูกลงโทษไล่ออกจากราชการ นาย ก. จะเป็นผู้ถูกลงโทษปลดออก หรือเป็นผู้ถูกให้ออกจากราชการเพราะเป็นผู้มีมลทินหรือมัวหมองในกรณีที่ถูกลดโทษตามคำสั่งใหม่

ในกรณีที่ ก.ค.ศ. มีมติให้ยกโทษ หรือให้ลดโทษ ลงเป็นสถานเบา คือ โทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดเงินเดือน และให้ผู้อุทธรณ์กลับเข้ารับราชการ ก็ให้หน่วยงานทางการศึกษาสั่งให้ผู้อุทธรณ์กลับเข้ารับราชการในตำแหน่งเดิม หรือตำแหน่งในระดับเดียวกันที่ต้องใช้คุณสมบัติเฉพาะที่ผู้นั้นมีอยู่

บทที่ 7

การร้องทุกข์

การร้องทุกข์ เป็นวิธีการหนึ่งที่เปิดโอกาสให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาที่เห็นว่าไม่ได้รับความเป็นธรรม หรือมีความคับข้องใจในการปฏิบัติของผู้บังคับบัญชาเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลที่ได้ปฏิบัติต่อตนว่าเป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้อง ได้ร้องขอให้ผู้บังคับบัญชาได้ทบทวนการปฏิบัติต่อผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา และแก้ไขในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง หรือชี้แจงเหตุผลความถูกต้องที่ได้ปฏิบัติไปให้ผู้ร้องทุกข์ทราบและเข้าใจ หรือให้ผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายหรือผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปได้พิจารณาให้ความเป็นธรรมตามสมควร ซึ่งจะก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา โดยกระบวนการร้องทุกข์กำหนดให้ผู้บังคับบัญชาสามารถเลือกที่จะแสดงความประสงค์ที่จะหารือ รับฟังหรือสอบถามผู้บังคับบัญชา เพื่อทำความเข้าใจและแก้ปัญหานั้นเบื้องต้นก่อนได้ หากไม่เป็นที่พอใจจึงให้ร้องทุกข์เป็นหนังสือต่อองค์กรการบริหารงานบุคคล อันได้แก่ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้งหรือ ก.ค.ศ. แล้วแต่กรณี นอกจากนี้การร้องทุกข์ยังเป็นช่องทางให้มีการตรวจสอบและถ่วงดุลการใช้อำนาจของผู้บังคับบัญชาให้เป็นไปโดยถูกต้องและเป็นธรรมด้วย

การร้องทุกข์จึงเป็นวิธีการหนึ่งที่เปิดโอกาสให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาได้ระบายความคับข้องใจในการปฏิบัติของผู้บังคับบัญชาในการการบริหารงานบุคคลที่ผู้บังคับบัญชาปฏิบัติต่อตนว่าเป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้อง โดยมีจุดประสงค์ เพื่อผู้บังคับบัญชาจะได้มีโอกาสทบทวนการปฏิบัตินั้น และแก้ไขในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง หรือชี้แจงเหตุผลความถูกต้องที่ได้ปฏิบัติไปให้ผู้ร้องทุกข์ทราบและเข้าใจ หรือให้องค์กร หรือผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปได้พิจารณาให้ความเป็นธรรม ซึ่งจะก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา เป็นการช่วยให้ผู้บังคับบัญชาได้ทราบปัญหาของหน่วยงานอีกทางหนึ่ง และจะได้หาหนทางแก้ปัญหาได้ทันทั่วทั้ง นอกจากนี้ ยังเป็นการตรวจสอบและถ่วงดุลการใช้อำนาจของผู้บังคับบัญชาให้เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย สร้างความเป็นธรรมแก่ข้าราชการในหน่วยงาน

อนึ่ง การร้องเรียน เป็นเรื่องการร้องเรียนกล่าวหา ผู้บังคับบัญชา หรือการร้องเรียนกล่าวหาผู้อื่นหรือบุคคลอื่นในเรื่องหนึ่งเรื่องใดก็ได้ ซึ่งไม่ใช่การร้องทุกข์ ดังนั้น การร้องเรียนจึงไม่การร้องทุกข์ จึงอยู่ในอำนาจของ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. ที่จะพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ อย่างไรก็ตามถ้าปรากฏว่าหนังสือร้องเรียนนั้น มีรายละเอียดเนื้อหาที่แสดงให้เห็นถึงความคับข้องใจของผู้ร้อง อันเกิดจากการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติต่อตนของผู้บังคับบัญชา มีลักษณะเป็นการขอให้พิจารณาข้อร้องเรียนของผู้ร้องทำนองเดียวกับเรื่องร้องทุกข์แล้ว และผู้ร้องได้ระบุชื่อของผู้ร้องพร้อมรายละเอียดก็สามารถพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าวได้เช่นเดียวกับเรื่องร้องทุกข์

การร้องทุกข์ จึงหมายถึง การร้องขอให้แก้ไขปัญหาที่เห็นว่าตนไม่ได้รับความเป็นธรรม หรือมีความคับข้องใจเนื่องจากการกระทำของผู้บังคับบัญชาในเรื่องเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลที่ไม่ใช่การโต้แย้งคำสั่งลงโทษทางวินัย หรือการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัย

วัตถุประสงค์ของการร้องทุกข์

1. เพื่อตรวจสอบและถ่วงดุลการใช้อำนาจของผู้บังคับบัญชาให้เป็นไปโดยถูกต้อง
2. เพื่อให้การบริหารราชการเกิดความโปร่งใสและเป็นธรรม ซึ่งเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา อันจะนำไปสู่ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติราชการและก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชา
3. เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาได้ทราบปัญหาของหน่วยงานและหาหนทางแก้ไขปัญหาได้ทันที่

การร้องทุกข์และการพิจารณาเรื่องทุกข์

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 กำหนดให้ผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการมีสิทธิร้องทุกข์ต่อ ก.ค.ศ. และผู้ซึ่งเห็นว่าตนไม่ได้รับความเป็นธรรม หรือมีความคับข้องใจ เนื่องจากการกระทำของผู้บังคับบัญชา หรือกรณีถูกตั้งกรรมการสอบสวน มีสิทธิร้องทุกข์ต่อ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. แล้วแต่กรณี ภายใน 30 วัน⁴² โดยการร้องทุกข์และการพิจารณาเรื่องทุกข์ นั้น ต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดใน กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณาเรื่องทุกข์ พ.ศ. 2551

ผู้มีสิทธิร้องทุกข์

ผู้มีสิทธิร้องทุกข์ ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

1. ไม่ได้รับความเป็นธรรม
2. คับข้องใจ เนื่องจากการกระทำของผู้บังคับบัญชา
3. ถูกสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน
4. ถูกสั่งพักราชการ
5. ถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน
6. ถูกสั่งให้ออกจากราชการ

อนึ่ง กรณีร้องทุกข์คำสั่งให้ออกจากราชการให้นำหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์มาใช้บังคับโดยอนุโลม⁴³

⁴² พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 มาตรา 122 และมาตรา 123

⁴³ กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณาเรื่องทุกข์ พ.ศ. 2551 ข้อ 2

เหตุแห่งการร้องทุกข์

เป็นกรณีที่พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2547 ได้กำหนดไว้ ดังนี้

1. ไม่ได้รับความเป็นธรรม เช่น
 - การบรรจุและแต่งตั้ง
 - การช่วยปฏิบัติราชการ
 - การย้าย หรือการโอน
 - การมีหรือเลื่อนวิทยฐานะ
 - การเลื่อนเงินเดือน ฯลฯ
2. คับข้องใจจากการกระทำของผู้บังคับบัญชา เช่น
 - การบริหารงานบุคคลโดยการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฯลฯ
 - ไม่มอบหมายให้ปฏิบัติงาน
 - ประวิงเวลา หรือหน่วงเหนี่ยวให้ไม่ได้ประโยชน์หรือรับสิทธิอันพึงมีพึงได้
3. ถูกตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัย ตามมาตรา 98
4. ถูกสั่งพักราชการ ตามมาตรา 103 กรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง จนถูกตั้งคณะกรรมการสอบสวน หรือถูกฟ้องคดีอาญา หรือต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา เว้นแต่เป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
5. ถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน ตามมาตรา 103
6. ถูกสั่งให้ออกจากราชการ
 - ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาอาจถูกสั่งให้ออกจากราชการได้หลายกรณี เช่น
 - (1) ถูกสั่งให้ออกจากราชการเพราะขาดคุณสมบัติทั่วไป หรือขาดคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งอยู่ก่อนบรรจุ (มาตรา 49)
 - (2) ถูกสั่งให้ออกจากราชการเพราะทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการ หรือเตรียมความพร้อมและพัฒนาอย่างเข้ม แล้วปรากฏว่าไม่เหมาะสมที่จะให้รับราชการต่อไป เนื่องจากผลการประเมินการปฏิบัติหน้าที่ราชการ หรือเตรียมความพร้อมและพัฒนาอย่างเข้ม ต่ำกว่าเกณฑ์ที่ ก.ค.ศ. กำหนด (มาตรา 56)
 - (3) ถูกสั่งให้ออกจากราชการเพราะเหตุรับราชการนาน (มาตรา 110)
 - (4) ถูกสั่งให้ออกจากราชการเพื่อรับบำเหน็จบำนาญเหตุทดแทน (มาตรา 110)
 - (5) ถูกสั่งให้ออกจากราชการเพราะเหตุเจ็บป่วยไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ราชการได้ (มาตรา 110)

- (6) ถูกสั่งให้ออกจากราชการเพราะสมัครไปปฏิบัติงานใด ๆ ตามความประสงค์ของทางราชการ (มาตรา 110)
- (7) ถูกสั่งให้ออกจากราชการเพราะขาดคุณสมบัติทั่วไปตามมาตรา 30 (1) (4) (5) (7) (8) หรือ (9) (มาตรา 110)
- (8) ถูกสั่งให้ออกจากราชการเพราะเหตุทางราชการเลิกหรือยุบตำแหน่ง (มาตรา 110)
- (9) ถูกสั่งให้ออกจากราชการตามมาตรา 30 (3) (มาตรา 110)
- (10) ถูกสั่งให้ออกจากราชการเพราะหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการหรือบกพร่องในหน้าที่ราชการ หรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ (มาตรา 111)
- (11) ถูกสั่งให้ออกจากราชการเพราะมีมลทินมัวหมองในกรณีที่ถูกสอบสวน (มาตรา 112)
- (12) ถูกสั่งให้ออกจากราชการเพราะต้องรับโทษจำคุกโดยคำสั่งศาล หรือโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก โดยศาลไม่รอการลงโทษในความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ ซึ่งยังไม่ถึงกับจะต้องถูกลงโทษปลดออกหรือไล่ออกจากราชการ ซึ่งผู้บังคับบัญชาจะสั่งให้ผู้นั้นออกจากราชการเพื่อรับบำเหน็จบำนาญเหตุทดแทนได้ (มาตรา 113)
- (13) ถูกสั่งให้ออกจากราชการเพื่อไปรับราชการทหาร (มาตรา 114)
- (14) ถูกสั่งให้ออกจากราชการเพราะมีเหตุสมควรให้ออกจากราชการอยู่ก่อนวันโอนมาบรรจุ (มาตรา 118)
- (15) ถูกสั่งให้ออกจากราชการเพราะถูกเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ตามมาตรา 109

สิทธิของผู้ร้องทุกข์

ผู้ร้องทุกข์มีสิทธิต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. สิทธิที่จะปรึกษาหารือ เมื่อผู้ได้บังคับบัญชาพิจารณาเห็นว่าตนไม่ได้รับความเป็นธรรมหรือมีความคับข้องใจเนื่องจากการกระทำของผู้บังคับบัญชา หรือการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัย มีความประสงค์ที่จะรับฟังหรือสอบถามกับผู้บังคับบัญชา ให้ผู้บังคับบัญชานั้นให้ออกาสสอบถามหรือรับฟังเกี่ยวกับปัญหาดังกล่าว เพื่อทำความเข้าใจและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นต้น

แต่อย่างไรก็ตาม ถ้าผู้อยู่ได้บังคับบัญชาไม่ประสงค์จะปรึกษาหารือ หรือปรึกษาหารือแล้วไม่เป็นที่พอใจ หรือผู้บังคับบัญชามีได้ดำเนินการใด ๆ หรือดำเนินการแล้วแต่ไม่เป็นที่พอใจก็ให้ร้องทุกข์ได้

2. สิทธิที่จะคัดค้านด้านอนุกรรมการหรือกรรมการผู้พิจารณาเรื่องร้องทุกข์

ถ้าผู้ร้องทุกข์เห็นว่า อนุกรรมการหรือกรรมการผู้นั้นมีเหตุอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- 1) เป็นผู้บังคับบัญชาผู้เป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์
- 2) มีส่วนได้เสียในเรื่องที่ร้องทุกข์

3) มีสาเหตุโกรธเคืองผู้ร้องทุกข์

4) เป็นคู่สมรส บุพการี ผู้สืบสันดาน หรือพี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมบิดาหรือมารดา กับผู้บังคับบัญชาผู้เป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์

อนึ่ง นอกจากเหตุคัดค้านอนุกรรมการ หรือกรรมการผู้พิจารณาเรื่องร้องทุกข์ดังกล่าวแล้ว ผู้ร้องทุกข์สามารถคัดค้านตามกฎกระทรวงกำหนดกรณีอื่นที่เจ้าหน้าที่จะทำการพิจารณาทางปกครองไม่ได้ พ.ศ. 2566 ได้อีกด้วย

การคัดค้านดังกล่าว ผู้ร้องทุกข์ต้องแสดงข้อเท็จจริงที่เป็นเหตุแห่งการคัดค้านไว้ในหนังสือร้องทุกข์ หรือแจ้งเพิ่มเติมเป็นหนังสือก่อนที่ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. แล้วแต่กรณี เริ่มพิจารณาเรื่องร้องทุกข์

3. สิทธิที่จะยื่นหรือส่งหนังสือร้องทุกข์ หรือเอกสารหลักฐานเพิ่มเติม

ผู้ร้องทุกข์มีสิทธิที่จะยื่นหรือส่งหนังสือร้องทุกข์ หรือเอกสารหลักฐานเพิ่มเติมได้ก่อนที่ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. แล้วแต่กรณี เริ่มพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ โดยยื่นหรือส่งตรงต่อ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. แล้วแต่กรณี

4. สิทธิที่จะแถลงการณ์ด้วยวาจา

ถ้าผู้ร้องทุกข์มีความประสงค์จะแถลงการณ์ด้วยวาจาในชั้นพิจารณาของ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา หรือ ก.ค.ศ. แล้วแต่กรณี ซึ่งจะต้องแสดงความประสงค์ไว้ในหนังสือร้องทุกข์ หรือจะทำเป็นหนังสือต่างหากก็ได้ แต่ต้องยื่นก่อนที่ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา หรือ ก.ค.ศ. แล้วแต่กรณีเริ่มพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ โดยยื่นส่งตรงต่อ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา หรือ ก.ค.ศ.

สิทธิในการขอแถลงการณ์ด้วยวาจาของผู้ร้องทุกข์จะแตกต่างกับผู้อุทธรณ์กล่าวคือ การขอแถลงการณ์ด้วยวาจาภายหลังจากยื่นหนังสืออุทธรณ์ ผู้อุทธรณ์ต้องขอภายในหนึ่งเดือนนับแต่ยื่นหนังสืออุทธรณ์)

5. สิทธินำนายความหรือที่ปรึกษาของตนเข้ามาในการพิจารณาได้

ผู้ร้องทุกข์มีสิทธิที่จะขอนำนายความหรือที่ปรึกษาเข้ารับฟังการพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ ร่วมกันตนได้ โดยที่นายความหรือที่ปรึกษาไม่มีสิทธิที่จะชี้แจงต่อคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการแทนผู้ร้องทุกข์ เรื่องการชี้แจงดังกล่าวเป็นเรื่องเฉพาะตัว นายความหรือที่ปรึกษาไม่อาจที่จะทำหน้าที่แทนผู้ร้องทุกข์ได้

6. สิทธิขอตรวจดูเอกสารที่จำเป็นต้องรู้เพื่อการโต้แย้งหรือชี้แจงหรือป้องกันสิทธิของตนได้

แต่ถ้ายังไม่ได้ ทำคำสั่งในเรื่องนั้น ผู้ร้องทุกข์ไม่มีสิทธิขอตรวจดูเอกสารอันเป็นฉบับร่างคำวินิจฉัย ทั้งนี้ ต้องเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง ตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการ และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย

วิธีการร้องทุกข์

ถ้าผู้ร้องทุกข์ไม่ประสงค์จะปรึกษาหารือ หรือปรึกษาหารือแล้วไม่เป็นที่พอใจก็อาจดำเนินการต่อไปได้ ดังนี้

1. ทำหนังสือร้องทุกข์ลงลายมือชื่อพร้อมที่อยู่ของผู้ร้องทุกข์
2. หนังสือร้องทุกข์ต้องมีสาระสำคัญที่แสดงข้อเท็จจริงและเหตุผลให้เห็นว่า ไม่ได้ได้รับความเป็นธรรมหรือมีความคับข้องใจอย่างไร และแจ้งความประสงค์ของการร้องทุกข์พร้อมพยานหลักฐานที่มี
3. ยื่นภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้ทราบหรือควรทราบเหตุแห่งการร้องทุกข์
4. ร้องทุกข์ได้สำหรับตนเองเท่านั้น จะร้องทุกข์แทนผู้อื่นหรือให้ผู้อื่นร้องทุกข์แทนไม่ได้
5. การยื่นหนังสือร้องทุกข์ ผู้ร้องทุกข์อาจนำไปยื่นเองหรือส่งทางไปรษณีย์ก็ได้ โดยถือวันที่ไปรษณีย์ประทับตรารับที่ซองเป็นวันส่งหนังสือร้องทุกข์
6. ผู้ร้องทุกข์จะยื่นหรือส่งหนังสือร้องทุกข์ พร้อมกับสำเนารับรองถูกต้องหนึ่งฉบับผ่านผู้บังคับบัญชาผู้เป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์ก็ได้ และให้ผู้บังคับบัญชานั้นส่งหนังสือร้องทุกข์พร้อมทั้งเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง โดยให้มีคำชี้แจงประกอบด้วย เพื่อประกอบการพิจารณาของผู้มีอำนาจพิจารณาร้องทุกข์ภายใน 7 วันทำการ นับแต่วันที่ได้รับหนังสือร้องทุกข์

การนับเวลาในการร้องทุกข์

- การนับเวลาเริ่มต้น ให้นับวันถัดจากวันที่ได้รับทราบเรื่องอันเป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์นั้นเป็นวันแรกหรือวันที่หนึ่งแห่งการเริ่มนับเวลา ทั้งนี้ ในกรณีที่ผู้ร้องทุกข์นำหนังสือร้องทุกข์มายื่นเองให้ถือวันที่รับหนังสือเป็นวันยื่นหนังสือร้องทุกข์ ส่วนกรณีที่ส่งหนังสือร้องทุกข์ทางไปรษณีย์ ให้ถือวันที่ทำการไปรษณีย์ต้นทางออกใบรับฝาก หรือวันที่ทำการไปรษณีย์ต้นทางประทับตรารับที่ซองหนังสือเป็นวันส่งหนังสือร้องทุกข์

- การนับเวลาสิ้นสุด ถ้าวันสุดท้ายแห่งการนับเวลาตรงกับวันหยุดราชการให้นับวันเริ่มเปิดทำการใหม่เป็นวันสุดท้ายแห่งการนับเวลานั้น⁴⁴

การยื่นหรือส่งหนังสือร้องทุกข์⁴⁵

ผู้ร้องทุกข์สามารถยื่น หรือส่งได้ ดังนี้

⁴⁴ กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณาร้องทุกข์ พ.ศ. 2551 ข้อ 17

⁴⁵ กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณาร้องทุกข์ พ.ศ. 2551 ข้อ 6

1. กรณีร้องทุกข์ต่อ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา ทำหนังสือร้องทุกข์ถึงประธาน อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา โดยยื่นหรือส่งที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2. กรณีร้องทุกข์ต่อ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง ทำหนังสือร้องทุกข์ถึงประธาน อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง⁴⁶ โดยยื่นหรือส่งที่ส่วนราชการที่ทำหน้าที่เลขานุการของ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง

3. กรณีร้องทุกข์ต่อ ก.ค.ศ. ทำหนังสือร้องทุกข์ถึงประธาน ก.ค.ศ. หรือเลขาธิการ ก.ค.ศ. และยื่นที่สำนักงาน ก.ค.ศ.

ทั้งนี้ ในการยื่นหนังสือร้องทุกข์นั้น ผู้ร้องทุกข์สามารถ

1. ยื่นหรือส่งหนังสือร้องทุกข์ผ่านผู้บังคับบัญชาได้

2. กรณีที่ผู้ร้องทุกข์นำหนังสือร้องทุกข์มายื่นด้วยตนเอง ให้ถือวันที่ได้ประทับตรารับและลงทะเบียนไว้เป็นหลักฐานเป็นวันยื่นหนังสือร้องทุกข์

3. ยื่นทางไปรษณีย์

กรณีผู้ร้องทุกข์ ส่งหนังสือร้องทุกข์ทางไปรษณีย์ต้องถือวันที่ทำการไปรษณีย์ต้นทางประทับตรารับที่ซองหนังสือเป็นวันส่งหนังสือร้องทุกข์

การที่ผู้ร้องทุกข์ส่งหนังสือร้องทุกข์ต่อบริษัทขนส่งเอกชน ไม่ใช่การส่งหนังสือร้องทุกข์ทางไปรษณีย์ แต่ถือว่าเป็นขนส่งเอกสารเป็นตัวแทนผู้ร้องทุกข์ในการยื่นหนังสือร้องทุกข์ ดังนั้น จึงต้องนำหนังสือร้องทุกข์มาส่งภายในกำหนดระยะเวลาร้องทุกข์

การขอถอนคำร้องทุกข์

กรณีผู้ร้องทุกข์ไม่ประสงค์จะให้มีการพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ต่อไป สามารถขอถอนเรื่องร้องทุกข์ก่อนที่ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. จะพิจารณาเสร็จสิ้นก็ได้ โดยทำเป็นหนังสือยื่นหรือส่งต่อ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. ทั้งนี้ เมื่อได้ถอนเรื่องร้องทุกข์แล้ว การพิจารณาเรื่องร้องทุกข์นั้นเป็นอันระงับ⁴⁷

ผู้มีอำนาจพิจารณาร้องทุกข์

การร้องทุกข์สำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา ให้ดำเนินการดังนี้

⁴⁶ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 25 วรรคสอง ประกอบ กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณาร้องทุกข์ พ.ศ. 2551 ข้อ 6 วรรคหนึ่ง

⁴⁷ กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณาร้องทุกข์ พ.ศ. 2551 ข้อ 10

1. ในกรณีที่เหตุร้องทุกข์เกิดจากนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี เลขาธิการ หรือคำสั่งของผู้บังคับบัญชาซึ่งสั่งการตามมติของ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา หรือกรณีเหตุร้องทุกข์เกิดจากการถูกสั่งพักราชการตามมาตรา 103 ให้ร้องทุกข์ต่อ ก.ค.ศ. และให้ ก.ค.ศ. เป็นผู้พิจารณา

2. ในกรณีที่เหตุร้องทุกข์เกิดจากผู้บังคับบัญชาตั้งแต่ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลงมา ให้ร้องทุกข์ต่อ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา และให้ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาเป็นผู้พิจารณา

การร้องทุกข์สำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ไม่ได้สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาให้ดำเนินการดังนี้

1. ในกรณีที่เหตุร้องทุกข์เกิดจากนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี เจ้าสังกัด ปลัดกระทรวง หรือคำสั่งของผู้บังคับบัญชาซึ่งสั่งการตามมติของ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือกรณีเหตุร้องทุกข์เกิดจากการถูกสั่งพักราชการตามมาตรา 103 ให้ร้องทุกข์ต่อ ก.ค.ศ. และให้ ก.ค.ศ. เป็นผู้พิจารณา

2. ในกรณีที่เหตุร้องทุกข์เกิดจากปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เลขาธิการ อธิบดี หรือตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าอธิการบดี หรือตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าผู้อำนวยการสำนัก ผู้อำนวยการกอง ผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่า ให้ร้องทุกข์ต่อ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง และให้ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง เป็นผู้พิจารณา

การคัดค้านกรรมการผู้พิจารณาร้องทุกข์

ผู้ร้องทุกข์มีสิทธิคัดค้านอนุกรรมการหรือกรรมการ ผู้พิจารณาร้องทุกข์ถ้าผู้นั้นมีเหตุอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

1. เป็นผู้บังคับบัญชาผู้เป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์
2. มีส่วนได้เสียในการกระทำที่ทำให้เกิดการร้องทุกข์
3. มีสาเหตุโกรธเคืองผู้ร้องทุกข์
4. เป็นคู่สมรส บุพการี ผู้สืบสันดาน หรือพี่น้องร่วมบิดามารดา หรือร่วมบิดาหรือมารดา กับผู้บังคับบัญชาผู้เป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์

อนึ่ง นอกจากเหตุคัดค้านอนุกรรมการ หรือกรรมการผู้พิจารณาร้องทุกข์ดังกล่าวแล้ว ผู้ร้องทุกข์สามารถคัดค้านตามกฎกระทรวงกำหนดกรณีอื่นที่เข้าหน้าที่จะทำการพิจารณาทางปกครองไม่ได้ พ.ศ. 2566 ได้อีกด้วย

การคัดค้านอนุกรรมการหรือกรรมการผู้พิจารณาร้องทุกข์นั้น ผู้ร้องทุกข์ต้องแสดงข้อเท็จจริงที่เป็นเหตุแห่งการคัดค้านไว้ในหนังสือร้องทุกข์ หรือแจ้งเพิ่มเติมเป็นหนังสือ ก่อนที่ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. เริ่มพิจารณาเรื่องร้องทุกข์

เมื่อมีเหตุหรือมีการคัดค้านแล้ว อนุกรรมการหรือกรรมการผู้นั้นจะขอถอนตัวไม่ร่วมพิจารณาเรื่องร้องทุกข์นั้นก็ได้ ถ้าอนุกรรมการหรือกรรมการผู้นั้นมิได้ขอถอนตัว ให้อนุกรรมการหรือกรรมการที่เหลืออยู่ นอกจาก

อนุกรรมการหรือกรรมการผู้ถูกคัดค้าน พิจารณาข้อเท็จจริงที่คัดค้านหากเห็นว่าข้อเท็จจริงนั้นน่าเชื่อถือ ให้แจ้งอนุกรรมการหรือกรรมการผู้ยื่นทราบและมีให้ร่วมพิจารณาเรื่องทุกข้อนั้น เว้นแต่จะพิจารณาเห็นว่า การให้อนุกรรมการหรือกรรมการผู้ยื่นร่วมพิจารณาเรื่องทุกข้อดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ยิ่งกว่า เพราะจะทำให้ได้ความจริง และเป็นธรรม จะให้อนุกรรมการหรือกรรมการผู้ยื่นร่วมพิจารณาเรื่องร้องทุกข์นั้นก็ได้ (ข้อ 9)

ระยะเวลาในการพิจารณาคำร้องทุกข์

กฎหมายกำหนดให้ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. พิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ให้แล้วเสร็จภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือร้องทุกข์และเอกสารหลักฐานครบถ้วนแล้ว แต่ถ้ามีความจำเป็นไม่อาจพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในเวลาดังกล่าว ให้ขยายเวลาพิจารณาได้อีกไม่เกิน 30 วัน และให้บันทึกแสดงเหตุผลความจำเป็นที่ต้องขยายเวลาไว้ด้วย

ในกรณีที่ขยายเวลาดังกล่าวข้างต้น การพิจารณายังไม่แล้วเสร็จให้ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. ขยายเวลาพิจารณาได้อีกไม่เกิน 30 วัน แต่ทั้งนี้ ให้พิจารณากำหนดมาตรการที่จะทำให้การพิจารณาแล้วเสร็จโดยเร็ว และบันทึกไว้เป็นหลักฐาน ในรายงานการประชุม

การพิจารณาวินิจฉัยร้องทุกข์

เมื่อ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. ได้พิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์แล้ว⁴⁸

1. ถ้าเห็นว่าเหตุที่ทำให้ไม่ได้รับความเป็นธรรม หรือเหตุแห่งความคับข้องใจ หรือการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยนั้น ผู้บังคับบัญชาได้ใช้อำนาจหน้าที่หรือปฏิบัติต่อผู้ร้องทุกข์โดยชอบด้วยกฎหมายแล้วให้มีมติยกคำร้องทุกข์

2. ถ้าเห็นว่าเหตุที่ทำให้ไม่ได้รับความเป็นธรรมหรือเหตุแห่งความคับข้องใจหรือการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยนั้น ผู้บังคับบัญชาได้ใช้อำนาจหน้าที่หรือปฏิบัติต่อผู้ร้องทุกข์โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ให้มีมติเพิกถอนหรือยกเลิกการปฏิบัติ หรือให้ข้อเสนอแนะตามที่เห็นสมควรเพื่อให้ผู้บังคับบัญชาปฏิบัติให้ถูกต้องตามระเบียบและแบบธรรมเนียมของทางราชการ

3. ถ้าเห็นสมควรดำเนินการโดยประการอื่นใด เพื่อให้มีความถูกต้องตามกฎหมายและมีความเป็นธรรม ให้มีมติให้ดำเนินการได้ตามควรแก่กรณี

4. ถ้าเห็นว่าการร้องทุกข์ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ในข้อ 5 วรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ข้อ 7 หรือข้อ 8 ให้มีมติไม่รับคำร้องทุกข์

⁴⁸ กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณาร้องทุกข์ พ.ศ. 2551 ข้อ 14 วรรคหนึ่ง

การร้องทุกข์ที่ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ในข้อ 5 วรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ได้แก่

- ผู้ร้องทุกข์ไม่ได้ร้องทุกข์ภายใน 30 วันนับแต่วันทราบเรื่องอันเป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์
- เป็นการร้องทุกข์แทนผู้อื่น หรือมอบหมายให้ผู้อื่นร้องทุกข์แทน
- ผู้ร้องทุกข์ไม่ได้ลงลายมือชื่อ
- หนังสือร้องทุกข์ที่ไม่มีสาระสำคัญที่แสดงข้อเท็จจริงและเหตุผลให้เห็นว่าผู้ร้องทุกข์

ไม่ได้รับความเป็นธรรมหรือมีความคับข้องใจเนื่องจากการกระทำของผู้บังคับบัญชาอย่างไร

- หนังสือร้องทุกข์ที่ไม่มีสาระสำคัญที่แสดงข้อเท็จจริงและเหตุผลให้เห็นว่าการแต่งตั้ง

คณะกรรมการสอบสวนทางวินัยอย่างไร

- หนังสือร้องทุกข์ไม่มีความประสงค์ของการร้องทุกข์ หรือยื่นคำร้องทุกข์ต่อองค์คณะที่ไม่

มีอำนาจพิจารณาคำร้องทุกข์

การร้องทุกข์ที่ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ในข้อ 7 และข้อ 8 คือการร้องทุกข์ผิดองค์คณะ

การพิจารณามีมติตาม ข้อ 1-4 ให้บันทึกเหตุผลของการพิจารณาวินิจฉัยไว้ในรายงานการประชุมด้วย⁴⁹

ทั้งนี้ มติของ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ. ดังกล่าวให้เป็นที่สุด⁵⁰

อนึ่ง ผู้ร้องทุกข์ที่ไม่เห็นด้วยกับมติของอ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง หรือ ก.ค.ศ.สามารถใช้สิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้ตามมาตรา 125 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

การปฏิบัติตามมติ

เมื่อ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา หรือ ก.ค.ศ. ได้มีมติเป็นประการใดแล้ว ให้ผู้มีอำนาจตาม มาตรา 53 สั่งหรือปฏิบัติให้เป็นไปตามมตินั้นในโอกาสแรกที่ทำได้ ในกรณีที่มีเหตุผลความจำเป็นจะให้มีการรับรองรายงานการประชุมเสียก่อนก็ได้ และเมื่อได้สั่งหรือปฏิบัติตามมติดังกล่าวแล้ว ให้แจ้งให้ผู้ร้องทุกข์ทราบเป็นหนังสือโดยเร็ว

⁴⁹ กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณาร้องทุกข์ พ.ศ. 2551 ข้อ 14 วรรคสอง

⁵⁰ กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณาร้องทุกข์ พ.ศ. 2551 ข้อ 15 (กรณี อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง มาตรา 25 วรรคสอง กำหนดให้ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาให้หมายถึง อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง)

ภาคผนวก

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง พ.ศ. 2549

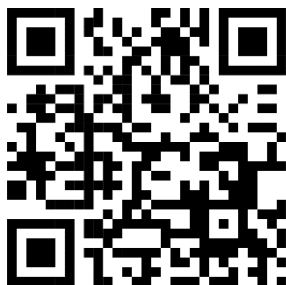
กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. 2550

กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ พ.ศ. 2550

กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยว่าด้วยการสั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำส่วนราชการ
หรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2550

กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณาร้องทุกข์ พ.ศ. 2551

กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสั่งพักราชการและการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน พ.ศ. 2555

กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยอำนาจการลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดเงินเดือน พ.ศ. 2561

ระเบียบ ก.ค.ศ. ว่าด้วยวิธีการออกคำสั่งเกี่ยวกับการลงโทษทางวินัย พ.ศ. 2548

ระเบียบ ก.ค.ศ. ว่าด้วยวันออกจากราชการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2548

ระเบียบ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการรายงานเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยทางวินัยและการออกจากราชการ
ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2566

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กฎหมาย

- พระราชบัญญัติเงินเดือนของข้าราชการผู้ถูกสั่งพักราชการ พ.ศ. 2502
- พระราชกฤษฎีกาการจ่ายเงินเดือน เงินปี บำเหน็จ บำนาญ และเงินอื่นในลักษณะเดียวกัน พ.ศ. 2535
- พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 และที่แก้ไขเพิ่มเติม
- พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 และที่แก้ไขเพิ่มเติม.
- พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561.
- กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง พ.ศ. 2549
- กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. 2550
- กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ พ.ศ. 2550
- กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยว่าด้วยการสั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำส่วนราชการ หรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2550
- กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณาร้องทุกข์ พ.ศ. 2551
- กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสั่งพักราชการและการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน พ.ศ. 2555
- กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยอำนาจการลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดเงินเดือน พ.ศ. 2561
- กฎกระทรวงกำหนดกรณีอื่นที่เจ้าหน้าที่จะทำการพิจารณาทางปกครองไม่ได้ พ.ศ. 2566
- ระเบียบ ก.ค.ศ. ว่าด้วยวิธีการออกคำสั่งเกี่ยวกับการลงโทษทางวินัย พ.ศ. 2548
- ระเบียบ ก.ค.ศ. ว่าด้วยวันออกจากราชการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2548
- ระเบียบ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการรายงานเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยทางวินัยและการออกจากราชการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2566

คำพิพากษาศาลฎีกา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2867/2547

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1623/2551

คำพิพากษาศาลปกครอง

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คดีหมายเลขแดง ที่ อ.28/2547 (ประชุมใหญ่)

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คดีหมายเลขแดงที่ อ. 162/2548

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คดีหมายเลขแดงที่ อ. 463/2551

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คดีหมายเลขแดงที่ อ.600 /2551

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คดีหมายเลขแดง ที่ อ. 252/2554

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คดีหมายเลขแดง ที่ อ.473/2555
คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คดีหมายเลขแดงที่ อ. 799/2555
คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คดีหมายเลขแดงที่ อ. 152/2557
คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดคดีหมายเลขแดงที่ ที่ อ. 789/2558
คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดคดีหมายเลขแดง ที่ อ.945/2561
คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คดีหมายเลขแดงที่ อบ. 32/2562
คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดคดีหมายเลขแดงที่ อ.1413/2563
คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คดีหมายเลขแดงที่ อบ.146/2565

มติที่ประชุมใหญ่

มติที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ครั้งที่ 17/2565

มติ อ.ก.ค.ศ.วิสามัญ ที่ทำการแทน ก.ค.ศ.

อ.ก.ค.ศ.วิสามัญเกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
ครั้งที่ 4/2551 วันที่ 21 เมษายน 2551
อ.ก.ค.ศ. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยและการออกจากราชการ ครั้งที่ 10/2553 วันที่ 24 กันยายน 2553
อ.ก.ค.ศ. วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ครั้งที่ 5/2565 วันที่ 9 มีนาคม 2565
อ.ก.ค.ศ. วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ครั้งที่ 5/2565 วันที่ 9 มีนาคม 2565
อ.ก.ค.ศ. วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ครั้งที่ 9/2566 วันที่ 14 มิถุนายน 2566
อ.ก.ค.ศ. วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ครั้งที่ 4/2566 วันที่ 8 มีนาคม 2566
อ.ก.ค.ศ. วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ครั้งที่ 7/2566 วันที่ 10 พฤษภาคม 2566
อ.ก.ค.ศ. วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ครั้งที่ 12/2566 วันที่ 25 เมษายน 2566
อ.ก.ค.ศ. วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ครั้งที่ 7/2566 วันที่ 10 พฤษภาคม 2566
อ.ก.ค.ศ. วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ครั้งที่ 12/2566 วันที่ 25 เมษายน 2566
อ.ก.ค.ศ. วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ครั้งที่ 4/2566 วันที่ 25 มีนาคม 2566
อ.ก.ค.ศ. วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ครั้งที่ 10/2566 วันที่ 28 มิถุนายน 2566
อ.ก.ค.ศ. วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ครั้งที่ 5/2564 วันที่ 7 เมษายน 2564
อ.ก.ค.ศ. วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ครั้งที่ 5/2566 วันที่ 28 มีนาคม 2566

อ.ก.ค.ศ. วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ครั้งที่ 6/2566 วันที่ 25 เมษายน 2566

อ.ก.ค.ศ. วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ครั้งที่ 8/2565 วันที่ 11 พฤษภาคม 2565

อ.ก.ค.ศ. วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ครั้งที่ 7/2564 วันที่ 25 พฤษภาคม 2564

อ.ก.ค.ศ. วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ครั้งที่ 17/2565 วันที่ 12 ตุลาคม 2565

อ.ก.ค.ศ. วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ครั้งที่ 4/2563 วันอังคารที่ 25 กุมภาพันธ์ 2563

อ.ก.ค.ศ. วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ครั้งที่ 18/2565 วันที่ 25 ตุลาคม 2565

เรื่องเสร็จ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2565). บันทึกสำนักงานคณะกรรมการเรื่องเสร็จที่ 220/2565 เรื่อง การ
ลงโทษทางวินัยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาซึ่งออกจากราชการไปแล้ว

หนังสือ

สำนักงาน ก.ค.ศ. (2554). คู่มือการดำเนินการทางวินัย การอุทธรณ์และการร้องทุกข์ของ
ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, กรุงเทพฯ ; โรงพิมพ์ สกสค.

_____.(2554). คู่มือการอุทธรณ์และการร้องทุกข์และแนววินิจฉัยของ

อ.ก.ค.ศ. วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์, กรุงเทพฯ ; โรงพิมพ์ สกสค.

_____.(2562). ข้อกำหนดวินัย และการดำเนินการทางวินัย การอุทธรณ์ และการร้องทุกข์
ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, กรุงเทพฯ ; (เอกสารเข้าเล่ม)